

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

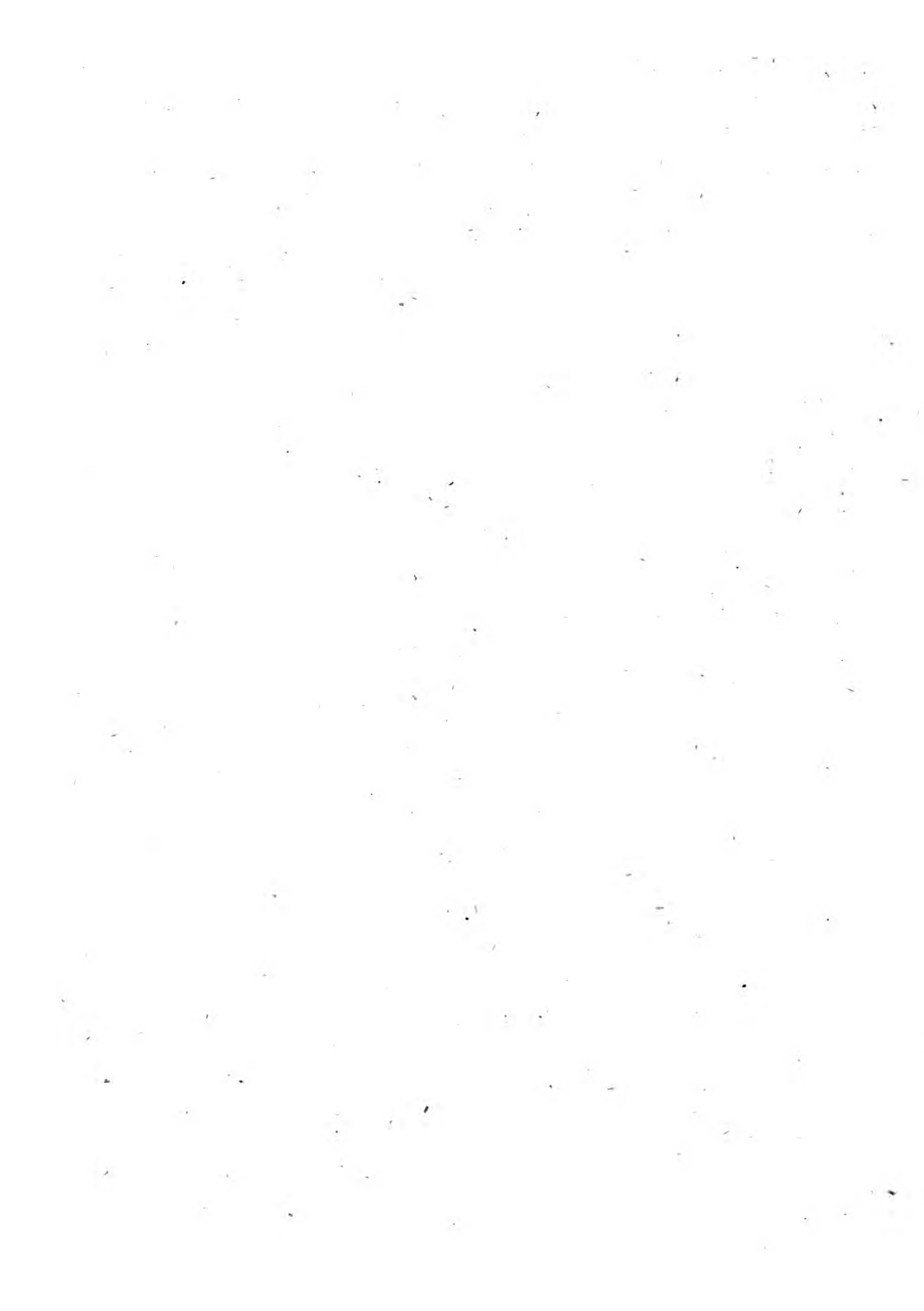

BOUND BY W. PRATT FOR M. B. B.

De Wonderlyke Reize van
JAN MANDEVYL,

Beschryvende eerst de Reize en Geschiedenisze van den

**H. Lande van Beloften / te Doet / te Paard of ter Zee / ende de
Gestaltenisze / ende Geleegendheit van den zelven Landen.**

**Daar na de Gestaltenisze ende Zeeden van den Landen van
Egypten / Syrien / beide Arabien / Persien / Indien ende Ethiopien / ende
ook dat Leeben ende Beloofte der Menschen van dien Landen.**

Te A M S T E R D A M,

Gedrukt by de Erven de Weduwe JACOBUS VAN EGMONT: Op
de Reguliers Breë-Straat.

203. f. 180.

De PROLOGIE.

Wilt alzo is 't dat het Land van ober Zee / dat is te weten dat Heilige Land van Beloften / onder alle andere Landen is dat uiterhooren / en de Vrouw van alle andere Landen. En is Gebenedyd / Scheeligt en Beconfermeert of Beconfacereert van den Heiligen Lighaam en niet dat dierbaar Bloed van onze Heere Jesu Chrift / welk Land hem behaaglyk was / en woude in de Lighaame van den glorieuze Maget Maria verschynen / en Menschlyk Vlesch aanneemen en Voedinge / en wou dit Land om gaan en wandelen / meeninge Miraculen doen / en Predilien / en leeren dat geloobe der Chyrenheid zynen Kinderen. In dat Land woude hy meeninge Derspot en Bespottinge lyden om onzen wille. Van dit Land woude hy zonderlinge geheeten zyn een Koning die hy was / en is een Koning des Hemels / der Warden / der Lugt / der Zee / en ook alle dingen die daar in zyn.

En hy hiere hem zelven zonderlinge van den Lande Koning / doen hy zeide: Iken Koning der Jooden / want doen was dit Land ook der Jooden: En dit Land hadde hy ook uiterhooren tot zyn Hoofd onder andere Landen / als dat beste / deugdelichste en waardigste van alle der Waereld / als de Philosophie zeld. De Deugd der dingen is in der middelheid. In dit alderwaardigste Land woude de Koning zyn Leeben leiden / en van den sellen Jooden Bespot en Dersmaet zyn / en den Dood lyden om de Minne van ons / en om ons te berlossen van de Pyne der Velle / en van de verbaarlyche Dood die ons bereid was om de Zonden onzes eersten Vader Adam. En ook om ons zelfs Zonden / want Chriftus en hadde geen kwaad verdiend / nog hy en peinsde nog en beede nooit kwaad. En de Koning der glorien woude in dit Land zyn Passie ende Dood lyden meer dan in andere Landen / want hy woude zyn dingen sondig en openbaar maaken / dat het ons iegelyk mochte weten en deed het open en sondigen in het midden der Stad.

So sondig moeste zy zyn en geweten in alle zyden. Also den Hoepce van de Waereld zoude lyden den Dood booz ons te Jerusaleem / die Stad in 't midden der Waereld / op dat men 't wiste aan alle zyden der Waereld / hoedicre hy ons Gehogt had / de Menschen die hy gemaakt had na zyn Beeld en berloft om de groote Minne die hy tot ons had. Nogtans dat wy dien niet verdiend en hadden / want geen meerder Kasteel / Schattinge / nog Sanzorn en mogte hy geerven booz ons / van zyn Heilig Lighaam en zyn dierbaar Bloed en zyn Gebenedyde Leeben / dat hy booz ons Offerde en ober gaf. De geene die nooit blekhe van Zonden in hem hadde / hy woude zyn Lighaam leeveren ter Dood booz den Sondaar. ô! God hoe groote Minne had gy tot den Sondaar uwe Creatuuren / want gy die zonder Smette en Misdaad was / woude den Dood lyden om die Misdadigen. Met recht zou men zulke Heeren minnen / outzien / Eeren en Dienen en dat Land minnen en pyzen / dat zulken Druyt gedaagen heeft / mits welken een iegelyk zal gehouden zyn / het en zy hy onze gebreken. Met recht zoude alle Menschen genoeglyk ende druytbaarig zyn / want het is bedaauwet met het zoete Bloed van onze Heere Jesu Chrift. Dit Land dat onze Heere loofde tot een Erbe. En in dit Land woude hy Sterben / also bezet om te laten in Erffenisse zyne Kinderen / waarom een iegelyk Mensch die goet Kersten is / die zoude pynen met neerste die de Magt heeft van God weder te krygen / ouze booz zeiden Erbe. En met fragt uit het Ongeloodige Geweld doen en weder te maaken ons eigen Erbe / als 't recht zyn zoude / want wy zyn geheeten Kerstenen van Chyristo / die onze Vader is. En op dat wy zyn regte Kinderen zyn / zo zullen wy calangieren dat Erbe dat ons onze Vader gelaten heeft / en dat pynen te neemen uit de Hand der Vreunden / dat ouze Vader ons gelaten heeft. Maar heeden op den Dag zo heeft Vodaardighheid / Gierghheit

De Wonderlyke Reize van J. n Maadevyl.

en Ind also de Hertien der Landt-Heeren stecken / doen tiernen en bebaan / dat zy meer begeeren inalkander te Ont-erven dan te Oulangeren en te winnen haar Regt proper boorzoid Erbe en dat gemeen Volk dat goede wil heeft / daar toe te zetten Tys en Goed / die en moogen niet doen buiten de Landt-Heeren die Overfte van hen zyn / want Ver-gaaderinge van gemeen Volk zonder Hoofte hebben van Heeren / is als een stude Schaapen zonder Herder / die hen scheiden / ende en weten niet waar zy gaan zullen. Maar waar het zandte dat behwaamelyk was onzen H. Vader den Paus / want Go-de was wel behaaglyk dat die Warbsche Prin-ten waren van accoorden en met een deel van haare gemeinten woude bestaan / de H. Daart van ober Zee. Ik meine wel zekier te zyn / dat in hoften tyden dat Heilige Land van Belosten zoude werden gewonnen / en- de gezet in de Handen der regte Erfgenaa-men. En om dat langem tyd geleeden is / dat de gemeene daart ober Zee al gedaen is / want veel lieden genoechte hadden te hooren spreken van derze Heilige Lande. Ik Jan van Maadevyl / Ridder wyle eer al en ben ik ze niet weerdig / Geboren en Gewoond in Engeland / in een Stad genoecht Tuban en deeze daart van ober Zee in 't Jaar ons Hee-ron 1322 op Sinte Michiels Dag / en heb-be langem tyd gewest ober Zee gezien en om gegaan veel Landen en meenigerhande Probincken / en meenig Koninkryk en E-land. Ende ik heb gereist door Turken / door Armenien groot en klein / door Carta-rien en ook door Perffen / door Syrien / door Arabien / door dat hooge Land van Egypten / door Egipten / door het meeste deel van Ethi-opyen en door Chaldeen / door Amozonien / en door Indien die mindere en die meere / ende in die middel Indien. En door Balken / van meenigerhande Manieren of Deuen / en van Geloofe / van Maakzel en van Lee-ben / en van Wiffoenen / en van Wangezig-ten. Van welke Landen en Elanden ik zal vertellen / klaarlyk / ende uitspreken haar namaak als het zynen tyd heeft / en ook na-ber gelijkenisse die daar is na myn bermoo-

gen / en zonderlinge om der geener wyl / die meeninge hebben te bisiteeren de Edel Heil-ge Stad van Jerusalein / en de andere Stre- den daar omtrent zynde / den welken ik zal wyzen en zeggen wat weegen dat zy daar toe hebben te houden / want ik heb (God zy gepost) derwaarts gaande / meenig weg gegaan en gereeden met meenig goed Gezelschap. En weet dat ik dit Boek heb- de geschreeven in 't Latyn om der hooghede wille: Maar om dat meenige beeter verstaen Duitz van Latyn / zo heb ik ze gezet in 't Duitz / om dat een tegelyk 't mag verstaen. En ook om dat de Heeren / Ridderen en an- dere Edelieden / die geen Latyn kennen of verstaen en ook ober Zee gewest hebben / moogen weten of ik waar zegge of niet. En of ik doolende was uit bergerendheid of anders / dat zy dit Boek Corrigeren moog- gen en zetten 't in den regten Weg der Waar-heid / want dingen die men heeft ober lange gezien / werden wel bergerien en de Me- morie des Menschen en kan alle dingen niet onthouden.

Om te Reizen te Parde, te Voet, of ter Zee, in het Heilige Land.

Het 1. Capittel.

N u zult gy hooren in den Naam Gods / die wil Daeren ober Zee / mag treilken door veel Weegen / te Water ende ook te Land / na dat Land getegen is daar hy uit- trekt / van den welken al meest vergaaderen in 't sinde deen niet den anderen. Ende en meent niet dat ik hier vertellen zal / alle Steeden / Dorpen en Wasteecken / die men door-trekken moet derwaerts / want het zou- de te lang wezen / maar alle de zondelyk- ste en vermaardste Sterden aldaer men gaan moet den regten Weg. In den eersten die komt van Westwaert / als van Engeland / van Yeland / van Schotland / of van Roz- weegen / hy mag gaan hie dat hy wil door Whaalen en door Ungarien / dat Land van 't Land Panama en van 't Land Pan- nonien en van Picuta. En weet dat de Kon- ink van Hongacion is een Heere zeer Mag- tig ende Weerdig van ryze en houd veel Landt /

De Wonderlyke Reize van Jan Mandevyl.

4
 Lands / want hy houd Hongarien / Sla-
 vonen / ende dat meestendeel van Comma-
 nien en Bulgerpen / dat men heet 't Land
 van Buggeren. Ende hy houd ook een
 groot deel van het Koninkryk van Koffi-
 en / daar af heeft hy gemaakt een Hertog-
 dom / dat gaat tot den Lande van Justan
 ende paakt in Pruiffen.

Dooz dit Land reist men dooz de Stad
 van Cypzon en neebens het kastele van
 Heiborgos / en dooz Willebille; een Stad in
 het einde van Hongargen / en daar baart
 men ober de Ribiere Donoub. De Ribi-
 er is groot en neemt haaren Oozpront in Al-
 manien onder de Bergen van Lombardynen.
 En zy ontfangt in haar 40 andere Ribi-
 ren / en loopt regt dooz Hongargen / dooz
 Gyecken en dooz Cartargen / ende valt in
 de Zee ten Oostenwaart zo styf / dat het
 Water zyn zoetigheid behoud wel 40 Ma-
 len ver / zonder zig te mengen met 't Wa-
 ter van de Zee / daar na zo komt men te
 Bellegrade. Ende zo komt men in dat
 Land van Buggers / en daar gaat men
 ober een Steene Brug die op de Ribiere
 staat van Marope / en dan zo reist men
 dooz het Land van Pontenaarde en daar
 na dooz het Land van Gyecken / en dooz
 een Stad die men heet Asterus zyne Daa-
 ge en dan dooz Dandehoye. En dan te
 Constantinopolen / die men plag te heeten
 Belamon / daar woonde gemeenlyk den
 Kyzzer van Gyecken. Te Constantinopo-
 len is de schoonste Kerk die in alle de Wa-
 relde is.

En dooz deeze Kerk staat een Beeld van
 Hooper Verguld / gemaakt na den Kyzzer
 te Paard gekroond en plag te houden in
 zyn Hand eenen Vergulde Appel. Maar
 hy is gevallen en het is een langen tyd ge-
 leeden. En men zeyd dat het bedied / dat
 een Kyzzer heeft verlooren een groot deel
 van zyne Landen / ende zyn heerschapp-
 en / want hy plag te wezen Kyzzer van
 Boomen / van Afte de Minre / en van al-
 le de Landen van Syrien / en den Jood-
 schen Landen / daar in ook staat Jeruza-
 lem / van de Landen van Arabien / van

Perffen / maar nu heeft hy het al verloo-
 ren / zonder Gyecken alleen / 't Land dat
 daar toe behoord. En men heeft dikwils
 gepunt den Appel weeder te stellen in zyn
 Hand / maar hy en woude daar niet in by-
 ben. Deeze ronde Appel beteekend de Heer-
 schapppe die hy had in de Waereld die rond
 is: En de ander Hand houd hy teegen 't Oo-
 sten: Is een teken dat hy is dzeigende de
 Misdaadigen. Te Constantinopolen is dat
 Kruis onzes Heeren Jesu Chrysti en zynen
 Goh zonder Naad / de Spongie en dat Lied
 daar men hem meede te Drinken gaf / Edik
 en Galle aan 't Kruis: Zulke Liedden mee-
 uen dat de eenen helst wezen zoude in Cy-
 pzen in een Klooster van Nonniken / des en
 is niet / maar het is het Kruis daar Osmas
 den goede Schaaker aan was Gehangen /
 een tegelst niet en weet / nochtans was het
 noodig te weten / maar om dat Drost ber
 Offerhande doen zo 't Doffi eeren en geeben
 te berstaan dat 't is dat Kruis onzes Heeren.
 Gy zult weeten dat 't Kruis onzes Heeren
 was van vier manieren van Hout / als dit
 berg zeyd: Het Kruis onzes Heeren was van
 Palmen / Cedren / Cypressen en Olyben.
 Het Hout des Kruises dat regt op van der
 Warde ging ten Hemelwaerts was van Cy-
 pressen. Het Hout dat dwars ging / daar de
 Handen aan genaagelt waeren / was van
 Palmen. En de Doet van het Kruis die ge-
 best was in de Warde / om te houden dat het
 Kruis niet viel was van Cedren. En de Ca-
 sel die booden zyn gedenedyde Hoofst stond /
 was van Olyben en daar in geschreeben / in
 Hebreeuw / in Gyeck en in Latyn en was
 anderhalve Doet lang / en de Fooden maak-
 ten dat Kruis van vier manieren van Hout
 om zeliere reeden en zonderlinge zaaken.

De eerste reeden was / zy zeyde dat onzen
 Heere daar zoude hebben Olyben hangen zo
 lange als dat Lighaam zoude hebben moo-
 gen duuren. En daarom maakten zy den
 Doet van het Kruis van Cedren / want Ce-
 dren Hout en rot niet in der Warde / nog
 in het Water / want zy woude dat het lan-
 ge duurden. De tweede reeden was / dat zy
 meenden dat het Lighaam onzes Heeren Je-
 su

su Chyfti rotten en stinken zoude / zo dat
 hy daar niet lang en zoude hebben moogen
 hangen / daarom maakten zy dat hout dat
 regt op ging ten Hemelwaaris van Cypres-
 sen / dat welreukende is / op dat de reuk van
 het Lichhaam niemant en zoude moogen de-
 ren. De derde reeden was / dat zy waan-
 den in dit kruis onze Heere altemaal ver-
 wonnen te hebben / daarom maakten zy
 dat dwars ging van Palmen / om dat men
 in het Oude Testament plag te kroonen
 met Palmen. De vierde reeden was / dat
 zy waanden te hebben Pais en Vrede na
 den Dood onzes Heeren / want zy zeide dat
 zy een Discouyt ende Onbreede hadden tus-
 zen Chyftus en hen Lieden / want de Oly-
 ve beteekend Pais / als de Historie van No-
 ah betuigt / want de Duive bragt een Olf
 van Olyben / dat beteekende Pais tuszen
 God en de Menszen. En daarom maach-
 ten zy die Casel van den Oly die hooven
 Chyftus Hoofd stond van Olyben / want
 zy waanden van hem Pais te hebben na
 zyn Dood. En weet dat onzen Heere ge-
 naagelt was aan het kruis / op der Marde
 leggende / en doen leed hy de meeste Pyn.
 Item / de Gyecken en de Kerstenen die ober
 Zee wonen / zeggen / Dat het hout dat
 wy heeten Cypressen / was van den Appel-
 Boom daar Adam den eersten Appel af
 At / en zy hebben ook in haar Schryftuur /
 dat als Adam Ziek was / zo zeide hy tot
 zyn Zoonne Seth / Dat hy gaan zoude tot
 het Wardeze Paradys en dat hy bidden zou-
 de den Engel die het Paradys hoede / of hy
 hem zenden wilde Olye der Onfermhert-
 ighheid / om te zalven zyn Leeden op dat
 hy geneezen mogt. Seth ging daar / maar
 de Engel liet hem niet ingaan en zeide / Dat
 hy van de Olye der onfermhertighheid niet
 hebben en mogt: Nogtans zo gaf hem den
 Engel drie Keemen van deeze Appel-Boom
 en zeide hem / Dat hy ze leide in zyns Va-
 ders Mond / en daar zoude een Boom van
 wassen / en als dien Boom Druyt droeg /
 zoude zyn Vader geneezen worden: Doe
 Seth weder gekeert was / doe bond hy zyn
 vader Dood / en leide die drie Heer-

nen in zyn Mond. En die wierden was-
 sende / en wierden drie groote Boomen /
 van den welken dat kruis gemaakt was /
 dat de goede Druyt droeg Jesus Chyftus /
 als in den goede Druyt / obermits welke
 Druyt Adam ende die van hem gehoomen
 zyn / bebyd zyn van de Eeuwige Dood /
 het en zy dan obermits haar zelfs Schult.
 Dit Heilige kruis hadden de Joden be-
 graaben onder de Marde / binnen de Worze
 des Bergs van Calbarien / en daar was 't
 verborgen wel twee honderd Jaar of te meer /
 ter tyd toe dat het Helena weder bond / die
 Moeder was van Constantinus / de Kizer
 van Roomen. Deeze Helena was van En-
 geland / dat men toe groot Britanjs hiet /
 die de Kizer Constantyn ten Wabe nam om
 haar groote Schoonheid wille. En gy zult
 weeten dat 't kruis onzes Heeren was een
 Cubitus lang en dat hout dat dwars ging
 drie Cubitus en een halben. En die eene
 helft van de kroon daar onze Heer meede
 was gekroond aan het kruis / en een van
 de drie Nagelen en dat Hec van der Gra-
 byen en deel ander Heiligdoms zyn te Pa-
 rys / in des Konings Kapelle. En de kroon
 leid in een Dat van Soude Chyftalle / en
 kostelyk Dierciert / want wel eer was een
 Koning die hopt deeze Heilige Juweelen van
 een Kizer / die ze hem verhoft / vermits hy
 gebrek van Geld had. En al is 't dat men
 zeid dat deeze kroon van Doorne is gemaakt
 dat is niet waar / hy is gemaakt van witte
 Zee-biezen die steeken als Doornen / want
 ik heb ze dikwils zeer neerstelyk bezien / die
 te Paris is en ook die te Constantinopolen
 is / en ik heb een van deeze weerdige Door-
 nen / en die wold my gegeeven in groote
 weerdighheid / want in dat Chyftallyne Dat
 daar de kroon in leit / daar leit zo veel af-
 gebooken / dat afbrecht als men dat Dat
 roert / om te toonen de groote Heeren. En
 weet dat deeze kroon was geworpen van
 Zee-biezen / want men heeft 't zint dikwils
 gedeelt en in twee gescheiden / van welke
 de eene helft te Paris is / en den andere te
 Constantinopolen. En gy zult weeten dat
 onze Heere in der Nact was Gehangen /
 want

want hy was eerst in een Boomgaard geleid en zeer neerstelgh geexamineert / en daar bespote hem de felle Jooden en maakten hem een Kroon van Celgeren / en van witte Dooznen die daar in den Boomgaard wieszen / en zetten ze op zyn Gebenedyde Hoofd / en drongen ze in zyn Gebenedyde Hoofd zo vast dat zyn Heilige Bloed neder liep tot veel steeden ober zyn Anzigt / ober zyn Schouderen en ober al zyn Lys / en daarom zo heeft de witte Doozke in haer groote kracht / want wie een Celge van den Doozke aan hem draagt / geen Donder nog Tempeest mag hem deeren / nog het Huis daar hy by staat / nog geen kwaade Seest en mag hem genaalien. In deeze Boomgaard berzaakten S. Pieter onze Heere drie werben. Daar na wierd onze Heere geleid booz Bisschoppen en Meesters van de Wet in een ander Hof en daar wierd hy neerstelgh geexamineert / Bespot en bespzooken / ende Gehroond met heel andere witte Dooznen / die men heet Barbarius / die wassen in dien Hof / die heeft harde groote magt / en men maakit goed Verjuis van de blaaderen: Daar na wierd hy geleid in Casaphas Boomgaard / daar na wierd hy Gehroond met Egelentier / daar na wierd hy geleid in Pllatus Kamer / die een Begier was om nog te examineeren / die gestrooit was met Zee-biezen / en daarzetten zy hem in een Zeetel / en zy toogen hem aan een Purper Kleed en maakten hem een Kroon van de Zee-biezen / en knielden booz hem zeggende: Weest gegroet Koning der Jooden. En dit is de Kroon / van dewelke de reene helst te Parys is / en den andere te Constantinopolen. Met welke Kroon onze Heere Gehruist wierd en den Dood leed / om ons te berlossen van de Dune der Heile: Daarom men schuldig is deeze Kroon in meerder waarden te houden / dan alle die andere. De Speire onzes Heere of den Blabie-schagt heeft den Kizer van Alwan-gien / maar dat Kizer daar hy meede in zyn Heilige zyde gestooken wierd / dat aan de schagt stond / is te Parys. De Kizer van Constantinopolen zeyd / dat hy zelve heeft

dat Kizer van de Speire / want ik heb hem gezien en het is veel breeder dan te Parys. Item / te Constantinopolen leid onze Dooznen ouden Moeder / Moeder van Sint Anna / die Helena deede brengen van Ierusalem. Item / daar leid ook Sinte Jans Guldemont / die Kardz-Bisschop was van Constantinopolen. Item / daar leid Sinte Lucas Evangelist / want zyn Gebenedyde wierd aldaar gebragt van Bethanien / daar hy eerst was Begraaben / en veel andere Heilgdommen. Daar zag ik ook een steen of Marmer-steen / die men heet Endros die altoos Water druypt / zo dat hy het zelve bult alle Jaar van Water / zo dat hy ober gaat zonder gemands toe doen. Constantinopolen is een zeer Edel ryke en schoone Stad / en is driekantig. En daar loopt eenen Arm van de Zee / die men hi Sint Joris Arm. En gy zult weten / dat hy besluit die twee deelen van der Stad. En booz is wat hooger omtrent dat beginz des Arms / omtrent der grooter Zeebaart daar plag te zyn die Stad van Trogen onder Geber van den Water in een zeer schoon Plein / maar men ziet zeer luttel van die Stad / om dat het zo meenig Jaar geleiden is / dat zy gedestruert wierd.

Van de Grieken Eilanden.

Het 2. Capittel.

E Advent Gziken zyn veel Eilanden die men heet Callestres / Coros / Degtie / Crosbie / Mirra / Flaron / Moio Canate en Tempe. En daar zyn meer gerhande Caalen en meenig Land / die onderdaanig zyn den Kizer van Constantinopolen en te werten die van Critople die van Capwayen en veel Volks / en hy Land Crachien en van Maredonten / dat Alexander Koning af was. In dit Land was Aristoteles Gebaoren in een Stad die men heet Stagers / daar leid Aristoteles begraven en op zyn Graf staat een Omaar daar men alle Jaaren groote Feeste doet recht of hy een groot Heilige was / en op die Omtaer houden de groote Heeren Raad saamen / en van dunkt hen dat misdie God

De Wonderlyke Reize van Jan Mandevyl.

Gods kragt den besten Raad hen booren komt. In dit Land van Macedonien leid een Berg die men heet Olympus en deezen Berg scheid Macedonien en Thracien en is zo hoog / dat hy klimt booven de Wolken / en daar zyn ook veel hooge Berge en daar is een Berg die men heet Aios / die is zo hoog / dat zyn schaduwte 21 Mylen verre schijnt / en booven op den Top van den Berg daar is zeer puur en zuiver Lucht / en daar op zo komt geenen Wind nog geenen Regen / nog geen Vogel / nog Beesten zoude daar booven moogen Leeben / om dat de Lucht daar te droog is. En wienzeit dat in dit Land de Philosophen wel eer waaren gekommen op deezen Berg / en hielden in haer Hand een Spongie van Water / om versche Lucht te hebben / of zy en hadden anders haer Adem niet konnen berhaalen / en zouden versmagt hebben om de droogheid van de Lucht / en op deezen Berg booven in 't gestuwde van der Warden / zo schreeben zy daar de Letteren met haare Vingeren / en ten einde van 't Jaar als zy daar weder ophsommen / zo bonden zy die Letteren nog also schoon als zy ze geschreeben hadden in het Jaar te booren / zonder tet gebrooken of ontmaakt / waar by men mag merken dat deeze Berg gaat in de puure Lucht. Te Constantinopolen is des Kyzers Paleis / is heel schoon geordincert en daar by staat een schoone plaats om te speelen alderhande dingen / dat al om zyn schoone stellingen / de een hooger dan de ander in maniere van Crappen of garden / zo dat een tegelyk wel mag zien / zonder de een den ander te seiten / en onder deeze stellingen zyn des Kyzers Stallen / al overwelst tot zyn Paarden behoef / alle deeze Pilaaren van deeze Stallingen zyn van Maermeren: Een Kyzers die wel eer was / deede begraven een Lijghaam zyns Maagts in de Kerck van Sinte Sappien en als men 't Graf maaken zoude / zo bond men een ander Lijghaam in der Warden / en op het Lijghaam leide een grooten plaat van goud / daar in was geschreeben in Hebreutws / Grieks en in Latyn / Jesus Christus zal

Geloozen worden van den Maaget Maria / den welken ik geloobe en daar stond ook geschreeben dat die plaat van Goud en 't Lijghaam dat daar begraven was / na den Datum dat daar op stont / was wel twee Jaar boor Christi Geboorte en nog is die plaat in de Kerck / en men zeyd dat 't was Permes die Wyze. Ende al is 't dat de Grieken Kersten zyn / nog zyn zy bewandelt van ons Geloof / want zy zeggen dat den H. Geest niet komt van den Zoon / maar alleen van den Vader / nog zy zyn niet gehoorzaam de Kerken van Roomen / nog den Paus die regt Vicarius Gods is: Want God gaf hem de volle Magte binden en te ontbinden / en daarom met regt zouden zy hem Onderdaanig zyn / en zy zeggen dat haer Patriarch al zo veel magten heeft als den Paus / en daarom die Paus Jan de 12. schreef hem Letteren dat die Kersten eerst zoude zyn / en Onderdaanig eenen Paus / die een regten Vicarius Gods is. En hier op zonden zy hem een antwoord in deeze manieren: Wy gelooben wel bast dat uwe Moogentheid groot is op u Onderzaaten en u groote Hoeverdigheid en moogen wy niet draagen / en u groote Sterigheit en moogen wy niet berzaaden / de Heere zy met u: Want hy is met ons. En geen ander antwoord en had de Paus van hen. Item / zy maaken dat Sacrament van gehechen Brood: want Christus maaken dat van gehechen Brood. Item / het Abondmaal op den Witte Donderdag maaken zy haer Brood gehechen / in gedaguenis des Abondmaal Christi en zy droogen 't in de Zon / en houden 't al dat Jaar ober en geeben 't den Zieken in manieren van Gods Lijghaam: Zy Ouen de Zieken niet / zy zeggen dat 'er geen Dagebier en is en dat de Zieken geen Dyn nog Blydschap hebben / dan na dat uiterste Oordeel: Dat Onkuisheit geen Dood-zonde is / maar Natuurligh werk: De Mannen en Wyben zullen maar eens Huwelphen / anders zyn de Kinderen die zy winnen Basterden en in Zonden gewonnen / haer Paapen zyn al Gehubt en zy zeggen / dat Simonie geen

Dood-Zonde en is / want zy berhoopen de
 Preienden van de Werken alzo men oock el-
 ders doet / dat groote Dood-Zonden en
 Stijnde is / want heeden op den Dag is
 Montre een Gezond Konink in deeze Hei-
 lige Kerke / God beeterd als 't hem tyd
 dunkt / alzo lange als die Heilige Werk zo
 waggelt en manli gaat / zo mug de Waer-
 eld in geen goeden staat zyn. En zo zeg-
 gen dat men in Vasten geen Misse en zou-
 de doen nog Saterdags / nog Sondags /
 zy en Vasten den Saterdag niet / geen tyd
 van het Jaar / al was 't Digtie van Iers-
 Abond of Paasschen / zo laten de Calpu-
 sche Paapen op haar Outaer geen Misse
 doen en hadde zy Misse daar op gedaan /
 zo zoude den Outaer weder afwassen met
 Wa-Water / zo zeggen oock dat men maar
 een Misse doen zal op de Outaer des Daags.
 Zo zeggen dat onze Heere Jesus niet op 't
 Hardeyt At / al hield hy hem of hy Gegee-
 ten had. En dat wy Dood-Zonde doen dat
 wy onze Baarden scheeren / want de Baard
 is een teken des Mans ende Gods gaabe
 en dat wy ze scheeren om de Waereld te be-
 haagen / dat wy Zonden doen als wy Bee-
 sten Eeten die berhoorden zyn in het Oude
 Testament / als Verken en Beesten die niet
 herhaauwen / zo zeggen oock dat wy vlees
 zoude Eeten in de Week booz groote Vasten-
 Abond en des Woensdags in alle de Wee-
 ken van het Jaar. Item / de Kizer van
 Constantinopolen maakt zeibe den Patri-
 arch en de Harde Bisschoppen / hy geeft de
 Prelaten die Proben den / en hy neemt ze
 weder als hy kwaade zaaken bind / zo dat
 hy Heere is in zyn Land van de Geestelij-
 heid en van de Waereldlykheid.

Van Constantinopolen zo gaat men tot
 de Stad van Fuke / op dat men kan gaan
 booz het Land van Turkpen en dan reist
 men booz de Haaben van Liebetout : Men
 ziet altoos regt booz hem het Gebergte van
 Liebetout / dat anderhalf Myl is van der
 Stad van Fuke en de geene die te Water
 gaat dat heet St. Joris Wem / of de Zee-
 baart : Daar leid St. Nicolaas en daar leg-
 gen veel wonderlyke Steeden en zo gaat

men tot den Lande van Hy. In dit Land
 waest Mailli om kleine Doonkens / en
 Sautken uit de Kerken-Boomen en dan
 na zo gaat men booz het Eiland van Pa-
 mos / daar St. Jan Evangelist de Apoc-
 liphs schreef. En weet dat St. Jan Evan-
 gelist Oud was 32 Jaar / doe Christus
 stierf en na Christus Dood Leefden hy 6
 Jaar en in het honderste Jaar stierf hy
 Van Patmos zo gaat men te Ephezon / v
 is een schoone Stad en is hy den Zee e
 daar stierf St. Jan en was agter een O
 taar Begraven / in een schoone Kerke
 want de Kerstenen plagten deeze Stad
 hebben en in zyn Graf bind men Heeme
 Brood / want zyn Lighaam werd gehoerd
 't Hardeyt Parady / maar de Turken hon-
 den nu de Stad en deeze Kerke en oock de
 meestendeel van Asten geheeten Turkpen
 En weet dat St. Jan zeibe zyn Graf maak-
 ten in zyn leebende Tyf en ging daar Te-
 bendig in leggen. En daarom zeggen zon-
 nige dat hy niet en sterft maar dat hy ru-
 tende is tot Oemgdaage toe en zekerlyk
 daar ziet men al te groote Wonder die h
 zien wil / want de Harde van zyn Graf zi-
 men meenig werden roeren en dooben re-
 of daar een Mens in was / daar af er
 segelak die 't ziet hem verwondert als teede
 is. Daar na gaat men booz Ephezon bo-
 meenig Eiland ter Zee / tot de Stad van Pa-
 teram / daar S. Nicolaas begraven le-
 en daar na tot de Stad van Majoria / da
 St. Nicolaas by de Gratie Gods Bisschop
 gehoorde wierd. Omtrent de Stad waest ze
 goeden sterken Wijn / geheeten Wijn bo
 Majoria. En daar na zo komt men tot h
 Eiland van Ceite / het welk de Kizer g
 geeben had in Amars : Daar na zo kom-
 men tot het Eiland van Cohos en het E
 land Hugo / waar van Apocras Heer w
 en Prins en men zaid dat Apocras Dug
 in dit Land is : Nog is 'er een Figuur v
 een groote Orakel en is 100 Vademen lan-
 naar ik heb ze niet gezien en 't Volk van
 Eiland heeten ze Drouw-bron van het Eila-
 zo leid hy een oud Kasteel / en men ziet
 twee of drie maal 's Jaars en zo doet n
 ma

manth kwaad die haar niet kwaad en doed en werd aldus veranderd van den Figure der Jonkvrouwe / in des Dzaahs Figure / overmits een Godinne die heet Diana en men zegt dat zy nog veranderd zal worden in haar eerste Schoonheid / als men binden zal eenen Ridder zo hoen diese zal kuzzen booz haaren Mond / maar daar na en zalze niet langer Leeben. Het is niet lange geleden / dat een Ridder van Kodes die Droom was / zeide dat hy den Dzaah zoude gaan kuzzen / ende hy zat op een goeden Hengst en Reed tot den Castrel / ende boen hy daar kwam / begon den Dzaah het Hoofd op te ligten. En doen dat Paard den Dzaah aanzag / zo wierd het verbaard en liep weg / ende ontzoeeg den Ridder teegen zyn dank / op een hoogen Berg / ende van den Berg liep het in de Zee / van verbaarnisse / also wierd die Ridder verdooren. Hem / nog een ander Jonkman en wist van deezem Dzaah niet en kwam uit een Schip / ende ging door dit Eiland neeben dit Castrel / ende ging zo verre dat hy bond een Kamer / daar zag hy een Jonkvrouw / die haar Kemde en zag in een Spiegel en hy zag daar heel Schat omrent / waar by hy peinsde dat 'er een Zondaresse was die daar Woonden / om die Gezelle te ontfaan / hy wagten tot dat hem de Jonkvrouw zag / zo zy hem zag keerden zy haar tot hem ende vraagden wat hy woude : Hy antwoorde dat hy wou zyn haar Lief / doen vraagden zy hem of hy Ridder was : Hy zeide / neen ik. Zo en meugd gy myn Lief niet zyn / maar gaat tot u Gezellen ende doed u Ridder maaken / ende Morgen zal ik hier uit gaan teegen u / ende dan zo komt my kuzzen aan myn Mond en zyt niet verbaard / want ik en zal u geen kwaad doen / ende al is 't dat ik leelgh zien zal / dat is by Cooberpe / want ik ben waerlyk also gy my nu ziet en is 't dat gy my van Kust / zo zult gy hebben al myn Schat / ende zult myn Man zyn / Heer van deezem Eilande : Ende daerop ging hy van haar tot zyn Gezellen in dat Schip / ende deed hem Ridder maaken. Daar na kwam hy by anderen Dzaahs we-

ber booz die Jonkvrouw om haar te kuzzen / ende als hy ze zag koomen uit den Hol / in verbaarljke Figure / was hy zo verbaard / dat hy te Scheep-waert liep / ende zy volgde hem na. Ende als zy zag dat hy niet wederkeeren en wilde tot haar / zo begon zy breeghlyk te roepen / als een die zeer Bedrukt is en de Ridder Sierf terstond : Maar een Ridder die zo hoen is dat hy ze kufft / die en zal niet Sterben / maar die Jonkvrouw zal koomen in haar regte Forme / ende hy zal Heer zyn van dat Eiland. Daar na zo gaat men tot den Eilande van Kodes / dat die Hospitalteren houden Kegeeren. Dit Eiland naamen zy voortyds van den Keizer / het plag te heeten Colles / ende nog heeten heel Heeren also / ende St. Paulus Schryft in zyn Epistel tot den Tieden van die Eilanden aan Collofensis. Dit Eiland is op zeeben Mylen na Constantinopolen / paszeerens over de Zee. En van deezem Eilanden van Kodes plag men wel eer te Cypren te gaan / daar stercken Wynd waest die rood is / maar als hy een Jaar Oud is word hy wit / ende hoe ouder hoe witter en beeter riekende : Ende die van Kodes te Cypren trekt / die Keist door d'Konnel of het Hof van Sathalik dat een Landschap was / eer het verzonk / daar 't breeghlyk Keizen is. Ende dat Landschap verzonk om de Zotheid eens Mans die Winden een schoone Jonkvrouw / welk haastelyk Sierf / ende men groefze onder een Bark van Marberren en om deezze groote Minne / die deezze Jongen Man tot haar zoeeg / ging hy des Nagts tot het Graf en deed het open en lag by haar / daar na ging hy van daar. En als het kwam ten einde van negen Maanden kwam een stemme tot hem ende zeide / Gaat tot het Graf van deezem Wybe / ende doed het open / ende bezet wat gy aan haer gewonnen hebt / aan haar Lighaam / ende doed gy dat niet / u zal erg geschien. Hy ging en deed het Graf open / uit welk een zeer breeghlyk en onfigureerd Hoofd sprong / dat zeer angstelyk te zien was en dat bezag 't Land op de eene zyde hoog en needer en daar na verzonk het Land met allen ten Afgonde

en van Rodes tot Cypren / zyn wel 500 Mylen / men zoude wel in Cypren gegaan hebben te Doet door Rodes / maar men laat Rodes leggen: Op de zyde van Cypren is een zeer schoon Eiland en groot / in 't zelve zyn vermaarde Steeden / daar is een Wards Bischof in de Stad van Nythosten ende drie andere Bisschoppen in 't Land en Famiegorge is een der vermaardste Haabens die in de Waereld is: Want daar koomen Kerstensen / Heidenen en Gzichen en Volk van allen Landen. In Cypren is een Berg van den Heiligen Kruice daar zwarte Monniken by Woonen / daar Dismas den goeden Schachers Huis was en als ik vooren gezeld hebbe. In Cypren is een maniere dat de Heeren en Knechten alle ter Warden Eeten / want zy doen Gzasten maaken in der Warden al om en om die Saalen / zo diep dat men daar tot de knien toe in staat en doet ze wel plabepen / en als zy Eeten zullen / zo springen zy daar in en gaan zitten / daar na zo spreid men een Cafellaaken ter ander zyde op plabepzel / want dat is de zeebe van de Landen van ober Zee / ende dat doen zy om houd te zitten / om dat 't Land heel heeter is dan het hier is. Op groote Feest-Daagen en om der bzeemder Lieden wil / zo doen zy zetten Cafelen en Bankien gelijk men hier doet / maar zy hebben liever ter Warde te zitten. Van Cypren zo gaat men tot de Zee van Jeruzalem en ook tot andere Steeden die de Heidenen houden. En men vaert wel op een Dag en Nacht die goeden Wind heeft tot de Haaben van Chir / die nu is geheeten Sur en is in 't gaar van Saren / daar plagten te zyn veel schoone Steeden / maar de Heidenen hebben die meestendeel gedestruert / ende zy hoeden die Haaben zeer neerstelyk / om de bzeze van de Kerstensen / ende om dat Gziduk dat zy daar hebben. En men zoude wel te regt baaren tot deeze Haaben zonder in Egypten te gaan / maar men gaat geer ne booz Egypten om te Lande te rusten / of om wat te hebben om by te Leeben. Op die Oeder vind men meenigen Kobyn ende veel ander Gesteenten / onde daar staat die

Fontyn daar de Schryffuur van spreekt / Fontyn der Hooben en Put der leebende Waareren. In deeze Stad van Chir / zeide dat Wyf tot onzen Heere: Zalig is de Buik die u droeg en de Borsten die gy gezoogen hebt en hier bergaf God dat Wyf van Cannaenen haar Zonden.

Van de Haaven Jaffe; Alzo geheeten.

Het 4. Capittel.

Maar die langer en verder ter Zee wil Vaaren en heeter naaen Jeruzalem / die moet gaan van Cypren tot de Haaben van Jaffe / dat is de naasten Haaben van Jeruzalem. Van die Haaben is maar anderhalf Dagbaart tot Jeruzalem / dat is om trent zestien Mylen. Deeze Stad heet Jaffe / om dat ze Jaffa / Noags Zoonne maachten. En weet dat die de oudste Stad van de Waereld is: Want zy is gemaakt booz de Dilubie.

Van de Haaven Thyr.

Het 5. Capittel.

Die scheept na de Haaben van Chir / mag gaan te Lande zo hy wil naar Jeruzalem ende hy mag gaan van Chir tot Ahon op een Dag. Ende men mogt wel eer Ahon heeten Cholomanda en zy plagt Kersten te zyn / ende het was een zeer schoone Stad in boozleeden Tyden / maar zy is zeer gedestruert. Van Venetien tot Ahon ter Zee / zyn wel 2030 Mylen Lombaartig en dat Eiland van Creite leid tussen beide. In de Stad Ahon / in der Zee ter rechter zyde 170 Stadien Zuidwaarts / is de Berg Carmele / daar Helias de Propheet woond. Daar is eerst gebonden den Carmeliten of Vrouwen Broeders Orden. Deeze Berg is niet zeer hoog nog groot / aan de Doet des Bergs plag te staan een goede Kersten Stad genoemt Caiphag / om dat ze Caiphag had doen maaken / maar zy is hong al gedestruert: Ter linker zyde van deeze Berg staat een Stad genoemt Saffrag / Op een andere Berg daar waaren S. Jacob en S. Jan gebooren en in die Stad daar zy gebooren waaren staat een schoone Kerk. Van Ahon 400 Stadien / is dat groote Gebirge genoemt de schaale van Chir: Aeben

den Nion loopt een kleine Rivier genoemt Beloen en daar neffens is een ronde Put / genoemt Memon en is wel 100 Cubitus diep en is vol witte kleine Steenhens gelyk grof Zant / deeze zyn zeer klaar en blinkende ende men maakt daar af schoon klaar wit Glas en men komt uit verre Landen deeze Steenhens haalen met Waagens. En al is 't dat men deeze Put des Daags zeer ydelst / des anderen Daags is hy weder zo vol als hy te booren was. En altyd is in deeze Put groote Wind / die deeze Steenhens zeer wonderlyk doet roeren. En was 't dat men Metaal in deeze Put wierp / het zoude Glas worden. En dat Glas dat van deeze Steenhens gemaakt word / als men 't weder in de Put doet / zo word het weder Zant of Steenhens en is een schoone Stad vol Volk. Sommige is van die zoute Zee: Men gaat in vier Daagen van Aphon tot de Stad Palestina / die van Palestina toe plag te hooren en is nu genoemt Goza: Dat is te zeggen Gyl / schoon en wel gelegen Stad by de Zee. Van deeze Stad droeg die sterke Samson de Doorn op een Berg als hy daar in Gehangen lag en daar na Doode hy veete van de Palestina in des Konings Paleis / die hem blind gemaakt / Gehangen en zyn Hair afgeschoren hadden / en daarom dede hy dat Paleis op hen vallen en op hem zelve meede. Van daar zo gaat men tot de Stad Cezaarea en in 't Kasteel van Pelgrinen / dan tot Jaffe / en dan tot Jeruzalem.

Den Weg van Babylonien, daar den Soudaan woond.

Het 6. Capittel.

Die eerst wil gaan tot het Land van Babyloniën / daar de Soudaan gemeenlyk woond / om gratie van hem te impetreeen / breedelyk door de Lande gaan. En om te gaan tot den Berg van Sinay / eer men tot Jeruzalem gaat en dan weder keeren wil door Jeruzalem / zo gaat men door Goza. Dan begint men te gaan die Wildernisse / daar de Weegen al gelyk zyn / betwelfke duurd wel zeeven Dagbaarden: In den Weg van deeze Wildernis bind men

van alles genoeg dies noot is om by te Leeben en altoos bind men Herberg van Dagbaart tot Dagbaart / welke Wildernisse zy in haar Taal heeten Alhielt. En als men uit die Wildernisse komt / zo begint men te gaan in Egypten te Compat en sommige heeten Aselsyn. Men bind in den eersten een goeden Stad / geheeten Balhes / die staat in 't einde des Koninkryks van Maape: En van daar gaat men te Babyloniën en te Capr. Te Babyloniën is een schoone Kerck van onze Liebe Vrouwe / daar zy zeeven Jaar woonden / doe zy blood uit 't Joodsche Land / door Dreeze des Konings Herodes. En daar leid dat Tighaam van St. Barbara. En daar woonden ook Joseph / na dat hy van zyn Broeders Verhocht was. Daar dede de Koning Nebuchodonozor de drie Kinderen in den Oven steeken / om dat zy in 't Hebreeuwisch geheeten waeren Wuonin / Asaria / Misal / als den Psalm in den Sauter zeit / die benedictie heet: Maar Nebuchodonozor noemt ze anders Sidrach / Misak en Abdenago / dat is te zeggen: Glorieuze God: Derwinninge Gods: God booben alle Koninkryken. En hy hield ze also / om de Mirakelen die hy zag / als de Zoone Gods ging met de Kinderen in de brandende Oven.

Daar woond de Soudaan in zyn Calatheyt dat is te verstaan te Capr: Want daar is gemeenlyk zyn Hof / een schoon Kasteel / groot en sterk / op een Berg. In dit Kasteel woond altoos die Soudaan; daar zyn hy de 1000 Verzoonen of meer / om de Soudaan te dienen en dat Kasteel te hoeden / die alle haar behoef hebben van de Hobe des Soudaans. Nogtans en heeft hy dit Volk niet van doen dat weet ik wel: Want ik woonden zeibe met hem als Soudenier / in een Oorlog die hy lange tyd hadde teegen de Teodung en hy had my geerne zeer hooglyk doen Heiligen / als een Hardze Dyns toebehoord en woude my heel Land en Schat geeven hebben / zo ik myn God wilde loochenen en af gaan. Maar God heeft lof! Ik had geen zin dat te doen / om geen Goed dat men my geeven mogt.

Van den Soudaan ende anders.

Het 7. Capittel.

En weet dat de Soudaan Heere is van zes Koninkrijken die hy gewonnen heeft. De eerste is dat Koninkrijk van Capat / het tweede is Egypten / het derde is Jerusaleem / het vierde is Alape en het Land van Emat / het vyfde is het Koninkrijk van Surien / daar Damas de Hoofdstad af is / het zesde is dat Koninkrijk van Arabien / daar Koning af was een van de drie Koningen die onzen Heere Offerhande gaaben op den 12. Dag na dat hy Gebaoren was: En veel andere Landen houd hy onder zyn Magt. Soudaan is te zeggen in haar spraak Koning. Daar pleegen te zyn vyf Soudaanen / maar nu is 'er een / dat is de Soudaan van Egypten.

Van den eersten Soudaan en anders.

Het 7. Capittel.

De eerste Soudaan was geheeten Araton / Gebaoren van Meden ende was Salladyns Vader / die den Calyphe van Egypten bong en hem Doode / ende wierd daar Soudaan met forzen. Daar na was Salladyn Soudaan / in wiens tyd Bidiar / den Koning van Engeland / die in dien Lande was met veel andere Kersten Heeren / die den vax van den rotzen houden / zo dat Salladyn niet lyden mogt. Ma Salladyn regeerden zyn Zoon Koladyn en daar na zyn Neef. Daar na kwamen de Thomapen die eigen pleegen te zyn in het Land van Egypten en deeden haar Magt daar toe / koozen onder hen een Soudaan / die hem deede heeten Melczala: In zyn tyd kwam in dat Land den Koning van Byzantyn Lodewyk / die daar Streed en wierd Gebangen / daar na wierd den Soudaan van zyn Volk verlaagen. Daar na koozen zy een andere Soudaan / die Curpinus heet / die leeverde Lodewyk met rantzoen van Schattinge. Daar na een ander van den Comanen / heeten Cachas / die Doode Cripus / om zelbe Soudaan te zyn / als hy oud was en hy deede hem heeten Melethemes: Daar na een ander van de Comanen die heet Denbaayland / die Doo-

de ook Melethemes / om die Heerschappye en deede hem heeten Meleidaan. Binnen zyn tyd kwam die goede Edwart / Koning van Engeland / in Strieg en deede de Sarazynen groote Schaaden: Daar naar wierd deeze Soudaan tot Damascus Vergeeben en zyn Zoon meenden na hem te Gegeeten om dat hy zyn regte Oir was ende hy derde hem heeten Melethzan / maar een ander die Magtiger was / die jaagde hem uit het Land en maakten hem zelbe Soudaan. Deeze Soudaan won de Stad van Cyppele en verdoef veel Kerstenen in het Jaar onzes Heeren 1340. Daar na zo wierd hy Vergeeben van eenen ander / die Soudaan wilde zyn / Elphuis Zoon / die hem deede heeten Melchuzaras en hy was van de Stad van Akon / ende verdoef alle die Kerstenen: Hy wierd namaals ook Vergeeben: Daar na wierd zyn Oudste Broeder Soudaan en hy wierd geheeten Melchuzaram. Doen kwam een ander Magtig Man die heete Egentiboga / die bong Melchuzaram en leide hem Gebangen in 't Kasteel van Maurans / ende hy wierd zelbe Soudaan met forzen en hy deede hem heeten Melchoadech en hy was van Cartarien. Daar na zo jaagden hem de Comanen uit het Land en maakten een van hen lieden Soudaan / die Cachem heet / maar hy deede hem heeten Melchuzar doen hy Soudaan was. Deeze zat op een tyd en speelden Schaakspel en zyn Zwaard lag by hem en de Ridder die met hem speelden / wierd in 't speelen gram op den Soudaan en hy Dooden den Soudaan met zyn eigen Zwaard dat by hem lag / zo waaren zy in groote dis-ordre om een Soudaan te maaken / maar in 't einde oerbzoegen zy 't en maakten Malchuzer Soudaan / die Geniboga in de Gebanghenis had doen leggen / op het Kasteel op den Berg Roam. Deeze regeerden lange tyd wel ende wiffelich / zo dat zyn oudste Zoon na hem geboren wierd / die zyn Broeder heimelich Dooden om zyn Heerschappye te hebben. Hy deede hem heeten Melithenaron / ende deeze was Soudaan doen ik van daar betrok.

Nog

Nog van den Soudaan.

Het 9. Capittel.

Gh zult weten dat de Soudaan uit Egypten meer dan 20000 Mannen van Waapenen uit mag brengen / van de geene die alleen zyn goed doen hebben: Van Syrien / van Cuchyen en van de andere Landen meer dan 50000 / zonder de Gemeente van den Lande / die zonder getal is / want deeze eerste hebben altyd goed doen en zyn tot hem gebonden / zonder de Admiralaen die ze Begeeren. En elk Ridder heeft wel tot zyn der wedden / of tot zyn der Hand 6000 Florinen des Jaars / maar daar op moet der Ridder houden Duizend Paarden en een Kameel. Die Admiralaen zyn gezeeten in de Steeden en in het Land en hebben dat Volk te beledien onder hen. D'een heeft 'er 5000 / d'ander 4000 / d'ander 3000 / d'een meer / d'ander min. En also veel Goed of Wedden heeft een Admiraal alleen / als al de geene die onder hem zyn te gader. En daarom als de Soudaan eenigen Doorn Ridder bezderen wil / zo maakt hy hem een Admiraal. Maar als 't die Tyd is / zo zyn die Ridderen die om soudne dienen zeer Arm / zo dat zo haer Paarden en Waapenen uit nood moeten Verkoopen.

Van des Soudaans Wyven.

Het 10. Capittel.

Die Soudaan heeft vier getrouwde Wyven / een Kerstenen / drie Sarasensche / van welke de een woont te Jeruzalem en de ander tot Damasch / de derde tot Asoelene en de vierde by hem / maar niet stadelyk. Zy moogen haer wel veranderen zo zy willen in andere Steeden en als hy wil zo gaat hy ze Distreeren. En hy heeft zo veel Dylendinnen als hy wil / want hy doet booz hem koomen de Schoonste en Edelste van zynen Landen en hy doet ze zeer heerlyk houden: Als hy 'er hebben wil om by hem te Slaapen / dan doet hy ze booz hem koomen en die hem best behaagt / zend hy een Dingerling van zyn Dinger / of hy werpt het in haer Schoot en terstond leid men ze te baaden / ende men pareert ze en kleed ze zeer siffelgh en men brengt

ze hem / albus doet hy zo d'imaals als 't hem lust en des Nagis leid men ze in zyn Kamer. Geen Dzeemde en hoort tot hem / hy is Gelikeed met gulde Laalien / of met Laalien van Cartarien of met Camelduten / op dezelfde manier als de Saraznen gekleed zyn. En zo haast als men hem ziet booz een Dengster / of op andere dingen / zo moet men teegen hem ter Harde knielen en die Harde kussen / want dat is een zeede der geenen die hem Cere doen / die teegen hem spreken wil: Zo lang als een vzeend Man of Woode teegen hem spreekt / zoo staat zyn Volk omtrent hem met blanke Zwerden en met andere Waapenen / met opgehouden Armen en uitgestrekt om op hem te slaan / is 't dat hy iets zeyd dat den Soudaan niet en genoegt. Ende niemant hoort booz den Soudaan die hem iets lid / is het dat zyn beede villyk is en niet teegen zyn Weten gaat / hy en geeft hem al dat hy Bidde is. En desgeyns zoo doen ook die andere Princen en groote Heeren in dien Lande.

Nog van Babylonien en Egipten.

Het 11. Capittel.

Gh weet dat Babylonien daar ik af spreek daar den Soudaan woont nebens Cair / dat is niet het groote Babylonien / daar alle die Caalen vergaanderden by Miraculen en tekenen van God / doe men die groote Cooren van Babylonien hadde begonnen te maaken / waar af die Muuren 64 Stadien hoog waaren: Dat Babylonien is in die Wildernisse van Arabien / op den Weg die men gaat tot dat Koningryk van Chalbeen / maar het is lange Tyd geleeden / zo dat men den Cooren niet durft genaaken / want hy is gedestruerd en daar in zyn veel Draaken en Serpenten en ook veel sengnde Beesten daar omtrent. Deeze Cooren en de Stad hadden wel 25 Mylen Muurs omme-gaans / also die Lieden van dat Land zeyden na haer beste Verstand. En al is 't dat men hem heet de Cooren van Babylonien / nochtans zo had hy wel meenige geordneerde groote en vzeede Woonning. En deeze Cooren bestoot veel Land

In 't ongaan / want hy hield wel tien Mylen in zyn vierkant. Deze Cooren maachten de Koning Nemroth / die een Koning van die Landen was en was de eerste Koning van de Waereld. Deze Koning deed maaken een Beeld na zynen Vader / ende doen begonden 't ook de andere Heeren te doen / ende zo begonden die Af-gooden in de Waereld te koomen. Deze Cooren en Stad van Babylonien was zeer wel gelegen in een schoone Valleje / dat men heete het Plein van Sinnat. De Muuren der Stad waeren 200 Cubitus hoog en bystig Cubitus dik / ende Effratuz de Kibier van het Paradys liep door de Stad: Merchin de Koning van Perffen nam haar de Kibier af / en destrueerden meede de heele Stad en den Cooren / want hy deelde die Kibier in 400 kleine Kibieren / om dat hy gezwooren had / dat hy die Kibier maaken zoude dat 'er een Wyf ober waaden zoude zonder haar te Ontkleeden: Om dat hy in deeze Kibier veel goede Kibbers verlooren had / die ober die Kibier te Peerd meenden te Ryden met Zwenmen. Ende van Babylonien / daar de Soudaan woond / tot groot Babylonien toe / regt gaande uit den Oosten ten Zuidderwaarts zyn omrent 11 Dag-baarden: Welken Weg dat meestendeel Wildernisse is. En dat groote Babylonien is niet onder de Heerschappye van den Soudaan / maar onder den Keyzer van Perffen en zy houden van den grooten Can die Heer is van Cathay.

Van de Stad Meth, daar Mameth
Begraaven leid.

Het 12. Capittel.

DE Stad van Meth / die de Sarazenen heeten Carid / daar Mameth Begraaven leid / is ook in die groote Wildernis van Arabien / daar leid Mameth zeer heerlyk in een Tempel / die de Heidenen heeten Musket. Van klein Babylonien / daar de Soudaan woond / tot de Stad van Meth / zyn 32 Dag-baarden. Dat Koninkryk van Arabien is zeer groot / maar daar zyn veel Wilderndernissen en ook gebrek

van Water / zo dat men daar niet Woon mag: Want het is een zwabelagtig Land droog ende niet Brugbaar / om dat d'geen verschiet van Water is: Ende daarom zyn daar zo veel Wildernissen / waeren daar Kibieren of Fonteynen / was al dat Hardelyk goed / ende zo zou Woonbaar zyn en daar dat Land Woonbaar is / daar is 't al vol Volk: Arabie begint aan dat Koninkryk van Chaldeen ende duurt tot het leste einde van Aegypten ende paalt aan de andere zyde van 't Land van Iduma / tot den einde van Babilonien Ende Baldach is de meeste Stad van Land van Chaldeen ende van het Koninkryk / ende Carthago is de meeste Stad van Aegypten / dewelke Dido deden maaken Eneas Huisvrouw / die Heere van Troje was / ende daar na was hy Koning van Italien. Mesopotamien is ook een zeer schoon groot Koninkryk. In dit Land een Stad die Aram heet / daar Abazha vader woonden / uit welcke Stad Abazha scheide door dat bevel des Engels: Van dieze Stad Aram was Effron / die een groter Leeraar was: Ende van daar was Theophilus / die onze Vrouw behoeft den Dyaub ende genas / ende Mesopotamien duurt van de Kibiere Effratuz de Kibiere Tigris. Ober de Kibiere Tigris / is 't Land van Chaldeen / dat zeer groot is. In dit Koninkryk te Baldach yte wonen Caliphis / die plag te zyn als Keyzer van Arabien en was een nakomer Mameth van zyn Geslachte. Deze Stad Baldach maaken de Koning Nabuchodonosor en daar in woonden de Propheet Daniël daar hy meenig Godlyk Dystoen zag en maachten de Expositie van de Droomen.

Van de drie Caliphes, en anders.

Het 13. Capittel.

In boosleeden Eydten plagten te zyn Caliphes / van Arabien / van Chaldeen en van Egypten. De Caliphes van Chaldeen woonden te Baldach boosleeden. De Caliphes van Egypten woonde te Cair / by Babylonien. De Caliph

van Arabien en van Aegypten woonden te Marochie / op de zyde van Spanjen / maar nu is 'er geen Caliphes / nog daar heeft 'er geen geweest / zeederd dat Salladyn Soudaan wierd / want de Soudaan heet hem zelven Caliphes / alzo hebben die Caliphes haare Naamen verlooren. Weet dat dit klein Babylonien en Cayr / daar de Soudaan woond / zyn zeer schoone en groote Steeden en de een by den andere. Babylonien leid by de Kibier Wyon / die men heet Nyl of Nylus en begint alle Jaaren te wassen / als de Zon is in een van de 12 Ceekenen / die men Cancer heet en wast also lang als de Zon in dat Ceeken is / of in 't Ceeken van Leo.

Ende als de Zon weeder gaat in Virgo / zo begint ze te minderen een luttel smatder / zo dan als de Zon gegaan is in Libra / dan is de Kibier zo geminderd / dat ze loopt binnen haar Oordep. Deze Kibier komt geloopt uit het Aardische Paradys / regt door de Wildernisse van Indien ende dan loopt ze door de Arde zeer ver door meenig Land / ende ten lesten zo komt ze uit geschooten onder een grooten Berg / die men heet Aldag / die staat tusschen Indien / Egipten en Morabien / ende regt needer neebens Egipten tot de Stad van Alexandrien / ende in 't einde van Egipten gaat ze en zo valt ze in de Zee: Omtrent den Oever van de Zee zyn veel Oebaraes.

Van den Lande van Egipten.

Het 14. Capittel.

Egipten is een Land dat niet breed is: Want het mogt niet breeder om de Wildernisse / door gebreke van het Waater dat daar is op de eene zyde / ende het strekt zig met de andere zyde neebens de Kibier van Nile / ende zo ver als de Kibier loopen mag / zo ver duurd dat Land / ende in dit Land keegend het niet of luttel / nog dit Land en heeft geen Waater / of het komt van deze Kibier. Ende om dat het in dit Land niet keegend en den Heemel altyd klaar is daarom zyn daar veel goede Chronomyes.

Van de Stad Cayr, daar de Balszem wast.

Het 15. Capittel.

De Stad van Cayr is merder dan die van Babylonien / die daar by staat en is gelegen booven Babylonien / een luttel ter Wildernisse / booven de Kibier van Nylus hoorschreeben. Ende daar zyn twee Egipten / de hooge die tot Ethiopien gaat en de mindere die in Arabien is / ende in Egipten is dat Land van Kamps en het Land van Jesse. Egipten is een stuk Land / ende daar zyn veel kwaade Haabens om der Kotzen wille / die daar in de Zee zyn / die kwaad te Vaaren zyn. In Egipten Oostwaart is de roode Zee en duurd tot de Stad van Caton / ende Westwaart is het Land van Sydien / dat een zeer hoog Land is ende opdragtig: Want het is daar al te heet / ende 't Land is geheeren Such / ende ten Zuidwaart is het Land van Ethiopien en ten Noordwaart is een Wildernisse die duurd tot Syrien. En aldus is 't Land van Egipten sterk tot alle zyden / ende het is wel 15 Dagbaarden lang / ende ook twee maal meer Wildernissen / ende men heeft ook bevonden dat het selve maar 3 Dagbaarden breed is: Tusschen Egipten ende Lybien zyn wel 12 Dagbaarden Wildernissen en het Volck van Lybien is Christen / maar zy zyn also zwart als Mooren / door de groote hitte van de Zon die daar in het Land schynd. In Egipten zyn by Probitien: De eerste heet men Sahit / de andere Demesa / de derde Kefuh: Dit Eiland leid in de Kibier Nile / de vierde Alexandrien / de vyfde 't Land van Cameeten / dat plag te zyn een sterk Land en Stad / maar zy is tweemaal overwonnen geweest van de Kerstenen en daarom wierpen de Sarazymen de Muuren van de Stad ter needer / en alle de sterckheit die in de Stad was. Ende zy maakten een andere Stad bevond van de Zee / die zy noemden Damiette / zo dat niemand in Oud Damiette woond / dat is een van de Haabenen van Egipten / de ander is tot Alexandrien / dat een

ren sterke Slab is / maar zy hebben geen goed Drink-Waater / het en komt hem uit Conduiten van de Sibier Ryle die binnen haar Sistergen zyn / ende zo men beneemt dat Waater van den Conduiten / boozschreeben / zo mogten zy daar niet duuren.

Van St. Anthonis.

Het 16. Capittel.

In Cyden die geleeden zyn / zoo antwoorde eens een Kluzenaar of Heremyt St. Anthonis / in de Wildernisse van Egypten een Monster. Dat is te zeggen een Creature Ongefigureert. Dit Monster was als een Mensch en had twee al te groote snydende Hoozenen in zyn Doozhoofd en het had een Wighaam tot den Nabel toe als een Mensch en van den Nabel needer-waarts als een Selte en deeze Heilige Man draagden hem in den Naam Gods wie hy was en dit Monster antwoorde aldus: Ik ben een Sterflich Creatuur / al zult als my God en die Natuur gemaakt heeft. Dit Monster woonde in die Wildernisse en gedroeg hem zoo als zyn Natuur begeerden / ende het bad deeze Heilige Man / dat hy God booz hem Bidden wou / die Gebooren is uit den Naaget Maria / Gehuust en Geymt om 's Menschen Zaligheds wil: Nog is het Hoofd van dat Monster tot Alexandryen om des Wonders wil en in Egypten dat is een Stad die men heet Cliphe / dat is te zeggen de Stad van den Sonne. In deeze Stad is een Tempel na het Maakzel des Tempels van Jerusaleem / maar die gezeekt beel dat zy niet gelijck en is. Die Pyster van deezen Tempel heeft in Geschrift de Natuur of Bedoorte eens Vogel en heet Fenix / die maaren is in de heelen Wereld: Deeze Vogel Leefd by Honderd Jaar en ten einde van deezen Jaare komt den Vogel in deeze Tempel / als hy in boozleeden Cyden dit gebaan heeft en de Pyster neemt dat Leevendige Soffer en andere dingen dat ligtelyk Brand en legt het op den Altaar van deezen Tempel en doet dat Branden / dan zoo komt den Vogel in dit Dier Vliegen ende Verbzand hem zelven tot Aschen / ende op den eer-

sten Dag daar na zoo bind men op Altaar een Eyer van dien Aschen / anderen Daags daar na zoo bind men bolmaakten Vogel en ten derden Dag bi hy weg / ende alzoo en is 'er maare deezer Vogels in de heele Wereld en hier dit is een groot Miraciel van God ende ook is het een Figure Gods / vande aan den Wante des Krulces / ende die Sterben woude om onzen wille en derden Dag Verrees van den Dood. Den Vogel ziet men dier Vliegen in 't Land van Egypten en ook in Arabien / ende en is ook niet wel meerder dan een Heest en heeft een Kroon op zyn Hoofd groter dan een Paauw / ende den Hals heeft gelijck die van een Weedewaai / die schij geberwet is en helder blinkende / ende rug Violetagtig en zyn Steert is gestredwards van Geluwe en Goode Derwen ; hy is al te schoon om te staan in de Zwan want hy blinkt zeer Cierlyk. In Egypten zyn Boogaarden met Boomen die dragen twee maal 's Jaars ; Ende in de Cyden zo bind men daar schoone Esfiran ende beel / dat zyn dierbaare Gesteent en daarom zyn zy daar goed koop. Het in Egypten eens in de Zomer Keege dan is het Land al vol Muizen. In Stad van Cair Verkoop men de Man en Wyben die van ouder Wetten zyn zy / als men hier de Beesten doet / vanden leid ze daar zoo te Marlit. In Stad is een gemeen Huis / dat vol is Obens staat / ende daar brengen de Wyben van de Stad Eyren van Hennen / Ganzen en van Eenden en leggen die Eyren in die Obens en die geene die dit doen / Broeisenze met de Hitte van den Dier / zonder eenige Vogelen daer te doen. En ten einde van drie Weken of een Maand zoo hoomen die Wyben de Eyren en haalen haar Klekens en draagen 't Huis en Doedenze / alzoo het Land van zulke Vogelen is / dat doen zy alle Jaar booz. In dat Land van Egypten daar ontrent zoo bind men lange Wypen

die zy heeten Appelen van het Paradyſ en zyn zeer goed van Smaak en als men deeze Appelen aan twee ſnyd / lang of dwars alſoog vind men in het midden een Figuer van een Kruis / maar zy Derrotten en Duiſten binnen zeeben Daagen / daarom mag men dit Fruit in andere Landen niet draagen. Deeze Appelen zyn zeer zoet en men vind 'er veel op de Boomen / zy hebben groote Blaaden wel een Cubitus lang en een Doet breed. En daar is ook die Adams Appel / die een beet heeft op de eene zyde. Item / neeben Cayr buiten de Stad is een Veld daar de Balszem waſt en zy waſt op kleine Boompjes / die niet hooger zyn dan een Man ſtaat tot zyn Middel. Ende 't Hout van deeze Boomen ſchynſt of het wilde Wyngaart is. In dit Veld ſtaan zeeben Doeten die onze Heere Jeſus maakien / doe hy klein was met zyne Doeten / doe hy met de Kinderen ſpeelen ging. En dit Veld is niet geſlooten / ieder mag daar in gaan die wil / maar als de Balszem waſt zo houd men dat zo baſt dat 'er niemand in derſt gaan. Deeze Balszem waſt nergens dan in dit Land en al is 't dat men deeze Balszem in andere Steeden plant / zy waſt wel maar zy draagt geen Druyt. En de Blaaden van deeze Balszem rieken niet en als men deeze Balszem-Boomen behouden of beſnyden wil / dat moet men doen met een harde ſcijerpe Steen / als zy daar toe hebben / want die ze met Hieren Inſtrumenten ſneed / huat Kragt en Natuur zoude gecozumpeerd worden. De Sarazynen heeten het Hout van deeze Balszem Enoboffa en de Druyt Ebeliſal en de Liguoz die uit de Celgeren komt / heeten zy Buhayſſe. En alſoog doen zy de Kerſtenen deeze Balszem pooten / beſnyden en haaben / want deeden zy 't zelbe / zo zoude hy geen Druyt draagen / als de Heidenen zelf zeggen / want zy proeben 't alle Jaaren; Men zeld ook dat 'er Balszem waſt in de Wilderniſſe / daar Alexander ſprak tot de Boomen der Zonnen / maar ik en heb ze niet gezien / want ik doyt daar niet Keizen om de Angſtelijke Weegen die daar

auffchen loopende zyn. En weet dat 'er geen goede Balszem te koop is / het en zy dat men ze wel kent en ook proeft / want men zoude daar haast meede bedroogen zyn / want zommige Lieden berhoopen Gou / die men heet Cerpenyn / booz Balszem / als zy een luttel Balszem daar meede gemengt hebben / om dat het beeter rieken zoude / en zommige zieden het Hout en de Druyt van de Balszem in Olie / ende zeggen dat het Balszem is en zommige doen ſtampen Kruit-ſaagels en Spelenaarten andere welriekende Speceryen in de Liguoz / dat is de Drogheid die daar uit komt en zeggen dat het Balszem is. Aldus word meening Mens bedroogen / want zy meenen Balszem te hebben / maar zy hebben ze niet en de Heidenen verbaſzen 't aldus om 'er de Kerſtenen meede te bedrogen / daar na balſzen ze die Comeis en de Apoſhetary anders / die is nog veel kwader. Maar op dat gy 't weet / ik zal het u toonen hoe dat gy ze kennen zult / op dat gy niet bedroogen word van hen. Gy zult weeten dat de natuurlyke en ſyne Balszem wel klaar is en van Citayriſcher Derwe / dat is geelagtig en ſterk rieken / ende is 't dat zy dik / rood / of zwart is / zo is zy verbaſt en niet goet. Item / is 't dat gy in u Hand legt goede ſyne Balszem en houd ze teegen de Zon / gy zult ze in u Hand niet houden / dooz de hitte der Zon. Item / neemt een luttel Balszem met de punt van u Mes en houd ze aan het Duur / is 't dat ze brand / zo is zy goed. Neemt een luttel Balszem doet ze in een Schotel of in een Schaal / met wat Gelle Melk / is de Balszem goed / de Melk zal terſtond ronnen / zuur en dik worden. Doed een droppel Balszem in klaar Water in een Schaal / mengt en roerd het wel te gader / is de Balszem goed / het Water zal niet troebel worden / maar zy zal te grond gaan of het Lood waſt. Van Joſeph's Koorn-Zolders , in Egypten ende anders.

Het 17. Capittel.

Ik heb nu geſprooken van de Balszem / nu zal ik ſpreken van andere dingen die

die in de zyde van Babylonien zyn / onder de Riber van Hal / ter Wildernisse / tuszen Afsyken en Egypten / dat zyn die Gzeinieren / of Koozn-Zolders / die Joseph deede maaken om Koozen op te leggen / wagtende den dieren tyd tuchtomende. Deeze Gzeinieren zyn van Steen zeer wel Gemerzeld / onder welke zyn twee zonderlinge groote en hooge Gzeinieren / maar die andere Zolders en zyn zo hoog nog zo groot niet / en tot elken Zolder hoord een Doozt die niet hoog van der Aarden is: Want de Harde is gezondien en geminderd zeederd zy gemaakt zyn: Deeze Gzeinieren zyn al vol Serpentes / op deeze Zolders van buiten aan de Steenen plagten te zyn veel Heilige Schyften van meenigerhande spraken en eenige Liedren zeggen dat het Graaben of Comben zyn van groote Heeren die wel eer waaren / maar des en is niet / de gemeene waarheid van al de Landen berre en by / is dat 't Josephs Koozn Zolders zyn / alzo binden zy 't beschreeben in haar Cronyken: En waaren 't ook Graaben of Comben / zy zoude niet ydel zyn van binnen / nog zy zoude geen Doozten hebben om in te gaan / nog zy zou zo groot nog zo hoog niet zyn / waar by komt dat het niet te gelooben is dat het Graaben of Comben zyn zoude. Nog een andere Weg te Babylonien, daarden Soudaan woond.

Het 18. Capittel.

Nu wil ik weder lieeren eer ik berder ga / om te zeggeneen anderen weg / die na Babylonien toe gaat / daarden Soudaan woond / welke Babylonien staat in 't ingaan van Egypten en dit wil ik doen om dat veel Liedren eerst gaan tot Babylonien en dan tot de Berg van Sinai en dan in 't weder lieeren tot Jeruzalem als ik booz heb gezeld / want geen Pelgrimagie heeft gelykenisse in waardigheeden by Jeruzalem: Maar om te voldoen de weegen met rusten en met genugten en met meer zekerheid / zo gaat men veel liever den bersten weg / dan de naasten; Die dan na Babylonien wil trekken dooz andere Weegen en

hofter uit de Landen van de Wester zyde als uit Engeland / Arland / Schotland uit Noozweegen / of eenige andere Land daer omrent / die moet gaan dooz Byzantyn ende dooz Lombaardpen. Van dee Landen derst men de Steeden niet noemen / nog de Dorpen / want zy zyn gelykelyk ter Zeebaart / het zyn Graaben daer men te Scheepe gaan mag om over te baaren in de Zee / die men heet de Goben van Venetien / dewelke deeld en scheid Italien en in Grieken in die zyde / en veel Liedren gaan te Napels en zomnige Koomen van Byzantyn daer ook goede Graaben zyn en men gaat ook dooz Campanie / dooz Catabyen dooz Apelen en dooz de Elanden van Cristen / dooz Italien / dooz Sardinien ende dooz Sicilien / daer staat een Voornge daer meenigerhande Druyt in wast / end altoos groen en bloeit tot allen tyd van Jaar / zo wel in de Winter als in de Zomer. Dit Eiland houd 350 Mylen omgaans / en tusschen Sicilien ende Italie gaat uit de Zee een klein Waater als een Arm van de Zee / dat men Lofferde miene. En Sicilien tusschen de Zee van Arafeliken en de Zee van Lombaardpen ende van Sicilien tot in Catabyen zyn maar zeven Lombaardge Mylen. In Sicilien een manier van Serpentes / met welke men proeft de Kinderen of het Bastaarden zy of Getrouwde / want zy zy Getrouwde die Serpentes doen hen geen liwaad en zy zy Bastaarden / die Serpentes Bitten en doen hen liwaad. En aldus proeft men zig Getrouwde Man of 't zyn Kinderen zy of niet. In dit Eiland van Sicilien is een Berg die Hista heet / die altoos brandt en men heet hem ook Gubie / daer zyn ook die Vulcanen / dat zyn andere Berge hebben zeven Steeden daer zy uitwoerpen blerige Vlammen van meenige gedaante. Van deeze Vlammen weeten de Liedren van die Landen als 't dieren tyd of goede ty weezen zal / of hout of nat Meer en by hem die tyd hebben zal in alle manieren. En van Italien tot den Vulcanen zyn

Bergen en zyn 25 Mylen lang; Men zeid dat het Schoon-Steenen zyn van der Hellen. Item / van Venetien te Scherpen den rechten Weg te Constantinopolen / daar tusſchen zyn 800 Mylen ter Zee en van Rodes tot Cypren zyn wel 500 Mylen / dan zo gaat men van Cypren altoos ter Zee / laattende Jeruſalem leggen en al 't Land daar om trent ter linker zyde tot in Egypten en dan zoo lang tot men de Maaden van Damia in komt / dat een ſchoone en ſterke Stad plag te zyn en is geleegeen in 't ingaan van Egypten en van Damiaten kom men in Alexandrien / dat ook op die Zee geleegeen is: In de Stad van Alexandrien was St. Catharina Onthoofd en Bemartelt en daar wierd St. Marcus Evangelist Begraaven / maar de Keizer Leo deed al zyn Beveente tot Venetien brengen; En nog is tot Alexandrien een ſchoone Kerck van hem / die van binnen wit is / zonder eenige Schijfren of Pictoze en alzo zyn alle de andere Kercken / die den Chriſteneu toe behoorden / want de Heidenen hebbenze al doen witten / om die Beelden en Historien af te doen / die binnen aan die Muuren Geſchreeben ende gemaakt waaren. Deeze Stad van Alexandrien heeft wel 30 Stadien lengte in de breedte. En het is een zeer Ciereyke ende Ryke Stad; Dooz deeze Stad loopt de Ribiere van Nyl en valt in de Zee. In deeze Ribiere vind men veel Edele Beſteentens / ende men vind daar in leggen Woes / dat is een zoot van Hout dat uit het Wardzen Paradyſ kom / het is zeer goet in meenigerhande manieren der Medicynen en het is zeer duur. Van Alexandrien zo komt men te Babylonien.

Den Weg van Babylonien tot den Berg van Sinai.

Het 19. Capittel.

Hier na volgende / zal ik u zeggen den Weg van Babylonien tot den Berg van Sinai / daar St. Catharina leid. Men kan gaan dooz de Wildernis van Arabien / dooz welke Mozes het Volk van Iſrael leiden en men gaat ook aan die Fonteyn die Mozes maachten met zyn Handen in de

Wildernis / doen de kinderen Iſraels murmuerden / dat zy niet te Drinken en hadden nog en bonden. Ende daar na gaat men tot de Fonteynen van Marath / die bitter was te Drinken en niet goed / maar de kinderen Iſraels leiden daar in een Hout / ende terſtond werd het zoet ende goed te Drinken. Ende daar na zo komt men tot den Daale van Halem dooz deeze Wildernis / in welck Dal staan 12 Fonteynen. Ende daar plagie ook te staan 12 Palm-Boomen die Dadelen droegen / dewelcke Mozes met de kinderen Iſraels bonden. Ende van deezen Dal tot den Berg van Sinai / is maar een goede Dagbaard.

Eenen anderen Weg te Sinai.

Het 20. Capittel.

En die van Babylonien wilde een anderen Weg gaan tot den Berg van Sinai / hi gaat tot den Gouden Zee / daar Mozes en de kinderen Iſraels oher gingen dooz Doerſ / daar is het wel zes Mylen breed. In deeze Zee verzonk Pharaon en zyn Heir. Deeze Zee is niet Gouder dan de andere Zee / maar in zommige Steeden is 't Goud Zand en Steentſ daar in / daarom het menze de Goude Zee. Deeze Zee loopt tot den Lande van Arabien en van Paleſtinen. Dooz deeze Zee Vaart men meer dan vier Dagbaarden en dan zo komt men dooz die Wildernis tot den Daale van Heilm en van daar tot den Berg van Sinai. En weet dat dooz deeze Wildernis niemand mag Keizen te Paard / want die Paarden en zouden niet te Ceren nog te Drinken binden en daarom Keift men dooz de Wildernis Rydende op Kamelen / die Eeten Baſten en kleine Celgen van Boomen / zo datze nimmer Eenduwende zyn / ende zy Baſten wel twee of drie Daagen zondet Drinken / maar zy verhaalen haer weder als zy Drinkende worden / alzo dat zy drie Daagen genoeg hebben / maar dat kan een Paard niet doen. En van Babylonien tot den Berg van Sinai zyn twaalf Dagbaarden / maar zommige maanden daar af meer en meerz haften haer

haar zoo zeer dat zy daar in minder Cyd
koomen.

Van den Berg van Sinai.

Het 21. Capittel.

De Berg van Sinai is geheeten de Wil-
dernisze van Sin / dat is te zeggen
Goeden Berg / om dat Mozes zag onzen
Heere Magtig en meenig-wers in de Ge-
daante van Dier en sprak Wangezigt aan
Wangezigt teegen hem. Dit was aan den
Voet van den Berg van Sinai / daar staat
een Klooster van Nonniken wel beslooten
met Hiere Doozen om de Wilde Beesten.
En die Nonniken zyn van Arabien en van
Grieken en daar is een groote Convent / en-
de zy zyn net of het Kluisenaars zyn / ende
zy Drinken geen Wyn dan in groote Hoog-
Cypden en zy zyn zeer Heilig en Leeben zeer
Kemelph en Simpelph / ende en Eeten niet
van Warmoes en Saadelen en doen zeer
grootte Penitentie; Daar is ook de Kerck
van St. Catharina / daar veel Lampen
hangen en branden / want zy hebben Oly-
ghen genoeg om te Eeten en te Branden.
En zy hebbenze by Mirahiel van God / want
de Rabens / Kraisen / Spreeuwen en alder-
hande andere Vogelen vergaaderen hen
daar alle Jaar eens en Vliegen daar als Pel-
gims / ende een tegelyk haalt een Stok of
Cey van Olyden in zyn Beh / in manieren
van Offerhanden / ende laatenze daar vly-
ben / van dewelke de Nonniken maaken een
groot deel Olyen. En zekerlyk dat is een
groot Mirahiel / nadien dat die Vogelen die
geen Natuurlyke Zinnen hebben nog Kee-
den / Vliegen / Bezoeken en Vlieteeren die
Glorteuze Maaget / wel moogen hen van
de Menschen haar ynnen te bezoeken en-
de te Eeren.

Item / agter het Altaar van deeze Kerck
daar is de Steede daar Mozes onzen Heere
zag in dat brandende Bosjen. En als de
Nonniken daar in gaan / zo Ontschoenen
zy haar altyd / om dat onzen Heere zeide tot
Mozes / Ontschoent u / want de Plaatz
daar op staat is Heilig. De Nonniken hee-
ten die Plaatz Bezeehel / dat is te zeggen
Schaduwe van God: En op den grooten Mu-

taar drie Graaden hoogte is de Kist van
Vaster Steen / daar de Beenderen van
Catharina in leggen. En de Prelaat en
Oberste van deeze goede devote Nonniken
toond dit Heiligdom de Pelgims met een
Instrument van Silber aan / hy wylt ha-
ook de Beenderen en daar komt dan een we-
nig Oly uit als of 't Sweet is / dat nog
nog Balzen schyn en daar af geeft hy
Pelgims / maar daar komt niet veel uit
ende daar na toond hy 't Hoofd van St. Ca-
tharina en het Laaken daar zy in gewonde
was / dat nog Bloedig is. In dat Laake
doegen de Engeleir haar Lighaam gewor-
den van Alexandrien tot den Berg van S-
nai en Begroeben het daar en hy toond ha-
het Bosje dat brande / nogtans en word
niet gekwetst / daar onze Heere in sprak te
Mozes en hy toond haar ook nog Heilig-
doms genoeg en als die Prelaat van dat
Klooster Sierst of Dood is / zo gaat zy
Lampe van zelfs uit : En als zy een ande-
ren Geloozen hebben / zoo dat een goet
Man is en waardig in deeze staat te staan
zo word zyn Lampe Ontsteeken / Branden-
de by de kragt Gods zonder iemands hulp
en een tegelyk van deeze Nonniken heel
zyn Lampe en weten wel by haar Lampe
als iemand van haar Sterben zal / wan-
de klaarheid der Vlammen begint te wan-
sien en te krankien. En als 'er een Geloo-
zen is en zoo hy het niet waardig is / zo
en word zyn Lampe niet Brandende. E-
eenige Tieden hadden myn gezeid / dat de
Nonnik die de Misze Celebreert / in 't Ge-
schryft bind den Naame des geene die zy to-
een Prelaat kiezen zullen / zo dat ih di
bzaagden den een booz en den ander na-
maar zy wouden het myn niet zeggen. Voer-
zeide ih tot haar dat zy niet berzwoegen zou-
de de Gratie die hen God gaf / maar zoud
't openbaaren om 't Volk in meerder devo-
tie te brengen en dat zy daar Zonde aan-
beeden / want de Mirahelen die God doet
en gedaan heeft en nog Daagelyks doet
zyn getuigenis van zyn kragt. Als Da-
vid zeld in den Psalter: Heere u Wonder-
lykheid of u Mirahelen zyn getuigenis
Doe

Doen antwoorzen zy my datze diſwils gezien hebben d'een en d'ander en niet meer antwoord kreeg ik van haar. In dit Klooster en hoomen geen Vliegen / Padden nog alzullie Onreintghed by Mirakiel van God / want daar plagten 'er in ouden Tijden zoo veel te zyn / dat de Monniken het Klooster wouden verlaaten en waaren uitgegaan en op den Berg geklommen / om deeze Plaats te ſchouwen en te verlaaten. En daar kwam onze Vrouwe hen teegen en zeide dat zy weder liceren zoude / want nimmermeer zoude booztaan Vliegen of andere Onſigheit in haar Klooster hoomen: doe keerden die Monniken weder en nooit kwam daar zulke Onſigheit in haar Klooster. Item / booz de Poone van 't Klooster is de Fontein daar Mozes den Steen floeg en daar Water uit kwam. Van dat Klooster klimt men op met veel Crappen tot Mozes Berg ende daar bind men eerst een Kerſe van onze Vrouwe doen zy de Monniken te gemoet ging / doe zy bloeden uit het Klooster / als boozſchreeben is en nog hooger op die Berg is Hellaſ de Propheeten Kapelle / die zy heeten Oreb / daar de Heilige Schyftuur van ſpreekt: Hy wandelt in ſterkheid der Spyze tot den Berge Gods van Oreb. Ende daar neeben staat een Wynngaart / die St. Jan Evangelist plante en zette / die men heet de Druiben Staps en een luttel opwaarts is Mozes Kapelle ende ook die Kotſze daar Mozes bloed doe hy onzen Heere gezien had aanzigt teegen aanzigt / in deeze Kotſze is geprent de form van zyn Lighaam / want hy hield zo zeer in die Kotſze / dat hy daar in zonk met Metakelen / daar neeben is die Stad daar God Mozes gaf de tien Geboden van de Wet en op die Berg is ook 't Hol daar hy in Woonden doe hy 40 Dagen Faſten. Maar hy Sierf by 't Land van Begraaben is. Van deezen Berg te gaan tot den andere Berg daar de Engelen St. Catharina Begroeben / zo moet men klyden booz den Dal daar een Kerk staat van 40 Martelaaren ende daar zingen en doen

diſwils de Monniken van beezen Klooster Wiſſe en in dit Dal is 't zeer hout. Daar na zo klimt men op de Berg van St. Catharina / die veel hooger is dan Mozes Berg en daar St. Catharina Begraaben was daar staat geen Kerk nog Kapelle / nog geen andere Wooning. Daar pleegt een Kapelle te zyn / maar die is afgebrooken / zo dat 'er niet dan een hoop Steenen daar omtrent zyn. Al is het dat de Collet van St. Catharina zeid dat haar Lighaam werd geleid op de Berg van Sinai / daar God Mozes de tien Geboden gaf / dat is te verstaan dat het in dat zelve Land was / of in die zelve Stad gedaagen / want dat een met 't ander is geheeten den Berg van Sinai / maar tuſſchen beide is veel Wegs en een groot diep Dal.

Den wederkeer van Sinai tot Jerusalem.

Het 22. Capittel.

Als men deeze N. Stede heeft gebiſteert en men wil weder tot Jerusalem / zo neemt men Oorlof aan die Monniken / hen Widdende dat zy boozu Widdien willen. Ende dan geeven zy den Pelgrims genoeg van haer Dicalie / om de Wildernis te paſſeeren / die wel 13 Dag-Reizen lang is. In de Wildernis woonen veel Lieden die heeten Barrabys / Widenes en Aſcopras ende zyn van kwaade Natuuren. Zy hebben geen Huizen / dan Tenten die zy maalien van Huiden van Beesten / die zy Eeten en onder deeze Tenten woonen zy ende draagen ze daar zy beſt Water hounen krygen / want in deeze Wildernis is groot gebrek van Water. Het gebeurt veel dat zy op de eene Tpd Water vinden en op de andere Tpd is 't weer weg en daarom maalien zy geen Huizen. Deeze Lieden Vrouwen nog Zaaijen geen Land / want zy Eeten geen Brood / ten zy dat eenige van hen / die by de Steeden Woonen / daar in gaan en Eeten zomtyds en Braaden haar Viſ en Vleesch op heete Steenen teegen de Zon en het zy zeer sterke Lieden ende wel Degtende. Ende daar zy 'er veel zonder getalen zy en doen geen Arbeid / dan dat zy Beesten

Jaagen om te Eeten / ende zy agten haar Leeven niet. Daarom ontzien zy de Soudaan nog de andere Princen niet en zy hebben dikwils Oorlog en Strijden teegen den Soudaan. En zy zouden teegen hem wel durben / als hy iets dede dat haar niet genoegden en zonderling in die Opden doen in daar was / hadden zy Oorlog teegen de Soudaan / want hi was doen met hem ende zy Soudenier. Die Lieden draagen maar een groote kragt / ende een Glacie zonder eenig ander Waapen en zy bewinden ende bewimpelen haaren Hals met een gestreft Laaken / zy zyn selle Lieden en han kwaade Naturen.

Als men deeze Wildernis gepasseerd is en dan weeder tot Jeruzalem komt.

Het 23. Capittel.

Als men deeze Wildernis gepasseert is en hoornende tot Jeruzalem / zo keert men tot Bersabee / daar een zeer schoone en lieffelyke Stad plag te zyn ende hoornden Kerstenen: En nog zyn daar sommige van de Kerken der Kerstenen. In deeze Stad van Bersabee woonde Abraham die Patriarch. Deeze Stad maekten Bersabee die Krijs Was was / in welken Stad Koning David van Salomon den Wyzen die na David Koning was en Regeerden 40 Jaar ober de 12 Geslagten van Israel. Ebron die daar is twee Mylen na en men heetze ook het Dal van Wambze en ook het Dal van Craanen / om dat Adam daar Weenden om de Dood van zyn Zoon Abel 100 Jaar lang / die Cain had Gebood. Ebron plagt te zyn een Hoofd-Stad van den Palestinen en daar woonden Keuzen en het was de Priesterlyke Stad van den Geslagte van Juda en het was daar zoo by dat men daar plag te behouden al de geene die uit andere Steeden blooden om haar Misdaaden. In Ebron Lande eerst Josue en zyn Gezelschap / om te bespieren en te berneemen / hoe dat zy zouden konnen winnen het Land van Belosten. In Ebron Regeerden eerst David 8 en en half Jaar en in Jeruzalem Regeerden hy 33

en een half Jaar en daar zyn alle de Graaven der Patriarchen / Adams / Abrahams / Isaacs en Jacobs en haar Wyven Eva Sara / Rebecca en Lea / in de laagte van den Berg staat een schoone Kerk getooneest als een Kasteel / die de Saraznen zeer neerstelyk bewaaren en hebben ze i groote waardigheit / om de Heilige Vader die daar Begraabert leggen en laaten dan niemand in / geen Kerstenen nog Jooden of zy hebben zonderlinge Graue van de Soudaan / want zy agten de Kerstenen en Jooden geelyk Hunden ende zy zeggen dat zy niet waardig zyn in zulke Heilige Steeden te gaan. Ende de Steeden daar zy i leggen heeten zy de dubbelse Spelonken of Graaven / om dat de een op den ander leien de Saraznen heeten het in haar sprake Caria Sarbia / dat is in het Duits zeggen de Steeden der Patriarchen en de Jooden heeten deeze Steeden Abzoch. En op deeze Steede was Abrahams Huis en daar was 't dat hy hoor zyn Deure zat en zag daar drie Perzoonen / maar hy aarbad maar een alleen / als ons de Hellig Schryftuur gemigt: Hy zag 'er drie en een alleen aandad hy. Daar ontfing ook Abraham den Heilige Engel Gods in zyne Herberg. By deeze Stad staat een Holi een Kotze / daar Adam en Eva in woonden doe zy uit 't Paradyse geworpen wierden ende daar wonnen zy te zaamen haan kinderen. En als sommige Lieden zeggen zo was Adam daar geschaapen en ge maakt / want men plegt ook deeze Steeden te heeten Adams Veld / van daar wierd hy geboerd in het Paradyse. Ende na dat hy daar uit geworpen wierd / wierd hy daar weder gezet. Daar begint dat Dal van Ebron en gaat tot Jeruzalem toe / daar gebod den Engel Gods dat Adam by zyn Wyf zoud zyn en daar van hy Seth / van wiens Geslagte onze Heere wierd Geboren. In d Dal staat een Veld daar men uit de Hardtrekt een beroest ding / dat men heet Callen dat Eet men en dat Verhoopt men boekruit / men mag daar geen Gras zo diep zo groot / nog zo breed maaken / zy worden

weeter al segt en gelyk gebult eer 't Jaar om hont / ende het is twee Mylen van Ebron. Daar is ook dat Graf van Loth die Abrahams Broeders Zoon was. By Ebron is de Berg van Naamboz / van wien Ebron zyn Naam heeft. Dat is een Boom die de Sarazynen heeten Orp / die daar nog staat van Abrahams Eyd. Men zeyd dat deeze Boom daar gestaan heeft van 't Begynzel der Wereld / ende was altyd met groene Blaaderen / tot de Eyd dat onze Heere stierf aan het Kruys en doe begon hy te droogen en te verdorren en hy is hol van binnen / als men 'er beel bind in de Wereld. Sommige Propheeten zeggen dat een Prins van Occidenten / dat is van den Westen nog zal winnen dat Heilige Land van Belofien / ende zal onder deeze Boom Afse doen / dan zal deeze Boom vergroeyen en kregen Looveren en Blaaderen en draagen Druyt / mis Mirakelen Gods. Zo dat meenige Sarazynen en Jooden hen zullen heeren tot het Heilige Kersten Geloof / daarom houd men deeze Boom in grooter Eeren. En al is 't dat hy droog is nochtans heeft hy groote kragt: Want wie een luttel van deezen Boom kregen kan en by hem draagt / die geneest van de vallende Zichte en beel andere kragten heeft hy over hem / daarom houd men hem zeer waardelyk.

Van het Bethlem.

Het 24. Capittel.

WAn deeze Stad van Ebron kan men te Bethlem op een halven Dag wel genaaken / want daar zyn maar by Mylen tusschen / ende is een zeer schoone Weg / ende genoegelyk te gaan. Bethlem is een kleine Stad lang ende enge / al om bebest met groote Graften en plag wel eer te heeten Efrato / also de Souer zeyd. Ziet wy hebben hen gehoozt tot Efraten. En ten einde van deeze Stad ter Ooster zyde staat een schoone Kerck / de alderheerlykste van de Wereld en daar zyn beel Cooren en Kasteelen omtrent de Kerck zeer schoon gemaakt. In deeze Kerck daar staan 3 Pylaren van Marmeren / ende tusschen deeze Kerck en de

Stad staat Campus Floribus / dat is te zeggen Beslaakt Veld en is Besloeid Veld geheeten / om dat een Jonckvrou een Maagd met onrecht was gewoelen dat zy Onkuisheid zou gedaan hebben en men zoude hare Derband hebben op deeze plaats / dat nu Besloeid Veld heet / na dat die hout in een berkinge onstookien was / stozte de Maagd hare Beved tot God / biddende dat God openbaer en heimelyk woude maalien / dat zy in deeze zaaken Onschuldig was. En op die hoope die zy tot God had / ging zy in het Duur en dat Duur ging terstond uit / ende het Hout en Byzen die barnende en Duurig waaren / wierden alle roode Koozen ende die niet onstookien nog barnende waaren / wierden ook schoone tierlyke Koozen en waaren zo wonderlyk schoone Koozen die niet dan op dien Dag gezien werden en dit waaren de eerste Koozen die in de Wereld waaren. Aldus wierd die Jonckvrou berloft door de Gante Gods en daarom is die plaats geheeten Besloeid Veld / want het was vol bloeisende Koozen. Nevens deeze Kerck boorschreeben / op de rechter zyde neberggaande 16 Crappen / is de Stad daar onze Heere Jesus Geboren is / die zeer heerlyk Verclerd was met Marmeren / zeer gracelyk geschreeben met Goude / met Casuurs en met andere Derwen / daer neven is de Kribbe des Offen en des Ezeis en daar by is de Put daar de Ster in viel / die de drie Koningen leide / welke drie Koningen heeten Kasper / Melchio en Balthazar / maar de Jooden heeten ze anders / te weten / Apslyn / Amyn en Damosus / de Gytien heeten ze Malgalag / Malgarah ende Saphor. Deeze drie Koningen Offerde Goud / Myerool en Myrre. En zy kwamen daar niet zo verre met Dagbaarden / dan door Mirakelen van God / want zy bonden malkanderen in Indien / in een Stad geheeten Casset en leid 23 Dagen van Bethlem / maar zy reisden het in 13 Daagen. En doen de een den ander zag in de Stad Casset / hadden zy die Ster gezien vier Daagen te vooren en kwamen also van die Stad binnen 9 Daagen tot

Bethlem.

Bethlem / daar 53 Dag-reizen tusschen zyn. Op den regier zyde van deezem Kerk is de Put / daar de Beenderen van al de kinderen in leggen die Herodes deede Dooden. En booz de Stad daar onze Heere Jesus Geboren is / daar is het Graf van S. Hieronimus den Cardinaal / die de Bybel en den Psalter Translateerde uit 't Hebreeuwse in het Latyn. En buiten de Kerk is den Stoel of 't Zetel daar hy zat doen hy die Translateerden. In 40 Vademmen na deezem Kerk / staat een Kerk van St. Nicolaas / daar onze Vrouwe ruste / doen zy Jesum baarden. Want zy doet te veel Melk had in haar borsten en zy deeden haar zeer / zo dat zy daar van haar Melk uit melkten op de roode Marmer-steenen / daar men nog de roode blaasien van ziet op de Steenen. Het meeste deel van de Lieden die te Bethlem wonen zyn Kersten / en omtrent de Stad van Bethlem staan zeer veel goede Wyngaards / en de Kerstenen maaken daar alle Daagen meer / want de Heidenen winnen / nog Drinken geen Wyn. Want dat Voel van Mameth / (dat zy Alkoran heeten en zommige heeten 't Melkhai / in andere Landen heet men 't Herme) dat verbiedt de Wyn te Drinken / om dat Mameth in Drinkenschap Doodt een Heilige Kluzenaar / zo bemaledigde hy de Wyn en al de grene die ze Drinken en Verkoopen. Maar die Maledictie is op hem zelven gebleeben / als Dabid zeyd : Zyn kwaatheid moet daalen op den top van zyn Hoofd. De Saraznen boeden nog Eeten geen Verkens / want zy zeggen dat 't des Menschen Broeder is / dat het verboden is in 't Oude Testament en zy verjmaaden ze zeer die Verkens-Dlees Eeten. In het Land van Palestina en in het Land van Egypten Eet men geen Kalfs-Dlees booz dat ze zo Ond zyn / dat zy niet meer Arbeiden en moogen. Dit Dlees is niet verboden te Eeten / waar zy boeden de Kalberen om op 't Land daar mede te bouwen / want zy hebben die niet veel. Van de Stad Bethlem was Konink Dabid geboren / die veertig Wyden had / daar af

de eerste en Oberste geheeten was Mico en de andere Vriendinnen of Anien. Van Bethlem tot Jeruzalem zyn maar twee Mylen en in dien Weg tusschen beide staat een Kerk / een half Myl na Bethlem daar de Engel de Herders boodschapten de Gebooten onzes Heeren. In deezem Weg is het Graf van Rachel / des Patriarch Josephs Moeder / die terstond Suerf als zy Benjamin Gebaart had. Zy wierd daar Begraven van haaren Man Jacob / die op haar Graf deede leggen twaalf groote Steenen / tot een teken dat hy twaalf Zoonen had. Van deezem Weg openbaarde haar de Ster weder de drie Koningen / die zy verlooren hadden / doe zy te Jeruzalem waren. In deezem Weg zyn veel Kersten Kerken / booz welke men gaat na Jeruzalem. Van de Stad van Jeruzalem.

Het 25. Capittel.

DE Heilige Stad van Jeruzalem is gelegen tusschen twee Bergen. Daar zyn Sibieren nog Fonteynen / maar dat Water komt daar uit Conduiten van Ebron. Gy zult weeten dat Jeruzalem in Tyden die geleeden zyn / plag te heeten Melchizedeg en plag te heeten Hebus en daar na wierd zy geheeten Salem / by des Konink Dabids Tyden / dewelke deezem twee Naamen te zaamen zette en heete ze Jeruzalem. Omtrent Jeruzalem in 't Koninkryk van Surien daar by is 't Land van Palestina. Jeruzalem is een Koninkryk van Juda / om dat Judas Machabeus Zoon daar Koning af was. Zo is het also geheeten en paalt in het Oosten aan 't Koninkryk van Arabien en Zuidwaarts aan 't Land van Egypten. En op het Westen aan de groote Zee en op het Noorden aan 't Koninkryk van Surien en aan de Zee van Cyprus. In Jeruzalem plag te zyn een Patriarch / in het Land plegten te zyn veel Aarts-Bisschoppen en omtrent Jeruzalem zyn veel goede Steeden gelegen / booz eerst Ebron op twaalf Mylen van Bersaba / op elf Mylen van Jericho / op zes Mylen na Afton / op agtien Mylen na Jaffe / op zestien Mylen na Cromatie en drie Mylen na

na Bethlem. Ten Zuiden is de Kerck van Charitaten / daar een Abt was / om welken Abt de Monniken grooten Rouw be-
dreeben doen hy Sierf en nog staan zy daar in zulken manier / als toen zy den Rouw beeden / het welk zeer Ontfermelijck te zien is: Dit Land van Jeruzalem is geweest een
Haaben van meenigerhande Volk en dili- wilck heeft dit Land Verdziet gehad om de
kwaadheid van het Volk dat 'er in plagt te Woonen / want daar heeft meenigerhande
zooft van Volk in Gewoond en hebben het Land na haar Hand gehad; Als Jooden /
Cananeeze / Assyrien / Perszen / Meden / Macedonien / Grieken / Romeinen / Ker-
kenen / Saraznen / Berganick / Turken / Cartaanen en meenigerhande Volk.

Nog van de Heilige Stad Jeruzalem.

Het 26. Capittel.

Gh zult weten als men eerst tot Jeru-
zalem komt / zo doet men de eerste
Pelgrimage in de Kerck van den Heiligen
Graf / die buiten de Stad staat ten Noor-
den / maar hy is zeer Verwoest / ende ge-
ballen met den Stad en het is een schoone
Kerck en hy is rond en bedekt met Lood en
heeft een schoone Cooren sterck en hoog /
om klokken in te hangen: En in het mid-
den van deesen Tempel staat een Taber-
naakel als een klein Huisje met een laage
Deur om in te gaan / zeer reedelyck Ge-
sied met vierbaare Bestenien / met Gou-
de en ook met Silber / met Casuur en met
veele andere Werken en Verwen. Op de
regter zyde van deese Tabernaakel is het
Heilige Graf onzes Heeren en deese Ca-
bernaakel is 11 Doeten lang en 5 Doeten
breed / het is lang geleden dat het Heilige
Graf al ontdekt was / zoo dat men 't zien /
tasten en kuszen kan. Maar om dat een
iegelelyck van deese Steen een stuk nam /
zoo heeft den Soubaan het doen Bemuu-
ren en Besluiten / dat geen Mensch meer
tasten nog roeren kan. Maar op de lin-
ker zyde van deese Tabernaakel is een Steen
in de Muur Gemetzeld van den Heiligen
Graf / zoo groot als een Mans Hoofd en

deese Steen kuszen de Pelgrims. In deese
Tabernaakel en zyn geen Denieren /
maar men ligt daar met Lampen en daar
is een Lamp die hangt booz het Heilig Graf
en Brand altyd en op den goeden Wydag
gaat hy van zels uit en dan word hy wee-
der van zels Brandende op den Paas-
Dag / net op dat Uur / dat onze Heere
Verrecks van den Dood. Item / binnen
de Kerck op de regter zyde / is de Berg
van Calbarien daar onze Heere Gehuist
is / dat is een Kots van Witte Verwen /
deese Kots is gescheurd en de scheur heet
men Golgia. Binnen deese scheur wierd
gebonden Adams Hoofd na de Dilubie /
tot een teken dat Adams Zonden in de-
zele Stad geheeterd zoude worden: Op
deese Berg deed Abraham God een Of-
ferhande / want daar staat een Altaar en
booz dat Altaar leid Begraaben Godebaar
van Bouillon en andere Kersten Konin-
gen / die Koningen van Jeruzalem geweest
hebben. Daar neeben is 't daar onze Hee-
re Gehuist wierd en daar staat aldus in
het Grieksch Geschreeven: Onze God Ko-
ning booz de Waereld / heeft hier Zalig-
heid gewogt in het midden der Waereld.
Item / op de Kots daar het Kruis op gebest
was / is Geschreeven aldus: Dat gy hier
ziet is het Fondament van alle Gelooben
der Waereld. Gy moet weten / dat onzer
Heere doen hy Gebod wierd / maar drie-
en-dertig Jaar en drie Maanden Oud was:
En de Propheet David zei: Dat hy beer-
tig Jaar hebben zou. Veertig Jaar was ik
by deese Beslagte of Geboorde en zoo mogt
iemand denken / dat de Propheete niet waar
was. Nogtans is 't beide waar / want in
Ouden Tyden / doen plag men het Jaar
van 10 Maanden te maaken / van den
welken Maart de eerste Maand was en
Decembler was de laatste Maand. Maar
Gyng den Keizer van Roomen deed daar
toe twee Maanden / Louw-Maand en
Sprokkel-Maand en ordinerde dat twaalf
Maanden zouden wezen een Jaar / dat is
365 Daagen zonder Schrikkel-Jaar / na
den properen looy der Zon. Zoo houden 't

nog alle Kerstenen / na het Jaar van 12 Maanden zoo en na het Jaar van 10 Maanden zoo was hy in 't beertigste Jaar als den Propheet zaid: Item by den Berg van Calbarien aan den regter zyde staat een Altaar / daar een Colonne leid / daar onze Heere aan Gebonden was en Gegees- zeld. Daar staan vier Pylaaren by / die altoos Zweeten / zommige Liederen zeggen dat zy Beweenen de Dood onzes Heeren. By deezem Altaar werd 41 Craypen onder de Warden gebonden / het Gebenedyde Kruis onzes Heeren van St. Helena / onder den Berg daar 't de Jooden berborzen hadden. Op de zelve Plaats werd het Kruis des Heeren geproeft / want men bond daar twee Kruicen / daar de twee Schaafters aan Gebond waaren / zoo dat zy deese drie Kruicen deden proeven met een Dood Lighaam / om te weeten welk dat het Kruis onzes Heeren was. En zoo ras als dat Gerwaardige Heilige Kruis onzes Heeren daar op wierd geleid / zoo wierd de Doode Leevendig. En daar neeben in de Muer is de plaats daar de vier Naagelen berborzen waaren en daar waaren 'er twee dooz de Handen en twee dooz de Voeten en van een dezer Naagelen deed den Keizer Constantinus een Wreidel maaken tot zyn Paard / daar hy hem aan betwekken deed om Sneyd te boeren en met kragt van deezem Wreidel / zoo Verwon hy al zyn Vyanden en Verwon het heele Land van Asien de Minre / dat is Turkyen en het Land van Armenien de groote en de kleine en dat van Syrien en dat van Hierosollimen en van Perzen en van Arabien en van Mesopotamien / het Koningryk van Mager / van Egypten de hooge en laage en het Land van Ethiopien en het Land van Indien / dat byna al goed Kersten was en van goede Gelooben. In die Tyden waaren de Landen vol goede Klutze- naars / van dewelke het Boek der Gude Daderen spreekt. Maar nu God beeterd / is het Land vol Sarazonen en Ongeloo- bigen. En als 't God behaaglyk zal zyn / gelyk dit Land verlooren wierd om de Zonden der Kerstenen / alzo zal 't met de hul-

pe Gods weder gewonnen worden in haare Zonden. Item / in het midden van deese Kerck staat een Compas / daar Joseph van Aramathia needer leide het Lighaam onzes Heeren / doen hy hem van het Kruis gensonen had en op dezelfde Plaats onzen Heere zyn Voeten en men zaid dat dit Compas recht midden in de Wereld is.

Van de Kerk des Heiligen Grafs.

Het 27. Capittel.

In deese Kerck van het Heilige Grafs ten Noorden / is de Plaats daar onzen Heere Jesus Christus Gebangen wierd want hy was in meenigte Sierde in de Kerck gebangen geleid. En daar is ook een Dood van de Kerstenen daar hy mee gebonden was. En daar openbaarden onzen Heere een Maria Magdalena naar zyn Derrygzen zide / dog zy meenden dat hy een Hof-Maas was / of een Gaardenier. In deese Kerck plagten te zyn Canoniken of Regullieren van St. Augustus Orden en hadden een Prior / maar de Patriarch was haer Overste: En buiten de Deur van deese Kerck met 18 Craypen op te klimmen / zaid onzen Heere tot zynen Moeder: Ziet daer u Zoon en hy toonde haer St. Jan Evangelist: Ziet daer u Moeder. En dezes Woorden sprak hy aan het Kruis en de Craypen klim onzen Heere op doen het Kruis op zyn Schouder droeg. Onder die Craypen staat een Capelle / daer doen de Priesters van Indien Misze maaken niet na onze manier en zy maaken het Sacrament van Brood / zeggende dezes Woorden die daar toe behooren / zy zeggen ook het Paater-Roster en zommige andere Gebeden / want zy en weeten niet de Ordinantie die zoo veel Paussen maaken en geordineerd hebben / maar doen zeer deboetlyke Misze. En de Plaats is zeer naadig daar onze Heere rusten doen hy moede was van zyn Kruis te dragen. Weet dat de Stad Jeruzalem de zyde van deese Kerck van het Heilige Grafs is en is zwakker en niet zoo sterck

zy elders is / om 't groote Dal dat om deeze Kerk leid. Ten Oosten aan de Muuren van de Stad is dat Dal van Josaphat / daar staat St. Steebens Kerk daar hy Gesteenigt wierd en daar hy is de Vergulden Poozt die men niet oopen konde doen. Dooz deeze Poozt kwam onzen Heere binnen Jeruzalem / zittende op een Ezelinne / op de Heiligen Palm-Zondag: En deeze Poozt ging doe oopen / doen hy in dien Tempel woude. En nog zyn daar de Doet-stappen der Ezelinne / want zy staan in zeer veel harde Steenen. Dooz deeze Kerk van den Heiligen Graabe ten Zuiden in 200 Vaademen na / staat het groote Hospitaal of Gasthuis van St. Jan / ende binnen dit Paleis van dit Gasthuis / staan 54 Pilaaeren die Steen zyn. Ende buiten dit Gasthuis ten Oosten staat een schoone Kerk / die hiet tot onzer Vrouwe de Grootte. Van is 'er nog een Kerk / die men hiet tot onzer Vrouwe de Lotynscher. Daar waaren Maria Magdalena en Maria Cleophe / die hen zelve hy 't Hart toogen van Kouwe / doen onze Heere Gekruist en Gestorben was.

Templum Dei.

Van den Tempel Gods.

Het 28. Capittel.

En als men gaat van de Kerk van den Heilige Graabe in agt passen na zo staat Templum Dei, dat is te zeggen Tempel Gods / dat is een zeer schoon Huis en is rond / zeer Hoog en met Lood gedekt en daar is een groote plaatsje zonder eenige Hutzen omtrent den Tempel / deeze plaats is wel geplaveit met Marmer-steenen. De Sarazynen laaten daar geen Kerstenen nog Jooden in gaan / want zy zeggen dat zulk kwaat Dool in zulke Heilige Steede niet en betaamt of behoort te gaan. Maar ik was daar in en ging waer ik wou / overmits de Keagt des Soudaans en zyne Letteren / in dewelke hy gebod al zyn Onderzaaten / dat zy my zoude rooken de Steeben en het melkheid / ook laaten gaan daer ik woude alom en my beduiden en zeggen de Steeben / my leide van Steede tot Stee-

de als ik daar te doen had / my Orlende-lyk ontfangen en myn Gezelschap boldoen al dat ik hen reedelyk Bidden zoude / op dat 'er niet teegen den Soudaan of zyn Wetten was. Maar andere Tieden die hem om Gratie Bidden en dienen willen / dan geest hy hen zyn Singnet of Ceekhen en dat doen zy booz draagen / hangende aan een Blabie. En de Sarazynen doen dan groote waardigheid aan dit Ceekhen en knielen daar booz gelyk als wy doen booz het Lighaam onzes Heeren Jesu Christi / nog veel meer Heberentien doen zy zyn Letteren / ende veel meer eeren zonder gelyk / want de Admiraalen en de andere Heeren / die men zyn Letteren toont en presenteert / eer zy ze ontfangen zo neigen zy hen / dan neemen zy dat reuk en leggen 't op haer Hoofd en dan kussen zy 't al neigende met groote waardigheid / daar na zo gebieden zy het al te boldoen met groote waardigheid / dat de Vrenger van zulk Ceekhen eischen zal. In deezen Tempel plegten te zyn Kanonniken en hadden een Abt die zy Onderdaanig waaren. In deeze Kerk of Tempel was Koning Carle / doen hem de Engel de Besnyding onzes Heeren bragt en van daar bragt hy het tot Wien in onzer Vrouwen Capelle.

Van den Tempel Gods.

Het 29. Capittel.

Gh zult weeten dat 't niet dezelve Tempel is die Salomon maakten / want hy duerden maar 1002 Jaaren / want Titus Despasianus Zoon des Keizers van Roomen / die had Jeruzalem belegerd en meenden den Jooden te Destruereen en te stooren / als hy ook deede / om dat zy onze Heere Gebod hadden zonder Oorlof des Keizers van Roomen. Doen hy die Stad gewouwen had Verbzanden hy Salomons Tempel / ende wierpen ook daar needer / als hy te booren gedaen had geweest ende hy Verstorg 10000 Jooden / de andere leide hy in de Gebanghenisse en Verhagt ze / ende gaf 'er dertig om een Penning. Daarom zeide hy / dat hy de Jooden beeter hoop

zoude geeben / want hy gaf 'er dertig om eenen Penning.

Daar na gaf Julianus Apostata de Keyzer der Jooden Oorlof / dat zy de Tempel weder maachten / om dat hy de Kerstenen haatede : Nogtans had hy zelve Kersten geweest. En als de Jooden vna de Tempel volmaakt hadden / kwam 'er een Wardebeebing en wierp al dat 'er gemaakt was needer. Daar na zo deden Keyzer Abzinaan van Croyen de Tempel maaken / gelyk hem Salomon gemaakt had en hy wilde niet dat 'er eenige Jooden in zoude koomen / maar alleen Kersten Lieben / want al was hy zelve geen Kersten / hy had de Kerstenen lieber dan enig ander Volk / die van zyn Wet niet en was. De Keyzer Abzinaan dede den Kerck van het H. Graf besluiten / ende om den Muuren met de Stad / die te booren her van de Stad stond en hy woude haare Naam beranderen ende heeten ze Helge / maar die Naam had ze niet lang. Weet dat de Sarazynen die Tempel zeer groote Eere en Weerdigheid doen en zeggen dat het een Heilige Steede is en gaan daar in al Barboets knickende. Als ik en myn Bezellen dit zaagen / zo ont-schoerden wy ons ook en sagten dat 't ons beeter toedehoo:den dan de Ongeloobigen en de Sarazynen ; En daar hadden wy groote beweegingen van debotien onzer Herten. Deeze Tempel is een schoon Huis en is rond / wel 14 Cubitus breed en 32 Cubitus hoog en is met Lood gedekt. In het midden van deeze Tempel is een Stellage van 14 Crappen hoog. En daar staan al om lange Pilaaren / die plegen de Jooden te heeten Sancta Sanctorum : Dat is te zeggen / Heilig der Heiligen. Daar ging niemand in / dan de Prelaaten die den Dienst Gods deden. In deeze Tempel zyn drie ingangen en drie Deuren van Cypressen-Hout / met schoone werken daar op gesneden en binnen de Deuren / na het Oosten / leid onzen Heere Jesus die is te Jeruzalem. En binnen de Deuren na 't Noorden staat ook een Fontein / van welke de H. Schryftuur spreekt : Ik zag dat Water uit gaan.

Op de andere zyde van deeze Tempel een Kotze die men plag te heeten Machach. Daar na was zy geheeten Bich / daar de Arke Gods was / daar het Heiligdom der Jooden in was. Deeze Arke met het Heiligdom dede Citus met hem koomen boeren / als hy de Jooden Obwonen had. In deeze Arke was de Tafel van de tien Geboden ende Arons Bode des Propheeten en Mozes Koede / in welke hy dede scheiden de roode Zee dede de kinderen daar Doochboets dergaan. En met deeze zelve Koede sloeg de Steenrotze daar Water uit kwam loopen. Met deeze Koede dede hy groot Mirakelen. Daar was een Kist vol Manna / dat is Heemels Brood en daar waren Ornamenten / Kleederen en een Overnakels Kroon en ook een vierkante gouden Tafel / met twaalf dierbaare Gestelten en een Busse van Jaspus met zeer Figuren der Naame onzes Heeren / da binnen een andere Busse van twaalf Gouden palmen lang en den loop des Heemels met een Tabernakel van Goude en Silber Competten en zeven Gersten Broode. Dit was al in de Arke / ende alle het andere Heiligdom die hoor de Geboorde onzes Heeren waren. Op deeze Kotze van Rachel stey Jacob doen hy den Engelen zo opklommen ende weder daalen / ende zelde : Waarlyk deeze Steede is Heilig en wist het niet / daar beranderden hy Jacob Naam en hy noemden hem Israel. In deeze Steede zag Dabid eenen Engel die Volk al Versloeg met een Zwaard en stak dat Zwaard al bloedig weder in de Scheide. Op deeze Berg van Bichel wierd onze Heere gepresenteerd St. Simon / en onze Heere plegt daar dikwils te Prediken. Doe de Jooden onze Heere Steenigen worden / doen scheurden in die Berg in e harden Kotze een scheure en daar in bebergden onze Heere hem en daar daald een Sterre needer / die hem blenden met haar klaarheid. Op deeze Kotze zat onze Vrouwe en leerden haaren zouter. Da bergaf ook onze Heere het Wof ken die

Oberspel gebonden was haar Zonden. Onze Heere wierd daar besneeden en den Engel Boodschappen daar Zacharias de Ontfangenis zyns Zoons St. Joannis Baptista ende daar Offerden Melchisedek onze Heere Brood en Wyf / in de Figure des toeloomende Sacraments. Op deeze Gorze knielden Dakt / biddende onze Heere dat hy wilde Onfermen ober hem en zyn Volk / doe hy de Engel zyn Volk zag slaan en de Heere hoorde zyn Gebed / daarom wou hy in die Stad den Tempel maaken. Maar de Heere verhoed hem niet een Engel om dat hy Verradenis gedaen hadde / want hy deedde Dooden Urias den goeden Ridder / om de begeerte die hy had zyn Wyf te hebben: Daarom al de Proband die hy tot den Tempel gemaakt en geordineerd had / die gaf hy zyn Zoon Salomon om de Tempel te maaken / aldus zo maakte Salomon den Tempel en had onze Heere dat al de gene die deeze Tempel bezogten en hem daar in Bidden met goeder Herten / dat onzen Heere haar Beede wou verleenen en dat hy hem getroostig waer in alle Gegtbeerdige zaalien en de Heere verhoorden zyn Gebed / daarom heete Salomon deeze Tempel / de Tempel des Raads ende der hulpe Gods: Mit deeze Tempel jaagden onzen Heere de Koopers en Verkoopers. Daar is een Outaar daar de Jooden Duiben en Coxelduiben plegten te Offeren. Maar nu hebben de Sarazunen daar een Murwerk op gemaakt en tusschen het Outaar en de Tempel wierd Zacharias Gebod / op de Vorst die zeer hoog is / wierd de Heere geboerd en aangezocht van den Opand. Van deeze Tempel ten Oosten in 26 passen na een hoek van de Stad is dat Bad onzes Heeren / in dat Bad plegt dat Water van het Wardze Paradys te koomen. Buiten den omloop van deeze Tempel ten Noorden zo staat een zeer schoone Kerk van St. Anna onze Vrouwen Moeder en daar wierd onze Vrouwe ontsaan / hoor deeze Kerk staat een schoone en groote Boom / die op dien zeibe Nagt begon te wassen. Benebens deeze Kerk 22 Crappen daalende leid Jo-

achim onzer Vrouwe Dader in een steenen Tombe en daar onder plegt St. Anna zyn Wyf te leggen / maar St. Helena deed haar te Constantinopolen boeren. In deeze Kerk is een Fontein gelik een Cyslerne / die men Probanta Piscina heet / die plegt te hebben Ingangen. In deeze Fontein plegten de Engelen te koomen baaden ende de eerste Mens die hem daar na baaden / wierd gezond van alle Ziekte die hem deeren mogte. Daar genas de Heere de Mensch die zyn Leeben verlooren had van der Sigt / die wel 37 Jaar Ziek had geweest / want onze Heere zeide / Neemt u Bedde op ende Wandeld. En daar hy is Herodes Huis / die de Kinderen deedde Dooden.

Van Herodes andere dingen.

Het 30. Capittel.

Deeze Koning Herodes was zeer straf / want hy deed zyn Wyf Dooden ende daar na was hy daarom Bedroeft / want hy beminde ze zeer / dat hy lang buiten zyn Zinnen was / namaals kwam hy weder daar in / doe deedde hy Dooden twee schoone Zoonen / die hy had van dit boozschzeben Wyf. Daar na deedde hy Dooden een ander van zyn Wyben en een schoone Zoon die hy hy haar hadde. Daar na deedde hy Dooden zyn eigen Moeder en wou ook zyn Broeder Dooden / maar zyn Broeder stierf haastelyk / daar na deedde hy al het kwaad dat hy mogte en ten lesten wierd hy Ziek / doe hem dogte dat hy immer Sterben moeste / zo ontbood hy zynen Zuster en al de groote Heeren van zyn Landen en als zy nu gekoomen waren / deedde hy al de Heeren sluiten in een Cooren en zeide tot zyn Zuster; Ik weet wel dat men om myn Dood geen Kouw hebben zal / daarom beloofst my hier / zo ras als ik Dood ben / dat gy al deeze Heeren haar Hoofd zult af slaan / overmits dat al myn Land groote Kouw mag hebben van myn Dood / want anders zou ik niet Beweend worden. Aldus zo waakten hy zyn Testament / maar zyn Zuster hield niet dat zy hem beloofde / want doe hy Dood was / liet zy de Heeren

uit den Cooren en liet ze t'Huis baaren en zeide hen hoe 't haar Broeder geordineerd had / zoo dat Herodes niet Beweend wierd / als hy gedogt had. Weet dat 'er doen drie Herodesze waaren / den een na den anderen / ende waaren bermaard van groote Dreezgelijheid. De eerste heet Herodes Ascalonia / die Doode de Onnoozele Kinderen. De ander die heeten Herodes Antipas / die deed St. Jan Baptista Onthoofden. De derde Herodes Agrippa / die deed St. Jacob Dooden / ende St. Pieter Vangen.

Van St. Salvators Kerk.

Het 31. Capittel.

Atem / wat verder in de Stad / is St. Salvators Kerk en daar is St. Jan Guldemonis sinner Wem en 't meeste deel van St. Stebens Hoofd en aan de Zuidzyde / als men gaat tot den Berg van Zion is St. Jacobs Kerk daar hy Onthoofd wierd. En van deeze Kerk in 26 Dazzen is den Berg van Zion en daar plag te staan een schoone Kerk van onze Liebe Vrouw / daar zy Woonden ende Stierf. In deeze Kerk plag te zyn een Alidne van Regulieren. Daar van wierd onze Liebe Vrouw van de Apostelen gedraagen tot het Dal van Josaphat. Daar is een Steen die de Engelen draegen van den Berg van Sinai op het Graf van deeze Vrouw en zy is van zulke Vertwen als de Kots van St. Catharinaas Berg en daar by is de Poot daar onze Liebe Vrouw uit ging na Bethjelem. Item / aan den Berg van Zion staat een Capelle en daar is een groote bzeede Steen met welken het Heilige Graf gedekt was / doen Joseph van Armathia onze Heere in het Graf leide / welke Steen de drie Vrouwen afgewenteld zagen van het Graf op den Paas-Dag / doen zy onzen Heere zогten / ende den Engel daar bonden / die hen zeide dat Jesus Verreezen was van den Dood. Daar is ook een Steen in de Muur Gemeteld by de Poot van Colommen daar onze Heere aan Gegeeszeld was / want daar was doen Annas Huis / die Bischof van den Jooden was / ende daar onze

Heere Geexamineerd / Gegeeszeld / Geslaagen en Onbetaamelyk gehandeld was. Daar Loogende St. Petrus onzen Heer dylemaal eer de Naan kraaiden / ende daar is ook een deel van de Caafelen daar onzen Heere van Ni met zyn Jongeren op de Witten Donderdag / doen hy hen ge Brood en Wyn in gedaanten van zyn Vlesch en Bloed. Onder deeze Capelle is de Plaats daar onze Heere de Jongere haar Voeten wiesch / ende nog is daar een Bad daar het Waater in was. By deezen Vaate was St. Steben Begraaben ende daar is het Altaar daar onze Liebe Vrouw de Engelen hoorde Misze Zingen en daar openbaarden onzen Heere zynen Jongeren eerst na zyn Verreesenisze op den Paas-Dag / doen hy tot hen zeide Vrede zy met u. Ende een weinig verder by den Berg van Zion openbaarden hen onzen Heere St. Chmats / doen hy hen liet hoelen in zyn Wonden / op den agtsten Dag na zyn Heilige Verreesenisze / waar by hy volkoomelyk geloofde en zeide: Myn Heere en myn God. In deeze Capelle zaa ten de Apostelen by den hoogen Altaar op den Pinxter-Dag doen de Heilige Geest op hen daalden in de gedaanten van een Dube en daar zo hield onze Heere Paasche met zyn Discipelen en daer kuste St. Jan Evangelist op Jesus Wost en zag veel van zyne helmelykheid. De Berg van Zion is binnen Jeruzalem / want aan den Berg van Zion staat een sterk Kasteel / 't welken Soudaan deed maaken. In dien Berg van Zion was Begraaben den Koning David / den Koning Salomon en veel andere Koningen van Jeruzalem. Daar is ook de Plaats daar de Jooden onzer Vrouwen Lighaam wouden needer werpen doen 't de Apostelen draegen om te Begraaben in het Dal van Josaphat. En daar is de Fontein die geheeten is Naratoria liloc, daar was onze Heere gewaschen na dat hy Gedood was en daar maaken onze Heere veel Blinde Menschen ziende en daar wiser Esaias Begraaben. Van deeze Fontein staat een Beeld van oud Werk dat Abzalom deed

beed maaken / daarom heet men het Wz-
zalonſ Huis en zeer na daar by is de Olier-
boom daar Judas hem aan verhing van
onberduldigheid / om dat hy Jhesus Verra-
den had. Maar weet dat het niet dezelfde
Boom is daar Judas hem aan Verhing /
maar een andere Boom die t'zeederd uit die
zeiben Stam gekoomen ende gewassen is.
Daar is de Synagoge daar de Biffchoppen
van de Jooden ende Pharizeen haer Raad
hielden / daar wierp Judas de 30 Pen-
ningen needer / doen hy zeide Ik heb Gezon-
digt / want ik heb Verraden een regibeer-
dig Bloed; Doe zeide de Princen der Joo-
den / Wat gaat ons dat aan. Daar neeben
was St. Philippus / ende Alphus / ende
St. Jacobus Huis.

Acheldemach, Veld des Bloeds.

Het 32. Capittel.

Ende op de andere zyde van den Berg
van Zion ten Zuiden / aan de ande-
re zyde van 't Dal / also berre als men met
een Steen werpen zoude / zo staat Achel-
demach / dat is te zeggen: Veld des Bloeds /
dat wierd Gehogt booz die dertig Pennin-
gen daar onzen Heere om Verhogt wierd.
In dit Veld zyn ook veel Graaben / want
men plegt daar Pelgrims te Begraaben.
In dit Veld zyn veel Capellen en Kluisen /
daar Heilige Lieden en Kluisenaars pleg-
ten te Woonen. Item / op een Mgie na
Jeruzalem staat een Kerk van onze Liebe
Vrouwe / daar ontmoeten zy St. Elizabeth
haer Mgie / St. Jan Baptisten Moeder /
doe zy beide met kind waaren en St. Jan
roerden hem in zyn Moeders Lighaam en
deede zynen Schepper Eere ende waardig-
heid die hy nog niet zag. En onder deeze
Gutaar van deeze Kerk is de Sterbe daar
St. Johannis Geboren wierd. Een Mpl
van deeze Kerk is de Stad Emaus / daar
openbaarden hem onze Heere zynen Jon-
geren na zyn Verrypenisse.

Van den Berg Joye.

Het 33. Capittel.

Bij Jeruzalem op twee Mpln na is de
Berg Joye / die zeer schoon is om te

zien / daar leid Samuel de Heilige Vrouw
in een schoone Combe. Men heet deezen
Berg Mons Joye / om dat hy den Pel-
grims Blydschap geeft / want op die Berg
zien zo eerst de Steeden van Jeruzalem /
die van deeze Landen derwaarts gaan wil-
len. Tusschen Jeruzalem ende den Berg
van Olibeeten is het Dal van Josaphat /
ende in 't midden van dit Dal is dat Beek-
je / of 't Water van Cedron / dat men heet
Coorens Cedron / dat is te zeggen loopen-
de Water van Cedron. Over ober dee-
ze Beek lag het Hout des Kruizes onzes
Heere en men ging daar over als een Brug
en daar by op 't Water staat een Put daar
in is nog de Doet van der Colom / daar
onze Heere aan Gegeeffelt en ook zeer mis-
handeld was. Item / in het midden van
dit Dal van Josaphat / is onzer Vrouwe
Kerk / in dewelke zyn 13 Graaben of Trap-
pen onder de Warde tot onze Liebe Vrou-
we Graf / ende doen onze Liebe Vrouwe
Sierf was zo twee-en-beertig Jaar Oud.
By het Graf van onze Liebe Vrouwe staat
een Altaar daar onze Heere Jhesus Chri-
tus St. Pieter Vergaf al zyn Zonden en
ten Westen van dat Altaar staat een Fon-
tein dat in 't Paradyſ komt en weet dat
deeze Kerk zeer laag in de Warde staat en
lyna onder de Warde / maar ik weet wel
dat zy van de eerste also niet gemaakt en
was / maar om dat Jeruzalem veel gestoot
is geweest en de Muuren needer geworpen
zyn / zoo is de Warde gehoogt en daarom
is de Kerk zoo laag in de Warde. In dee-
ze Kerk van onze Liebe Vrouwe plagien
zwarte Monniken te Woonen en hebben
een Abt en by deeze Kerk naast de Kerk /
die Getzemant heet / staat een Kapel daar
onze Heere Jhesus gekust was van de Ver-
rader Judas en van de Valsche Jooden ge-
bangen. Daar liet onze Heere zynen Jon-
geren / doen hy zynen Vader Widden ging
eer hy Gebangen wierd / doen hy zelde:
Vader is 't moogelich zo laat deezen Kerk
der Bitterheid van my gaan / ende als hy
weeder kwam tot zynen Jongeren / bond
hy ze Slaapende. Van de Korze van Get-
sema-

semant by deeze Kapelle / daar staat nog het Lidteeken van onzes Heeren Vinger / doen hem de Tooden Dingen / ende hy hem bast hield aan de Kotze: Ten Zuiden staat een Kapelle daar onze Heere zweeten Water en Bloed en daar by stant des Konings Josaphats Graf / van wien 't Dal zyn naam heeft. Deeze Josaphat was Koning van die Landen / ende hy wierd Bekeerd van een Kluizenaar en deed heel goet. Benebens dit Dal is den Berg van Olibeeten: Hy is alzo geheeten om dat daar veel Olyf-Boomen wassen. Deeze Berg van Olibeeten is hooger dan de Stad van Jeruzalem / daarom ziet men van den Berg Dyna op alle de Straaten van Jeruzalem / tusschen deeze Berg ende Jeruzalem staat niet dan 't Dal van Josaphat dat niet zeer breed is. Van deeze Berg van Olibeeten boer onze Heere ten Hemel op den Ascensionis-Dag ende daar ziet men nog in een Steen dat Lidteeken van zyn linker Voet en daar staat een schoone Kerck daar den Abt ende Canoniken plagien te zyn / daar neben in 18 Paffen na is een Kapel daar die Steen is / op welken onze Heere plegt te Prediken de Zaligheid der Zielen / daar leerden hy zyn Jongeren dat Pater-Noster ende hy schreef het met zynen Vingeren in een harden Steen / ende daar by staat een Kerck van St. Maria Egyptiaca / daar zy Begraaven leid ende op de andere zyde ten Oosten op drie Vooge-schooten na de Stad Bethphage / daar onzen Heere St. Pieter en St. Jacou zenden op den Palmdag om de Ezelinne te haalen.

Van het Bethlehem.

Het 34. Capittel.

In het needer gaan van den Berg van Olibeeten ten Oosten staat een schoon Kasteel dat heet Bethanien / daar woonde Symeon die Melaitz ende Ziek was / ende daar Herbergden hy onzen Heere / ende t'zeederd wierd hy van den Apostelen Gedoopt / ende geheeten Juliaan / ende daar wierd hy Bisschop / ende het is die zelbe Juliaan die men plegt te Bidden om goet

de Herberge / om dat hy onzen Heere Geherbergt hadde in zyn Huis. In deeze zelbe Steede bergaf onze Heere Maria Magdalena al haar Zonden / ende daar wie zy hem zyn Doeten / daar droogden zy weder met haar Hair / ende daar diender hem Martha / ende daar betwekten onze Heere Lazarus van den Dood / die die Daagen Dood geweest hadde / die Sint Maria Magdalena en Martha Broede was.

Van Jericho, ende andere dingen.

Het 35. Capittel.

In het weder keeren van de Berg van Olibeeten / daar is die Steede daar onze Heere weenden over de Stad van Jeruzalem / daar hy openbaarden onze Vrouwe St. Thomas na haar op-baart / ende gaf hem haar Dozof. Item / na de Berg van Olibeeten is den Berg van Galilea / daar de Apostelen bergaender waaren door Maria Magdalena hen de boodschap broeg van de Verrijffnisse onzes Heeren / ende in het midden van die twee Bergen staat een schoone Kerck / daar den Engel onzer Vrouwe Dood boodschapten. Van Bethanien tot Jericho zyn zes Mylen. Jericho plegt te zyn een schoone Stad / maar zy heeft ook al Verdestruert geweest / zo dat 't nu maar een klein Doorpje is.

Deeze Stad van Jericho wan Josue by Miraculen van God / overmits bevel des Engels / ende stoornden ze en bermalebden ze / ende alle de geene die ze immers weder maaken zouden. Van deeze Stad was Sachens / die een Dwerg was / die op eenen Boom klam / die Sichomoz heeten / om onzen Heere te zien / want hy was zo klein dat hy hem niet zien en konde onder de Tieden. Van deeze Stad van Jericho ontging alleen Raab / die een gemeen Wyf was / een openbaar Zondaresse / ende alle de geene die van haar Geslagte waaren / want zy hadde verhoogen de Messagierende de Booden van Israet / en hadden ze gewagt ende haar gehoed van de Dreezdes Doods / daarom hadden zy goede loon

gelyk

gelyk de Schryftuur zeyd: Die een Propheet ontfangt in myn naam / hy zal ontfangen het loon van een Propheet. En alzo dede zy / want zy openbaarden deezen Woorden Propheeterende en zeggende: Ik weet dat de Heere u dit Land geeven zal en het gebiel ook zoo. En daar na namze Salomons Ra-Zoons Zoonne ten Wybe / ende wierd een goed Wyf / ende dienden God wel.

De Heilige Steede tuszen Bethanien en den Jordaan en andere dingen.

Het 36. Capittel.

Die van Bethanien wil gaan tot den Jordaan / daar toe is een Dagvaard om dooz het Gebergten of Wildernis te gaan en ten Oosten van Bethanien daar onzen Heere beertig Daagen Dasten / zyn wel 6 Mylen. Op dien Berg wierd onzen Heere Jesus Christus gedraagen en wierd Verzogt van den Dyaal / die hem zeyde: Zegt dat deeze Steenen Brood worden. Op dien Berg plagt een schoone Kerck te staan / maar zy is ter needer geworpen / zo dat 'er nu niet en staat dan een Klutze / die een zoort van Kerstenen houden en bewaaren / die geheien zyn Georgica. Op deeze Berg woonden Abraham lange Tyden daarom zoo heet men hem nog den Boomgaard Abrahams. Tuszen deeze Berg en den Boomgaard loopt een klein Beekje en het Waater daar uit plagt bitter te zyn / maar met Elias den Propheet's Benedictie / is het zoet en goed geworden te Drinken. Aan de Voet van deezen Berg staat een schoon Fonteyn en dat bald in de Jordaan. Item / op deezen Berg van Jericho zat een Blind Mensch en riep: Jesus Davids Zoon ontfermd u myner en hy wierd Ziende. Item / twee Mylen van de Stad Jericho is de Jordaan en een halve Myl breder is St. Jans Babrysten Kerck / daar hy onzen Heere Doopten. En daar neeben is Jeremias des Propheeten Huis. Drie Mylen is de Goode Zee van Jericho / om dat zy niet en loopt / maar zy staat zoo stil als een Paal / ende geen Menschen nog Beesten zouden in deeze Zee kunnen Sterben of Verdrin-

ken; Dit is dikwils geproeft geweest dat men daar Lieden in wierp die den Goed verdiend hadden / die bye of meer Daagen daar in bleeben zonder te Sterben / want zy en ontfangd in haar geen dingen die Leeben hebben / zy en beneemd niemand het Leeben / nog niemand zou dit Waer kunnen Drinken en die daar Azet of Tood in wierp / het en zou niet Zinken / ende als men daar Pluimen in wierp / die zouden Zinken: Dit zyn alle dingen teegen de Natuur: En daar Zonken de byf Steeden Sodomia en Gomozra / Adoma / Seboim en Segoz / by den wille Gods / om haar Zonden teegen de Natuur. Maar Segoz / vermits de Beede van Loth / langen verdraagen wierden / want zy was onder een Berg gelegen en nog ziet men een deel van den Muuren buiten het Waer als 't Waer laag is en daar omtrent Waszen Boomen die schoone Appelen draagen en zyn zeer schoon om te zien als zy Ryp zyn / maar als menze breekt of aan stukken sngd / zoo bind men daar niet in als Stof en Ws / tot een teeken dat die Steeden niet Gods Gramschap verdrand zyn / dooz het Hetschen Dier: Sommige Lieden heeten deeze Steeden Dalfhaga en sommigen Lieden heetenze den Quibels Bloed. In de Stad Segoz woonden Loth een weinig Tyden en daar wierd hy van zyn Dogteren Dronken gemaakt / zoo dat hy by zyn Dogteren Slep en Wan by zyn Dogteren twee Kinderen / Moab ende Ammon. By moet weeten waarom dat zy dat deden / want omtrent haar niemand zagen nog hoorde / dan Loth haar Vader alleen / waarom dat zy dogten dat de heele Waereld van God gedestruereerd was / als de Steeden die by haar waaren / gelyk hy by Noags Tyden gedaan had. Daarom zo woude zy by haar Vader leggen / om weder Geslagten te verkrigen van hem / om dat de Waereld verhuil mogt worden van hem / want zy dogten dat 'er geen Man meer in de Waereld was dan haar Vader en had hy niet Dronken geweest / zoo en had hy niet met haar te doen gehad en dien Berg

voorden Segoz plagt men te heeten Edom en daar na noemden men hem Scir en men noemden hem ook Aduma.

Van Abraham en zyn Geslagten.

Het 37. Capittel.

De regter zyde van de Doode Zee / daar bleef Loth's Vrouw staan in een Zout-Pilaar doe zy om zag / doen de voorzeide Steeden Zonken : Deeze Loth was Avams Zoon / Abrahams Vrouw was Loth's Zuster / ende Sara was 90 Jaar Oud doen zy Isaac Wan en zy had een anderen Zoon die heeten Ismael / die was doen beertien Jaar Oud / die Abraham gewonnen had by zyn Kamenier Agar en doen Isaac agt Daagen Oud was / deed Abraham hem Besnyden en Ismael mede doen hy beertien Jaar Oud was / dien hy by Agar gewonnen had / daarom doen de Jooden die van Isaac gehooren zyn / hen Besnyden ten agtsten Dag en de Sarazynen / die van Ismaels Geslagten zyn / doen hen Besnyden op het beertiende Jaar. Binnen deeze Doode Zee loopt den Jordaan en daar word ze vercooren / want men zette van niet meer / ende dit is een Myl van St. Jans Kerk en ten Westen een weinig beneden de Kerk is de Plaats daar de Kerstenen gemeenlyk plagten te Widen en een Myl verder is Loth's Kibier / door welke Jacob ging doen hy van Mesopotamien kwam.

Van den Jordaan.

Het 38. Capittel.

De Jordaan is geen zeer groote Kibier nog is ook niet diep / maar daar zyn zeer groote Dissen en hy komt van den Berg van Libaan / van twee Fonteynen die geheeten zyn Joz en Dan. Van die Fonteynen neemt zy haaren Naam en Oorspronk en daar loopt ze in de Zee van Ciberlen onder de Berg van Gelbol en op helde zyden van de Kibieren zyn schoone Daalen en gaan neffens deezen Berg van Libaan tot den Wildernisze van Pharao ; Deeze Bergen scheidt het Koningryk van Surien en het Land van Phenicien. Op

deeze Bergen Waszen Ceeder-Boomen zeer hoog / die lange Appelen draagen groot als Mans Hoofden. De Kibier van den Jordaan scheidt het Land van Galileen en het Land van Idumen en het Land van Basteron : Zy loopt ook ver onder Warde tot een schoon Plein / dat men hiet Meldam in Sarazynsze Taalen / dat in het Duits te zeggen Markt / om dat dikwils in dit Plein Markt is en het Plein ter beginnend daar groot en breed te worden. In dit Plein is Jobs Tombe. In den Kibier van den Jordaan wierd ouzen Hare Gebouwt / ende de Stemme des Geboogen Daders wierd daar gehoord / sytelike de en zeggende aldus : Dit is myn Uiterste hooren Beminde Zoon. Enoe den Heiligen Geest daiden needer op hem in de gedaante van eenen Duive / ende alzo was Gevoelt de Krilige Orieubigheid. De deeze Kibier gingen de Kinderen Israels droog Voets / ende zy zeten in het midden een Steen / tot een Mirraal / dat het Water agterwaards geweecken was. Men in de Jordaan zo Waade hem Naam van Syrien / die zeer Kijl was en hy was Ziek / ende daar na wierd hy terstond gezond. Omtrent de Jordaan zyn veel Kersten Kerken daar Kerstenen Woonen en Stad van Hai is daar ook by / die Joz bekant. Omtrent de Jordaan is het Land van Mambzon / dat zeer schoon is. Den Berg daar ik booz af zeide daar onzen Heere beertig Daagen Vasten. In twintig Myten na Galileen / daar staat een ander zeer hoogen Berg / daar de Onhandige Heere op droeg om hem te behooren ende daar toonden hy hem aldaar omtrent veel andere Landen ende zeide : Al dat giet zal ik u geeven / als gy booz myn Warden kinteld ende my Mandid. Men van de Doode Zee te gaan na het Oostbuiten de paalen van het Land van Beliten / staat een sterk Kasteel in 't Gebergte dat den Soudaan toe behoort en heet Cerrat / dat is te zeggen Konings-berg ; Wenden dit Kasteel staat een Stad die Sabab heet / daar omtrent Woonen veel Kerstenen

nen onder Tribuut dat zy geeben. Van daar zo gaat men te Nazereth / van welke Stad onzen Heere zyn Coe-naam had / ende van daar tot Jeruzalem zyn drie Dagbaarden en men gaat dooz de Probintien van Galileen en dooz Ramatia / dooz Sophan en dooz den hooge Berg van Ephyraim. Daar na zo gaat men te Syloe / daar de Arke Gods lange Tyd met het Heiligdom behoed was onder den Propheet Helias / daar het Volk van Israel goede sacrefitie deede / dat is Offerhande of dienst Gods / ende gaaven Goode haare Stemmen. Daar sprak God onzen Heere eerst tot Samuel en openbaarden hem die verwandelinghe der Priesterlike Orden / ende de beduidenisse van de Heilige Sacramenten / ende daar is ook die Fontein daar onzen Heere sprak met de Samaritaanzze Vrouwe. By deeze Fontein deede Godoam maaken twee gulde Kalveren en hy deede ze aanbidden / ende hy deede het eene Kalf heeten Adam en het ander Bechel. Item / in de Stad Sichar wierd Dina Jacobs Dogter Verkragt / daar haar twee Broeders om Gooden al te meenigen Perzoon en zy deeden veel kwaad. Daar by is den Berg van Garasin / daar de Samaritaanen plagten te Bidden. Op deeze Berg woude Abraham zyn lieben Zoone Isaac Offeren aan God van 't Heemelryk. Daar by is het Dal van Dothaim en den Cysterne daar Joseph in geworpen wierd van zyn Broeders / eer zy hem Verhogten / dat is twee Mylen van Sichar. Van daar zo gaat men tot Samarien / die men nu heet Sebastien en is de oberste Stad van al die Landen en het leyd tusschen Bergen / gelyk als Jeruzalem doed; In deeze Steede was de Stoel van de twaalf Geslagten van Israel / maar zy zyn zo groot niet als zy plegten te zyn. Daar was St. Jan Baptista begraven tusschen twee Propheeten / Helizeus en Abdon / maar hy wierd Onthooft in 't Kasteel van Maagdalen by de Bonde Zee / daar na wierd hy van zyn Jongeren te Samarien gebragt ende Begraven / ende daar deede hem Julianus Apostata weeder opgraaven / en zyn Ge-

beente Verbranden: Want hy was doe Kynzer / ende hy deede de Wsche in den Wind werpen / maar den Vinger daar hy meede wysde dat Lam Gods en mogte niet Verbranden / daarom bleef deeze Heilige Vinger al geheel. Deeze Vinger deede Sinte Cecilia die Heilige Maagt onder de Alyphen draagen / dat zyn Gebergten / ende daar doed men hem groote Feeste. Te Sebastien plegt te zyn een schoone Kerke ende veel andere Kerken / maar zy zyn allemaal af gebrooken. Daar plegt ook te zyn Sint Jans Hoofd in eenen Muur beslooten / maar de Kynzer deed het 'er uit neemen ende men bond het bewonden in eenen Bloedige Doek / ende deeden het te Constantinopolen brengen: Het agterste deel van het Hoofd tot de Bak tanden toe is te Kroonen / in de St. Silbesters Kerck / daar nu Minnebroeders in Woonen / ende is nog Bezeegend. Maar Julianus den Kynzer booschreeven / om zyne kwaadheid wille / deede hy het met zyn andere Gebeente Verbranden / als het nog schynd en dit is wel geoorloft met Pauzen ende Kynzeren / ende de Bak-tanden ook met het Kinne-bakken / een deel van de Afs van zyn Gebeenten en die Platteel daar het Hoofd in lag zyn te Geneebe en daar zo doed men hem groote Eere en Feeste / ende de Sarazynen houden ook zonderlingen groote Feeste van hem. Zommige Liederen die zeggen ook dat zyn Hoofd is tot Augus in Piccardyen / ende veel andere Liederen zeggen dat het is een Hoofd van St. Jan / die wel eer Byschop was / maar ik weet niet hoe het daar by is / maar God weet dat alleen / nochtans waar men hem Eere doed / hy neemt het in dank aan.

Van den Samaritaan.

Het 39. Capittel.

Van deeze Stad Sebastien tot Jeruzalem zyn 12 Mylen: In het Gebergte van dit Land staat een Fontein die zy vier maal 's Jaars veranderd: zomtyds is zy Wrood / zomtyds Groen / zomtyds blaau / zomtyds donker; Deeze Fontein heet men

Job en het Volk van dit Land heet men Samaritanen. Zy waeren Bekeerde en ook Gedoopt van de Apostelen / maar zy hebben haar Leere niet wel onthouden / nochtans hebben zy een Wet die nog Kerstens / nog Joods / nog Heidens is. Zy gelooben wel in een God en zeggen dat 'er maar een God is die alle dingen Geschapen heeft en ook Verdoemen zal. En houden de Bybel van de Letter en de vyf Boeken Mozes en de Souter als hen de Jooden houden: Zy zeggen dat zy de regie kinderen Gods zyn en aldermeest van God bemind worden al de andere die Leeden en zy zeggen dat haar Land is het regte Erbe / dat God zyn Vrienden beloofd heeft / ende zy draagen een Wonderlyk Habyt buiten andere Lieden / want zy bewinden haar Hoofd met een rood Slaap-laaken / om 't onderscheid van andere Lieden. De Sarazynen bewinden haar Hoofd in een wit Kleed: De Kerstenen die daar Woonen die winden het in een blaauw Kleed en de Jooden in een geel Kleed. In dit Land Woonen veel Lieden dat Jooden zyn / zy geeben ook Tribuit als de Kerstenen doen.

Van Galileen.

Het 40. Capittel.

VAn dit Land van Samaritanen daer ik van gezeld heb / gaat men tot het Plein van Galileen en men laat op de eene zyde het Gebergte leggen. Galileen is een Probinctie van het Land van Belofte. In die Probinctie zyn deeze Steeden: Nain / Capharnaum / Bethzanda en Corosaim. Van Bethzanda was St. Pieter ende St. Andries Geboren ende op vier Mylen na Bethzanda is Corosaim. Van Corosaim tot de Stad van Cedar zyn vyf Mylen / daar de Souter af spreekt: Ik Woonden met die Woonden te Cedar. In die Stad te Corosaim zal den Antichrist Geboren worden / als de Propheet zeyd / Uit Babylon zal gaan een Slange / die alle de Wereld verslinden zal. Deeze Antichrist zal te Bethzanda Gebore worden en hy zal Geboren worden te Corosaim. In Ca-

pharnaum zal hy Kegeeren en veel Lieden doen: Ende deeze Steeden leggen in het Land van Baglonten. Daarom zeyde de Schryfure: Wee die Stad van Corosaim / wee die Stad van Bethzanda / wee die Stad van Capharnaum. Item / Nain zereit plegt een zeer schoone Stad te zyn maar nu is het een klein kintbig Steeden / de Huizen staan zeer ver van ma handeren / ende het is niet Vermuurt / hy staat in een klein Dal en rondom zyn Gebergens. Daar wierd onze Vrouw Geboren / daarom droeg onzen Heere van deeze Stad zyn Coenaam. Daar nam Joseph onze Vrouw tot een Wif / doe zy 12 Jaaren Oud was / ende daar groete ha den Engel / zeggende: Weest gegroet van Genaaden / de Heere is met u. Dit geschieden booz een Outaer in een schoone Kerk / die daar nu niet is / maar zy hebben daar nu een kleine Wooning gemaakt hy een Pilaar van die Kerk / om de Oeferhande te ontfangen van de Pelgrims ende de Sarazynen hoeden het zeer neerstelyk om het groot Drosyt dat zy daar van hebben en deeze Sarazynen zyn veel kwaader daar / dan elders anders / want zy hebben al de Kerstenen gedestruert. Daar staat de Fontein Gabziels / daar onzen Heere in plegt te baaden doen hy klein was. Van deeze Fontein droeg hem zyn Moeder meeningmaale ende in deeze Fontein plegt onze Vrouw haar Zoons Doeken te wasschen Van daar tot Jeruzalem zyn drie Dag-baaden.

Van den Weg van Nazereth tot den Berg van Thabor.

Het 41. Capittel.

VAn Nazereth zo gaat men tot de Berg van Thabor / daar vier Mylen tot zyn / het is een schoone Berg en zeer hoog: daar plegt een Stad te zyn en veel Kerken / maar het is al gedestruert. Nog is daar een Stad die men heet Gods School / daar God zyn Jangeren leerden ende hen zeyde de Heemelsche Heemelspheid. Van de Doer van Thabor ontmoeten Melchisedech di

Koning van Zalem was / dat nu Jeruzalem heeten Abraham die ook Priester was / doen hy van den Strad kwam en had den Koning Ametecg Bedood. In deeze Berg van Chaboz zo wansfigureerde hem onzen Heere door St. Pieter / St. Jacob en St. Jan. Daar zaagen zo Geesteliken Mozes en Helias den Propheet nebens hen / daarom zaid St. Pieter: Het is ons hier goed wezen / maaken wy hier drie Tabernakelen. Ende zo hoorden de Stemme des Vaders / die hen zaid: Dit is myn bemintde Zoon / daar ik my wel hebbe behaagt. Onzen Heere verbodden hen dat zo deeze Besoeken niemand zeggen zouden / eer hy van de Dood Verrezen was. Op deeze Berg / op die selve plaats / daar zullen hier Engelen ten Jongsten Dage wonen en zullen doen Verrijsen en Opstaan alle Creaturen / die den Dood geleeden hebben van het begin der Waereld af. En dit Oordeel zal beginnen ter zelver Uren dat onzen Heere ter Helle daalden en de Hel beroofden: Want ter zelver Ure beroofden zo de Waereld / daarom zal hy ze dan berooven / ende leiden zyn Vrienden in de Glorie en de anderen zal hy Verdoemen ter Eeuwiger Ponen / dan zal een tegelyk zyn loon hebben van zulks als hy Verdiend heeft / het zo goed of kwaad: Ende op een Myl na de Berg van Chaboz is den Berg Hermon / daar plegt de Stad van Capm te staan. Door deeze Poort van de Stad betwelen onzen Heere de Weduwe Zoon van de Dood.

Van het Kasteel Saffra.

Het 42. Capittel.

Die Mylen van Nazareth is ook een schoon Kasteel ende het heet Saffra / van welchen Alpheus Zoon ende Zebedeus waaren. Zeeben Mylen na Nazareth is de Berg van Cap / onder dewelken staat een Fontein / daar neben zo Dooden Lameth Noachs Vader Capm met eenen Geslut: Want deeze Capm ging op de Bergen en Steenrotzen als een Beest en had Geleest van Adams Tgd / tot Noachs Tgden toe.

Ende doe Dooden hem Noachs Vader die Blind van Oudheid was. Van Saffra gaat men tot Iberien en is niet zeer groot maar daar is heel Goed in. Daar scheid de Jozdaan van de Zee van Galileen ende daar is een groote Brug / daar men over gaat in het Land van Belosten / tot de Landen des Koninks van Bazan en tot het Land van Baraffen / die zyn al omrent de Jozdaan en begraven aan de Zee van Iberien en van daar mag men in drie Daagen gaan tot Damasc / van dat Land van Cracjen / welk Land duurd van den Berg Hermon tot de Zee van Galileen / tot de Zee van Iberien / tot de Zee van Kanathar en het is een Zee: Want het is het selve Water al dat u ik zeg / maar het wisselt en verandert dikwils zyn Naam.

Van de Zee van Galileen.

Het 43. Capittel.

Op deeze Zee ging onzen Heere droog Doets en daar loog hy op St. Pieter die hy na Verdronken was en zaid tot hem: Klein van Geloof waarom hebt gy getwijfelt. Op een ander Tgd na zyn Verrijsenis openbaarden hy hem nog op die selve Zee / by de Jongeren / ende gebodden hen te Visschen en hy bulden haar Netten vol van groote Visschen. In deeze Zee Schreep onzen Heere dikwils ende daar riep hy St. Pieter / St. Andries / St. Jacob en St. Jan / Zebedeus Kinderen.

Waar de Tafel onzes Heere is, daar hy na zyn Verrijsenis op At met zyne Jongeren.

Het 44. Capittel.

In deeze Stad van Iberien is de Tafel onzes Heere / daar hy met zynen Jongeren op At / na zyne Verrijsenis / daar zo hem bekenden in het vzeeken van het Brood / daar het Evangelium af zaid: Zy bekenden hem in 't vzeeken des Broods: By dezen Berg van Iberien is de Stad daar onzen Heere 5000 Mannen Doeden van by Gersten Broden ende twee Visschen; In deeze Stad wierpen eens met

Gamschap een Brand na onzen Heere /
 maar die Brand bloog in de Warde / ende
 Groeiden terstond ende Wies en is een
 grooten Boom geworden en hy Wast nog
 en de Basten van dien Boom zyn zwart:
 Item / op het eene einde van die Zee staat
 een sterck Kasteel en is zeer hoog / dat Sa-
 phoz heet en is ook geheeten Capernaim.
 In het gantsze Land van Belosten staat
 geen zoo sterck Kasteel en beneeden dat Ka-
 steel staat een schoone Stad die Saphoz
 heet. In dat Kasteel wierd St. Anna Ge-
 booren en daar onder was Centurions
 Huis. Dit Land heet Galilea / daar zyn
 veel Liederen die gegeven zyn den Beslag-
 ten van Zabulon en Nephthaim. In het
 wederkeeren van dit Kasteel tot de Stad
 Zeilaas of Cesarea Philippi / die gelegen
 is aan den Voet van den Berg Libain /
 daar de Jordaan begint / daar begint ook
 het Land van Belosten en is in de lengte
 van Barsabeen / van het Noorden tot het
 Zuiden en is groot 29 Mylen en de breed-
 heid van Jericho tot Jaffe / is wel 40
 Lombartsche Mylen. Weet dat het Land
 van Belosten is in Zurlen: Want het Kon-
 ninkryk van Zurlen loopt van de Wilder-
 nisse van Arabien tot Sicilien / dat is het
 groote Armenien / dat is te weeten van het
 Zuiden tot het Noorden en van het O-
 sten tot het Westen der groote Wildernis-
 se toe en van Arabien / tot aan de Wester-
 sche Zee en in 't Koninkryk van Zurlen
 zyn veel Provincien / te lang om te Schry-
 ven.

Van de vreemde Gewoonten.

Het 45. Capittel.

In dit Land en meenigen andere Lan-
 den ober Zee / hebben zy een gewoon-
 te / wanneer dat zy Oorlog hebben en men
 heeft Steeden of Kasteelen Belegerd daar
 zy in gezeeten zyn / zoo dat men geen Bo-
 den verst uitzenden met Wyden aan eenige
 Heeren / om secoers of hulp te krygen / zoo
 doen zy Wyden Schyphen en bindenze
 Quiben aan den Hals en laatenze daar

meede heen Vliegen: Want zy doen dit
 de Quiben haalen als zy ze van doen he-
 ben om haer Wyden te draagen: Waer
 zy keeren weder daar zy opgehouden zyn
 en daar zy het meest gewoont hebben: Zy
 dus doen zy gemeenlyk allegaer in
 Landen.

Weet dat onder deze Heidenen b-
 Kerstenen Woonen op de eene zyde en o-
 op de andere zyde van veel manieren
 van meenigerhande Naamen en zy zy
 allegaer Gedoopt en zy hebben ook b-
 gewoontens en costuimen. Maar zy G-
 looben alle in den Vader en in den Zo-
 en in den Heiligen Geest / maar nog
 en Gelooben zy niet volkoomelyk in al
 Articulen van ons Kersten Geloof en
 heeten Jacobinnen om dat St. Jacob d-
 Apostel haer bekeerden en St. Jan Doo-
 tenze. Zy zeggen dat zy den God van h-
 Heemelyk allen haer Wiegten zullen do-
 en niet den Menschen: Want die he-
 Schuldig kend zullen Wiegten den gene
 die zy Misdaan hebben / want God en
 Propheeten hebben gezeid dat men niemant
 Wiegten zal van God / als Mozes seid
 de Schryftuur. Daarom zoo seid Dav-
 in den Souer: Heere ik Wiegten u
 grond myns Hertien. Hy seid ook no-
 Heere myn Misdaad heb ik u bekend g-
 maakt / gy zyt myn God en ik Wiegde
 of ik Wiegten u: Want de gedagten d-
 Menschen zal u Welyden; En zy kenna-
 den Wydel en ook den Souer wel en daa-
 om proeben zy 't aldus niet Teueren
 haer spraaken / maar niet in het Latyn
 Zy zeggen ook Dat dit David en de and-
 ren Propheeten gezeid hebben. Ende o-
 Teezen wy dat zonnige Teerzaeren b-
 haer meeninge Schryben / als St. An-
 tinus: Zo wie zyn Zonden bevelint en he-
 bekeerd / die geloof dat hem genaaden g-
 schied. St. Gregorius seid: Heere gy gans
 weer de Hertien dan de Woorden. St. H-
 rius seid: Vergaaderde Zonden van b-
 Copden bergaan in een oogeblik / op dat e-
 heroutw des Hertie werd Geboren. Daa-
 om zeggen zy dat men God alleen Welyden
 Wic

Biegten zal / de Misdaad hem bekennen-
de / Benaade roepende en also beeteren /
daarom als zy hen Biegten willen / zo
maaken zy een Vuur by hen ende Ont-
steeken het ende werpen daar Wierook en
andere dingen in dat wel riekt / ende in de
Wierook Biegten zy hen en roepen Benaade /
ende het is waar dat zoodaanige Bieg-
ten Natuurlyk is. Maar de Heilige Vaders
de Pauzen die zederd geweest zyn / hebben
geordineert dat men den Menschje Biegten
zal / mits goede reedenen / want zy heb-
ben gemerkt dat geen Zieken Gezond mag
worden / ten zy dat men de Natuurlyke
Meester de Zichten te hennen geeft / also
mag men geen voldoende Penitentie zetten
om dat men de grootheid der Zonden niet
weet / want een iegelyke Zonden is meer
in den eenen Mensch dan in den anderen.
Daarom moet men de Natuur van de daad
weten en daar na Penitentie geeben. A-
tem daar zyn ook andere Kerstenen die men
heet Siricus / die houden half ons Geloof
en half het Ghyckze Geloof en hebben lan-
ge Waarden gelijc de Grieken en maaken
het Sacrament van geheeben Brood / ende
in haare Spzaake bezigen zy Sarazynsche
Letteren en doen haare Biegt gelijc de Ja-
cobynnen doen. Nog zyn daar andere Ker-
stenen die Georgiten heeten / om dat ze St.
Joris Bekeerden / zy beminnen St. Joris
meer dan andere Heiligen van 't Hemelck /
zy draagen allegaar Kruten / de Kercken
draagen ze rond en de Teelen vierkant en
zy houden haare Geloofe als de Grieken
doen.

Om weder te keeren in deeze zyde van
den Lande van Galileen.

Het 46. Capittel.

Alzo ik nu verklaart en getoond heb /
alderhande Landen en het Doffi van
oer Zee / zo wil ik u den Weg zeggen /
om weder te keeren in deeze zyde van het
Land van Galileen / daar ik hier booz af
gesproken hebbe. Die weder wil keeren
na deeze zyde / hy komt door Damascy dat
een schoone Stad en van Knoopmanschap-

pen is / ende is drie Dag-baerden van de
Zee en vyf Dag-baerden van Jeruzalem :
Men brenge daar allerlei Knoopmanschap
en Goed uit alle Landen / op Last-draa-
gende Beesten / ook ter Zee van verschei-
de Plaatzzen. Deeze Stad maakten Eli-
zeus doe hy met Abraham Woonden ende
zyn Dispenster en Uitgeever was / eer A-
saac Gebooven was / die Gezand meenden
te zyn van zynen Vader Abraham. Deeze
Stad heet Damascy en in de plaatsze daar
Damascy gemaakt wierd / Gooden Cain
zynen Broeder Abel. Ende by Damascy
is den Berg van Sen. In deezen Stad
staan zeer veel Fonteynen en binnen en bui-
ten staan veel Boomgaarden die meeniger-
hande Druyt draagen / zo dat geen Stad
gelijcenis heeft by deeze Stad van Boom-
gaarden ende van schoonder Togt. Deeze
Stad Damascy is groot / wel Bevolkt en
met dubbele Muuren / daar Woonen groo-
te Meesters van Medicynen / om het Lig-
haam in Gezondheid te houden / ende St.
Paulus was daar een van die Meesters
eer hy Bekeerd wierd / hy plegt daar ook
Schoolen te houden om de Medicynen te lee-
ren. Na dat hy Bekeerd was Woonden
hy in die Stad drie Daagen zonder zien /
zonder Eeten / zonder Driinken en binnen
deeze drie Daagen wierd hy opgenoomen
in den Hemel / niet Lighaamelijc / maar
Geesteijc / daar hy van den Hemelijckheid
Gods zag. By Damascy is het Kasteel
Daarheers / dat zeer sterck is. Van Da-
mascy komt men tot onzen Vrouwen te
Sardani / dat by Malen is aan deeze zyde
van Damascy en is een schoone Stad / daar
zyn schoone Kercken / daar Kerstenen Mon-
niken en Nonnen in Woonen en hebben
goeden Wijn : In de Kercken agter het hoo-
gen Altaar staat een Taafel van Hout /
daar een schoon Beeld van onzen Vrouwen
plag te staan Geschreeven met Berwe / dat
met Miraculen van God hem veranderde in
Vlesch / maar nu ziet men zeer weinig van
dat Beeld : By de Grante Gods druypt daar
uit Oly / als of het Oly van Olyden is. On-
der deeze Taafel staat gebonden met Nere
Van

Banden een Vat van Marmer / om Olie te ontfangen die daar uit druip. Van deezē Olie geeft men de Pelgrims die daar hoomen / want deeze Olie komt by Michahelen van God / enge Geneest de Pelgrims van haare Zielten. Men zeid als men deezē Olie kruiffelyk houd / dat zy ten einde van zeeben Maaten Oers en Bloed word. Van Sardani komt men 't Val van Baher / daar een schoon Val / is tusschen de Bergen / daar zyn ook veel schoone Weiden booz de Beesten en men gaat door de Bergen van Lydani / deeze Bergen zyn zeer Druftbaar en daar zyn veel Fonteynen / Ceeder-Boomen en Cypressen-Boomen / daar staan veel schoone en wel Bevolkte Steeden: Tusschen deezen Bergen loopt een Rivier die alle Dagen zeer hard Bevriest / ende op den Dag bind men daar geen Ijs in. In het omkeeren van deezer staat een grooten hoogen Berg / daar een schoone Stad op staat / die men heet Crispole. In deeze Stad Woonen zeer goede Kerstenen van ons Seloobe. Van daar zo gaat men te Veruch / dat is een schoonen Stad / daar St. Joris de Draak Dooden: Daar staat een sterk Kasteel / ende is drie Dag-baarden na Sardani.

Nog van Weegen na Jeruzalem te gaan ende andere dingen.

Het 47. Capittel.

N heb ik gezeid en kenneelyk gemaakt de Weg / door welke men gaat eerst de bersten / als te Babylonien en de Berg van Sinai en tot andere Steeden / die ik u hier booz genoemd hebbe / om daar tot Jeruzalem te hoomen / want zommige Lieben gaan ter Stad Jeruzalem die niet berder willen gaan / zulke om dat zy hen ontzien om de Wildernis te gaan ende zulke om dat zy zig haasten om weder te keeren tot haare Wyden en Kinderen / of eenige andere zaaken: Daarom zal ik hier in het kort verhaalen / hoe men tot Jeruzalem gaan kan / zonder lange Tyd daar ober te doen en zonder lang uit te blyben. Men gaat uit de Landen ten Westen als ik booz

gezeid heb door Frankryk / door Bourgondiē en door Lombardien / dan tot de Haabē van Venetien of van Genua / of eenige andere Haabē omtrent / daar men de Scheepen krygen kan en men baard tot het Eiland van Sif / dat de Geneboizen to behoord / ende van daar gaat men in Griekenland tot de Haabē van Myrot / of van Dolobien / of van Ducas / zo gaan men te Land om recht te gaan op de Zee Van daar zo Scheept men ober in Cypren zonder in 't Land van Kodes te hoomen. Men laat het ter zyde leggen die wil en gaat tot de Haabē van Famigoffen dat de grootste Haabē is van Cypren / of tot de Haabē van Limeion. Van zoo Scheept men weder in de Zee zonder aan Land te hoornen / ter zyde latende alle de Haabēn daar omtrent tot de Stad van Jaffe / dat is de naaste Stad van Jeruzalem / want van deezer Stad van Jeruzalem / is maar anderhalve Dag-baard / dat is omtrent 15 Mylen. Te Jaffe zo Land men ende men gaat te Land tot de Stad van Hames die by Jaffe is en is een zeer schoone bestwaame Stad. Te Hames staat een zeer schoone Kerk van onze Vrouwe / daar zy haare hertoonden in drie Schaduwen / dat beteeuende de Drebuldigheid. Daar by is nog een andere Stad die Diospele heet / die wel Bewoond is ende daar staat een Kerk van St. Joris / daar hy Ontchoofd wierd. Van daar gaat men tot 't Kasteel van Emmaus en dan tot den Berg van Montoye / daar St. Samuel de Propheet Begraaben leit / van daar zien de Pelgrims eerst Jeruzalem / want het is twee Mylen en dan zo gaat men tot Jeruzalem.

Nog van andere Weegen te Land te Reizen tot Jeruzalem.

Het 48. Capittel.

Nog wil ik wederkeeren tot anderen Landen / daar men meest berwaard te Land gaat. De geenen die de Zee niet kunnen verdraagen en de geenen die u Land begeeren te gaan zo zy best hoornen / nogtans dat 'er meer Popen toe

moet

moeten zyn. Men gaat in eenige Haaben van Lombardien als ik booz gezeid hebbe. Men komt in Grieken en dan te Constantinopolen / ende men baart ober de Zee die St. Joris Arm heet / dan ryd men na een sterck Kasteel / dan te Palura ende dan na het Kasteel van Sinoch. Dan daar gaat men te Capadoeten dat een groot Land is en daar zyn veel Bergen. Dan gaat men dooz Turken tot de Haaben van Chiebetout en tot de Stad van Julie / die de Turken de Kizer van Roomen afnaamen / het is een schoone Stad / sterck van Muuren en van Coorens / daar loopt een Riber die heet Tan. Dan daar gaat men dooz de Bergen van Moyermen / dooz de Daalen van de Kotzen en dooz de Stad van Ozmalis / of dooz de Stad die op de Riberen van Stanthodon staat en van Secley dat twee goede Riberen zyn. Dan gaat men te Antiochien / die op de Riber van Heclap geleegen is. Daar omtrent zyn veel groote Bergen en Bossen / daar zyn wilde Beesten / die wil die gaat op een anderen zyde dooz het Plein van Komantien. Daar staat een schoonen stercken Cooren / die men heet Florenen / wat hooger tusschen de Bergen is de Stad van Comzont / de Stad van Langymaach / Affere / Mozmistre. Als men vuiten deeze Bergen komt zo gaat men dooz de Stad van March en van Pozatheze / daar is een groote Brug op de Riber van Fertie / dewelke men ook Falzer heet / dat is een zeer groote Riber en loopt met een selle Stroom / ende komt uit het Gebertien ende uit de Steentrotzen. Van de Stad van Damasch loopt een andere Riber / die uit de Bergen van Libaan komt en die Riber heet Albana en hy loopt neebens Damasch / deeze Riber oerlendende verloort St. Gustachius zyn twee kinderen / na dat hy zyn Wpf verlooren had. Deeze loopt dooz het Plein van Achedes ende gaat tot de roode Zee. Daar na gaat men tot de Stad van Ferrinien / daar zyn heeten Fonteynen / daar na gaat men tot de Stad van Ferne / ende tusschen Feruimen Ferne daar staat een zeer schoon Bosch.

Dan gaat men te Antiochien / dat een zeer schoone Stad is / wel gebest met Muuren en met Coorens / zy is zeer groot / want zy is twee Mylen lang en anderhalf breed / dooz die Stad loopt de Riber van Ferne of van Falzer. En om de Muuren plegten te zyn 350 Coorens / ende tot elke Pilaar van de Buggen staat een Cooren / ende hier is de Edelste Stad van het Land van Surien. In 11 Mylen na deeze Stad is St. Symons Haaben / daar loopt de Riber van Falzer in de Zee. Van Antiochien gaat men tot Kaomi en dan Sitbeli / ende dan te Carcoize ende zo gaat men te Crippe / dan zo gaat men dooz de enge weegen van de Kotzen tot de Stad van Gvbleg / dan tot de Burg op de Zee. Daar na gaat men tot de Stad van Arcta / daar zyn twee Weegen om te Jeruzalem te koomen. De Weg op den linker zyde gaat dooz Marmen en dooz 't Land van Slagma / neebens het Gebertie tot de Stad van Capphas / daar Capphas Heere af was / van daar zyn wel drie Dag-baarden tot Jeruzalem / men gaat dooz Cesarea Philippi / dooz Jaffe / ende dooz Kames ende neebens dat Kasteel van Emaus en dan te Jeruzalem.

Om te Land te trekken, in het Land van Belosten, door Tartarien ende van het zelve Land van Tartarien.

Het 49. Capittel.

Ik heb nu verklaart de Weegen te Land en ter Zee / hoe men koomen zal in het Land van Belosten / ende al is 't dat veel andere Weegen zyn / na dien dat de Landen geleegen zyn daar men uit trekt / nogthans koomen zy tot een einde. Daar is nog een andere Weg / die men wel gaan mag te Land en niet ter Zee tot Jeruzalem / maar dat is met groote Pyn / daarom word hy weinig van de Lieden gegaan. Deezen Weg is te gaan dooz Almansen / dooz Bremen / dooz Pruissen en men gaat dooz Tartarien tot Jeruzalem. Tartarien is onder den groote Can / want tot daar toe duurt zyn Heerschappyn en alle de Pynzen

zen van Tartarien hebben hem Crivuit. Tartarien is eenkeer ontein calpbig Land / het is zeer zattelagtig en is niet Druytbaar; Want daar wast niet veel Kroonen / nog Wyn / nog Fruit. Maar daar zyn zeer veel Beesten / daarom Eeten zy anders niet dan veel Vlees zonder Brood en zulven genoeg van den Eyde en zy Drinken Melk van alderhande Beesten / zy hebben geen Hout of zeer weinig om te Branden. Zy dzoogen Paarden-Mist en Mist van andere zooten van Beesten in de Zon. En dit moeten de besten van het Land doen / gelyk Princen en andere Heeren / ende zy Eeten ook anders niet meer dan eenmaal Daags en dan Eeten zy ook zeer weinig / het zyn zeer Onredive Lieden van kwaade Natuuren. In dit Land van Tartarien komt dikwils grote Tempeest ende ander Onweer in den Zomer / zo dat'er veel Lieden dikwils van Dood blyben ende zeer haastelyk word het daar heet en dan ook terstond weder koud / zo dat het een arm kalpbig Land is. In deze Weg heb ik niet geweest / maar in andere Landen die daar aan paaten / als in het Land van Koffie / van Insou en in het Koninkryk van Kasien en in veel Landen daar omtrent. Maar ik ging door dit Land niet te Jeruzalem; Want men mag deze Weg niet reizen dan 's Winters als het Driest / om de Wateren / Doodlaagen en Broehen die daar zyn / die men niet reizen mag eer zy zeer hart Webzooten zyn. Dusdaanige Weegen zyn daar veel en wel drie Dagbaarden te reizen van Pruiszen / tot het Land der Sarazynen daar zy Woonagtig zyn. De Kerstenen die daar koomen om teegen haer te Oorloogen / te Begren en te Strepen / die moeten al haer Synze ende Dietualie daar heen draagen en boeren op Waagens ober 't Is en zo lang als haer Synz duurd zo moogen zy daar blyben en niet langer / want zy vinden daar niemand die hen wat zoude Verhoopen. Als de Heidenen of Sarazynen de Kerstenen tot hen zien koomen / zo loopen zy in de Steeden en in de Waesteelen ende roepen / Hiera / hiera /

hiera en terstond zo Wapend zig dat Volk ende vergaaderen hen also te saamen. C weet dat het in dat Land veel meer Driest dan in onze Landen / daarom heeft ten gelyk Stooben in zyn Huis staan / om z' Waru te houden.

Wat de Sarazynen gelooven.

Het 50. Capittel.

En dat ik hier te booren geschreeben heb van de Sarazynen en haer Landen / zo zal ik nu zeggen van haer Gelooft / na dat haer Boek van haer Gelooft in heeft / dat heet men Alkoran daar zy na Leeben; Dit Boek gaf Moaweth haer in welk geschreeben is / als ik zelf geleest heb / dat de Goeden zullen gaan in het Paradyz en de Kwaaden in de Hel / dit gelooven de Sarazynen. Als men hen vraagt in wat Paradyz dat zy dat berstaan: Zy zeggen zy dat het is een Stad van Weeden / daar men in bindt alle manieren van Druyten al het Jaar door / dat daar zy loopende Albieren van Melk en van Sec of van Honing en van soete Wateren / die men daar binden zal schoone rghelyke Huiszen / na dat een tegelyk verdient heeft / ge maakt van Dierdaare Geskeentens / van Silber en van Goud / een legelyk zal daar Wapen en Maagden hebben en zal de man en de wif altoos hebben met hen te lizzen en te zyn / nogtans zal hy zedalsoos Maagden vinden. Nieu / zy gelooven wel van de Maget Marta onze Liebe Vrouw en van de Incarnatie / dat is van de aanneeminge des Vlees en der Menschheid onzes Heeren / zy zeggen dat Maria van den Engelen werd geleerd / dat de Engel Gabriel haer zelde dat zy Witberhooren was en dat hy onze Vrouw boodschapten de Incarnatie of de Geboorten onzes Heeren Jesu Christi / dat zy Maget was in het Ontfangen en Maget bleef in het Baaren van hem dit zelve zeld ook dit Boek Alkoran. C dit Boek zeld ook dat Jesus sprak zo ra als hy Gebooren was en dat hy een Heil Propheet was ende Onfermhertig / Kynberdyg ende zonder Sonde: Ook zeld dit Boek Alkoran / doe de Engel boodschap

de Gebodden onzes Heeren / dat de Heilige Maaget Joon was / waerom zy te meer verbaard was / want in dat Land was een Onsigelaar die hem geloh een Engel maachten en ging diltwils by oen Maagden Slaapen / waerom dat Maria haer meer verbaarden booz den Engel / dat hy haer zeyde of dat ooh waeragtig was en de Engel antwoorden haer dat zy geen Vader zou hebben / want hy zekker de Goode Gods was. Het Boek Alkoran zeyd : Doen Maria onzen Heere Gedaard had onder een Palm-Boom / daer de Kribbe van den Ooze en van den Gezel stond / dat zy hiet schaanden om dat zy een Kind had en Meenden zeer en zeyde dat zy wou dat zy dood was. Toen sprak haer Jhesus toe en zeyt : Moeder en Onroost u niet / want God heeft in u gekonden zyn Heimeelgheft / om de Zaallgheid der Waereld. In veel andere plaatsen zeyd het Boek / dat Christus sprak zoo haast als hy Bevooren was. Ook zeyd dat Boek Alkoran : Dat Christus den Gezel was van den Almagtigen God / tot ten Epangel en Leering booz alle Menschen. Dat Boek sprekent o h van den Doemg-Dag / hoe dat God zal hoornen Oordeelen alle Creaturen / de Gheeden zal hy niet hem verliken en de Warden in de Hel. Het zeyd ook dat Jhesus de meeste was onder alle de Propheeten naest Goden dat hy een waeragtig Propheet was zonder enige Zonde ten dat hy de Blinde Ziende maachte / de Melantsche Gezond en de Dooden herwekt en dat hy al Leebendig ten Heemel boer. Zy hebben een Boek des Ewangellen onzes Heeren en byzonder Misze lest Angelus &c. die Geleerd zyn zeygen dat diltwils in haer Geboden dat Mandidden en Kussen zy het niet gedore desotte. Item / zy Vasten het gehele Jaar en Geken niet van des Nagts en houden hen ook wel van haeren Wapen wore Manden lang / maer die Ziel zyn ten zyn niet gebonden tot deze Vasten. Dit Boek Alkoran sprekent ook van den Jooden dat zy kwaad zyn / om dat zy niet gelobben warden dat Jhesus van Gods wegen geloomen

was en dat zy Dalszelyk Loogen van den Maaget Maria en van haer Zoon / om dat zy zeyde dat zy Jhesum Gehuist hadden / want de Saraznen zeygen dat hy niet Gehuist was / maer God deed hem zonder Sterben ten Heemel klimmen en hy beranderde zyn Figure in een ander Man / die de Jooden Kruisten en zy zeygen dat het Judas was / maer zy meenden dat het Jhesus was die al Leebendig ten Heemel boer / om de Waereld te Oordeelen en zy zeygen ook dat de Kerstenen hier van geen kennig hebben en dat zy Zottelgh gelooben dat God Gehuist was / want had hy Gehuist geweest / dan had God teegen zyn Begheerbighheid gedaen / om dat hy zonder Zonden en Onnoozel was. In dit Kruikel zeygen zy dat wy wis zyn / van goede Belooben / want hy mogt dat onrecht nog overdaad niet lyden en daarom is het haer Geloof booz de Goedertierenheid Gods : Want zy helpden wel de Werken Christi / dat zy goed en waeragtig zyn en dat zyn Ewangellen / zyn Leeren en zyn Miraculen waeragtig zyn / dat Maria de Moeder Gods een Zuldere en een Heilige Maaget was / booz en na de Gebodden Christi en die volhoontelgh gelooben zullen behouden vlyden. Daarom zyn zy tot ons Geloof gegaen en zy zyn ligtelgh tot ons Geloof bekeerd / als men hen beschelbelgh het Geloofe Oredilit. Zy zeygen ook dat zy wel wooten uit de Propheeten / dat Maria met hys Met bergaan zal / als de Met der Jooden gedaen heeft en dat de Met der Kerstenen duuren zal ten einde van de Waereld. Als men hen vraagd na haer Geloof / dan zeygen zy dat zy Belooben in God / Schepper des Heemels en der Warden en alle andere dingen die hy gemaacht heeft en zonder hem is niet gemaacht. Zy Belooben ook den Doemg-Dag / dat welken een iegelgh na zyn verdienste en na zyn gelooben dat de Propheeten hebben geygd gelobnt zal worden.

Nog van Mameth.

Het 51. Capittel.

Mameth gebood in zyn Boek Alkoran / dat een iegelyk zou hebben twee / of drie / of vier Wiften / maar nu neemenze 'er tot neegen toe en moogen zoo veel Vriendinnen houden als zy willen. Als het dat eenige van die Wiften iets misdoen teegen haar Mannen / zoo mag menze ten Huize uit werpen en scheiden van haar en neemen een ander / maar hy moet haar geeven een deel van zyn Goed. Als men zeid van den Vader / den Zoon en den Heiligen Geest / zoo zeggen zy dat 'er drie Verzoonen zyn en niet een God / want haar Boek Alkoran spreekt niet van de Drieuldigheid. Als men zeid dat de Zoon het Woord Gods is / dan zeggen zy dat zy wel weten dat God Woorden heeft / want anders en zou hy niet Leeben. Als men hen zeid van de Geboorde Christi / hoe dat God zyn Wifheid zedende in de Waereld en dat hy hem bekeken in de Heilige Maaget Maria en dat met den Woorden des Engels de Dooden zullen berwekt worden / ten Jongsten Dag / zy zeggen ook dat het waar is en dat Woord heeft groote kragt / zeid haar Boek Alkoran ook. Zy zeggen dat haar Boek Alkoran zeid / dat de Engel tot Maria kwam en zei Maria God zal Booschappen het Woord van zyn Mond en zyn Naam zal zyn geheeten Jesus Christus. Mozes was een boozspreeker Gods en Christus is het Woord en de Geest Gods en Mameth was de Woord de Gods. Zy zeggen dat Abraham een Vriend Gods was en dat Jesus de meeste en waeragtigste van deezen vier was / als Jesus / Mozes / Abraham en Mameth / zoo dat zy veel Articulen van ons Geioof hebben die goed zyn / al hebben zy het niet volkoomelgh. Men kan ze ligtelgh bekeeren / want zy weten al de Schryftuuren en zy hebben de Propheetie en de Evangelien en de Bybel / alle in haar spraake Geschreeven en zy weten wel van de Heilige Schryftuur / maar zy bestaan de Letteren niet Geestelgh / maar de Letter alleen en

alzoo doen ook de Jooden. Daarom ze St. Paulus: De Letter Dood / maar Geest maakt Leebendig. Niem / de Sacramenten zeggen dat de Jooden kwaad zyn want zy en houden niet de Geboden der Evangelien / die onzen Heere Jesus Christus leerd en zeid. Daarom zal ik hier zeggen wat myn de Soudaan zei te Cagr. I deed al zyn Volk / Heeren en Ridderen van zyn Kaver gaan om Heimelgh met myn spreken: Hy draagden myn hoe hen te kerstelen Kegeeren in onze Landen: Zy antwoorzen en zei wel / God hebbe dank. Hy zei / Zy doen zeker niet / want u Vrienden en Obersten van den Geestelghen Kegeter hebben geen Herte om God te dienen. Zy moesten 't gemene Volk Exemple geeven om wel te doen / maar zy doen contrarie. Daarom gaat het gemene Volk om Heilige Daagen en op Zondaagen in Cabernen in plaats dat zy ter Kerken zullen gaan om God te dienen / maar zy zyn Nag en Dag in de Cabernen om Teherne te Eeten en om haar zoo Danken te Dingen als Beesten / zoo dat zy niet en weten wanneer zy genoeg hebben en de Kerstenen ynnen hen dat zy den een en den ander moogen Bedriegen / die met Kooptmanschap om gaan. Daarom zyn zy zo hoogmoedig / dat zy niet weten hoe zy haer kleeden zullen / zy zyn Simpel en Ootmoedig en Waaragtig en zy zoude geern om God geeven / als Jesus u God was in wien zy Geloven: Maar zy zyn alle contrarie en geneigt tot kwaad te doen en zy zyn zeer Bierig / want zy Verkoopden haar Dogteren / haar Zusteren en haar eigen Wiften om Onkuisheid mede te bedriegen en neemen de een des anderen Wif en zy betrouwen malkanderen niet en bidden de Wet die hen Jesus gegeeven heeft. Daarom hebben zy misbal om haar Zonden want wy weten wel boozwaar / als g Kerstenen God wel diend dat hy u helpen zal en dat niemand teegen u zal konnen duuren en wy weten wel uit de Propheetie dat de Kerstenen dit Land nog Kegeeren zullen / als zy haeren God neerstelgh dienen.

nen / maar zoo lange als zy in zulk hwaad
Leeben zyn / als zy nog zyn / zoo en heb-
ben wy niet te breezen / want haar God en
zal hen niet helpen. Doen braagden ik hem
Hoe hy den Kerstenen Staat zoo wel kende.
Doen antwoorzen hy myn en zeide / Dat hy
wel wist den Staat der Kerstenen en ooch
den Staat van haar Prinszen en van het Ge-
meenen Volk / want wy maaken Volk uit
die schery van Zinnen en Verstanden zyn /
die dooz 't Kerstenryk gaan met Gulde Taa-
kens en andere Goederen / om te weeten
en te berneemen het Regiment van utwen
Lande / want ik zende dat Volk niet uit
om der koopmanschap wille / maar om te
weeten de Regimenten van den Kersten
Landen. Doen deed hy weet er roepen de
Heeren die uit zyn Kaamer gegaan waaren
en wysde my 'er hier dat groote Heeren van
dien Landen waaren / die my wel beduis-
den van het eene en andere Kersten Land /
als of zy van dien Lande waaren en zy
spraken schoon Francois en den Sou-
daan ook / waar over ik my zeer verwon-
derden : Och hoe groote schanden is het booz
onze Wet of ons Geloobe / dat Tieden die
geen Wet nog Geloobe hebben / ons ber-
wytten onze hwaadheid en misdaaden / die
met recht zouden konnen belicert worden /
tot het Heiligen Geloof / mit dat ons Lee-
ben en Exempelen goed waaren / maar zy
zyn verbaart en verberewd van het Heili-
gen Geloof om onze hwaadheid en doosin-
ge. Daarom is 't geen wonder dat zy zeg-
gen dat wy hwaad zyn / want zy zeggen
waar. Zy zeggen dat de Sarazynen goed
en waaragtig zyn / want zy houden al de
Gebooden van haar Voelsk Alhoran / dat
God hen zende hy den Heiligen Booden
Mameih / tot welken den Engel Gods Ga-
bzziel dikwils plag te spreken en beduiden
hem de wille Gods / zo zy zeggen.

Van de Geboorte Mameths.

Het 52. Capittel.

Gzult weeten dat Mameth te Arabien
was Geborzen en plagt een Armen
Knecht te zyn / die de Paarden hoeden en

plagt by de Kooptieden te loopen / om
haar Goed te voeren. Deze Mameth
kwam eens met goede Kooptieden ge-
gaan die in alle Kerstenen Waaren dedden
en hy ging dooz de Wildernisze van Ara-
bien / tot een Kapelle daar een Heiligen
Kluizenaar in Woonden. Doen hy in de
Kapelle ging die zeer klein was en een klei-
ne Deur had en bezelbe was zeer laag /
doen wierd den Ingang zoo wyd en groot /
als den Ingang van een Kasteel / dit was
het eerste Miraakel dat Mameth deed in
zyn Ionkheid. Daar na begon hy Wys
en Eysk te worden en wierd Gegeerdt van
den Landen des Prinszen van Corubana
en Gegeerden het zeer wyszelyk in die man-
ren : Doen de Prins van dien Lande Stierf /
nam hy zyn Vrouw / die genaamt was
Cadiga. Nogtans viel Mameth in die bal-
lende Ebel / daar de Vrouw zeer Coornig
om was om dat zy hem genoomen had.
Maar Mameth gaf haar te berstaan / zo
dikwils als hy viel / dat dan den Engel
Gabziel teegen hem kwam spreken en dan
mocht hy niet blyben staan / maar moest
ballen om de klaarheid des Engels en daar-
om zeggen zy dat de Engel dikwils teegen
hem sprak. Deze Mameth Gegeerden in
Arabien / in 't Jaar 710 en was van Is-
maels Geslagte / die Abrahams Zoon was /
die hy Wan by Agar zyn Kamentier. En
daarom heten sommige Sarazynen Isma-
lieten / om dat zy van Ismaels Geslagten
zyn. Sommigen Sarazynen heet men Aga-
riten / want zy van Agar gekoomen zyn.
Sommige heeten Sarazynen / want zy van
Sara gekoomen zyn. Sommige heeten
Moabiten / sommige Amoniten / om de
twee Zoonen van Loth / die Moab ende
Amon heeten / die hy Wan by zyn twee
Dogters / die namaals groote Aardsche
Heeren waaren. Mameth Beminden zeer
een Kluizenaar / dat een goed Man was /
die in een Wildernis Woonden / een Wyl
van den Berg van Sinai / in den Weg
daar men gaat van Arabien tot Chaldeen /
op een Dagbaart na de Zee daar de Koopt-
Tieden plagten te loopen om haar Koopt-
man

manschap. Altoos ging Mameth tot de-
zen goeden Man / want hy mogt hem gaar-
ne hooren Spreken en Prediken / waar
oer zyn Knechten Graun wierden en het
haar berdoot. Hy deed zyn Knechten Wa-
ken byna heelen Nagten na hem / zoodat
deze Knecht peinsden dat zy den Klutze-
naar zouden doodden. Het gebeurden op
een Nagt dat Mameth zeer Dronken was
en doen naamen zy Mameths Zwaard /
terwyl dat hy Sney en Dooden deeze Het-
ligen Man en doe staaken zy het Zwaard
zoo Bloedig weder in zyn Scheede. En
s Morgens Drog als Mameth deezen
Man Dood bond / was hy zeer Graun en
wou oer de Moordenaar Begien die dee-
zen Man Vermoord had. Maar de Knech-
ten zeiden dat hy het zelfs gedaan had /
want hy was zeer Dronken geweest en zy
toonden hem zyn Bloedig Zwaard. Als
hy dit zag / zoo meenden hy dat het waar
was. Daarom vermaledyden hy de Wijn
en al de geene die hem Dinken en Ver-
hoopen. Daarom Dinken de Sarazynen
geen Wijn / maar men bindt er veel die
greene Wijn Dinken / maar zy doen het
Heimelyk en wist men het zy zouden daar
oer berispt worden. Het gebeurde wel dat
zommige Kerstenen Sarazynen worden van
ruaadheid of armoede. Als haer Aard-
sche Bisschop den Kerstenen ontfangd / zo
zeid hy: Het is waar een God en Ma-
meth was zyn Messagier of Goode.

Van de Eilanden en van den Wonderlyken
Volken.

Het 53. Capittel.

Aldien dat ik hier booz gesprooken heb
van den Heiligen Landen en van veel
Weegen om in dit Land te Keizen en tot
den Berg van Sinai en tot andere Stee-
den daar ik booz af gesprooken heb. Nu
zal ik spreken van de Eilanden en Won-
derlyk Volk / die in die Eilanden zyn /
want in die Landen is meenigen Land-
schap dat gedeelt is in vier Bloeden die uit
het Paradyss koomen / want Mesopotamien
en het Koninkryk van Chaldeen en

van Arabien leggen tuszen twee Rivieren
Euphrates en Tigris en het Koninkryk
van Aratuze / Assyrien / Meden en Per-
zen / zyn tuszen de Rivieren van Nyl
Tigris. En Surien daar ik booz af gesproo-
ken heb en Palestinen en het Land van
Feminen leggen tuszen de Rivier van E-
uphrates en de Zee van Mediterraneus
ten Westen in de Zee van Indien en in
Koninkryk van Sichien / dat al niet W-
gen bestooten is. Weneeden Sichien van
Zee van Caspien tot den Rivier van Cab-
en het Land van Amazonien / daar
als Vrouwen in Wonen. Daar na
sijngt men het Land van Albanen / dat
groot Koninkryk is / dat men alzo he-
ou dat de Lieden daar Wilder zyn dan
andere Landen daar omrent; In dit Land
zyn groote Honden en zyn zoo sterck / dat
een Leeuw berwinnen en dood maaken
van Hibernien en veel andere Wonderlyk
Landschappen en tuszen de Goode en W-
terse Zee ten Zuiden is dat Land en da-
is het Land van Hircadien / van Babilon
van Ethiopien en de Oberste Libien. Da-
is de Zee veel hooger dan de Harde en
schijnt of zy al het Land overloopen zo
nogtans zoo gaat zy niet buiten haar Bo-
den: In dit Land ziet men den Berg van
Atlas die midden in de Wolken staat. T-
hem in dit Land van Libien ten Oost-
keert / die kyngt zyn schaduw op de reg-
zode / alzo wy ze hier op de linker zy-
gebben. In de Zee aan geene zyde Liden
zyn geen Viszen / want zy zouden daar n-
in kunnen Leeben / om de groote Hitte van
den Zon / want dat Water is altoos he-
In dit Land van Libien zyn zeer veel W-
ninkryken en Landschappen / welke
lang zyn om te melden. Maar in de m-
derste party aan de Spaansche Zee / z-
ook veel Landschappen / als t Konin-
ryk van Siet / van Gegresse / van Boe-
gien / van Alberge / van Belmarin / van
Maroth / van Nutstou / van Carag-
van Afghien en van veel andere Land-
die men niet noemen en mag / om dat
te lang is zonder Keizen.

Van de Haaven te Genuen te Scheepen in
wat Land dat men zeild.

Het 54. Capittel.

TJe dan na Cartarien / na Chaldeen /
na Persen / of na Indien wil / hy
moet te Genuen of te Venenien Scheypen /
of in een andere Haaven / als ih booz ber-
klaart heb en men land te Crepensonde / dat
een goede Stad is en hy plegt te heeren de
Haaven van Derzen / van Meeden en van an-
dere Landen daar omtrent. In deze Stad
van Crepensonde leid St. Anastasius /
die Bisschop van Alexandrien was en hy
maachten den Psalm in de Souier / die men
heet Quicunque vult saluare esse. Deze Bis-
schop was een Heilige Doctoor in de God-
heid / ende om dat hy zo diep sprak van de
Godheid en van de Ozevulstheid / wierd
hy booz den Paus van Engelooft gewrogt /
zo dat hem de Paus deed hantelen en in Ge-
bangeuis leggen en hy maachten de voors-
Psalm in de Gebangeuis / hy zond hem de
Paus en zeide / Als hy Ongeloobig was /
zo moest het daarom wezen dat de Kerie-
nen van de Psalm niet goed waaren / want
also geloofde hy. Als de Paus die Psalm
zag / zeide hy / Dat onze Wet en Geleof
daar gecret in geschreeben was en gebood
dat men alle Daagen den Ozevulst dien
Psalm zingen zoude en men hielt die Bis-
schop booz een goed Man / booz een Ge-
loobig en een Waaragig Kersten. Maar
zerdert woude hy nocht weer tot zyn Bis-
schoppen koomen / om dat zy hem Onge-
loobe hadden op geleid. En Crepensonde
plegt des Keizers van Koomen te zyn / doo
een Ghy Man die den Keizer daar eens
zond om het Land te hoeden teegen die van
Turkyen / hielt dit Land teegen des Kei-
zers dank in / die hem daar gezonden had
en hy heeten hem zeibe Keizer. Van Cre-
pensonde gaat men dooz de kleine Armentien
en / die in dit Land komt / die zieten Kasteel
booz hem staan. Dit Kasteel is gelee-
gen op een Steenrotze en men heet het dat
Kasteel van den Sperwer; Het is niet ver

van Perstyece geleegeu / dat een schoone
Stad is en bezoozd den Heere van Urieu /
ore een goed waaring is Kersten is. In dit
Kasteel staat een Sperwer die zeer schoon
en fris is en een schoone Vrouwe van Do-
meo. Dat is te zeggen / Waarende vrou-
we die den Sperwer bewaart. Die deze
Sperwer waaken wil 7 Daagen en 3 Nac-
ten en zithe zeggen 3 Daagen en 3 Nac-
ten / alleen zonder Gezelschap of zons er
nig Slaapen / die schoone Vrouw zal daar
na tot hem koomen en zal hem geeben een
Wensch van Hardsehe dingen en dit is dius
wils bezooft geweest. Een Koning van
Armenien / die een zeer schoone Prins was /
waakten deze Sperwer eens en als hy ge-
waakt had / kwam die Vrouw tot hem en
dreeg / Wat hy wenschte / want hy wel ge-
daan dat hy doen zoude. De Koning ant-
woorde en zeide / Dat hy een groot Heer ge-
noeg was en wel in Dzeede was en dat hy
Ghygedin en Goed genoeg had / dat hy
niet anders wenschten / dan het Lighaam
van die Vrouw om 'er zonen wil mede te
doen. De Vrouw zeide hem Dat hy niet en
wist wat hy wensch en / dat hy haer niet
hebben mocht / want hy mocht niet anders
dan Hardsehe dingen wenschen en zo was
niet Hardsej maar Heemich. De Koning
zeide Dat hy geen ding anders hebben wou;
Doe antwoorde de Vrouw en zeide / Radien
dat ik u niet van u zot geping kan bren-
gen / zo zal ik u dit geeben zonder wen-
schen / de geene die van u koomen zullen
deze gift hebben. Gy zult altoos Oozlog
hebben / zonder eenige baste Peis / gy zult
u Dhanden onderdaanig zyn / tot den 9
Graade uwer Geboozten en gy zult altoos
heel Goed behoeven ende nooit was de Kro-
ning van Armentien in Dzeede en had heel
Goed en heeft zedert altoos onder de Sa-
raznen geweest / gebende Tribuit. A-
tem / nog waakten daar een Jonkman en
was een arme Huismans Zoon / ende die
wenschten Dat hy hem wel geneeren mocht
en hem berbeeteren met Kooymanschappen.
De Vrouwe gaf hem al dat hy begeerden en
hy wierd de Dermaadste en Rykste Kooy-
man;

man die te Water of te Land weezen mogt en hy wierd zo Gyl / dat hy het duizendste deel van zyn Goed niet wist / deeze was Wgzer dan den Koning zelve. Een Ridder van Cemylleren die Waaliten ook eens en die Wenschten een Beurs die vol Goud was / ende de Vrouw gaf ze hem / maar zy zeide dat hy destructie en kwaalkh baaren gewenst hadde / om die betrouwingen van die Beurs en de groote obermoet die hy daar af hebben zoude en also gebiel het. En immer hoeden zy hen van Slaapen die daar Waaken wilde / want als zy Slipeen zoo waaren zy verloozen en men zou deeze nooit meer zien / als die geballen is. Het is niet den regien Weg om te gaan tot den Landschappen die ik booz genoemd heb en tot dat Kasteel / maar die zulke dingen zien woude / die mogt daar gaan. Daarom die den regien Weg gaan wil / moet van Crespen tot groot Armenien gaan en dan gaat hy dooz een schoone Stad die geheeten is Aricon: Maar die van Turken hebbenze zeer gedestruuert en daar ontrent wast geen Wijn en zeer weinig Fruit. In dit Land is het Wardenk hoog en houd en daar zyn veel groote Waateren die van goede Fonteynen koomen onder de Warden van Armenien en van het Warden Paradyss en uit de Vloed Euphrates / die een Dag-baart van deeze Stad is. Deeze Rivier komt van Indien onder dooz de Warden en zy komt weder uitloopen in het Land van Altazer aan de zyde van Armenien en valt in de Zee van Perzen en in de Zee van de Stad Aricon en dan zoo komt men tot een Berg / die men heet Achaach / maar de Jooden heeten hem Chaus / daar de Ark op bleef staan na de Delubie: Nog is de Arche Gods op deeze zelve Berg / want men ziet ze wel als het klaer Meer is en deeze Berg is wel zeeben Mylen hoog: Sommige Lieden zeggen dat zy daar op hebben geweest ende de Arche gezien en aangetaft hebben en dat zy haar Dingeren in het gat van de Arche gestookten hebben / daar de Wgand uit ging doen Noe zeide Benedicte. Maar al die gee-

ne die dat zeggen dat zy daar op geweest hebben die zeggen haar wil / want men kan deezen Berg niet koomen om de zwaare Sneeuw die daar op leid / Winter en Sommer / zoo dat geen Menschen daar op koomen kan nog nooit op kwam zeederd Nachts Tiden / dan een Monnik die by Raahel en met den wille Gods daar op koomen die daar weder af bragt een van de Plaaken van de Arche / die nog aan de Voet van die Berg is. Deeze Monnik had groote begeerte om op den Berg te klimmen en als hy het derde deel van deeze Berg op geklimmen was / was hy zoo moede dat hy niet verder kon / zoo dat hy kusten en viel in Slaap en als hy Ontwaakten / bond hy hem weder aan den Voet van den Berg: Doch had hy zeer neerstelyk onzen Heere / die hy hem wou laten op den Berg klimmen. Doen kwam een Engel tot hem en zeide dat hy een reis daar op mogt klimmen en niet meer. Alzo deed hy en bragt een Plan daar af needer en zeederd die tyd kwam daar nooit eenig Mensch op / waar hy me zulke woorden niet gelooven zal. Van de Voet van deeze Berg is de Stad van Tabingen die Noe maakten. Op de andere zyde daar hy is de Stad van Hang / die plegten te zyn M. Kerken. Van deeze Stad gaat men tot de Stad van Laurens die plegt Facis te heeten / dat een schoone groote Stad is en de beste van de Weren om koopmanschap te doen: Daar koomen de kooplieden om te hoopen goed van Gwilt / het is het Land van de Keizer van Perzen. En men zaid dat de Keizer me Profyt van deeze Stad heeft / alleen van koopmanschap / dan de Euphische Kersten Woning heeft van zyn Landen en van al zyn Koninkryk. By deeze Stad staat een Ve van Zout / ende van dit Zout neemt een legelyk also veel als hy wil om alderhande dingen meede te Zouten en daar wonen veel Kerstenen onder Tsbuit. Van deeze Stad gaat men dooz meenige Staden ende dooz meenige Dorpen en Kasteelen Indien te gaan ende dan zo komt men tot een Stad die men heet Saronie / die is n

gen Dag-baarden ver van de Stad Cau-
rise en is een zeer Ryke en groote Stad en
daar Woont de Keizer van Perſzen in den
Zomer / want dat Land is reedelyk koud
en daar zyn goede Rivieren die Scheepen
draagen. Daar na gaat men te Indien /
in meenig Dagbaart en door meenig Land-
ſchappen / tot een Stad die men heet Caf-
ſeij / dat een ſchoone Stad is / oberbloe-
dig van Kroon / van Wyn en alderhande
Goed. Dat is de Stad daar de drie Konin-
gen malhanderen bonden en vergaaderden
mits de Graue Gods / om te Bethlem te
gaan en onzen Heere aan te Bidden en te
Offeren Goud / Wierook en Myrre. Van
deze Stad tot Bethlem zyn 4 Dag-baar-
den. Van deze Stad gaat men tot een an-
dere Stad die men Cech heet en een Dag
reizen is na de Landscher Zee. Dit is
de beste Stad die den Keizer van Perſſen
heeft. De Saraznen zeggen dat de Ker-
ſtenen niet in de Stad van Cech moogen
Woonen nog Leeben / of zy zouden Ster-
ben en men weet niet waarom. Daar na
gaat men door meenige Stad en door mee-
nig Land / welk te lang was te betrek-
ken en tot de Stad van Coranae / die zo
groot plegt te zyn en de Muuren / die daar
om laagen / hadde wel vyf-en-twintig My-
len om-gaans / maar de Stad is zo groot
niet als zy plegt te zyn. Van Coranae gaat
men door meenig Landschap en door mee-
nige Stad door Jobs Landen / daar na zo
einden de Keizers Landen van Perſzen.

Van Jobs Landen en van het Koninkryk
van Chaldeen.

Het 35. Capittel.

Als men uit deze Stad van Coranae
trekt / zo komt men in Jobs Land /
dat ſchoon erde vol van alle Goederen is.
In dit Land is den Stad van Cheman.
Job was een Heiden en hy hield dat Land
als een Prins van den Landen en was zo
Ryk dat hy 't hunderdste deel van zyn Goe-
deren niet wiste en al was het dat hy Hei-
den was / nogtans dienden hy onzen Hee-
re met zynder Hertzen na zyn Wet en on-

zen Heere nam zynen Dienst in dank aan.
Doe hy in Armoede viel was hy 75 Jaar
Oud: Na dat onze Heere zyn Verduldig-
heid zag die groot was / zette hy hem wee-
der in zyn Ryke ende hy was Koning van
Indima / na de Koning Esau: Doe Job
daar Koning was / doen heeten men Job
Abt / in dit Koninkryk Leefden hy 165
Jaar. Zo dat hy 258 Jaar was doe hy
Stierf. Item / in Jobs Landen is geen
ding Geuzek dat de Menschen behoeven /
daar zyn veel Bergen / daar op vind men
Manna / dat is Heemels Brood / of En-
gels Brood geheeten. Ende dit is wit en
hard / zoet van Smaak en is veel zoeter dan
Zee of Zuiker / het komt van den Dauw
des Heemels en leid op Kruid dat in die
Landen wast / ende word hard en wit van
Derwen / men plegt het in Medicinen te
doen / tot behoef der Ryke Luiden / om 't
Lighaam te doen Slaapen en het kwaad
Bloed te Purgeeren en te zuiveren / want
het zuiverd kwaad Bloed / ende het doet
vergaan Melancolie: Item / Jobs Land
vaakt aan het Koninkryk van Chaldeen.
Dit Koninkryk van Chaldeen is zeer groot
en de Taalen van die Landen zyn meerder
dan een / zy duurt boorder dan eenige an-
dere Taalen van de Landen van ober Zee:
Men reist derwaards nebens den Cooren
van Babylonien / daar al de spraken of
Taalten vergaaderden. Hy is aan deezem
zyde van Chaldeen zes Dag-baarden. In
't Koninkryk van Chaldeen is het Man-
volk ſchoon en gaan zeer rykelyk Gekleed
met Gulden Taalen en verciert met Paar-
len en met Dierbaar Gesteenten zeer ryke-
lyk. Maar de Wyden zyn al te leelyk en
kwaaligh Gekleed en gaan Barboets / zy
draagen een catybig Kled / de Moutwen
zyn lang en hangen op haar Voeten / zy
hebben zwart Hair onrent op haar Schou-
ders hangende; zy zyn alle leelyk en haate-
lyk om te zien. Zy zouden my met regt
groote Gifte geeven om dat ik ze also wel
pryze en zy hebben nog zo veel Duilghheid /
dat ik het niet en zoude woogen ſchryben.
Item / in 't Koninkryk van Chaldeen boorz-

schreeden / is een Stad die heet men Hur /
 naar Woonden Abraham des Patriarch's
 Daber en daar wierd Abraham Gebooren.
 Dat was in den Tyd dat Ninus Koning
 was van Arabien / van Babylonien ende
 van Egypten. Ninus was de geene die de
 groote Stad Ninive maakten / welke Noe
 begonnen had te maaken en om dat ze Ni-
 nus volmaakten / zo heete hy ze Ninive na
 zyn Naam / daar leid Begraaben Tobias
 de Propheet. Abraham toog uit de Stad
 Hur en scheiden van daar na zyn Vaders
 Gooch / hy leide Sara zyn Wyf en Loth
 zyn Broeders Zoon met hem / om dat zy
 geen kinderen hadden en gingen woonen
 in 't Land van Canaan / in een Stad die
 men heet Sich / dit was dezelve Loth die
 gehouden bleef / doe Sodoma en Gomorra
 met allen de andere Steeden bezonken ten
 Afgrond / daar de Goede Zee van geblee-
 ven is / als ik voor gezeld hebbe. In dit
 Land van Chaldeen hebben zy haat zon-
 derlinge spraak en zonderlinge Letteren.

Van het Koninkryk van Amazonien
 daar niet dan Vrouwen in Woon-
 nen of in zyn.

Het 56. Capittel.

Dat na in geene zyde van Chaldeen
 zo is dat Koninkryk van Amazonien ;
 dat is een Land daar niet dan Vrouwen
 in zyn. Dat is zo niet te verstaan dat de
 Mannen in dit Land niet zouden moogen
 Wonen of duuren / maar zy willen niet
 dat de Mannen Heerschappye hebben voo-
 ren hen / want in hoorleeden Tyden was
 't een Koning in dit Land en doe Woon-
 den daer Gehutude Mannen en Wyven /
 als in andere Landen doen / zo dat het ge-
 viel dat den Koning Oorloogden teegen de
 Tieden van Sicheu en deeze Koning hee-
 ten Coliphus en hy wierd met al de Edel-
 ste Morde van zyn Geslagt dood geslaa-
 gen in den Stryd : Als de Koningin ende
 de andere Edle Vrouwen dit hernaamen /
 Hoopende hen al de Vrouwen met de Ko-
 ninginne / legte als verwoede Wyven ende
 slegen al de Mannen Dood die daer ge-

bleeben waaren / want zy wouden dat
 de Wyven van haare Landen wederom
 waaren zo wel als zy en zeeberd wouden
 niet geboogen dat eenig Man by hen
 onder hen wahren vooen 7 Daagen /
 dat men eenig Knechten op houden zou
 onder hen / maar als zy Gezelschap van
 Mannen willen hebben / zo trecken zy
 de Landen tot de Landen in haare Lan-
 paalen en hebben daer armen of Man-
 die ze vifiteeren en zy blyben by hen 9
 10 Daagen ende dan heeren zy weber
 Huis : Als zy kinderen kregen ende he-
 een Knechten / zo zenden zy het den Val
 als het gaan kan en alleen Eeten / is
 een Maagdelyk / zo doen zy hen de
 af / is 't een Edel Meisje / zo doen zy
 de sliker Wofst af / om de Schild heeren
 draagen en is 't een ander Meisje te
 zo doen zy hen de regter Wofst af / op
 zy haar niet let om met den Boog te sch-
 ten. In dit Land is een Koninginne
 al dat Land regeerd / zy zyn haar alle
 berdaanig en zy maaken altoos een Kon-
 ginn met kiezen van de geene die de
 fte in de Waapenen is. Deeze Vrouw
 zyn allegaer goede Oorlogs-lieden / hoe
 Wofst en deugdelijk / zy dienen dikwils
 dere Heeren om Soudye ende hoomen
 Gelb te winnen. Dit Land van Ama-
 nien is een Eiland of om gaande mer
 ter / zonder twee goede Steeden daar
 ingangen zyn / daar tuschen en daar o-
 trent Wonen Mannen die zy vifiteere
 daar gaan zy na toe als zy willen. By
 Land van Amazonien is 't Land van
 mogten / dat een zeer goed en lustig La-
 is. Om de Deugd van dat Land en
 de Koning maakten ze een Stad die zy hee-
 Alexandria / maar men heet ze nu Sel-
 ten en is op de andere zyde van Chaldeen
 Van het Land van Ethiophien en dat
 gedeelt in twee principaale Partyen.

Het 57. Capittel.

Ethiopen een groot Land en strekt
 tot het Land van Egypten. Ethiop
 is gedeelt in twee principaale Partyen.

is in de partje van Orienten en van het Zuiden / welken partje van het Zuiden is geheeten 't Land Moriaanen / daar is een Fontein daar het Water 's Daags alzoo hout is dat niemand het Drinken kan en 's Nagts is het zoo heet dat 'er niemand zyn Hand in steeken kan. Van de andere zyde dezer partje ten Zuiden / ober de groote Westersche Zee / is een groot Land en daar kan geen Volk Wonen om de groote Hitte der Zon / die daar zeer zwaar is. In Ethiopien zyn alle de Sibieren donker en niet klaar en alleen een weinig Sout door de groote Hitte en al het Volk van die Landen worden schielijk Bronken en hebben geen grooten Lust om te Eeten en zy hebben gemeenelyk dikke Lighaamen en zy zyn niet Landhobig. In Ethiopien is meernig zoort van Volk. Daar zyn Lieden die maar een Been hebben en nochtans springen zy daar mede dat het een Wonder is / haer Voeten zyn zoo breed dat zy daar mede schuuen de Hitte van den Zon / of den Regen / als zy op haer Rug leggen. Als de Kinderen in dit Land Geboren worden / zoo zyn ze Geluw en als zy Oud worden zoo zyn ze Swart. In Ethiopien is het Land van Saba / daar een van de drie Koningen Heer af was / die onzen Heer bezogten.

Van de hooge Indien en van Indien de Majoor en van de Diamanten en van kleine Lieden en andere dingen.

Het 58. Capittel.

Dan Ethiopien gaat men tot Indien / door meernig wonderlyk Land. Men heet het de hooge Indien de Majoor / dat is het meeste Indien: Dat Land is al te heet / maar de kleine Indien is een wel getempert Land. De derde Indien / die ten Noorden leid / is al te Koud / zoo dat van zyn Koudheid en gewooneeliken Dorst / Christal word. Op de Kotzen of Bergen van dat Christal / Waszen goeden Diamanten / die zyn geberwet als donker Christal en zyn geluwagig en blinken als Oubertwe en zyn zoo hard dat men ze niet ge-

poleeren kan. In Krakken vind men ook andere Diamanten / maar die zyn vuinder en leerder. Ook vind men Diamanten in het Eiland van Cypren / die nog grooter en leerder zyn en men vind 'er veel in het Land van Macedonien / maar de beste en dierbaarste zyn in Indien.

Al is het dat men in Indien goede Diamanten op de Kotzen vind / van het Christal / nochtans vind men daar op de Kotzen meer van de Zee. Op de Bergen zyn Goud-Mynen of Kuisen / daar men dat Goud uit graaft en daar Wasft veel / d'een klein / d'ander groot / daar vind men ze alzoo groot als een Boon en men vind ze daar ook zoo groot als een Ocknoor en zyn alle gebiechtoert met Dunten of met steekende Hoozen van haerzigen Natuur / zonder iemands loedoen. In de Marre van de Goud-Bergen Waszen kleine Mannes en Vrouwes en Brocken van den Daauw des Heemels en winnen d'een den ander en zy maaken eenrehande kleine Diamanten / die alle Jaar Waszen van haer Natuur. Alle Diamanten zal men op de linker zyde draagen / want daar heeft hy meerder kragt dan op de regter zyde / want de kragt van haer wezen komt van het Noorden / dat is de linker zyde van de Waereld / want als hem een Mensch ten Oosten lieft / Noorden leid hem op de linker zyde. Om dat een tegelyk niet en weet de kragt van den Diamanten / zoo zal ik ze hier zeggen / want al zeyd Capedarius daar af / nochtans wil ik doen weten de manieren hoe zy ober Zee daar in de rotten / van wien alle Wyjsheid en Philosophien geschoonen is. De Diamant geeft moed / held en stoutheid den geenen die hem draagen en hy beschermt de Leeden des Lighaams / hy geeft Victorie en doet zyn Spand verwinnen / het is in Gedingen of in Stend op dat die zaaken rechtderly zyn. Hy houd den geenen die ze draagen in zyn Sin en behoed hem van Drogen en swaarde Droomen / van Onmenscheelikeit en van kwaade Geesten / al waar het dat een Boesheleer den geenen die een een Diamant

droeg wou Betroeben / zoo zou al die Co-
 berge aan hem zelven gaan en geen Wilde
 Beesten en zullen den Draager des Di-
 amants aandoen. Den Diamant zal men
 geeven zonder eischen / dan heeft hy meer-
 der kragt / hy maakt een Mensch sterk en
 bast teegen zijn Opanden en hy Geneest ool-
 den Lunaar / dat is een Zichten die aan
 den Mannen Wast. Hy Geneest ook den
 geenen die bezeeten zyn van den Opand der
 Hellen. Is het dat men enig Fenn bringt
 in de teegenwoordigheid des Diamants /
 zoo word hy terstond Zweetende. In In-
 dien zyn Diamanten die Stoelagtig zyn en
 zyn hart en dierbaar / nochtans bind men
 eenige Lieden die ze zoo Lief niet hebben
 als zy den anderen doen / maar ik had ze
 wel zoo Lief als eenige anderen / want ik
 heb ze zien proeben. Het zyn ook Dia-
 manten van een andere manier / als die
 zoo wit zyn als Chystal / maar zy zyn don-
 kerder als Chystal en zy zyn groot en goed
 en van groote kragt en zyn alle vierkant
 van Natuur. Zulken hebben zes ribben
 of zyden / die drie zyden / die vier zyden /
 die twee zyden / gelyk als de Natuur vormt
 en maakt. De Heeren of de Voetzeliers
 draagen deeze Diamant geerne aan haar
 Dingers / die de Eeren van Waapen na
 volgen. Item / nog zal ik meer zeggen
 van den Diamanten / al den ik een deel
 uit myn Materien / op dat niemand be-
 droogen word van Baraciers die agter
 Land loopen met Diamanten om te Ver-
 hoopen / want zoo wie die Diamanten
 koopt / diend ze zeer wel te kinnen / om
 dat zy ze conterfeiten met Chystal en maa-
 kenze geluwagtig / van een klein Steent-
 jen dat men bind in de Muizen-Nesten / die
 zonderling hard zyn / maar die geconterfeit
 zyn en zyn zoo hard niet en haar punten
 breeken ligt af / maar men kanze wel Po-
 lysten en Werken: Enige Werk-Lieden
 zeggen van Schalkheid / dat zy ze niet Po-
 lysten nog Werken konnen / om der hard-
 heid wille: Maar men proeft ze in deezer
 manieren; Eerst proeft men ze met snyden
 in Chystal en in Staalen dan neemt men

een Adamand-Steen / dat is een Schreep
 Lieden Steen / die een Naald of Aker na
 hem trekt: Men legt een Naald op den
 Adamand en is het dat den Diamant goet
 en syn is / zoo en zal den Adamand den
 Naald niet na hem trekken / als hy te boe-
 ren plagt te doen / zoo lang als de Dia-
 mant by den Adamand is / al was der
 Adamand nog zoo groot. Aldus zoo proef
 men de Diamanten ober Zee. Maar he-
 gebeurd ook wel dat een goede Diamant
 zyn kragt verliest / om de Onhuisheid der
 geenen die hem draagd en dan moet men
 hem zyn kragt weder doen behaalen aan
 andere Diamanten / of hy zou zoo goed
 niet meer zyn van deugd en kragten.

Hoe in Indien veele Koninkryken en Ei-
 landen zyn.

Het 59. Capittel.

Daar zyn veel Landschappen en Ko-
 ninkryken in het Land van Indien.
 Men heet het Indien om een Sibier die
 daar door loopt en die alzo heet. In
 deeze Sibier bind men Paalingen die wel
 30 Doeren lang zyn en de Lieden die om-
 trent deeze Sibier Woonen / zyn zeer lee-
 gh van Couleur / zy zyn Groen en Ge-
 luwagtig / als of zy de Beelzugt hebben.
 In Indien / of daar omtrent / zyn meer
 dan 5000 Eilanden / groot en goed en alle
 Woonagtig / behalven de andere die niet
 Bewoont en zyn. In elk een groot Ei-
 land is het Volk zonder getal / want die
 van Indien zyn van zulke Natuur of ma-
 nier / dat zy uit haar Land niet koomen
 en daarom is daar veel Volk / want zy
 zyn niet wankelbaar nog ongestaadig / om
 dat zy Woonen onder de eerste Climaat of
 Graad van de Sterre / die Saturnus heet /
 want deeze Ster is traag van Natuur en
 weinig wankelbaar / maar hier in onzen
 Landen is het contrarie / want wy zyn in
 de leste Climaat van den Maan en de
 Maan is een Planect des Wegs en be-
 zoekt alle Wonderlykheid der Waereld en
 gaat haastelgh om. Daar af Natuuren
 wy / om dat wy daar onder Woonen en

Loo-

Coopen en Vaaren van Land tot Land en dikwils om groote oorzaak. Item / men gaat in Indien door meenig Conterey door een Landfchap tot de Zee en dan bind men een Landfchap dat heet Gines en dat is zoo wonderlyk heet / dat het Cestuculen uit der Mannen Lighaam hangt tot aan haar Ulen toe / om de groote bezoluitie of ondbindinge / of smeltinge des Lighaams / maar het Volk van die Landen die de Natuur daar weeten / doen hen wel vast onderbinden en Zalven hen met Zalf die verhoelt / om dat zy hen uit het Lighaam niet loopen zou / want anders zoudenze in dat Land niet kunnen Leven. In Ehiptien en daar omtrent / leggen de Lieden Naalst in de Kibieren en in het Waater / Mans en Vrouwen al te gaader / van den Ogten tot den Abend toe en leggen alle bedekt in het Waater tot haar Kangezigt toe / om de groote Hiten en de Vrouwen en schaamen haer niet booz de Mannen en leggen alle stil zyde aan zyde binnen het Waater / tot dat de Hiten minderd. De Oriens zyn al de Scheepen zonder Hieren Naagelen gemaakt / om der Steenrooszen willen / van den Adamanten of Zelf-Steenen / die daar wonderlyk veel in Zee zyn. Als daar eenige Scheep-Lieden kwaamen met Scheepen die Hieren Naagelen hadden / zoo zouden die Scheepen terstond bederven / want de Adamanten trekt Hier en Staal na hem / van haar eigen Natuur. Van deezzen Landen van Oriens gaat men tot een ander Land dat Cana heet / daar veel Hoorn en Wyn Wast. Het plagt een groot Eiland te zyn en het had een goede Vaaben / maar de Zee heeft ze zeer gedeftruerd en bedorven. De Koning van dit Eiland die plagt zeer Magtig te zyn / zoo dat hy teegen den Koning Alexander plagt te Oorloogen. Het Volk van die Eilanden hebben veel Belooben en Werten / want zommige van hen Wanbidde de Zon / zommige het Duer / zommige de Boomen / zommige de Serpentes / of eenig ander ding / dat hen 's Morggens eerst te gemoet komt / zommige

Simulares en zommige Adolares / dat zyn Beelden / die gemaakt zyn met drie of vier Hoofden / of een Beeld met een Vaarden Hoofd / of met eenig ander Veesten Hoofd dat nooit gezien en was. De Sarazynen hebben dit Eiland van Cana gewonnen en houden het. In dit Eiland zyn veel Leeuwen en Wilde Veesten en daar zyn Botten die zoo groot zyn als Honden en zy doen groote schanden en men vangtze met Veesten die geheeten zyn Mastinien. In dit Eiland zyn veel andere Eilanden en daar Graast men de Lieden niet in de Warden als zy Dood zyn / want de Hite is daar zoo groot dat het Vleesch in korten Tgd berieerd word. Van daar zoo gaat men tot den Zee die men heet Sarabee / die zeer schoon en groot is en daar Woonen veel Kerstenen van goeden Beloobe en daar Woonen ook veel Lieden van Oorden. Daar na gaat men ter Zee in het Land van Comber: In dat Land Wast Peeyer in een Foreest / dat men heet Comber en het Wast nergens in de heele Waereld / dan in dit Foreest of Bos / dat wel 15 Dagvaarden lang is. In dit Foreest zyn twee goede Steeden gelegen / daar de een af heet Flandria en de andere Singhans en daar zyn veel Eilanden en in deezze Eilanden Woonen veel Kerstenen en Jooden / want het is een groot Land en het is daar zeer heet. Hy zult weeten dat de Peeyer Wast of het Wilde Wyngaards zyn en de Druyt hangt als Wilde Wyn-Bezien doen / de Boomen zyn alzoogelaaden / dat het schynt of zy breeken zouden en als de Druyt Ryp is / dan is zy zoo groen als Appelen en men smagtze en haabentze als men Wyn-Bezien doet en dan droogd men ze in de Zon / tot dat zy zwart en gekrompen zyn. Daar Wast drie zoorten van Peeyer aan een Boom. Lange Peeyer is geheeten Sorhotim / de zwarte Sulfel en de witte Banos. Van deezze witte Peeyer brengt men niet in dit Land / zy houdenze booz haar zelf behoeft / om datze beeter van deugd is dan de zwarte Peeyer en de witte is daar ook zoo veel niet als de zwarte. In dit Land zyn veel zoorten

ten van Serpenteu en ander Gewozinten /
 dooz de groote Hitten van die Landen en ook
 dooz de Peepet. Nu zeggen eenige Liederen
 als het Volk van dien Lande den Peepet
 wind en bergaaderd / dat zy groote Dueren
 maaken onder de Boomen / om de Ser-
 penten te doen bliuen en de Slangen die daar
 zeer veel zyn; Maar dat en is zoo niet /
 want beeden zy dat / zoo zouden zy de Boo-
 men die den Peepet draagen verbranden
 en verdooren / dat zy niet graag doen zou-
 den. Maar zy zaiben haar Handen en
 Voeten / of zy draagen Kuid met haar /
 welke reuk de Serpenteu of Fenynige Die-
 ren niet verdraagen konnen: En alzoo ver-
 gaaderen zy de Peepet. Item / op het eenen
 einde van dit Forcst is een Berg die men
 heet Volumpen en aan de Voet van deezen
 Berg staat een Fontein / dat heeft Keul en
 Smaak na alderhande Kuid en Specerye:
 En alle Uren veranderd zy van Keul en
 Smaak en zoo wie van dit Waater uit dee-
 zen Fontein dyle maal Augieren Drinkt /
 die word terstond Gezond en Geneezen / van
 wat Zieliten en Ongemak hy ook heeft.
 Daarom word dat Volk dat daar Woont
 en die van dat Waater Drinken nooit Ziek
 en schynen altoos Jongh te zyn: In Drink-
 'er dyle of hier maalen af en myn dogt dat
 ik al myn Leeben veel Gezonder was.
 Men zeid dat die Fontein uit het Wards-
 zen Paradyse komt / daarom is zy zoo lizag-
 tig. Sommige Liederen heeten hem Jong-
 Dronk / om dat de geene die 'er uit Drink-
 ten altoos Jongh schynen: En dooz dat hee-
 len Land Wast Gengder en daar hoornen
 veel Liederen om dit Kuid te Kroopen. In
 dit Land Wandbiden de Liederen een Os /
 om zyn Simpeltit en Goedertierenheit.
 Zy zeggen dat een Os de Heiligste en Simp-
 pelste Beesten zyn die in de Waereld is /
 want hy is gedoogzaam en profmetich als
 hy Geofferd is en zy denken dat hy veel
 deugden ober hem heeft. Zy doen een Os
 Dinen of Arbeiden 7 Jaar en daar na Ge-
 ren zy hem met groote Feeste: En de Kro-
 ning van deeze Eilanden heeft altoos zulke
 Ossen by hem en de geene die deeze Ossen

betwaaren / die ontfangen alle Daagen
 Ureue en de Miste van die Ossen in te
 Gulden Daaten en brengen het haer
 laat of Gesteepden Heer: En den Pre-
 draagd het bonz den Koning met groote
 boue en dan steekt hy zyn Hand in de
 ne en byst hem daar weede zyn Worst-
 Leeden met groote Eeren en Waardigheit
 met zulke meening / dat hy mag herbe-
 en geheilgd worden niet de deugden
 Os en na den Koning zoo doen ook de
 dere Heeren en al zyn Dienaars / zoo be-
 als hem daar gebeuren mag. In dit La-
 maaken zy haar Af-god half na een
 en uit deezen Af-god sprecht den Dui-
 en zeid hen al dat zy weten willen. De
 deezen Af-god Dooden de Liederen dikw-
 haar Kinderen en besprengen den Af-g-
 met het Bloed en alzoo doen zy haar
 Sacrifice en Offerhanden. Als eenig
 van dien Lande Sterft / zoo breekt men
 zyn Lighaam / in manieren van zyn
 ntitie / op dat hy daar na geen D-
 en zouden lyden en is 't zaaken dat z-
 Wyf geen Kinderen heeft / zoo Brand
 zy dat Wyf weede met hem en zeggen
 het reeden is dat zy hem Geselschap ho-
 in de andere Waereld als zy hier geda-
 heeft. Maar heeft zy Kinderen van hem
 zoo laat men ze Leeben om haer Kin-
 ren te Doeden. Is het dat zy lieber
 Leeben om haer Kinderen / dan met h-
 Man Gebrand te zyn / dan houd men h-
 booz baes en kwaad en nimmermeer
 men ze prizen nog ook betrouwen. Is
 dat een Wyf eer Sterft dan haer Ma-
 zoo laat hem de Man Branden met
 Wyf / als hy wil / maar wil hy niet /
 dwingt men hem daar niet toe en hy mag
 een ander Wyf neemen zonder blaame.
 dit Land Wast sterke Wyn en de Wyn
 Drinken Wyn / maar de Mannen niet.
 Van het Koninkryk van Marbaron en da-
 wel 9 Dag-vaarden lang.

Het 60. Capittel.

VAn deezen Landen Gedenke dooz m-
 nig Landschap / zoo gaat men toe

Elkande dat 9 Ong-baarden lang is / dat men heet **Marbaron** en is een groot **Honinkrgh** / daer zyn veel schoone **Steeden**. In dit Land leid **St. Thomas** in **Vleesch** en in **Gebeente** in een schoone **Tombe** / in de **Stad** van **Colamien** / want daar wierd hy **Gemariet** ende **Begraaben** / waar die van **Affrien** deden zyn **Lighaam** wel eer draagen in **Mezopotanien** in de **Stad** van **Edisten**. Daar na wierd hy weder gebragt in de **Stad** van **Colamien**: En zyn **Arm** die hy stak met de **Hand** in de **Heilige Wonden** onzes **Heeren** / doe hy hem openbaarden na zyn **Derryffenis** en zeide / **Non esse in credules sed fidelis**. Dat is te zeggen / En wilt niet **Ongeloofdig** wezen / maar **Geloofdig**: Die leid vulten de **Daate** daer zyn **Lighaam** inleid. Met deze **Hand** wagen zy haar **Donnissen** in dat Land ende doen weten wie **regt** of **onregt** heeft / want als eenige **Lieden** twist hebben tusschen twee **Partijen** en een **tegelijk** zeyd dat hy **regt** heeft zo doen zy beiden haar **zaaken** in **Schryft** zetten en dan leggen ze beide haar **Schryften** in **St. Thomas** **Hand** en terstond werpt hy **berre** van hem dat **Geschryft** des **geenen** die **Onregt** heeft / ende 't **Geschryft** van de **geene** die **regt** heeft / houd hy in zyn **Hand**. Daarom hoomen daar **Lieden** van **berre Landen** met **twyffelagtige** **zaaken** / om daar van **Donnis** te hebben. Item / de **Kerk** daer **St. Thomas** leid is zeer groot / schoon en vol **Simulachzen** / dat zyn groote **Beelden** die haar **Af-goden** zyn / van dewelke de meeste al zo groot is als twee **Mannen** / onder dewelke is een groot **Beeld** / veel meerder dan een van de andere **Beelden** / ende is gedekt met **Goud** en met **Dierbaar Gesteenten**. Daar is ook de **Af-god** der **balsche Kerstenen** / die haar **Geloufen** **Wet** af **gegaan** zyn en haaren **God** **geloovchend** hebben. De **Af-god** zit zeer **ryckelyk** in een **Stoel** en omtrent hem hangen **breede Gobelien** / gewragt van **Goud** en van **Peerlen** en ander **Dierbaar Gesteenten**: Deze **Kerk** is van **binnen** **Derguld** en men komt daar te **Belgrimagie** / ulzo **Heiliglyk** als de **Kerken** doen tot **St. Jacob** in **Salffe**. En

veel **Lieden** die tot deze **Af-god** gaan van **berre Landen** / gaan altoos / ziende in de **Harde** / obermits de groote **Debotie** die zy hebben: Zy durben haar **Hoofd** niet opstaan / om dat zy **Angst** hebben dat zy **eenige** **dingen** zien mogten / die hen **beletten** aan haar **Debotie**. Sommige **Lieden** hoomen daar in **Belgrimagien** en hebben een **Wes** in haar **Hand** / en steeken groote **Wonden** in haar **Armen** en **Beenen** ende storten haar **Bloed** zou om de **Minne** van haar **Af-god**. Zy zeggen dat hy zeer **Zaaklyk** is die **alduis** **Sterft** in de **Minne** van haar **God**. Sommige **Lieden** hoomen daar en brengen haar **Kinderen** met hen en **Doodenze** en **Offerenze** haar **God**. Sommige hoomen daar die tot elken **woze Schreeder** (zeederd dat zy van **Huis** gingen) zeer **Debotelyk** **Knielen** / tot dat zy tot deze **Af-god** hoomen: En als zy daar zyn zo hebben zy **Mierook** en andere **dingen** die wel **Kieken** en **branden** dat booz **dezen Af-god** / als of 't het **Lighaam** onzes **Heeren** was **en** men **komt** deze **Af-god** **Handbieden** ober de **100 Mpen** **Wegs**. Booz de **Kerk** van **dezen Af-god** staat een groot **rand** **Water** / als of het een **Dyber** is: In deze **Sibier** werpen de **Belgrims** **Goud** **Peerlen** / **Zilber** en **Dierbaar Gesteenten** in **maniere** van **Offerhanden**. Als de **Meesters** of **Dienaars** van **dezen Kerk** niet te doen hebben / zoo gaan zy tot **dezen Dyber** ende **neemen** zo veel **Goud** als zy van doen hebben / zoo dat in die **Kerk** geen **dingen** **gebrecken** / of zy **worden** **terstond** **gemaakt**. Item / als de groote **Festen** van **dezen Tempel** of van den **Af-god** zyn / als **Wydinge** van den **Kerken** / of **Inzettinge** / of **Opberhesinge** des **Af-gods** / dan **bergaaderd** het **heelen Land** daar **omtrent** en **zetten** **dezen Af-god** met groote **Waardigheid** op een **Waagen** / **Geleerd** met **Gulden** **Laakenen** van **Tartarien** en **voeren** hem zoo de **Stad** om met groote **Waardigheid** en **Feste** en booz **dezen Waagen** gaan al de **Waagden** van dit **Land** met **geordineerde** **Processzen** / twee aan twee en naar deze **Waagden** gaan de **Belgrims** die van **berre Landen**

Veschoonen zyn / van welke Pelgrims zommige onder de Waagen ballen en laten de Gaaderen van de Waagen ober hen loopen dat 'er meenig Dood vlygt / zommige hebben de Beenen gebrooken / zommige de Armen en zommige de Kibben. Dit doen zy niet groote Debotie ende meenigte / om de Minne van haar Af-god: Zy denken hoe meer zy Dijn ende Tribulatie lyden om de Minne van deeze Af-god / hoe naader zy by God zullen zyn en meerder Dyeugd en Blydschap in de andere Waereld hebben / hoewel te zeggen zy doen groote Penitentie en lyden zo groote Martelarie in 't Lighaam / dat me naauwlyk een Kersten zoude binden / die zoude verben bestaan / het tiende deel om Christus wil te doen. Dan aldernaast de Waagen gaan de Meesters van die Landen zonder getal / van meenigerhande Konsten niet groote Debotie / als zy om de Steden geweest hebben / keeren zy weeder na de Kerk en zetten de Af-god weeder in zyn Stad. En dan om de Eer van den Af-god / zo zyn 'er wel 2 of 300 Menschen die hen zelven Dooden en dan draagt men deeze Doode Lighaamen boozden Af-god en zy zeggen dat zy Heilig zyn om dat zy hen niet om haar zelfs wil Gedood hebben / maar om de Minne van haar Af-god. Die het meest van deeze Doode Liederen in haar Geslagt hebben / die houd men booz de Heiligste en Edelste: Zy beroemen zig den een tot den ander / zeggende / Ik heb meer Heiligen in myn Geslagt dan gy in het uwe. Zy hebben daar zulk gewoontens / wanneer eenige van hen meeninge hebben / hen zelven te Dooden om de Minne en Liefde van haar Af-god / zoo ombieden zy al haar Vrienden en dan hebben zy veel Speel-lieden en gaan booz deezen Af-god niet groote Feste en Blydschap. En de geen die hem Dooden zal / heeft een wel smidend Mes in zyn Hand en smyt een groot stuk van zyn eigen Vleesch en werpt het den Af-god in zyn Kangezigt / zeggende zyn bedinge en dan hem zynen God beheelende en dan zoo steekt hy hem zelven groote Wonden / tot dat hy Dood is: En

dan presentereen zyn Vrienden zyn Lighaam haar Af-god en zeggen al Zingende / Beziet God wat u trouwe Vriend en knecht booz u gedaan heeft: Hy heeft zy Waf en Kinderen en al het Goed van deeze Waereld verlaaten en u Offerhande gedaan met zyn Vleesch en Bloed / waar by gy hem wilt zetten by u in u Glorie van Hemelryk / want hy heeft het wel verdiend en dan zo maaken zy een groot Duer en verbranden dat Lighaam ende een iegely neemt van die Asche en houd ze in groot Waardigheid / in maniere van een groot Heiligdom: Zy zeggen dat hen geen swaamag geschieden / also lang als zy van de Asche by hen draagen.

Van een groot Landschap geheeten Lomory, daar de Liederen naakt gaan en van andere dingen.

Het 61. Capittel.

VAN dit Eiland gaat men door meenig Eiland en Landschap / welk te lang zoude ballen te bertrekken. Maar van dit Eiland / daar ik nu af gesproken heb / is die Dag-baarden na / is een groot Landschap en heet Comoty. In dit Land is het zeer heet en daar is het een gewoont dat de Mannen en de Wyben altoos Naakt gaan: Zy spotten niet byeen de Liederen als zy ze Gesleed zien en zeggen dat God die Adam maakten Naakt was en Adam en Eva waaren Naakt: En dat men niet zoude schaamen zulks te toonen als heet God gemaakt had / want het is niet leelich van Natuure. Zy zeggen dat de Liederen die Gesleed zyn / van een andere Waereld zyn / of dat zy in God niet en gelooben van haar Geschaapen en Adam en Eva gemaakt heeft en alle Creaturen. Zy hebben geen Betrouwde Wyben / maar al die Wyben zyn gemeen / de Wyben weigeren geen Man om zynen wil te doen / want zy zeggen dat zy Zonden deden / als zy de Mannen weigerden. En God behield Adam en Eva en al die van hen hoornen zonden / doen hy zeide / Waf en bermenigbuldigt de Aarden. In dit Land ma

mand zeggen dit is myn Man en dit is myn Wyf. Als zy een Kind ter Waereld brengen / zo geeben zy het wie zy willen van de Mannen die met haar te doen gehad hebben. Dat Land is algemeen / een iegelyk neemt wat hy wil / als Krooren / Beesten en andere dingen zyn gemeen; En al de Lieden zyn eeben Ryk en geen ding is daar geslooten / zo dat een iegelyk neemen mag wat hy wil. Maar zy hebben een Constume die zeer kwaad is / want zy Eeten lieber Menschen Vlees dan eenig ander Vlees. Nogthans is het Land daar zeer oberbloedig van Krooren / van Vlees / van Dis / van Goud en van alderhande Goederen. Daar hoomen Kooplieden en brengen met hen jonge Kinderen en Verkoopden ze in dat Land ende zy hoopen ze wel duur: zyn zy Det / zo Eeten zy ze terstond en is het dat zy Maager zyn / zo doen zy ze Det maaken en Eeten ze dan / zy zeggen dat het 't beste en het zoetste Vleesch is dat men vinden mag. In dit Land ende in meenige andere Landen ziet men de Sterre niet die Transmontana geheeten is: Dat is de Zee-Sterre / die haar niet roerd / die staat in 't Noorden. De Zee-Sterre in die Landen is geheeten Antartica / daar de Schyplieden hen meede bekennen waar dat zy zyn. Also als men in deeze Landen in 't Noorden kenniſ neemt aan de Zee-Sterre geheeten Transmontana / zo neemen zy haar kennisse in die Landen ten Zuiden / aan de Sterre die men heet Antartica: Want deeze Ster Antartica en toond haar niet in onze Landen in het Noorden / nog onze Sterre Transmontana en toond haar niet in die Landen ten Zuiden / waar by dat men nu wel bemerkten kan / dat het Aardryk is van ronde gedaante en Formen ende van ronde Figuren / want het eene deel van 't Firmament toond hem in een Land dat hem niet en toond in een ander Land. Dit proeft men met subtile bezoekingē aldus / was 't dat men van de Scheepen en Lieden die de geheele Waereld om wilde Zeilen ende Vaaren / want men mag wel Scheepen ober al Vaaren en de Waereld

onder ende booben / dat ik aldus proeben / want ik heb het zelve geproeft en gemerkt in deeze manieren: Ik heb geweest in het Land van Zaband en neerstelgk gezien en geproeft de Astrologien / dat is een Compas daar men de hoogte van de Maan en van de andere Planeeten meede meet / ik hebbe aan de Astrologie gebonden / dat de Sterre van onze Landen in deeze zyde ter Zee 53 Graaden hoog is. Te Anmanien / waar in het Koninkryk van Breemen is / is zy 58 Graaden en een Minuut hoog / want ik heb 't zelve gemeeten aan de Astrologie boorschreeben: Nog zult gy weten dat de Sterre Transmontana en Antartica beide onwankelbaar zyn. En mits deeze twee Sterren het Firmament des Heemels zo om loopen als Raaderen van een Waagen om de Aſ loopen / zo dat deeze twee Sterren het Firmament scheiden en deelen in drie parten. Ook heb ik geweest ten Zuiden en heb gezien en onderbonden dat men in dat Land van hooger Libien te Ethiopien gaat / hoe berder ik ging / hoe hooger ik die Sterre bond / zo dat ze booben Libien te Ethiopien wel 18 Graaden en een Minuut hoog is / welke 40 Minuuten een Graad maaken. Ende van nog berder te gaan tot andere Eilanden en Landschappen / bond ik dezelve Sterre Antartica 73 Graaden en 16 Minuuten hooger. Ende had ik Scheepen en Gezelschap gebonden om berder te Reizen / ik zoude de rondheid des Firmaments zeer volkoomelyk gezien hebben / want als ik u gezeld hebbe dat de helft van het Firmament is tusschen de twee Sterren boorschreeben / welke helft van het Firmament ik al twee maal gezien hebbe. En van de andere helft des Firmaments / dewelke is onder de Sterre Transmontana / dat is de Sterre van deeze Landen in het Noorden / heb ik gezien 72 Graaden en 10 Minuuten lang en verre. En tot het Zuiden heb ik gezien dat de andere Sterre / Sterre Antartica / was 30 Graaden en 16 Minuuten hoog. Merkt dan de helft van het Firmament en merkt de Graaden. Van deezen Graaden heb ik 'er 75 gezien

van eene partje en zo van de andere partjen. Dat zijn te zaamen 100 en 5 Graaden en de helft van een Graad / dit is niet het vierendeel van het Firmament / want het vierendeel van het Firmament heeft 40 Graaden / zo dat 'er aan ontbreekt 5 en een halve Graad van het vierendeel / waar by dat ik van zekerlyk zeggen kan / dat men al de Waereld om Vaaren mag / zoo wel onder als booven en weder keeren in het Land daar men uit scheidt. Die Gezelschap en Scheepen had / die zoude altyd Landschappen en Eilanden vinden / also wel als men in dit Land doet / want gy weet wel die regt zijn onder de Sterre Antarctica / zijn regt Doet tegen Doet met de geenen die onder de Sterre Transmontana Woonen. Dat daarom den Waereld van ronde Figuren is. Ende als ik verstaan mag / zo dunkt my dat Paap Jans Land des Keizers van Indien onder ons is / want als men van Schotland of Engeland tot Jeruzalem trekt / klimt men altoos opwaarts / want ons Land is in de neederste partje van het West-Land: En Paap Jans Land is de Oberste partje van het Oost Land / zo hebben daar den Dag als wy hier de Nacht hebben en als wy den Dag hebben / zo hebben zy de Nacht / want het Land en de Zee zijn van ronde Forme. En wat men klimt aan de eene zyde / dat daald men aan de andere zyde.

Hoe dat Jeruzalem regt in 't midden der Waereld is, ende andere dingen.

Het 53. Capittel.

Hier door hebt gy hooren zeggen / dat Jeruzalem regt midden in de Waereld is / dat men aldus proeben mag / want als men een Glacie regt ober end zet / de rechter noemen in de Tijden van Equinoxium: Dat als de Dag en Nacht eeben lang zijn / de Glacie maakt geen Schaduwe tot geene zyden / dat tuint ons David daar hy zeyd: God heeft Zaaligheid gewrogt in het midden der Waereld / daar by is het klaar te verstaan / dat de geene die tot Jeruzalem gaan van onze Landen / also meenig

Dagbaard als zy doen van deeze Land tot Jeruzalem toe / zo meenig Dagbaard moeten zy doen tot Paap Jans Land toe / also is het ook te verstaan van de andere Landen. Ende als men nog verder ga booven deeze Dagbaarden te Indien en tot andere Eilanden daar booven en op te zyden daar omtrent na de rondheid der Warde / die hooren dan weder teegen ons Land Doet teegen Doet en teegen andere van onze Geborzen / na dat de Forme der rondheid eischt en dat de Eilanden geleeg zijn. Daarom heeft my dikwils gedocht van dien dat ik eens hoorde zeggen doe ik een jong Kind was / hoe dat een jong Man van onze Landen scheidt om de Waereld om te gaan / zo dat hy Keijsden door Indien die meer dan 5000 is. En ten lesten ghy hy zo verre in meenigen Tyd van Jaaren dat hy een Eiland vond daar hy zijn eigen Spraak hoorde spreken / de geene die Ossen menden / waar ober hy hem zeer verwonderden / want hy wist niet hoe dat zo mogt. Maar ik zeg dat hy zo lang geboord had te Land en te Water / dat hy al het Land en de Waereld was om gegaan / dat hy omgaande / weder gekoomen was in zijn Land en in zonder kennisse / maar hy keerden weder den Weg die hy gekoomen was / zo dat hy veel van zijn Dingen verloor / als hy zelden zeyde in lange Tijden daar na / want hy kwam eens by Rome weegen en daar ontstond een groot Cepeest en Ontweer in de Zee ende hy wierde geboerd in een groot Eiland daar hy hem bekenden. Dit was dat Eiland daar de zyn Caal had hooren spreken / de Tieden die de Ossen menden in de Waagen en was moogelyk te geschieden. Ook hoe dat Simpele Liederen dunkt / dat men onder de Warde niet gaan mag en dat men vallen zoude ten Hemel onderstaande. Maar dat mogt niet meer zijn / dat wy vallen moogden van der Warde ten Hemel. Daarom zeg ik de onzen Heere: En ontziet u niet / althans ik de Waereld in niet gehangen. Doet dat moogelyk is / dat men al de Waereld om mag gaan / van het eene einde tot

ander / nochtans vind men van de duizend niet een die recht zoude kunnen geraaken in zyn Land / zonder weder te heeren de Weg die hy gegaan hadde. Want overmits de grootheid der Warde en de Zee / zo moogt men duizend andere Weegen gaan / dat men zo volhoomelyk nog zo wel niet weder zoude kunnen geraaken tot het Land daar hy uit scheide / altoos booziggaande zonder weder te heeren den Weg die hy ging en kwam by der Abontuuren of by Bratie Gods / want het Wardrgh is groot en breed en houdt in haer rondheid ende in zyn omgang onder en booben zonder de Zee 2515 Mylen na dat Oude Wyze Leeraars zeggen / daar ik niet teegen en heb. Waar behoudens haer Woorden en nagelykens van myn eigen Zinnen / zo dunkt my dat het meerder en grooter is en om heeter te verstaan dat ik zeg / zo neemt een groote Figuur van een Compas dat men heet Centuure / daar in een ander klein Compas gemaakt is met linien of streepen / Gebibbeerd in alle zyne partjen / zo dat alle de linien niet en komt. Dan moogt gy weten dat in also veel partjen als het groote Compas gedeeld zal zyn / in zo veel zal dat kleine gedeeld zyn die omtrent de Centuure is / al zyn de Spacien minder. Neemt nu het Firmament booz 't groote Compas die in de Centuure is. Alle de Meesters in Astronomien die weten wel dat het Firmament in 12 partjen gedeeld is / dat zyn de 12 Teekenen en ieder Teeken is gedeeld in 30 Graaden / in den welke het Firmament gedeeld is / zo dat ieder een gedeelte zal toe loopen een iegelyke Graade van het Firmament. Daar na zeggen de Meesters van Astronomien dat 7 stadien des Wardrghs een Graad van het Firmament toe loopen / dat zyn 43 en een halve Myl. Nu zy het een op het ander ge-eind / meenighaudigt dat getal 209 maal / dat zyn 31005 Mylen. Also veel houdt het Wardrgh in zyn rondheid en omgaan als ik my daar af verstaan mag / na dien dat de Meesters van Astronomien schrijven of zeggen en laat het u niet verwonderen die dit Wyze Lezen /

dat ik zeg dat een deel van de Landen van Indien onder het Land van Engeland is en dat ons Land onder Indien is recht gelyk het Oosten teegen het Westen ende het Noorden teegen het Zuiden is / van welke partjen ik hier booz gesproken heb. En zeeher dit is waar / want ik heb gemeeten met de Astrolabie / dat is een Maat daer men de Planeeten van verre mede meet / dat de geene die in het Noorden Woonen / zyn Doet teegen Doet den geenen die in de partje van Indien Woonen. Zo zyn wy teegen een deel van Indien ende waar het eenige vast vlybende Sterre ten Oosten en ten Westen aan de Wolken / men moogt die partjen aan meeten / zo wel als men in 't Noorden en in het Zuiden doet / met die twee gestaadige Sterren daar ik hier booz van gesproken heb / Transmontana ende Antertica. Men zou boozwaar de Ellanden vinden en Paap Jans Land meer omgaans hebben dan van het Noorden tot 't Zuiden is / ik weet wel dat ik veel meer Dag-baarden daar toe gedaen heb. Na dat het Wardrgh rond is / also veel Wegs is 'er van het Noorden tot het Zuiden / als van het Oosten tot het Westen / waar by ik zeg / wat booben deeze matelyk is / dat onder ons omgaande Wardrgh.

Van Lomory dat ten Zuiden leid ende het Koninkryk Simbor.

Het 64. Capittel.

Bij dit Eiland Lomory boozschreeven ten Zuiden / is een ander Eiland dat men Simbor heet / dat is een groot Eiland en den Koning van dit Eiland is zeer magtig. Deeze Lieden doen hen in 't Wanzigt nemen met een Bloessend Azer / Mannen en Wyben / overmits groote Gedelheid / om gekend te zyn onder andere Lieden / want zy houden hen veel waardiger dan andere Lieden daar omtrent ende altyd hebben zy Oozlog teegen de Lieden die altoos naacht gaan / daar ik booz af zeide. En daar hy leid een Eiland dat heet Venega / dat veel goets in heeft. En veel Eilanden daar omtrent /

trent / haer meenigerhande Volk Woond /
welk te lanck is te verhaalen.

Van het Landschap en het groote Eiland
geheeten Janne en hoeft by de 2000
Mylen omgaans.

Het 65. Capittel.

Atem / by dit Eiland booz gezeid een
weinig van de Zee / is een groot Ei-
land en groot Landschap dat men Janne
heet / dat heeft byna twee duizend Mylen
omgaans. De Koning van dit Eiland is
zeer magtig en heeft onder hem zeeben ko-
ningen van zeeben andere Eilanden daer
omrent / dit Land is wel bevolkt / daer
wassen alderhande Speteryen en Kruid /
oberbloediger dan ergens / als Gengber /
Garoffel-Raagelen / Kaneel / Muscaaten
en Mastich / van alle Goederen is daer
groote oberbloed zonder Wyn en daer is
wonderlyk veel Goud / Silber en Gesteen-
ten. De Koning van dat Land heeft een
schoon en rykelyk Paleis / wonderlyker en
kostelyker dan eenig ander Paleis in al de
Waereld / want al de Crappen die daer
zyn om meede op te klimmen in de Zaal
en in die Kamer / zyn gebierhoort en bier-
kant / de een van Silber en de ander van
Goud. Ende al de Muuren zyn van bin-
nen verguld en booben gebelit met gulde
Plaaten / op deeze Plaaten staat verheeben
werk van Beelden en Historien. Zy hebben
alle gaader Hoeden op haer Hoofst / van
dierbaar Gesteenten en van Peerlen. De
Zaalen van dit Kasteel zyn booben ver-
heemeld en verwelst met fyn Goud / zo
dat niemand de groote oberbloedige Kly-
dam volpuzzen mag / die in dit Paleis is.
En weet dat deeze Koning wel de magtig-
ste is van de geheele Waereld / naast den
groote Can Cathag / hy heeft den groote
Can dikwils in de Sijp oberwonnen / die de
mchtigste Keizer is / die onder het Firma-
ment Woond / want zy hebben dikwils tee-
gen malkander Gevoelagt / om dat den
groote Can hem zyn Land wou ontwel-
digen. Maar den Koning heeft hem altyd
wel verwaerd.

Van het Koninkryk van Paaten, dat gro-
is en van andere dingen.

Het 66. Capittel.

An dit Eiland vind men een ander
land dat goed en groot is en is Pa-
aten geheeten / dat is een groot Koninkryk
Deeze Koning heeft veel goede en groo-
te Steden en Dorpen in zyn Land. In
dit Land wassen Boomen die Meel draagen
of 't van Kroon gemaalen was / daer
goed wit Woud of dakt van goede Smaak
daer zyn Boomen die Fensn draagen / te-
gen welk Fensn geen Medicyn is dan er
dat men neemt van zyn eigen Wortel en
tempert ze met Water en men Drinkt hy
die van het Fensn genuttigt had en de
Medicyn niet in nam / hy zoude te ster-
ven. Van dit Fensn hadden de Jor-
den doen haalen in Tyden die geleeden zyn
om al 't Kerstenryk meede te vergeeden a-
zy zelfs teegen my zeiden. Maar God
geloofst / zy misten haaren opzet / nogtan
maachten zy daer een groote Sterfte meed
onder 't Volk. Item / wille gy weten ho-
het Meel op de Boomen wast / ik zal hy
u zeggen. Men slaat beneeden in de Bo-
men groote gaaten met Bylen en andere
Instrumenten en uit die gaaten komt dil-
ke Vogtigheid of Seem / of anders als H-
nig / welke zy in de Zon leggen en laate
't droogen / zo dat 't schoon wit Meel wor-
In dit Land is een Doode Zee dat een gro-
Water is zonder grond / wat in dit Wat-
balt / dat vind men nooit weer. Omtrent
deeze groote Zee wassen groote Bieden
groot als Eken Boomen / die men Cal-
heet / die zo Dabemen lang zyn of meed
hier maakt men schoone Huzen af. Daer
zyn ook andere Bieden die zo groot niet zyn
die by den Geber van deeze Zee wassen
hebben lange Wortels. Van de Wortel
van dit Bied vind men dierbaar Gesteent
die groote kragt hebben / want wie een
deeze Gesteentens aan hem draagt / ge-
Hzer nog Staal mag hem Wonden / n-
kweyzen / nog doen Blaeden. En daer
om als eenige Bieden van dat Eiland

loogen of Degten tegen dat Volk / zo schieten zy met Geschut zonder Azer / dan schieten men ze Dood die haer manieren weten / maar die een van deeze boozze Steenen heeft / die Degt zeer stout / want men mag ze niet geen Waapen twetszen: Van dit Lied maaken zy Huizen / Scheepen en alle dingen die wy hier van Hout doen / niemand waant dat ik booz Krulken zegge / want ik heb het zelbe met myn Oogen gezien. Op de kant van dit Water leggen Liedden / of het Ophien waaren / van dewelke 20 of 30 van deeze Mannen mogten 'er niet een op tillen.

Van het Koninkryk en Eiland Talonoch, daar de Koning veel Wyven heeft.

Het 67. Capittel.

Du dit Eiland gaat men ter Zee tot een ander Eiland dat men Talonoch heet. Dit is een groot Eiland vol van Goederen / de Koning van dit Eiland heeft zo veel Wyven als hy wil / want hy doet zoeken al zyn Land booz / na de schoonste Jonghzwouwe die men vind in al de Landen daar omtrent en doet ze tot hem brengen / dan neemt hy ze eenen Nagt en alle Nagten een ander. Aldus vergaaderd hy wel meer als 1000 Wyven / dog hy slaapt niet meer dan een Nagt by elken Zwouwe / op dat zy hem niet te veel behaagt dan een ander Wif / waar by dat de Koning een groot getal van Kinderen heeft / zommige Koning heeft 100 Kinderen / zommige 200 / zommige meerder en zommige minder / hy heeft wel 14000 Oliphanten in de Landen die Tam zyn / want als hy Oorlog heeft tegen een Koning daar omtrent zyn Landen / zo doet hy Liedden van Waapenen met Kasteelen of Sterken zetten op de Oliphanten / om te Striden tegen zyn Vyanden. Also doen ook de andere Koningen daar omtrent / want de manieren van Oorlog en gelyk niet na de maniere van onze Landen. Nog is in dit Land een groot Wonder / dat in al de Waereld niet is dan daar / want alderley zoort van Dissen die in de Zee zyn / koomen daar alle Jaaren

eens / den een na den ander op den Oebel van dat Eiland / zo dat men omtrent den Zee niet anders ziet dan Dissen en die vlyben daar omtrent drie Daagen leggen en de Menschen van dat Land neemen 'er zo veel als zy willen en dan scheiden de Dissen van daar. Terstond koomen daar weer andere zoorten van Dissen / den een boozden ander na / tot alle manieren van Dissen daar geweest hebben die in de Zee zyn en zy koomen daar alle zo geordineerd / de eene maniere van Dissen na de ander / drie Daagen lang / tot dat al het Volk van dat Land allerley zoort van Dissen hebben zo veel als zy hebben willen en men kan niet weten hoe deeze zaake zyn mag. Maar het Volk van dat Land zeggen / dat zy het doen om Eer en Waardigheid aan haaren Koning te doen / die de meeste van hen is. En dat hy meer Eere waardig is dan een enig Mens in alle de Waereld als zy zeggen / om dat hy verbult dat God Adam en Eva bebal en zeide: Wast en vermeeniguldigt / om dat hy aldus de Waereld bebuld met zyne Kinderen / zo geeft hem God de Gratie van de Dissen / om also veel te neemen als hy wil / booz hem en zyn Land. Ik weet zeker de reden niet / waarom dat het is / maar God weet het die alle dingen weet. Dit dunkt my het meeste Wonder te zyn dat ik ooit gezien heb / de Natuur mag veel Wonderen doen / maar dit Wonder is niet van de Natuur / maar wel tegen de Natuur / dat de Dissen die de Zee om Zwennten moogen / daar koomen en geeven hen zelbe in den Dood zonder bedwang / daarom mag dit niet zyn zonder groote bedudenisse. In dit Land zyn ook groote Slekken / die als een Been van een Man zyn / zommige zyn groen / zommige wit / zommige met zwarte Hoofden / daar zyn ook Slekken also groot als Wormen / die men in 't berrot Hout vind / daar van maakt men Koninklyke Spyzze / booz de Koning en andere groote Heeren. Item / als een Betroutd Man van dat Land Sterft / zo Begravt men zyn Wif Leebendig met hem / zy zeggen dat het reedelijk is / dat zy hem

hem Gezelschap houd in de andere Waereld als zy hem hier gedaen heeft.

Van een Eiland geheeten Rasfo, daar men de Zicken hangt.

Het 68. Capittel.

DAn dit Eiland gaat men te Weste Zee tot een Eiland dat Rasfo heet. De Liederen van dit Eiland / als die haar Vrienden Zien zyn / zo hangen zy ze aan een Boom en zy zeggen dat het heeter is dat ze de Dogen Eeten / dan dat ze de Wormen Eeten in de Warde. Van dit Eiland gaat men tot een ander Eiland / daar het Volk van kwaade Natuuren en manieren is / want zy boeden groote Honden die zeer sterck zyn / zy wennen ze en leeren ze daar toe / dat zy het breeemde Volk Dood byten en dan Eeten zy de Menschenen.

Van het Eiland Mulken, daar kwaade Liederen Woonen.

Het 69. Capittel.

Daar na gaat men dooz meenig Eiland tot een Eiland dat heet men Mulke / daar zyn heel kwaade Liederen / want zy Dynken al te gaare Menschenen Bloed en zo wie meest Menschenen onder hen Dood / die is de beste en meest gekert. Als twee Verzoonen die malkander ghaat hebben en dan verzoend worden by toedoen van haare Vrienden / dan moeten zy elk van malkanders Bloed Dynken / of de zoen zoude van geen waarden zyn. Van dit Eiland gaat men tot een ander Eiland / geheeten Crocoda / het Volk van dat Land zyn altemaal Beestelyk en zy Woonen in Houten die zy maaken in de Warde / want zy hebben de Zinnen niet dat zy Huizen maaken / zy Eeten Vlesch van Serpentes en zy hebben geen Dreeze nog ontzag / zy hebben ou geen Goed / dan alleen om eenen dierbaaren Steen en die Steen is wel van 40 manieren van Derven / die Steen heet na dit Eiland Crocoditus. Deze Steen hebben zy zeer lief / nogthans weten zy niet wat kragten dat hy heeft. Maar zy beminnen hem alleen om zyn Schoonheit.

Van een Eiland geheeten Macumeran, dat heeft wel 1000 Mylen omgaans en de Liederen die daar Woonen hebben Honden Hoofden.

Het 70. Capittel.

DAn dit Eiland gaat men te Weste Zee dooz meenig Eiland / tot een Eiland geheeten Macumeran / dat een zeer schoon Eiland is en houd in 't omgaan wel 1000 Mylen. Alle de Liederen van dit Eiland hebben Honden Hoofden / zy zyn Liederen van Reeden en Verstand en zy Wandbieden een Osse booz haar God / een iegelyk van hen draagt een gulde Os in 't Doozhoofd dat is een teken dat zy haar God Manden. Zy gaan Naacht behalben dat zy een klein Doekje om haar heymelyke Liederen hebben / zy zyn groote stercke wel Degen de Liederen en draagen een Glacie in haer Hand / als zy eenige Liederen in den Striden Dagen / zo Eeten zy ze terstond. De Koning van dit Eiland is zeer magtig en heylig en Hellig na zyn Wet / om zyn Hals heeft hy 300 Peerlen van Orienten zeer groote gesnoert in manieren van een Paternostre en also zeyd hy zyn God 300 Bedingen om die Peerlen / zeer debotelijk eer hy Eeten draagt ook aan zyn Hals een Kobyn van Orienten / die syn en schoon blinkende byna een Doet lang is ende byf Dinger hreed. Als zy een Koning kiezen / zo geven zy hem deeze Kobyn in zyn Hand en zo leiden zy hem Rydende om haer Stad dan zyn zy hem boozaan altoos Getrouwen en Onderdaanig / deeze Kobyn draagt altoos aan zyn Hals / want had hy ze niet aan / men zoude hem niet booz de Koning houden. De groote Can van Cathay heeft dikwils deeze Kobyn begeerd / maar noch mocht hy hem kregen / met Vriendschap niet Oorlog. Deze Koning is zeer gerechtig na zyn Wet / hy doet zeer nautoes goed Regt / zo dat men zekerlyk dooz zo Land gaan mag en draagen al wat men wil / want niemand is zo stout dat hy temmerooken zou / want zonder vertrek zoude de Koning scherpelyk ober hem Regten.

Van een Eiland geheeten Syle, ende is wel
500 Mylen lang.

Het 71. Capittel.

DAn breezen Eilanden komt men tot een
ander Eiland en dat heet Syle en is
wel 500 Mylen lang / in dat Eiland is
veel bedorven Lands / want daar zyn veel
Serpenten / Geel en Gestreept / met vier
Doeren en korte Beenen en hebben korte
Klaauwen / zommige zyn 5 Vademmen lang /
zommige 8 / zommige 10 en daar zyn veel
Wilde Beesten en Olyphanten. In dit
Land is een zeer hoogen Berg en in het
midden van breezen Berg staat een Hoop
Water in een schoon Plein en daar is al-
tyd veel Water in / de Lieden van dien
Landen zeggen / dat Adam en Eva 100
Jaar op dien Berg Woonden / na dat zy
uit het Paradys geworpen waeren en dat
Water dat op breezen Berg is / zeggen zy /
dat van haaren Traanen wies / want zy
Weenden zeer. Op den Grond van dit
Water vind men veel dierbaaren Gesteent-
ens en groote Peerlen en in dit Water
Wast veel Ried en Boomen en daar zyn
veel Serpenten en Crocodillen en Egelen
in: De Koning van breezen Eilanden geeft
alle Jaaren Gortlof aan den Koningen Lieden /
dat zy in dit Water moogen gaan
en vergaaderen dierbaare Gesteentens in
Walmiffen om de Minne van Adams God /
want men vind daar alle Jaaren geneg
in. Maar om de Beesten die daar in zyn /
Zalven zy haar Handen en Doeten met
Zoppe van een soort van Appelen en van
andere Kruiden en dan heeft men geen nood
hoor het Gewoonte dat daar in is. Dit
Water loopt van de eene zyde van de Berg
needer en daar vind men dierbaare Ge-
steentens en Peerlen met groote hoopen.
Men zeid gemeentlyk in dit Land / dat de
Serpenten nog Wilde Beesten / nimmer-
meer de breezende Lieden kwaad doen die in
het Land koomen / maar alleen de Lieden
die in 't Land behooren zyn. In dit Ei-
land en veel Eilanden daar omrent / zyn
veel Wilde Ganzen met twee Hoofden / daar

zyn Teeuwen en andere wonderlyke Bee-
sten / dat lang is te verhaalen. Weet dat
in dit Land en andere Landen daar om-
rent de Zee hoog is en 't schynd dat ze aan-
de Wolken hangt en al het Hardryk ober-
bloeden zal. Men kan niet weten hoe zy
haar zo houden kan / van de Gratie Gods
die ze houd / te Libien is zy 't alderhoogst.
Daarom zeid David / Wonderlyk zyn de
verheffinge der Zee.

Van het Eiland Deudyn, dat zeer groot
en breed is.

Het 72. Capittel.

DAn dit Eiland ten Zuiden gaande / is
een ander groot en breed Eiland / dat
is geheeten Deudyn / in dit Land zyn Lieden
van wonderlyke manieren en van won-
derlyke Natuuren / want de Vader Cet zyn
Zoon en de Man Cet zyn Wyf en 't Wyf
Cet haar Man. Als het gebeurde dat een-
nige Lieden van dat Land Ziek worden /
zo gaat terstond de naaste Vriend van het
Zieke Mensch na de Priester van zyn Wet
en bid de Priester of hy den Afgod wil bza-
gen of de Zieke Sterben zal van die Ziek-
te of niet / dan gaat de Priester en de Boode
van het Zieke Mensch hoor den Afgod
zeer devotelgh Antelen en zy bzaagen wat
zy willen. Ende de Afgod met kragt des
Opands die daar binnen schuuld / antwoord
en zeid dat het Zieke Mensch van die Ziek-
te niet Sterben zal en wyft hem hoe zy hem
Geneezen zullen. Dan heert den Boode
weeder na Huis tot de Zieke en neemt hem
dan wel waar en doet dat den Afgod hem
geheeten heeft / tot dat hy Geneezen is / zo
doen alle de Lieden den een na den ander /
zeid de Afgod dat hy Sterben zal / zo gaat
de Priester met de Boode tot den Zieke en
leggen hem een Kussen op den Mond om
zyn Adem te stoppen en smooren de Zieke
tot dat hy Dood is / dan snyden ze hem in
stukken en doen al de Vrienden bidden om
te koomen Eeten van breeze Boode. Van
koomen veel Ministers en Speellieden die
zy krogen moogen / van Eeten zo met groo-
te Blydshap. Als zy het Mensch Genee-

ten hebben / zo neemen zy het Gebeenten en Begraven het al zingende met groote Feesten. De geenen die daar niet geweest en van haar Vriend niet Gegeeten hebben / die berouwt men met groote Schaamte / zo dat zy daar groote Koude en Smereten van hebben en daar na houd men ze nimmermeer booz Vriend : Als het Vleesch Maager is / dan zeggen de Vrienden dat men groote Zonden gedaan heeft / om dat men hem zo lang heeft laten kwellen en Van tyden zonder Eeden. Maar als zy het Vleesch Det binden / zo zeggen zy dat het wel gemaakt is / dat men hem zo ras in het Paradyß gezonden heeft / zonder groote Van te tyden. De Koning van dit Eiland is zeer magtig en heeft onder hem 53 groote Eilanden / nochtans heeft een iegelyk een Bekroonden Koning / maar al die Koningen zyn hem Onderdaanig / in deezzen 53 Eilanden is meenigerhande Volk. In een van deezzen Eilanden Woont een groot Volk / breefselyk van maatzel en zyn zo groot als Keuzen / en zy hebben maar een Dog / dat staat hen in het Doozhoofst ende zy Eeten Vleesch zonder Bloed. In een ander Eiland daar Woont Volk van leelyk maatzel ende van kwaade Naturen / zy hebben geen Hoofden en haer Oogen staan haer in de Schouderen / zy hebben een Mond die zo hrom is als een Paarden Hzer / staande in het midden van haer Boziken. In een ander Eiland zyn ook Lieden zonder Hoofd en hebben de Oogen en den Mond agter de Schouderen staan. In een ander Eiland hebben ze het Wangezigt plat en slegt / zonder Neus en zonder Oogen / zy hebben twee ronde gaathes in maniere van Oogen en een platte Mond zonder Lippen / regt als een kloobe. In een ander Eiland van de 53 booschreeben Eilanden / zyn Lieden van een leelyk maatzel / zy hebben de oberste Lippen dooben den Mond zo groot dat zy ober den Mond

hangen tot op de Boziken. In een ander Eiland zyn kleine Lieden als Dwerger ende zy hebben een klein gaathes daar haer Mond staan zoude / daar dooz genuttige zy het Eeten met een Pyp ende zy hebben geen Tong / nog zy Spreeken niet / maar zy blaazen ende wispelen en maaken Teliennen den een tot den anderen. In een ander Eiland zyn Lieden met hangende Ooren die hangen tot aan haer knien tot In een ander Eiland zyn Wilde Lieden met hangende Ooren / die hebben Daarde Doeten / zy zyn sterke ende wel loopende Lieden / want zy hangen de Wilde Beesten ende Eeten ze. In een ander Eiland zyn Lieden die op Handen en Doeten loopen als de Beesten en ober al zyn zy ruy en zy loopen wel haastelyk op een Boort als Katten en Simmen. In een ander Eiland zyn Lieden daar het Wyf op de Man gewaffen is / een Man op den een zyde en een Wyf op de andere zyde en zy hebben Mannen en Wyben Eeden daer men Kinderen meede wind. In een ander Eiland zyn Lieden die altyd op haer knien zeer wonderlyk gaan / zy hebben aan elk Doet agt Teenen. Ende beel wonderlyk Volk is 'er in de 53 booschreeben ander Eilanden / van dewelke ik zwigen wil / om dat het te lang zoude vallen om het te beklagen.

Van het Koninkryk Mati, gelegen in Indien, dat is het beste Koninkryk van de Waereld.

Het 73. Capittel.

DAn dit Eiland ten Oosten meenig Dag baard gaande / bind men een groot koninklyk dat men Mati heet / dat is in Indien gelegen / ende dat is het alderbest Land en het oberbloedigste van alle Oorden. In dit Land Woonen beel Kisten en Sarazmen / want 't is een groot Landschap / daar zyn wel twee Duzen groote Steeden en het Volk is meerder schoonder dan anders / om de Deugd des Lands. In dit Land bid niemand Brood om God van Armoede / want in alle b

Tar

Land zyn geen Arme Lieden / zy zyn zeer schoon en heel bleek. De Mannen hebben geen groote Baard / niet dan hier en daar een Hair / als een Katten of Tulpaardg-Baard. In dit Eiland zyn zeer schoone Wyben en de schoonste die ober Zee zyn / die zyn in dit Land. De eerste Stad van dit Land is een Wyl van de Zee en heet Satur ende hy is veel grooter dan Parys: Dooz deeze Stad loopt een Rivier in de wilde Zee / geen Stad daar omtrent is zo wel bewaard van Scheepings als deeze Stad is / alle de Lieden van dit Land aanbiden Af-gooden. In dit Land zyn alderhande Doogelen twee maal meer als hier / daar zyn witte Ganzen met roode Halzen en hebben een kuil op 't Hoofd en zyn twee maal grooter dan deeze Ganzen zyn: daar zyn veel Serpentin van welke men groote Feesten af maakt en men Eet ze met groote Wylschap: Want die een groote Maaltijd gegeven had van alderhande Spyzen die men bereiden magt en hy hadde geen Geregt gegeven van deeze Serpentin / hy zou niet volstaan hebben / want dan zou men niet wyzen dat hy gedaan hadde. In dit Land zyn veel Kerken van geozvende Lieden van haare Wetten / in deeze Kerken zyn groote Af-gooden als Keuzen / de welke zy Eeten geeven op haar Feest-dagen in deeze manieren: Zy draagen de Spyze booz den Af-god zo heet als het van het Duur komt / dan laaten zy de Wyben tot den Af-god gaan en dan zeggen zy dat de Af-god Gegeeten heeft / daar na Eeten de Lieden van de Orderen die Spyze op. In dit Eiland zyn veel witte Heinen die geen Pluimen nog Weederen hebben / maar zy hebben witte Wolle als de Schaapen. De Getrouwde Vrouwen van dit Land draagen een Ceeken op haar Hoofd / om dat men ze kinnen zoude booz de geene die niet Getrouwd zyn. In dit schoone Landschap zyn Beesten die Lagres heeten / die gaan in 't Water en Eeten Fisch / hoe diep of hoe groot de Waateren zyn / zy gaan daar in en haalen zo veel Fisch als zy willen / als het Volk van dit Land Fisch hebben

willen / zo werpen zy een van deeze Beesten in het Water ende terstond brenghet dit Beest zo veel Fisch als zy hebben willen. Dooz dit Land gaat men meenigen Dagbaard tot een Stad die Cassy heet / die de grootste Stad is in al de Waereld. Cassy dat is te zeggen Hemelsche Stad; Deeze Stad heeft wel 50 Wylen omgaans en is zonderling wel Bewoond met Volli / zo dat men van een Huys 9 of 10 Woningen maakt; Van deeze Stad zyn 12 principaale Poorten. Van buiten in drie Wylen na staat een andere groote Stad / die staat in een Arm van de Zee / als Venetien doet; In deeze Stad zyn meer dan 12 Duizend Buggen en op deeze Buggen staan sterke Coorens / daar Wagters op Wonen om de Stad te hoeden booz de groote Can / om dat ze aan zyn Land paalt: op deeze zyde van de Stad loopt een groote Rivier ende op deeze Rivier Wonen veel Kerken / veel Ryke Kooptlieden en veel Volk van meenigerley Landen / om dat 't Land zo groot en overbloedig is / daarom Wonen daar Lieden van Biddende Ordene. Van deeze Stad gaat men tot een Klooster daar de Lieden van Ordenen in Wonen van een wonderlyke Wet; In dit Klooster staat een zeer grooten Boomingaard daar meenigerhande Beesten in zyn / als Habnen / Zimmen / Mamieren en alderhande Beesten: Als het Convent van dit Klooster Gegeeten heeft / zo doet men de Walwoeffen brenghen in deeze Boomingaard / dan doen zy een Silber Klokke Luiden en terstond zo koomen de boozschreeben Beesten aan loopen tot 3000 of 4000 toe en gaan alle aan ronde Cirkelen of Ringen zitten / gelyk de Arme Lieden plegten te doen en dan geeft men elk van die Beesten van die Kruinelijes of stukjes die de Convente overgebleeben zyn / in schoone Silbere Waaten en als de Beesten dat gegeeten hebben / zo luid men dat Klokke weder en dan loopen zy weg. De Lieden van deeze Orden zeggen / dat het Zielen van Edelieden zyn die in deeze Beesten zyn gegaan / om haar Penitentie aan te doen en zy geeven hen te Eeten

Eeten om de Minne van God / zy zeggen ook dat de Zielen van Onedele Lieden in Onedele Beesten gaan als zy Dood zyn / also gelooven zy ende men kan ze van dit Geloof niet brengen. Deeze Beesten doen zy hangen in de Wildernisse en boeden ze aldus van de Almissen / wy bzaagden ook of het niet heeter was dat zy deeze Almissen aan de Armen gaaben? zy antwoorden ons / daar zyn geen Arme Lieden in dit Land en al waeren daar ook Arme Lieden / zo dunkt ons nochtans dat de Almissen heeter besteed zyn in deeze Zielen die haar Penitentie doen en geen Brood winnen kunnen nog moogen / dan dat wy ze de Arme Lieden geeben die haar Zinnen en Verstand hebben. Veel Wonderen zyn 'er in dat Land / die ik niet kan nog mag zeggen / om de lankheid wille.

Van het Land van Pigmeen, daar kleine Lieden Woonen van drie Spannen lang ende anders.

Het 74. Capittel.

DAn daar zo gaat men in 't Land van Pigmeen / daar zyn kleine Lieden en maar drie Spannen lang / zy zyn schoon en zeer gracieus te zien om haar kleinheid zo wel Mannen als Wyben: Zy Crouwen als zy een half Jaar Oud zyn en zy bzaagen Kinderen als zy twee of drie Jaaren Oud zyn / zy Leeben maar 6 / 7 of 8 Jaar en die 8 Jaar Leeben die houd men booz de Oudste. Deeze kleine Lieden zyn de beste en subtielste Verslieden in Zyde / in Catoen en van alle dingen die men daar af maakt die in al de Waereld zyn / deeze Lieden hebben groot gebrek van Voogelen / die Dangen en Eeten deeze kleine Lieden / maar zy Bouwen geen Land / nog Winnen geen Wyngaard. Maar onder hen Woonen groote Lieden als wy zyn / die Bouwen het Land als het noodig is en deeze kleine Lieden Besspotten de groote Lieden om dat ze Ongehaabend gaan / gelykherwys dat wy de kleine Lieden zouden doen / als zy onder of by ons kwamen: Deeze kleine Lieden zyn Schalken /

zy hebben Verstand genoeg na haar groote. Dit Land hoord den groote Can.

Van een Stad geheeten Janathay, daar Koning alle Jaaren groote Renten af heeft.

Het 75. Capittel.

VAn deeze Stad gaat men boozt in 't Land boozt veel Steeden en Dorpen tot de Stad die men heet Janathay. Deze Stad is zeer Edel en Ryk en profytelich boozt den Heer van dat Land / want de Koning van dit Land heeft van deeze Stad alle Jaaren aan Renten meer dan bys Cumafen Florynen van Goud / want heetenen daar alle met Cumafen en iet Cumase is tien Duizend Florynen waard daar na mag men weten / hoe veel dat op een Jaar bedraagen mag. De Koning van dit Land is zeer magtig / nochtans hy onder den groote Can / want de groote Can heeft 12 zulke Probitien onder hem Ende in dit Land is een goede Constuum want wie zyn Vyanden een groote Waard wil geeben / daar zyn Huizen toe gedineerd in een iegelike Stad / dan ga men de Waard zeggen doed my Moze het Eeten bereiden boozt zo veel Lieden men zaid hem het Betal / men zaid hem o wat men Eeten wil en de Waard zal t stond die Sygze doen bereiden dat 'er aan ontbreken zal en dat met minder kosten dan het een Mensch in zyn eigen H doen zoude. In bys Mylen na deeze Stad is een andere Stad die men heet Meul In deeze Stad is een goede Scheepinge al de Scheepen zyn wit van Natuuren b het Hout daar ze af gemaakt zyn / het zeer schoone Scheepen / groot en wel gedineerd.

Van een Stad Laterin geheeten, daar door gaat.

Het 76. Capittel.

Dat na gaat men boozt dit Land een Stad die men Laterin heet / 7 Dag-baarden is na deeze boozschere Stad: Deeze Stad Laterin is gelegerd

den groote en vrede Riber / die men heet Carouora. Deze Riber loopt door Cathay en doet bliuwig groote Schaden als als zo te veel wast.

Van het Land van Cathay en zyn groote Rykdom en anders.

Het 77. Capittel.

Cathay is een groot Eiland en vol van koopmanschappen. Daar baaren de kooplieden alle Jaaren om Specerijen en alderhande Kruiden en weet dat de Lieden daar Vaaren van Genua en Venetien of Lombardgen of van Romanien. Zy doen daar wel toe te Land en ter Zee 12 of meer Maanden en zy koomen in 't Land van Cathay / dat is het principaalste Landschap dat op de Zee gelegen is en 't hoord de groote Can van Cathay toe / want het heeft daar zyn Naam van.

Van een Stad geheeten Caydon, daar de groote Can zyn Paleis staat.

Het 78. Capittel.

Wan Cathay gaat men ten Oosten meening Dagbaard / zo dat men in 't einde komt tot een Stad die geheeten is Caydon en heeft 12 Doozen / tusschen elk een Doozt is een groote Mijl of iets meer en de Stad heeft twintig Mijlen omgaans. In deze Stad is de Stoel of het Paleis van de groote Can / van welk Paleis de Muuren 2 Mijlen omgaans hebben / binnen deze Muuren zyn veel andere Paleizen / in de Boomgaard van dit Paleis staat een Berg en in die Berg staat een Paleis / dat is het Elyste / Schoonste en Kostelgiste dat men Dertieren mag / om dat Paleis zyn veel schoone Boomen / die meenigerhande Druyten draagen / om dat Paleis en om de Berg zyn groote diepe Bragten vol Water / daar neeben zyn ook schoone groote Opbergs / in deze Opbergs en Bragten zyn veel Witte Ganzen / Vogelen en ook Dissen. Binnen dit Paleis in de Zaaln zyn vier en twintig Pilaaren van sijn Goud en alle de Leere van eenderhande Beesten die zeer wel veken / zo dat bermids de goede Keuk van

het Leere geen kwaade Lucht in 't Paleis koomen mag. Dit Leere is also rood als Bloed en het blinkt teegen de Zon dat 'er niemand teegen op zien kan. Veel Lieden wandelden de Beesten die deze Vellen draagen / om die groote Deugd en om de goede Keuk die daar in is / deze Vellen wagen zo dierder dan Goud. In het midden van dit Paleis staat een Montoor / daar de groote Can op zyn Paard pleegt te zitten / dat al gewogt is van Goud en Dierbaar Gesteenten. Op de vier hoeken van dit Montoor zyn vier Conduiten van Dranken en neebens deze Conduiten zyn veel Gouden Vaaten daar Dymt men mede uit deze Conduiten / de Zaal van dit Paleis is zeer hoog en wonderlyk Dertierd. In de eerste in 't Hof van deze Zaal staat des Kyzers Kroon / daar hy ter Cafel pleegt te zitten / van Dierbaar Gesteenten en van groote Peerlen / al met Goud geboord. En de Crappen daar de Kyzet op gaat tot zynen Kroon / zyn van sijn Goud.

Op de sijnker zyde van de Kyzers Stoel / staat de Stoel van zyn eerste Wif / een trap laager en is ook van Jasperen geboord met sijn Goud / de Stoel van zyn andere Wif is nog een trap laager en is ook van Jasperen geboord als de andere / de Stoel van zyn derde Wif is nog een trap laager als de andere / altoos heeft hy drie Wiften by hem / waar dat hy is. Na zyn Wiften op die selbe zyde / zitten de Vrouwen en Jongvrouwen van zyn Geslagt / nog laager na dat zo zyn. Al die Getrouwd zyn hebben op de eene zyde een Mans Doet gemaakt van Peerlen en Orienten en is wel een Cubitus lang / onder is hy gewogt van blinkende Paauwen-beeren / of Deeren van andere Vogelen / regt of 't een Tributt van een Wijn was / tot een teeken dat zo de Man onderdanig zyn / die niet Getrouwd zyn draagen ze niet. Op de andere zyde ter Rechterhand des Kyzers zit eerst zyn Ouderste Zoon die na hem Regeeren zal / die zit een trap laager van de Kyzet / in zulker manieren als de Kyzet doet / naast hem zitten de geenen die van zyn Geslagt zyn.

De Kynzer heeft zyn Tafel alleen en is gemaakt van fyn Goud en dierbaar Gesteenten en van wit Kristal en een iegelyk van zyn Wippen hebben haaren Tafel alleen en zyn ook schoon. De andere groote Heeren die by hem staan of zitten hebben ze ook al byzonder en het is geen van deeze Tafelen / of zy zyn veel Schatten waardig: Onder des Kynzers Tafel zitten vier Kerken die het al in Schrift zetten / dat de Kynzer zeid dat moet gehouden zyn / hy mag zyn Woorden niet verwisselen nog wederroepen. Dooz deeze Tafelen des Kynzers zyn groote Beesten gemaljeert van gulde Dauwen en veel andere zooten van Voogelen / met verheeben Beelden zeer ryckelyk gemaakt en die doet men Dynken / Danczen / Zingen en maaken groot Mizerie / dat is Geblas / of met Guichelerpe / of met Negromancien / of waar meede dat zy het doen dat weet ik niet / maar het is schoon om te zien / nochtans is het groot Wonder hoe dat het zyn mag / maar het zyn de subtielste Lieden in alle Konsten daar zy hen af onderwyzen die onder 't Firmament zyn. Zy willen het ook zelber wel weten / daarom zeggen zy dat zy met twee Oogen zien en de Kerstenen maar met een Oog / om dat zy naast hen de subtielste zyn / maar al het andere Volk is Blind zeggen zy in Konsten en Werken. Ik deede zeer groote Woeten om dat ik het leeren wou / maar de Meesters zeide my / dat zy het den Onsterfelyke God beloofd hadde dat zy het niemand leeren zoude / dan haar Oudste Zoon en anders geen bescheld mogt ik van hen krygen. Item / booz des Kynzers Tafel staan groote Baronnen en Lands-Heeren / die hem dienen. Niemand is zo hoen die een Woord sprekent / daar staan veel Ministers en Speel-lieden / die zoetelyk Speelen om de Kynzer te verblipden. Alderhande Daaten die aan die Tafels beschikt worden / zyn van Goud / van Dierbaare Gesteentens / van Jasperen / van Kristal / van Amastiken / van Saphiren / van Maragden / van Capozen / van Periden en van meenige andere Gesteentens. Maar daar

zyn geen Zilbere Daaten / want zy wyzen het Zilber zo waardig niet / dat men daer Zilber Tafel-goed van maaken zoude booz de Kynzers Tafel. Maar van Zilber maaken zy Baaben / Crappen of Plabeizel in de Saalen / booz de Deur van de Saal zyn veel Baronnen en Ridderz die neerstelyk hoeden dat 'er niemand in komt / dan dooz bevel des Kynzers / of het moesten Serganten / Dienaars of iemand anders zyn / die hem mag genaaken. Weet dat de vier Gezellen en ik met onze Knechten / de Kynzer 15 Maanden lang dienen teegen den Koning van Manty / daar hy Oorlog teegen hadde; De Heeren waarom dat wy hem dienen was / dat wy zyn Staat en Regiment begeerden te zien / of het zo was als wy hadden hooren zeggen en zekker wy bonden het van goede Regiment en Ordinantie van groote oberbloedige Rykdom en veel meer dan wy hadden hooren zeggen. Nimmer hadden wy dat geloofd / als wy het zelfs niet gezien hadden / maar de Rykdom en Edelheid gelykt niet na deeze Rykdom / want de Heeren gaan met zo weinig Volk als zy moogen om de Kosten te spaaren; Want de groote Can heeft alle Daagen zo veel Volk in zyn Hof dat het zonder getal is en de Kostelykheid van zyn Hof is niet te zeggen. Maar 't gemeene Volk Eet op Vellen op haar Knien / zy Eeten alderhande Vleesch en weinig Brood / na het Eeten veegen zy haar Handen. Maar de staat van den Heer is zeer groot / nochtans weet ik wel dat enige Lieden my niet zullen gelooven / zy zullen het boozgoed houden dat ik de Staat van zyn Hof en van 't groote Wonder van Volk dat hy by hem houd herhaalen zal; Daarom zal ik niet haaten een deel van hem en van zyn Volk te zeggen. Na dat ik gezien hebbe en die het niet gelooven wil die moet het laten. Maar ik weet wel die ober de Zee geweest hebben / al hebben ze niet geweest daar de grooten Can Woont / zy zullen wel zo veel van zyn staat hebben hooren zeggen / dat zy my gelooven zullen. Zo dat ik niet onbeschreeven zal laten / dat ik gezien hebbe /

Be / ont der geener willen die niet wooten
nog niemand en gelooben / ik zal u zonen
staat zeggen / als hy van het eene Land
Byd tot het andere en als hy groote Feeste
houd.

Waarom den Kyzer van Cathay de groo-
te Can heet.

Het 89. Capittel.

Atem / waarom dat men de Kyzer van
Cathay de groote Can heet. Gy zult
weeten doen de Waereld gedistruueerd was
dooz de Dilubie / buiten Noe / zyn Wyf en
haar kinderen. Noe hadde drie Zoonen /
Cam / Sem en Japhet: Cam was het die
zyn Vader ongedekt zag leggen Slaapen
en wees met zyn Dinger en bespote hem /
daarom wierd hy Vermaledygd en Japhet
heerden hem om van zynen Vader. Dee-
ze drie Broeders toogen al 't Land na hen /
Cam om dat hy de Felste en de Wreedste
was / zo toog hy na hem met zyn Wreed-
heid. Hyt meeste en beste deel van de Landen
van Orienten / dat men Asia heet: Sem
nam Afrika / Japhet nam Europe / Cam
was de meeste en magtigste van hen drie /
van hem kwamen meer Geslagten / dan
van de andere. Van zyn Zoon wierd Ge-
booren Niurod de Kenig / die de eerste Kon-
ning was van al de Waereld en hy begon
den Tuoren van Babylonien te maaken /
met hem en met de Vrouwen van zyn Ge-
slagt kwamen de Wyanden van de Hel leg-
gen en wonen kinderen by hen van zon-
derlyk maalkel / zommige zonder Hoofd /
zommige met lange Oren / zommige met
een Oog / zommige met Paarden Voeten
en zommige met andere mismaekten Lee-
den. Zo dat van het Geslagte van Cam /
die wonderlyke Tieden zyn gekoomen / die
na de Eilanden van de Zee Woonen / ge-
heel Asia dooz als ik booz gezeid heb en om
dat hy zo magtig was dat niemand iets tee-
gen hem doen magt / zo schreef hy hem zel-
ven Gods Zoon en de Alderoverste en Op-
perste van al de Waereld / om des Cam's
wil zo hebben hen i'zeederd al de Kyzers
geschreeven groote Cam en Gods Zoon van

Natuuren en Oberste van al de Waereld
en also schryben zy hen in haar Letteren.
Van het Geslagte Japhet is het Volk van
Israel gekoomen en alle de geenen die in
Europe Woonen / die van Syrien en de
Samaritaanen. Aldus gaaden zy my te
berstaan / eer ik tot Indien trok / dat hy
om deeze reeden grooten Can is geheeten /
maar als ik in Indien kwam / bond ik 't
anders / nochtans is het waar dat die van
Cartarien in groot Asia Woonen en van
Cam gekoomen zyn / maar nu ter Tyd en
heet hem de Kyzer van Cathay niet Cam /
maar Can. Ik zal u de Reeden zeggen
waarom / het is niet lang geleeden dat al
Cartarien Onderdaanig was en in eigen-
schap die anderen Landen daar omtrent /
want zy waaren Beestelyk / zonder Regi-
ment en zy waaren anders niet dan de Bee-
sten daar zy af Leefden / maar onder hen
waaren 7 principaale Geslagten / die Ober-
ste van hen alle waaren / van welken het
eerste Geslagte geheeten was Cartar / van
dit Geslagte nam het Land van Cartarien
zyn Naam / want zy waaren de Gedelste
en het meest gezyezen / het ander Geslag-
te heet Cantgodp / het 3. Eurach / het 4.
Dilaar / het 5. Senoth / dat 6. Monhli /
het 7. Cobag. Doen gebiet het dat een
goed Oud deegelyk Man / die van het eerste
Geslagte maar niet Konig was / zyn Naam
was Cangius / daar hy lag op zyn Bed en
Sleep / hy zag een Visioen dat booz hem
kwam een witte Ridder / met een wit Waa-
pen en zeide tot hem Can Slaap stu? Tot
u ben ik gezonden van den Onsterffelghen
God en zynen wille is / dat gy de zeeben
Geslagten zegt / dat gy haar Kyzer wezen
moet / want gy zult al de Landschappen
winnen daar omtrent en al die daar aan
paalen / zullen u Onderdaanig zyn / ge-
lyk gy onder hen gekweest hebt / want het
is de wille des Onsterffelghen Gods. En
als Cangius 's Morgens op stond / ging
hy deeze Woorden de zeeben Geslagten zeg-
gen / maar zy Bespotten hem en zeide / dat
hy een Zot geworden was / zo dat hy met
Schaamte van haar scheide. Daar na zo
kwam

Want de witte Ridder tot de zeeben Geslagten en behal hen ten Gebod van den Almachtigen en Onsterffelyke God / dat zy Can tot haare Kynzer maaken zouden / dat zy hem nimmermeer Ongehoozzaam weezen moesten en zy zouden de Landschappen winnen die daar aan paalen. Zo dat zy den andere Dag daar na Cangius tot Kynzer koozen / zy zeiten hem op een zwart Oel ende hieben hem op met groote Feesten / zy zeiten hem in een Zeetel / zy deden hem keiseren en heeten hem Can / als de witte Ridder haer geheeten had. Doen hy van hen geloozen was / woude hy beproeben of hy in hen betrouwen mocht en of zy hem Onderdaanig zoude zyn / zo dat hy veel statuten maaken. De eerste statute was / dat zy allegaar gelooben zoude in de Onsterffelyke en Almachtige God / die aldus berlossen wil uit den eigenschap en dat zy hem altoos hanriepen in alle haer zaaken. De andere statute was dat al de Mannen van dit Land die Waapenen droegen / Keiseriening hielden en dat men booden alle 10 Mannen een Meester zeyten zoude / booden alle 20 Mannen een Meester / booden alle 100 Mannen een Hoofd-man en booden 1000 een Hoofd. Het derde Gebod was dat de meesten van dat Geslagte zoude laaten al dat zy hadden / al haare Erbe Verloopen / dat zy hen booztaan zoude laaten genoeg en met 't geen dat hy hen uit Gratie geeben zouden en zy deden het terstond. Het vierden was een dreeszelyk Gebod / want hy gebod de meesten van de drie Geslagten dat een iegelyk tot hem zoude doen hoomen zyn Oudste Zoon ende doen hem het Hoofd af slaan zonder eenig betref en terstond was het gedaen en behuld. Als Can zag dat zy teegen zyn Gebod niet zeyden nog deden / zo peinsde hy dat hy wel betrouwen mocht. Hy gebod hen dat zy hem de Waapenen bereiden zouden om zyn Bantere te verhoegen en met kraeg won hy de Landschappen die daar ontrent zyn.

Hoe de groote Can de Dood ontkwam der een Boom, door een Voogel.

Het 80. Capittel.

Het gebeurden op een Eyd dat de Can reed spanceeren met weinig Volk / de Steeden / Kasteelen en Landschappen te bezien die hy gewonnen had / daar moesten hy een groote meeninge van zyn vanden; Om dat hy zyn Volk Creimpel ben woude / zo sloeg hy eerst op de Vyanden / maar hy wierd van zyn Paard slaagen en zyn Paard dood. Zyn Meende dat hy dood was en zy blooden hem; De Vyanden jaagden hen na / mer zy wisten niet dat de Kynzer agter geblee was: Als de Vyanden haer aldus jaagden / stond de Kynzer op en hy ging in Bosch om hem te bergen. Als de Vyanden weder keerden en moede waaten de andere te jaagen / doen gingen zy in Bosch zoeken / of hem iemand verhoeg had en zy bonden daar beele Vieden die dood sloegen. Als zy aldus gingen zeyden daar Can verhoegen was / zo zaa zy een Voogel op een Boom staan / hy geheeten word / daar zat Can onder zo dat die twee onder hen zelve zeyden daar niemand was om dat die Voogel dien Boom stond / also keerden zy weer om elders te zoeken en also wierd de Kynzer van de Dood behoed. 's Nachts zo ging Kynzer heimelyk van daar en ging tot Volk die van zyn komst blyde waaren Dankten de Onsterffelyke God en de Voogel by de welken haer Heer behouden gebleeben / daarom Ceren zy dien Voogel booden alle andere Voogelen. Zo wie Veer van deeze Voogels krygen kan / houd ze zeer waardelyk / zy draagen zyn haer Hoofd met groote Debotte en meer bescherint te zyn van al dat hen oock doen mag. Daar na vergaderden Can Volk weder om de geene te verstryden hem gebreeft hadden en hy overwon ze gaar en maaken ze eigen onder hem. Can onder hem gelijagt had al het Land aan de zyde des Bergs van Balian /

kwam de Witte Ridder andermaal tot hem in zyn Slaap en zeide: Can het is de wolle des Onsterffeliche Gods dat gy zult reizen over de Berg van Balian en winnen al de Landenschappen daar omtrent en om dat gy geen goede Weg hebt om berwaart te Keizen / zo gaat tot de Berg van Balian en daar zult gy neegenmaal Anfeien ten Oosten / ter Eeren des Onsterffeliche Gods en Bid hem dat hy u wyze tot een goeden Weg: Can breede aldus en de Zee die aan beeze Berg steil op ging trok terstond agter hem en maakten een schoonen Weg van 9 Doeten breed / also Keisden hy met zyn Volk en won al het Land van Cathay / dat is het grootste Koninkryk van de Wereld en zeederd is het getal van 9 in groote waarden. Daarom wie hem een Present schenken wil van eenigerhande dingen / alrouz zend men hem het getal van 9 / om dat hy die gifte liever ontfangt: Want hem dunkt dat het getal van 9 geheiligt is / om dat het de Hoede des Onsterffeliche Gods vertierde en noemde.

Hoe Can zyn Testament maakten en wysde zyn Zoonen een Exempel.

Het 81. Capittel.

Als Can het Land van Cathay gewonnen had en vele andere Landenschappen / zo wierd hy Zich en boelde wel dat hy Sieben zoude. Doe zeide hy tot zyn 12 Zoonen / dat hem een segelelyk brengen zoude een van haar Beschutte en zy deden het terstond: En daar na zeide hy dat men ze te gaader binden zoude met drie Banden / ende wel vast en als die 12 Beschutten gebonden waaren / zoo gaf hy ze zyn Oudsten Zoon en gebood hem dat hy ze al te gaader breeken zoude / de Zoon die peinsden hem / maar hy en konde niet: Doen zeide Can dat men ze de andere Zoon zou geiben en de berden en hen alle de een na den ander / maar zy konden ze niet breeken. Daar na zeide Can tot de Jongste Zoon / seheid de Beschutten van malkander en breekt elk byzonder en hy deed het: Doe zeide Can tot de Oudste en tot de an-

dere Zoonen / waarom hebt gy ze niet gebrooken? Zy antwoerden wy konden ze niet breeken om dat zy te zaamen gebonden waaren. Doe zeide Can / waarom heeft ze u Jongste Broeder van gebrooken? Zy antwoerden / om dat ze van een geschelden waaren. Doe zeide Can / Myn alderliefske Kinderen also is 't niet / zo lang als gy te zaamen gebonden zyt met drie banden / met Minne / met Getrouwicheit en met Eendzaghicheit / niemand zal uw moogen deeren: Maar zyn van deeze banden ontbonden / dat den een den ander niet helpt in zyn Nood / gy zult Gebestzuccerd worden / waar by ik u alle Bidde dat gy dit Testament of Exempel gedenkt en Beminde malkander / zo zult gy Heeren blyben en Oberste van al de Landen: Als hy deeze Ordinanite gemaakt had Siterf hy. Na hem Begeerden Octo Can zyn Oudste Zoon en zyn Broeders gingen daar na veel Eilanden en Landenschappen Winnen en deden hen ook Can heeten / maar zy waaren haer Oudste Broeder Onderbaanig. Daarom wierd hy de groote Can geheeten / zeederd hebben zy hem altoos zoo geheeten. Na Octo Can Begeerden Emocau en daar na Magna die een goed Gedoopt Kersten was en hy gaf de Kerstenen Leneren van Eeuwige Pais. Hy zond zyn Broeder Vlaam met veel Volk / om het Heilige Land van Jeruzalem te Winnen en het te zetten in de Handen der Kerstenen / om te Dangen de Caliphe van Balbag / die Heer en Ryzer is van al de Sarazynen. Als de Caliphe Gebangen was / zo bond men by hem wonderlyk veel Schat van Goud en Besteenten. Doe dede hem Vlaam booz hem koomen en zeide / Daarom houd gy geen Soudeniers van een deel van u Schatten / om u Land meede te beschutten. De Caliphes antwoorde hem ende zeide: Dat hy Volk gengeg meenden te hebben met zyn eigen Volk. Doe zeide Vlaam / Gy zyt als een God der Sarazynen / God wil geen Spus die Sterflich is. Daarom zult gy niet Eeten / dan Dierbaar Besteenten en de Schat die gy vergaander hebt: Hy dede hem in

de Gebangenis leggen en al zyn Schatten by hem en hy Stierf van Hunger en Dorst; Doe had Alaam al 't Land van Beloften gewonnen en in der Kersten Handen gezet. Maar de groote Can en zyn Broeder Alaam Storben haastelyk hier na / zo dat alle dingen belet vleeven.

Van de groote Can zyn Letteren en die manieren als hy hem doet Schryven en andere dingen.

Het 82. Capittel.

NA Magna Kegeerden Calida / die ook Kersten was en Kegeerden 46 Jaar / de andere groote Can die na hem kwam wierd Heiden en alle die na hem kwam hebben i'zeederd Heidenen geweest. De groote Can is de magtigste Kyzzer die onder het Firmament is / aldus heet hy hem in zyn Letteren: Can des hoogsten Gods Zoone / de Oberste Kyzzer alle der geene die in de Wereld Woonen en Heere over alle de geene die Heerschappye hebben / de Letteren van zyn groote Zeegel spreken aldus: God in de Hemel / Can op der Aarden / zyn stertheid aller Menschen / des Kyzzers Zeegel. Al is het dat yn geen Kerstenen zyn / de Kyzzer en alle die van Cartarien gelooven in een Almagtige en Onsterffelyke God. Nu heb ik gezeid waarom dat hy de groote Can heet.

Het Regiment des groote Cans Hof.

Het 83. Capittel.

Als zal u nu zeggen het Regiment van zyn Hof als hy Feest houd. Hy houd 4 principaale Feesten in 't Jaar / de eerste is van zyn Geboorten / de andere van zyn presentien in haare Majesteiten / dat is in haare Tempel / daar yn een manier van Bedinge en van Besnydinge doen / de andere twee Feesten zyn van haare Af-gooden. De eersten is dat haare Af-god in haaren Tempel was gebragt en gezet / de anderen is als haare Af-god 't eerst begon te Spreken of Mirakelen te doen. Anders houd de Kyzzer geen Feesten dan deeze hier / ten waare dat hy zyn Kinderen uit Crouwd.

Nu weet dat tot elken boozschreeben Fe wonderlyk beel Dolk komt / geordineerd wel Gewaapend / een tegelyk weet wat hy Dienen zal / een tegelyk doet zo naastelyk dat hy te doen heeft / dat 'er gebreken nergens aan is. Daar zyn eerst by Duizend Ryke Baronnen magtig om hy Feest te regeeren en wel te ordineren om de Kyzzer te Dienen. Deeze Feesten houden te Veld in Centen van gulden Taaken / de gulden Taaken zyn daar beel hoop van hier de Taaken van Wol. Hier Duizend Baronnen zyn gedeeld in vier Gezelschappen en ieder Duizend is Bekleed met Kleederen van zonderlinge Derwen. Het eerste Duizend is van Hartoogen en Graaben en van Admiraalen / yn zyn Bekleed met gulde Taaken op zyn gewoont van groene Derwen / gebouwd met Goud en Dierbaar Gesteenten. Het andere Duizend is Bekleed met Purperen Kleederen. Het derde Duizend is Bekleed met Violet Taaken. Het vierde Duizend is Bekleed met Geel Taaken. Al haar Kleederen zyn zo rykelyk en scriffelyk gewoont van Goud en met Gesteenten / als een Man van onze Landen een van deeze Kleederen had hy mogt wel zeggen dat hy een Ryk Man was / want het Goud / het Gesteenten en de Peerlen waaren in ons Land groote Schatten waardig. Als men ze roept / yn gaan yn twee aan twee te zaamen geordineerd booz den Kyzzer / zonder een Woord te spreken / maar yn neigen de Kyzzer toe al de Speellieden gaan booz hem Speelen een tegelyk na zyn Konsten. Als het eerste Duizend geleeden is en zynen Togt gedaen heeft / zo gaan yn op een zyde / dan komt het andere Duizend / dan het derde Duizend en dan het vierde Duizend en yn doen ook also / niemand mag een Woord Spreken. Op de eene zyde van des Kyzers Tafel zitten veel Wyse Philosophen geleerd in veel Konsten / als van Astronomie / Geometrie / Arithmetie / Pantomantie / Adomantie en Angurie en van meenigerhande Meesteren. Een tegelyk heeft booz hem een Astrolabe / dat is

een Instrument daar men de Sterren meet de meet. Zommige hebben voor hen een Been van een Doodshoofd / zommige eenige Vaaten vol Fengel / zommige hebben voor hen gulde Vaaten vol Koolen die brandende zijn / zommige Vaaten vol Waater / zommige Vaaten vol Smout ende zy hebben gulde Orgelen voor hen en veel andere Instrumenten na haar konsten / tot zeer fiere Muren als 't hen Eyd dunkt / zo zeggen zy tot de Knechten / die voor hen Dien / altda bereid haar Gebod te doen: Maakt Pais. Zo zeggen dan de Philosophen: Geu iegelyk doe Waardigheid en Eere / neigt den Kyzzer die Gods Zoon en Heer van al de Waereld is / want het is nu Eyd / dan neigt een iegelyk met zynen Hoofd / dan zeggen de Philosophen / Staat. Dan zeid een andere Philosoph een Mur daar na / Doed u kleinen Vinger in u Oor en zy doen het / een Mur daar na zeid een andere Philosoph / Legt u Hand op uwen Mond en zy doen het: Dan zeid hy dat zy ze daar af moeten doen en zy doen het terstond. Also van Mur tot Mur zeggen zy wonderlyke dingen en zy zeggen dat deeze dingen groote beduidenissen hebben. Ik vroeg hen wat beduidenisse dat deeze dingen hadden en zy antwoerden my: Het neigen met het Hoofd beduidt dat zy altoos de Kyzzer Getrouw en Onderdaanig zijn zouden / nog om Giften / nog om beloften / nog om geen Goed moogen zy hen daar toe geeven dat zy eenige Ontrouwigheid of Derradenisse doen. Als zy haar Vinger in de Ooren steeken / dat zy nimmermeer en moeten hooren / spreken nog zeggen dingen die teegen den Kyzzer zijn / of zy moeten 't hem in dat selve Mur laten weten / al was het haar Vader of Moeder / of haar kinderen die het gezeid hadden / aldus van een iegelyk ding dat zy zeggen en toonen / zeggen zy beduidenisse van aan de Lieden. En zyt van zeker dat zy geen dingen maaken nog doen dat de Kyzzer toebehoord dan tot zeeheren Eyden en Muren als de Philosophen dat Disteeren. Is het dat men teegen den Kyzzer eenige Oorlog begint / of

eenige zonderlinge zaaken in zyn Land doet / de Philosophen zeggen het terstond den Kyzzer en zyn Raad / Ziet Heere deeze dingen geschieden in u Land. Dan zegt de Kyzzer tot zyn Volk dat zy zig Waapenen zouden en Reizen derwaerts. Als de Philosophen aldus dan haar dingen hebben gedaan en haar boodschap / dan beginnen de Speellieden te speelen / een iegelyk met zyn Instrument en zy maaken groote Melodge en Gidschap / als zy dat een wylt yds gedaan hebben / zo klimt een van des Kyzers Ministers op een hooge Stellagie / zeer wel gewogt en roep / Maakt Dreedden. Dan zongt een iegelyk stil en al die geene die van des Kyzers Geslagte zijn / die zijn gereed zeer Rykelyk en Kostelyk Bekleed / een iegelyk heeft witte Paarden bereid / zo veel als zy sineeren moogen / dan zeid de Maarschalk van het Hof / Gy en gy noemt eerst die Edelste zyn gereed / met zulken getal van witte Paarden om de Kyzzer onzen Heere te Dienen en met also veel gy en gy noemt alle die van des Kyzers Geslagte zyn. Als hy ze anders heeft gendeint / zo hoemen zy de een na den ander en presenteeren den Kyzzer die witte Paarden en gaan selber te Doet / daar na een ander Baron en een iegelyk geeft hem een Prezert / daar na de Prelaaten en de Lieden van de Orden van haare Witten en een iegelyk geeft hem een Gifte. Als zy alle de Kyzzer Geroffert hebben / dan geeft de grootste Prelaat van alle hen zyn Benedicte / zeggen de een Gebod na zyn Wet / dan beginnen de Ministers andermaal te Speelen / als zy een wylt yds Gespeeld hebben dan doet men ze zwigen / dan doet men voor den Kyzzer hoomen Camme Teeruwen en veel Beesten / Arenden en andere Voogelen / Vissen en Serpenten om den Kyzzer Gere aan te doen. Daar na hoomen de Gochelaars / die al te groote Wonderwerk maaken / want zy doen de Zon / de Maan en de Lugt zo 't schynt hoomen om hem Gere aan te doen / die zo groote klaarheid maaken / dat de een den ander nauwlyks zien kan / daar na maaken zy de Nagt dat men niet

niet zien en kan / dan doen zy den Dag weder koomen. En dan doen zy Ridderz in de Tugt Ryden en steeken met Speeren die ze aan stukken breeken / dat zeer vreszelyk is om te zien. Dan doen zy koomen een Jagt van Harten / Wilde Beesten en loopende Honden en zy doen zo veel Wonderen dat het niet om te zeggen is. Item / den Kyzer van Cathay heeft altoos by hem 200 Meesters van Medicinen / dat Kerstenen zyn en 20 Heibensze Meesters / want zy betrouwen veel meer in der Kerstenen Woorden dan in der Heidenen: In zyn Hof zyn veel Baronnen en Dienst-Lieden / die Kerstenen geworzen zyn / oermitz de Kelligioze Kerstenen die daar Woonen / maar de meenigte en willen ze niet dat men wel weet.

Hoe dat den Kyzer zyn Munt van Leer is en dat hy zoo veel mag Verteeren als hy wil.

Het 83. Capittel.

Deze Kyzer mag zo veel Geld Verteeren als hy wil zonder getal / want hy verkwist geen Goud nog Silber / nog hy maakt geen andere Munt dan van geprent Leer ende van die Munt is den een waardiger dan den ander / na dat het Leeren is dat 'er op staat en als deeze Munt gelooopen en gegaan heeft / dan brengh men ze weder tot des Kyzers Munt-Meesters en dan geeven zy nieuwe Munt daar booz: Deeze Munt gaat booz zyn geheele Land en van het Goud en het Silber doet hy zyn Paleis Cameren en alle dingen die hem genoegen. In een van de Vilaaren van zyn Kaamer staat een Godyn die een Doet lang is / die des Nagts de heele Kaamer beelicht. De Kyzer Woont des Zomers in een Stad die men Sagduz heet en die staat in het Noorden / want 't is daar reedelyk houd en in de Winter Woont hy in een Stad die heet Camahaleeg / daar is 't heet / maar gemeenlyk is hy te Candam / dat is daar by.

De Ordinantie van den Kyzer, als hy ten Oorlog Ryd.

Het 84. Capittel.

Als deeze Kyzer van het eenen Land tot het anderen Ryd / dan Ryden met hem vier Heiren Volks wel geordineerd en het eerste Heir Keist ende baard een Dagbaard booz hem / want dat Heir leid altyden zene Nagt / daar de Kyzer den andere Nagt daar na leid en een iegelyk bind daar wel zyn Hooddzucht ende in dit eerste Heir zyn meer dan bystig Cumaseu Volks en een iegelyk Cumase houd ien Duizend van het Volk. Het andere Heir Keist op de eene zyde des Kyzers op een halbe Dagbaard na ter Begterhand. Het derde Heir Keist ter Slinkerhand ook zo en in een iegelyk van deeze Heiren zyn zo veel Lieden als in het eerste Heir. En dan komt het vierde Heir agter hem / dat nog meerder is dan de andere en ieder Heir heeft zyn Dagbaard geordineerd ende zy soeken Sterden daar zy des Nagts dlyben zullen en zy binden daar altyd haare Hooddzucht. Als het gebeurde dat een Man uit een van deeze Heiren Sterft / dan zet men terstond een ander Man in zyn plaatsze / zo dat het getal van deeze Heiren altoos vol is. Ende weet dat de Kyzer zelbe nog de groote Heeren niet Ryden / ten zy dat zy in een Stad heimelyk willen wezen met weinig Volk om niet gekend te zyn. Maar zy baeren op Waagens met 4 Raaderen / op welken een schoone Kaamer staat / van een manier van Hout / dat uit het Wardzge Paradyz komt / dat heet men Tignum altoos / dat de Gubleren met hen brenghen uit 't Wardzge Paradyz: Deeze Kaamer is altoos wel riekiende om des Houts wil / deeze Waagen treken vier witte Oliphanten en vier witte Ossen. In die Kaamer op deeze Waagen / daar de Kyzer op zit / staan op een Keel 5 of 6 Valken of andere snelle Doogelen / zo als de Kyzer eenige Wilde Doogelen ziet die hy hebben wil / of doen Dangen om Geneugte en Spet te zien van de zelfde booznoemde Doogelen / zo laat men

een of twee van deeze Valken vliegen: Aldus neemt hy zyn genoege Keizende booz 't Land / niemand van zyn Bezelschap rpd booz hem / maar zy koomen al agter hem. Niemand durft de Waagen op een Boogschoot na genaaken / dan die de Waagen Siemen. In zullie Waagens baaren ook de andere Heeren daar omtrent en met hier Heeren ook zo geordineerd / als ik booz heb gezeld / maar zy zyn zo groot niet van Volk. Hoe dat het Kyzerryk van de groote Can gedeeld is in 12 Provintien en andere dingen.

Het 85. Capittel.

Het Kyzerryk van de groote Can is gedeeld in 12 Provintien en ieder Provintie heeft meer dan 2000 schoone Steeden die groot zyn / behalven al de kleine Steeden. Hy heeft onder hem veel principaale Koningen / ende een iegelyk van deeze 12 heeft wonderlyk veel Koningen onder hem en zy zyn allemaal den groote Can Onderdaanig en zyn Heerschappye duurd zo ver dat men ze in geen Jaar booz Keizen kan / van het eene Land tot het andere. In de Wildernisse van deeze Landen / zyn goede Herbergen genoeg / om booz het Volk dat daar Keist haaren Nooddruft te hebben en daar in dit Land is een wonderlyke Constume / maar het is profytelyk / want als eenige zonderlinge zaaken of nieuwe Waaren koomen / die den Kyzeraangaan / dat weet de Kyzere als het drie Daagen ver is binnen een Dag / want die Booden zitten terstond op Trommedariffen ofte op snelle Paarden en Ryden al dat zy moogen zeer snel tot een van de boozschreeben Herbergen en als die Boode deeze Herberg genaakt / dan blaast hy op een Hoorn en die van de Herbergen verstaan wel dat 'er een zaak of nieuwe Waare gehoomen is en bereiden terstond een Paard en een andere Boode die de Letteren booz draagt / die bryngt ze tot een andere Herberg en also booz / tot dat de Kyzere die Letteren heeft en aldus heeft hy ons de nieuwe Waaren vernoomen die van verre koomen.

Hoe dat zy Wierook, ende wel-riekende Kruiden in het Vuur werpen, tot Eeren des Kyzers.

Het 86. Capittel.

Als de Kyzere Keist van het eene Land tot het andere / zo ik booz gezeld heb en als hy komt in Steeden of Dorpen / zo maakt een iegelyk Duur in zyn Huis ende werpen daar Wierook en welriekende Kruiden in / om goede Keul te maaken en het Volk liefdel booz de Huzen en in de Huzen zeer Debotelgh en zy doen hem groote Waardigheid. Als hy komt by de Kloosters daar Liedden van Ryden in Woonen die Kersten zyn / want daar zyn veel Kersten Kloosters / zo gaan zy hem te gemoet met Professien / met Kruicen en met Daanen en Zingen met luide Stemme hem teegen gaande: Als hy ze hoorde gebied hy de Heeren die by hem zyn / dat zy de Monniken tot hem laten koomen / als hem de Monniken genaaken en de Kyzere de Kruicen en de Daanen ziet / zo doed hy zyn Capoen af / die op zyn Hoofd staat / die is gemaakt van Goud / van Gesteeenten ende van groote Paarden en is zeer rykelgh dat men hem wel pryzen zoude booz een heel Koninkryk van onze Landen / dan neigt de Keizer booz het Kruis / daar na zeld de Prelaat van deeze Monniken een Benedicte booz hem zeer Debotelgh. Dan geeft hem de Prelaat van eenig Fruit tot het getal van 9 toe / in een Silberen Schootel / Peeren / Appelen / of ander Fruit en de Kyzere neemt 'er een af en de andere geeft hy aan de Heeren die by hem zyn / want de Constume is zo / dat geen bryemde Liedden booz hem koomen / of zy geeben hem een Gifte na de Constume van de oude Wet en die zeld in myn teegenwoordigheid komt niemand ydel: In deeze manier Keist zyn Oubste Zoon ook en de Kyzere. In het Hof van den Kyzere Woonen gestaadig 50 Womannen te Paard en 3000 te Voet / behalven de Ministrierg / dat zyn Speelieden en zyn Meesters van Medicynen en de geene die Wilde en Camme Beesten en de Doogelen bezorgen.

H 2

Hoe

Hoe den groote Can de magtigste Heer is
op der Aarden.

Het 87. Capittel.

Onder het Firmament is zo groote en magtige Heer niet als de groote Can / nog op de Aarden / nog onder de Aarden / want Daar Jan / die Heer is van groot Indien / nog de Soubaan van Babilonien / nog de Kijzer van Perffen en hebben geen gelijkenisse niet hem / van Magt en Goederen of Heeren / maar het is schaade dat hy niet vaster in God geloost / nogtans hoorde hy gaarne van Gods Woord spreken en gepoogt wel dat de Kerstenen ober-al by in zyn Land Woonen / want men verbied niemand te houden zulken Wet als hy wil. In dit Land heeft de een 100 Wyben / de andere 40 / de een meer en de andere minder / zo neemen haar Nigten wel tot Wyben / hoe na dat ze hun ook zyn / zonder haare Zusters van haare Moeders kant / maar haare Zusters van haare Vaders kant en van een ander Wif / die neemen zo wel tot een Wif / haare Stiefmoeder neemen zo ook wel / als haare Vader Dood is. In dit Land Woonen de Mannen en Wyben niet by een maar eels byzonder: De Mannen gaan Slaapen by die hen 't best behaagd en een ieder Wif en de Man hebben haare Huizen byzonder. Zy hebben veel Beesten van alderhande manier / maar zo hoeden geen Verken; Zy gelooven in een God die alle dingen Geschaapen heeft en nogtans hebben zo Af-gooden.

Nog van de Gewoonte van deeze Lieden
van den grooten Can.

Het 88. Capittel.

De Lieden van dit Land beginnen haare dingen met den nieuwe Maan / zo doen groote Eere aan de Zon en de Maan en zo knielen daar dikwils hoor. Al het Volk van dit Land is zeer gehoorzaam aan haare Obersten: Zo Begien onder malkander niet / nog daar zyn ook geen Koobers: Zo Beminnen malkander / waar zo doen geen Eed aan den Vreemde Lieden / hoe

groote Princen dat het zyn. Als zo Oorloogen / zo Oorloogen zo zeer Wifseligh en altoos pnen zo haare Vanden te omringen en te besluiten / een iegelyk van hen heeft twee of drie Boogen en tien groote Honden. De Edelieden hebben Zwaarden die hooft en breed zyn / zo snyden op de eene zyde / zo hebben Bakelaars en Helmen en Begten zeer kloek. Als zommige Lieden van haare Battalje blieden / die slaan zo terstond Dood: Als zo eenige Vesten of Kasteelen beleggen / zo doen zo veel Schalkheeden / zo beloben het Volk dat binnen die Kasteelen of Steeden is al dat zo eiffchen / maar als zo hen op gezeeden hebben / slaan zo ze alle Dood en houden geen beloften aan hen. Item / het is zeer groote Dreeze die van Cartarien te verbergen als zo van de Batalje blieden / want zo blieden en Schieten agterwaerts en Dooden haare Volk met groote hoopem. Als zo hen bereiden tot de Batalje / dan zo zo zo vast beslooten dat daar 20000 Mannen te zamen zyn / zo u men niet eens zeggen dat er 10000 zyn. Zo winnen wel andere Lieden Landschappen / maar zo kunnen ze niet houden / want zo hebben meer geleerd in het Veld in Centen te leggen / dan in goede Steeden en Kasteelen. Al die van Cartarien hebben kleine Oogen en weinig Waard / zo zyn zo Valsch / dat niemand in haare Woorden zoude moogen betrouwen. Het zyn Lieden die wel tegen Dijn kunnen en lyden meer Dijn dan andere Lieden / want zo hebben 't wel geleerd in haare eigen Land. Als iemand van hen Sterben zal van een Ziekte / dan zet men by de Ziekten een Glabie / als hy begint te Sterben zo blied een iegelyk van hem tot dat hy Dood is en dan Begraaben ze hem.

Hoe dat men de Kyzer, als hy Dood is
ter Aarden brengt en anders.

Het 89. Capittel.

Als de Kijzer Sterft / zo zet men hen in een Zeetel in het midden van zyn Centen / hoor hem zet men een Caafel gedekt met een Caafel-Laken en Diers e

Synze daar op en een kooij met Merrien
 Melk daar by / neven hem zet men een Mer-
 rie en een Paard Gezaadeld en Gebreedeld en
 daar op leid men Silber en Goud en stroo-
 jen de Harde met Stroot / dan doen ze een
 groot en breed Graf maaken en met al dee-
 ze dingen zet men hem in 't Graf / zeggende /
 Als hy in de andere Waereld komt zal
 hy niet zonder Huis / zonder Paard / nog
 zonder Goud en Silber wezen / de Mer-
 rie zal hem Melk geeven en andere Paar-
 den winnen / zo dat hy wel bezorgd zal we-
 zen in de andere Waereld. Een van zyn
 Staamerlingen doet men met hem in zyn
 Graf zetten om hem te Stenen in de ande-
 re Waereld / als hy Eet en Drinkt en blyd-
 schap heeft met Vrouwen als men hier is.
 Als hy in de Harde gezet is / dan is nie-
 mand zo hoer dat hy den Kyzer zoude der-
 ben noemen booz eenige van zyn Vrienden
 en diltwils zetten zy den Kyzer des Dags
 in de Harde en wilde Steeden / daar nie-
 mand wandeld en dan maaken zy het Graf
 slegt en Dooft daar Stroomelen op en an-
 dere Kuigten / om dat men de plaatze niet
 behenne daar hy Begraaben is / om dat
 'er nimmer om hem gebagt / nog dat hy
 hermaand zou worden van zyn Vrienden /
 want dan zeggen zy dat hy Leebendig ge-
 worden is in de andere Waereld en dat hy
 grooter Heer is dan hy hier was.

Als de Kyzer Dood is, hoe zy een ander
 kiezen, te weten zyn Oudste Zoon.

Het 90. Capittel.

Al dat de Kyzer Dood is / zo bergaade-
 ren de zeeven Geslagten en kiezen zyn
 Oudste Zoon en zeggen aldus / Wy wilko-
 rene / ordineren en bidden u dat gy onzen
 Heere en Keizer wezen wiken hy antwoord
 aldus / Wilt gy dat ik u Begeere / zo moet
 ieder doen dat my lief is / in het Land te
 blyden of te ruinen en de geen die ik gebie-
 den te Dooden / dat men die straf des Doo-
 den zal en wat ik gebiede dat men het doe. Zy
 zeggen alle eendzagtigh / Al dat gy gebied
 zal gedaan worden. Dan zyt de Keizer / Gy
 zult weten dat myn Woorden zullen wor-

den als een Snydend Zwaard. Dan zet
 men hem op een zwart Veld in een schoone
 Zeetel / met een kroon op zyn Hoofd / dan
 geeft men hem al dat het Land Offerde in
 die Daagen / meer dan 100 Kanacelen ge-
 laaden met Goud en Silber / buiten de Ju-
 weelen van de Edelen / dat zonder getal is.
 Wat Landen en Koninkryken dat naast Ca-
 thay leggen en aan-paalen.

Het 91. Capittel.

Het Land van Cathay is in Asia de die-
 pe / een weinig aan deeze zyde is Asia
 de meeste en paalt aan het Koninkryk van
 Perffen ten Westen / dat een Koninkryk is
 van drie Koningen / die onzen Heere Of-
 ferhande gaaben tot Bethlem / al die van
 des Konings Geslagt kwamen zyn Ker-
 sten. Item / op de andere zyde van Ca-
 thay is het Koninkryk van Meeden / dat
 zeer lang maar niet breed is. In dit Land
 zyn twee Koninkryken geleege / het eene
 is het Koninkryk van Georgien en het an-
 dere het Koninkryk van Adihag. Altoos
 zyn deeze Koningen goede Kersten / maar
 de Koning van Georgien is de groote Can-
 Onderdaanig. Den Koning van Adihag
 heeft veel sterke Landen en Slooten / dat
 hy hem altoos sterkielich beschermt ende be-
 schut / teegen al de geenen die hem teis bee-
 ren moogen / hy is niemand Onderdaanig.
 In het Koninkryk van Adihag is een groot
 Wonder / want een Probantie van dit Land
 heeft drie Dag-haarden omgaans en heet
 Bonitranssen / dit is met Donkerheid ober-
 delit / zonder eenige klaerheid / zo dat nie-
 mand zlen kan wat dat is. Nog niemand
 durft daar in gaan / nochtans hoorde men
 daar zomtyds Stemmen van Menschen en
 de Paarden neigen / de Haanen kraagen
 daar binnen / men weet ook wel zekerlyk
 dat daar Tieden Woonen in deeze Quis-
 terheid. Men zeyd dat deeze Donkerheid
 kwam door Miraculen van God / want 't
 was een kwaade Kyzer van Perffen / die
 Saures was geheeten en hy verbolgden de
 Kerstenen waar zy waaren / om ze te Doo-
 den en te Destruereen en om ze Sacrifice
 en

en Offerhande te laten doen aan zyn Afgod: Hy Geisden alles om met een geweldig Heir / om de Kerstenen te niet te brengen: In dit Land en daar omtrent Woonden zeer veel goede Kerstenen / die al haar Goederen verlieten en naamen de Vlucht na het Grieken-Land en als zy kwamen in een schoon Vleem / dat men Aregon heet / daar ontmoeten zy de Kyzzer en zyn Volk / die om haarent wil uit gelidomen was dat hy ze Dooden woude. Doen bielen de Kerstenen op haar Knien en storten haar Gebedden tot God: Gerstond kwam daar een dikke donkere Wolke en bedekten de Kyzzer en al zyn Volk in zulke manieren / dat zy hoorwaaris nog agterwaaris konden / zo dat zy al stil in die Duisternis bleeben en daar zedderd nooit uit geweest hebben ende de Kerstenen gingen daar door waar zy wilden en haar Opanden wierden aldus berodzen door de Hand Gods / daarom mogten zy wel zeggen / Van den Heere is dat gemaakt en het is wonderlyk in onze Oogen / want zekker dit was een groot Mirakiel dat God om haarent wille dede / also het nog in schyn is / want by alle Kersten Menschen zoude het te Heiliger zyn met regt. Want zonder twyfel beede die kwaadheid de Kerstenen / zy zoude Heere zyn van al de Waereld / want die Banieren onzes Heeren zyn altoos bereid en ontwonden om zyn groote Sergianten te helpen / want een goed Man zoude wel 1000 Mannen berodzen / als David zeyd in de Souter. Van dyne zyde zullen dan vallen 1000 en 1000 van dyne Kegerhand. En andermaal zeyd David: Want de Hand des Heere heeft het al gemaakt. Onzen Heere zeyde zelbe uit de Propheeten Mond: Had gy in myn weegen gewandeld / ik had myn Hand geleid op de greene die u lyden en persecutie doen. Zo dat wy klaarlyk zien konnen / is het dat wy goed en Zaallig willen zyn / niemand zoude teegen ons duuren. Niem / van dit Donkere Land komt een Sibier loopen / betwelle wyft en betekend dat 'er Volk in Woond / maar niemand durft daar in gaan en weet dat in het Koninkryk van Geoz-

gien en van Adhas en in het klein Aenien goede Kerstenen Woonen / want Biegten hen alle Wreken ende laaten h Monningen eens of twee maal / daar zy der nog veel die hen alle Daagen Biegt en Monningen / maar zo doen wy hier niet nochtans dat 't S. Paulus gebooden heeft daar hy zeyd / Alle Zonden raade ik te onfangen het Lighaam onzes Heeren / dan om peynzen zy en wy niet. Nu zal ik zagen van sommige Landschappen die a geene zyde van Cathay gelegen zyn / hooger Indien en te Bartarien / daar is een Landschay dat is geheeten Cadesse dat een zeer schoon en groot Landschay In het Land van Cadessen zyn de Berg van Caspien / die heet men Meer / nog z tusschen deeze Berggen beslooten de Koningen van de 12 Beslagten die geheeten zyn Bog en Magog / zy en moogen tot ge Steeden uit koomen: Daar worden beslooten de 12 Koningen met haar Volk / welke Koning Alexander binnen deeze Berg jaagden en meenden haar te besluiten n kragt van zyn Volk / maar hy konde niet Als hy zag dat hy ze niet besluiten mogden had hy God dat hy mogt boldoen t hy begonnen had en hoe dat hy niet wedig was te zyn gehoord. Nogtans beslooten hen de Berggen te zaamen / zo dat daar beslooten bleeben / buiten de eene zyde ende op die zyde is de Zee van Caspien Nu mogt iemand bzaagen / Madien dat Zee op de eenen zyde is / waarom dat dan niet uit gaan daar zy willen. Da op antwoorde ik / Dat deeze Zee van Caspien komt springen uit de Gebergten by Steenrotzen en gaat teegen de steile Berggen op en is zeer diep. Al is het dat men ze Zee heet nochtans is 't geen Zee / maar het is een Waater het geen uit de Berg springt. Weet dat de Jooden geen eig Land hebben in al de Waereld dan in Gebergten / nochtans geeben zy Crivuit a de Koninginn van Amazonien / die ze z neerstig doeb wagen / op dat zy niet koomen aan de Zee zyde / want haar Land paalt tot aan het Gebergte toe. Meer

de Bergen wonderlyk hoog zyn en zo steil als een Muur / zo dat zy daar zyn teegen haar wille / want zy hebben geen uitgang dan een klein en smal Wegje / dat zy eens maaken met groote Dyn / dat is wel vier Mylen lang en deezen Weg doed de Koninginne voorschreeven wel sterckelyk hoeden. Het gebeurde wel dat zommige Joden op deezen Bergen klimmen en zouden wel uit koomen / maar zy lieuen geen Hebreeuwse ze spraken en zy moogen niet den Volke niet spreken dat men verstaan kan / nogtans zied men dat zy uit koomen zullen ten Tyden van den Antichrist en zullen heel Kerstenen verstaen / daarom leeren alle de Jooden de Hebreeuwse sprake / op hoop dat al de Jooden uit de Bergen van Caspien koomen zullen / dat zy ze leiden moogen door de heelen Wereld / om het Kersten Volk te verstaen / want de Jooden zeggen dat deeze Jooden / die aldus beslooten zyn in de Bergen van Caspien / zullen uit koomen en zullen hen de heele Wereld door verspreiden en dat de Kerstenen onder hen zullen wezen / geslykterwys als zy nu onder de Kerstenen zyn. Van de Landen daar de Griffioenen Wonen en andere Beesten zyn.

Het 92. Capittel.

DAn deeze Landen gaat men tot den Lande van Betarien / daar kyaade en wreede Lieden Wonen: In dit Land zyn Boomen die goede Wol draagen gelyk Schaapen / daar men goed Laaken van maakt: Ook zyn in dit Land veel Hypocanen / dat zyn Beesten die zoo wel onder 't Waater gaan als op de Warde en zyn van een Man en een Paard gewonnen en deeze Beesten Eeten de Lieden als zy ze klygen liennen: In dit Land zyn ook veel Griffioenen / dat sterke en groote Beesten zyn en zy zyn van agteren gelyk een Leeuw / maar de Griffioen is sterker dan agt Leeuwen van deeze Landen / of meerder dan 100 Leeuwen / want hy draagd wel blygende een Paard en een Man daar op en Gerze / of hy draagd wel te punt twee Oszen en Hoeren daar hy ze bind / want hy heeft klauwen

aan zyn Voeten alsoo groot en lang als Oszen Hoeren en van die klauwen maakt men Klyppen daar men uit Drinkt en van de Klauwen en van zyn Pennen / die in zyn vleugels steeken / daar maakt men groote Boogen van om mede te schieten / want het zyn de beste Boogen die in de Wereld zyn. Van de Weegen van Paap Jans Land, Heer van Indiën.

Het 93. Capittel.

DAn daar gaat men te Landwaart / dat Paap Jan toe behoord / die Keyzer van Indien is. Deeze Paap Jan heeft zeer veel Land en veel goede Lieden / goede Eilanden groot en breed / want het Land van Indien is als gescheiden met Eilanden / om de Sibieren die uit het Paradys koomen / die het heelen Land deelen in twee partien. Paap Jan heeft onder hem veel Koninkriken van groote Koninkriken en veel Eilanden van meenig wonderlyk Volk. Zyn Land is zeer groot en rijk / als het Land dat den grooten Can toe behoord / maar 't is zoo niet genaamt als den grooten Cans Land / want de Kooplieden koomen daar zoo gemeenlyk niet om Kooptmanschap / als in het grooten Cans Land / want het is te ver. Zy binden ook in het Land van Cathay al haar behoef van Zyde / Kruid en Gulden Laaken en alderhande Goed van gewigt en nogtans zouden zy 't liever koop en frasier van Naturren hebben in Paap Jans Land / maar zy onzien hen van de lange Weegen / om dat het zoo ver is en om den Angst van de Zee / want daar zyn veel groote Rotzen en Bergen in de Zee van Adamanten / dat zyn Steenen die Izer na hen trekken / daarom durben de Scheep-Lieden / die Hiere Raagelen aan haar Scheepen hebben / niet derwaards Dieren / want zy trekken ze terstond na hen / zoo dat zy nooit van daar konnen scheiden. In zag zelve van verre in de Zee al een Eiland daar kleine Boompjes en veel stomp stonden / als of het een Wildernis was / maar de Scheep-Lieden zeiden ons dat het Scheepen waaren / van Adamanten daar

en Offerhanke te laten doen aan zyn Afgod: Hy Reysden alles om met een geweldig Heer / om de Kerstenen te niet te brengen: In dit Land en daar omtrent Woon-den zeer veel goede Kerstenen / die al haar Goederen berlieten en naamen de Vlucht na het Grieken-Land en als zy kwamen in een schoon Plein / dat men Negon heet / daar ontmoeten zy de Kynzer en zyn Volk / die om haarent wil uit gelooven was dat hy ze Dooden woude. Doen bleuen de Kerstenen op haar knien en storten haar Gebedden tot God: Terstond kwam daar een dikke donkere Wolu en bedekten de Kynzer en al zyn Volk in zulkie manieren / dat zy hoorwaaris nog agterwaaris konden / zo dat zy al stil in die Duisternis bleeden en daar zedderd nooit uit geweest hebben ende de Kerstenen gingen daar door waar zy wilden en haar Opanden wierden aldus ber-dorpen door de Hand Gods / daarom mogen zy wel zeggen / Van den Heere is dat gemaakt en het is wonderlyk in onze Da-gen / want zeker dit was een groot Mirakel dat God om haarent wille dede / alzo het nog in schon is / want by alle Kersten Menschen zoude het te Heiliger zyn met regt. Want zonder twyfel dede die kwaadheid de Kerstenen / zy zoude Heere zyn ban al de Waereld / want die Banieren onzes Heeren zyn altoos bereid en ontfonden om zyn groote Sergianten te helpen / want een goed Man zoude wel 1000 Mannen ber-dyphen / als Dabid zeyd in de Souter. Van dyne zyde zullen dan ballen 1000 en 10000 ban dyne Regterhand. En andermaal zeyd Dabid: Want de Hand des Heere heeft het al gemaakt. Onzen Heere zeyde zelbe uit de Propheeten Mond: Had gy in myn weegen gewandeld / ik had myn Hand geleid op de geene die u lyden en persecutie doen. Zo dat wy klaarlyk zien konnen / is het dat wy goed en Zaaltig willen zyn / niemand zoude teegen ons duuren. Item / van dit Donkeren Land komt een Sibier loopen / dewelke wyft en beteekend dat 'er Volk in Woond / maar niemand durft daar in gaan want weet dat in het Koninkryk van Geoz-

glen en banen goeden Biegten h Monninge der nog be en Monnt nogtans d daar hy ze saugen he om peynze gen van geene zyd hooger een Land dat een In het van Cas tusschen gen van Bog en Steeden ten de 1 he Koni jaagden kragt b Als hy doen de hy beg dig wa ten her daar b de ende Nu in Zee o dan n op an pien Steen gen o ze Ze het is sprinc Land Gebe de K neers hoon paal

den komt een Sibier uit het
 Karadys. Deze Sibier is vol van
 en zinder Water en loom alsoo
 met groot Samen / als de gan
 den en een ander bakt ze in de
 vellek men ze. Deze Sibier
 die Daagen in een Week en zy
 en groot Samen van den
 die zeer groot gedruys maaken
 die Daagen als hy loopt
 die minuid in gaan / maar
 Daagen gaat men daar in
 Sibier want een groot Plein
 Samelagrig in deze Wille
 Gehorgien in dit Plein be
 agen met Samen op zang
 ges en Dingen tot de Mid
 ten Fruit / maar niemand
 Fernhemmen / want het is
 Sibier den Widdag
 en kruipen in
 dan men er Samen ont
 Woonen nog Fruiten in
 minen een groot Wort
 deems zyn veel Wilde
 zelyk gekroont en zy
 te kruipen en roggele
 dat zyn ook veel groot
 n daar zyn Papagogen
 alsoo dwalsonclust sprek
 En de zoe wel wy
 Conyn en hebben
 misken. Daar is on
 die wat twee blaad
 v Dort en dit in sprek
 al
 Pas Jan den
 en dragen / als
 Sibier Web
 de Capitel
 redoop van
 de / dat is in
 Land of de
 van Land
 Sambre van
 zhaor van
 en tpeel

getoogen en van de onduidelijkheid en vervottheid der Schiepen. Diezen de Wildernissen en Boomen / welke Schiepen daar zeer veel zijn / zoo dat het een Eiland segunt te zijn. Daarom biteren de Kooplieden daar niet Daaren / want zy weten de Weg zeer wel en zy ontzien hen van de lange Weg / zoo dat zy in het Land van Cathay al haar behoeften haalen / om dat het hen naader is. Die van Ormuzen of Genua tot Cathay Reizen wil / moet wel 12 Maanden ter Zee Vaeren: En Paap Jan Land is nog meeringe Daghaard verder. Den Ketszer Paap Jan neemt altoos ten Wybe des groeten Kang Dogter. In Paap Jan Land is zeer veel Wonders en veel dierbare Gesteenten / de meeste en de beste van de heele Wereld.

Hoe Paap Jan Kersten is, maar niet volkomelyk als wy zyn in den Geloove en andere dingen.

Het 94. Capittel.

Deeze Paap Jan is Kersten en een groot deel van zyn Landen / nochtans hebben zy niet alle Artikelen van het Belooft als wy: Zy Geloben wel in den Vader / in den Zoon / in den Heiligen Geest en zyn Regheerdig / Heilig en Getrouw den een den anderen. Onder hem zyn twee en zeebentig Probitien en elken Probitie heeft een Koning en zy geoben hem alle Tribut. In zyn Land is meening Wonder / daar is een Zee die vol Sant en Steen is / zonder Waater en zy gaat en komt in de manier van Ede en Bloed / als de andere Zee doet / zy maakt zeer groot gerugte en geen bogenbiss houdt hy op. In deze Zee kan niemand gaan nog vaeren met Schiepen en daarom en kan men niet weten wat Landschappen dat daar ober die Zee zyn en al is 'er geen Waater in deze Zee / nochtans zyn daar veel goede Dissen ontrent den Oever van deze Zee / van ander maatzel en manieren van wat de andere Zee zyn en zyn zeer goed van smaken zyn zeer behvaam om te Geten. In drie Daghaarden van deze Zee zyn groote Berge /

uit welken komt een Rivier uit het zyn Paradys. Deze Rivier is vol van steenten zonder Water en loopt altoos ter / met groote Saaren / als de gan Zee doet en ten einde valt ze in de Zee daar heest men ze. Deze Rivier is altoos drie Daagen in een Week en zy hiet niet haar groote Steenen van den Sotolgen die zeer groot gedruis maaken: deze drie Daagen als hy loopt / zoo verft daer niemand in gaan / maar de deze Daagen gaat men daar in. In in deze Rivier staat een groot Plein en is zeer Zwabelagtig in deze Wildernissen de Gebergten in dit Plein begin alle Daagen met Zomen opgang kleine Boompjes te Waszen tot de Middag en draagen Fruit / maar niemand en kan van dit Fruit nemen / want het is al droogden is. Naar den Middag zoo e waszen zy weder en kruipen in de bden / zoo dat men ter Zomen onderga van dien Boomen nog Fruiten niet en. En dit is immers een groot Wonder. deze Wildernis zyn veel Wilde Mannen zeer byezelyk gekroont en zy en spre niet / maar kruipen en roggelen als lieng. Daar zyn ook veel groote Honden en daar zyn Papegagen die Naturren alzo volkomelyk spreken / een Mensch: En die zoo wel spreken ven wreede Tongen en hebben aan Doet byt klaauwen. Daar is ook no ander zoot / die maar twee klaauwen ven aan elken Doet en die en spreken maar zy kruipen.

Hoe den Keizer Paap Jan dertien Kru voor hem hat draagen, als hy Stryd wil en veel ander Wonder.

Het 95. Capittel.

Dezen Keizer Paap Jan / als hy in Battalje / dat is in Stry teegen den grooten Can / of teegen de de Prins die aan zyn Land Paalt / en doet hy geen Wanter booz hem gen / maar hy doed booz hem boeren ten kruipen / hoog en breed van

Goud en van Dierbaar Gesteenten / ende een iegelyk Kruis is gezet op een Waagen en is behoed van 10000 Ridderen en meer van 100000 Mannen te Doet / als men de Banieren plegt te behoeden in onze Landen als men Oorloogt. Als hy geen Oorlog en heeft en hy alleen God Spanceeren met zyn Gezinne / dan doet hy booz hem draagen maar een Kruice van Hout en hy doet ook booz hem draagen een gulde platteel bol met Harde / in gelienisse dat de Edelheid en Rykdom geheerd zal worden ter Aarden en hy doet ook booz hem draagen kostelyke Tutweelen van Goud en van Gesteenten en van gulde Caasien / in lienisse van zunder Heerschappyn en zunder Edelheid.

Waar Paap Jan meest Woonagtig is , in een Stad geheeten Zuzee en van andere dingen.

Het 96. Capittel.

HWoonde gemeenlyk in de Stad van Zuzee ende daar is zyn Principaalste Paleis / dat zoo Rykelyk gemaakt is / dat men het niet volpuzzen kan en op de grootste Caoren van dit Kasteel zyn twee gulde Appelen groot en rond en in elken Appel staan twee groote Karbonkelen / die des Nagts zeer klaar ende schoon lichten: De Principaalste en de meeste Doozen van dit Paleis zyn van Dierbaar Gesteentens gemaakt / die men Sardoni heet ende zy zyn geboord met Ibooz: De Vensteren van de Saalen en van de Kaamers zyn van Kristal ende de Caaselen daar men op Set zyn van Smeragden en ook van Amantisten ende zonnige van syn Goud. De Craypen daar den Keyzer meede na zynen Throon klimt / zyn allemaal van Goud ende van Dierbaar Gesteenten / de Pilaaren van de Saalen en van de Kaameren zyn ook van syn Goud. In deeze Pilaaren zyn beele Gesteentens / die des Nagts groote klaarheid maaken: Nogtans zo brandt daar alle Nagten een groote Lamp van Kristal gemaakt / vol Balszem / om goede Reuk te

hebben en de swaade Lugt te berdyben: Zyn Bedsteede daar hy op Slaapt is van syne Saphiren met Goud geboord en kostelyk gewogt / want de Saphier doet wel Slaapen en berdyft Onkuisheid / want hy wil met zyn Wyben maar viermaal in het Jaar Slaapen na de vier Getyden van 't Jaar en dan doet hy het alleen om kinderen te winnen. Niem / in de Stad van Niso heeft hy ook een zeer rykelyk en kostelyk Paleis / daar Woond hy als hy wil / maar de Lugt is daar zo wel niet getemperd / als zy in den Stad Zuzee is. Gy zult weeten / dat in zyn Hof alle Daagen dertig Duizend Perzoonen Eeten behalven die gaan en koomen. Maar die dertig Duizend van die Landen / Verteeren zo veel niet als twintig Duizend van onzen Landen. Want in al zyn Land Eet men maar eens Daags / gelyk als men in des grooten Cans Hof doet en altoos heeft hy een Koning by hem in zyn Hof die hem Diend en de Koningen van zyn Landen Dienen hem by beurten en een iegelyk een Maand: Met deezen Konink Dienen hem altoos 72 Hertogen en 63 Graaven en altoos zyn in 't Hof twaalf Aards-Bisschoppen. De Patriarch van St. Thomas is daar gelyk de Paus van Romen hier is / al te veel Aards-Bisschoppen / Koningen en Abten zyn in dit Land en een iegelyk van deeze groote Heeren die weeten zeer wel waar zy Dienen zullen / zo dat hy zeer rykelyk Bediend word. Zyn Land duurd vier Maanden Dag-daarden en nog meer / zonder maaten met de Eilanden die daar onder zyn / dat wy heeten onder ons.

Van een Schalk Man in Paap Jans Land en van zyn Boongaard.

Het 83. Capittel.

Item in Paap Jans Land is een groot en breed Eiland / dat men heet Misoprad. In dit Eiland zyn zeer veel Wonderen: Daar plegt te zyn een Ryk Man / dat een Schalk was ende hy was geheeten Gatellanabas: Hy had een Kasteel op een hooge Berg / dat zo sterk en rykelyk was

als men oebdenken mogt. De heerle Berg had hy zeer vast doen Bemuuren / want daar binnen stonden veel schoone Boomgaarden / de beste die men vertieren mogte / want daar wies alderhande Fruyt die men ter Waereld vinden konde / daar had hy in doen planten alderhande dingen die goede Kruid en Kruiden hadde. Nog staan daar zeer veel schoone Fonteynen en by deze Fonteynen had hy doen maaken schoone Kaamers en alle de Saalen gemaakt met Goude Comet Lazure / daar had hy doen maaken veel wonderlyke dingen van Pyren / van Historien en van meenigerhande Beesten die allemaal Zongen ende hen loerden met Subtilheit van werken / regt of zy al Geleesd hadden : In deze Boomgaard had hy gedaan van alle manieren van Doogelen ende Beesten daar men geneugte in hebben mag : Hy had ook daar in gedaan de schoonste Jonk-Vrouwen / tusschen 12 en 15 Jaaren oud / die men vinden magt en de schoonste Jonk-Heeren van die zelve Ouderdom en zy waaren Bekleed met gulde Caasiens en hy zeide dat het Engelen waaren. Dit Kasteel had hy doen Bemuuren van Jasperen / van Christal en met Goud gebouwd / onder de Narde had hy Conduiten doen maaken / zo dat hy deze Fonteynen deed loopen als hy wilde / de eerste van Melk / de tweeden van Wyn ende de derden van Honing. Deze Stad heeten hy het Paradyse en als hy eenig Passagier Droom en hoen of een Heer by hem kwam / zo leiden hy ze in zyn Paradyse dat hy gemaakt had en wanden haer de wonderlyke dingen en het meenigerley Besang van de Doogelen en de schoone Jonk-Vrouwen en de Fonteynen ; Hy deed haer hooren meentge Spel van de Ministriers op de hoogsten Cooren / zonder iemand te zien en hy zeide dat het de Engelen Gods waaren. Hy zeide ook dat het dat Paradyse was dat onzen Heere zyn Openden doofoft had doen hy zeide : Ik zal u geeben een Land bloepende van Honing ende van Melk. Daar na deed hy hen een Orank Oinken / daar zy terstond Oonken van

wierden en dan dogt hen in een Dissiden / dat zy een Stenme hoorden die tot hen zeide / Als zy wouden Sterben om de Minne van hem / dat zy na haer Good zoude koomen in dit Paradyse en zouden daar in de Jonkheid zyn dezzer Jonk-Heeren en deze Jonk-Vrouwen en zouden altoos met hen Speelen / nochtans zouden zy altoos Waagden blyden. Daar na zoude hy ze in een veel meerder Paradyse brengen / daar zy God aanschouwen zouden in zyn eigen Natuure en in Hoogendheid. Om deze zaaken wille / zo presenteerden hen al het Volk te doen na zyn wille. Doen zeide en bebat hy hen / als zy gingen dat ze Dooden zommige Heeren / die hy niet lief had en dat zy ook geen Dreeze zoude hebben / nog hen des niet ontzien hen zelve te Dooden / of te laaten Dooden / om de Minne en om de Liefde van hem / want na haer Dood zoude hy ze zeten in dat Paradyse. Daar zy zouden Wonen met veel schoone Vrouwen Eeuwighlyk zonder einde. Aldus gingen hen de groote Heeren en Knechten Dooden / om de Hoop die zy hadden in 't Paradyse te koomen en also nam de Schalk Dilek Waake over zyne Opanden / met zyn bebrog. Maar doen de Heeren en de Knechten zyn Woebereyden gewaar wierden / zo bergaderden zy hen en destrueerden dit Kasteel allemaal en de Dilek sloegen zy dood. De Steenen van de Fonteynen zy daar nag en andere dingen / maar de Knechten zyn daar niet gebleven : Het is niet lang geleeden dat het Gedestrueerd is van een Wonderlyke en vervaarlyke Valey by de Riviere van Phison en van andere dingen.

Het 98. Capittel.

By dit Eiland van Misacorab / op de Sittier zyde by de Riber van Phison / is een zeer groot Wonder : Want daar is een Daleye tusschen de Bergen van Cuphates : Zommige Tieden heeten ze de Quibels Daleye ende zommige heeten ze de Dreesselyke Daleye. In deze Daleye hoornen groote Tempeest en Dreesselyke Onte

de alle Daagen en alle Nagten een groot geluid en een groot gerugte van Tamborinen en van Cronnen / regt of het daar altyd Bruiloft was. Deze Dalepe is vol Duibelen en heeft altoos zo geweest / men zeyd dat het een ingang van de Hel is: In deze Dalepe is zeer veel Goud en Silber / waarom dat 'er veel Ongeloobige Lieden en Kerstenen in gaan / om van die Schat te hebben / maar weinig Lieden koomen daar weder uit / zonderling Ongeloobige Lieden en ook Kerstenen / die om de Gierigheid van die Schatten daar in gaan en zo zyn terstond verworpt van de Duibelen. In 't midden van deze Dalepe op een Hooft / staat een Hoofd en Aangezicht van een Duibel / dat zeer verbaarschlyk te zien is en men ziet niet meer dan het Hoofd tot de Schouderen toe. In alle de Waereld is niemand zo koon / geen Kersten nog ander Volk / of zy zouden daar af verbaard zyn als zy het zaagen en hen zoude dunken dat ze van hem zelven zouden koomen en in Oumagt vallen: Hy dooziet al te snelligh alle Perzoonen / hy heeft de Oogen brandende en glinsterende en veranderd dikwyls zyn manieren en zyn gelaat: Zo dat niemand op hem derft zien / zomtyds dunkt hen hem te zien by een Mensch / zomtyds dunkt het verre en uit hem komt Duur en Plam en zo veel Stank / dat daar niemand duuren mag. Maar goede Kersten Lieden / die in goede puncten en in goede staaten zyn / die gaan daar wel in zonder Dreeze daar te blyben / want zy Biegtien en zy Zeegenen haar met het Ceelien des Heiligen Kruis / zo dat de Duibelen geen Macht over haar Lieden hebben: Maar al zyn zy zonder Dreeze te hederben / nochtans zyn zy niet zonder Dreeze en Angst / want zy zien omtrent hen veel Duibelen / die haar veel Anstoat en Verdziet aan doen: Oetginge in de Lugt ende in de Warde / met Donderslaagen en met Cempeest / altoos zo twyffelt men of God ook Waankie mogt neemen om dat hy teegen zynen wille misdaan heeft. Weet dat doe ik en myn Gezellen aan deze Dalepe kwaamen / dat wy

zeer groot gepeis hadden / of wy het zoude durben Avontuuren om in deze Dalepe te gaan onder de bescherminge Gods. Sommige van onze Gezellen accordeerden ende sommige niet / maar met ons waaren twee goede Minne-broeders van Lombardien / die zeyden tot ons aldus: Was 'er iemand van ons / die in deze Dalepe woude gaan / dat zy hen in goede staate zeeude / wy zullen met hen daar in gaan. Als deze twee goede Devote Menschen dit gezeid hadden op de betrouwenisse Gods / deden wy een van hen Misse doen en wy Biegteden ons en ontfingen het Lighaam van onze lieven Heeren / wy gingen daar in met ons beertiene / maar wy kwaamen 'er met ons negenen weder uit en nooit hebben wy konnen weeten waar die bys gebleeben waaren die daar binnen bleeben en wy zaagen ze niet / de twee waaren Grieken ende de drie waaren Spanjaarts; Onze andere Gezellen die wy nog hadden / wouden daar geen zints in gaan / maar zy gingen op een andere zyde / om booz ons te zyn in dien regele Weg. Wy zaagen daar in veel Goud / Silber en Besteenten en Juweelen by groote hoopen / hier en daar als ons dacht / of het also was dat en weet ik niet / want de Duibelen zyn zo subtiel dat ze een Mensch doen denken dat niet en is / om de Menschen te bedriegen. Daarom woude ik my daar niet toe begeeben / nog de Hand daar aan steeken en ook dat ik my niet woude keeren van myne Devotten / om de breez zelyke Duibelen en Figuuren die ik daar zag ende om de grooten meenighuldigheid der Dooden Lighaamen / die ik daar zag beele al-om zag leggen / al had daar geweest de grootste Sijnd van de twee machtigste Heeren of Koningen die in de Waereld zyn / zo zoude 'er naauwelijks zo veel Dooden Lighaamen geweest hebben. Dit was zeer breeffelyk om te zien en ik bewonderde my zeer hoe dat de Lighaamen zo geheel mogten blyben / want het schein dat ze niet Derrotten en mogten: Maar ik meene dat ons de Duibelen also bedden dunken / want het en mogt niet zyn (na

myn bunken) dat 'er hogtelings zo veel in waaren gegaan en dat zo veel Goode Tighaamen leggen zouden zonder te Verrotten en meentge die daer Dood laagen waaren in een Kersten Habyt. Maar ik peinsde dat zy bedrogen waaren door de Bierigheid van die Schatten die zy zaagen / of dat zy geen Herte nog kragt hadden dat ze den Stank niet mogten lyden. Deze Daplepe heeft een reedelghen en schoonen Ingang ende de Weg gaat na en tusschen de Kotzen van de Bergen wzingende hier en daar: Een halve Myl van daar is het reedelgh kilaar en ligt en dan boortz begint het te Donkeren gelyk de Dag en de Nacht sal seert. Als wy daar wel een half Myl in waaren / zo wierd het zo Hffelgh Donker en zwart / als of 't Nacht was als de Sterren schynen / zo dat wy niet zien konden: Daar na zo kwaamen wy met ons allen in de Duisternisse / die duurden wel een grootte Myl lang en daar na waaren wy in een groot Verdriet / zo dat wy meenden verlooren te zyn: Al hadden wy Heeren geweest van de heele Waereld wy hadden alles obergegeeben / als wy daar weder uit hadden geweest zonder Angst / want wy meenden dat wy nimmermeer nleuwe Waaren gebragt zoude hebben in de Waereld. In deeze Duisternisse waaren wy needer geslaagen / meer dan Duizend maal in meenigerley manieren. Wy waaren naautwylgh op gestaan / of wy wierden terstond weder needer geslaagen / daar waaren veel Beesten die wy niet zien en konden / maar wy dogten dat het zwarte Parkens waaren en zy liepen tusschen onze Been en deeden ons zo ter Warden vallen / zomtyds aberegts / zomtyds op de eene zyde / zomtyds op de andere zyde / zomtyds zo dogt ons dat 't Hoost van ons Tys bloog / zomtyds bielen wy ter Warden needer / als of wy in een diep Graf gevallen hadden / zomtyds met Donderslaagen / met Tempeest en met Wind: Zomtyds dogt ons dat wy needer geslagen wierden met een stolk dwars ober onze Leeden en wy bonden onder onze Voeten veel Goode Tighaamen / die

hen beksaagden dat wy ze betraaden / dat zeer verbaarlyk was om te hooren en desden ik zeeker / hadden wy het Tighaam Christi niet ontfangen eer wy daar in gingen / wy hadden daar allemaal verlooren gebleeben: Wy wierden geslaagen dat wy dihtwyl in Onmagt bielen. Elk van ons ontfing daar een Teeken en daar wy zo in Onmagt laagen / zaagen wy in onze Geest veel dingen dewelke ik niet schynen nog zeggen mag / want die Minne-Boeders verbooden ons alle die heimelghheid Gods te zeggen. Wy wierden tot meeniger stee de geslaagen en elk van ons had een stee de / dat is een zwarte plek zo vreed als een Hand / de eene in zyn Wangezigt / de andere op zyn Borst / de andere in zyn zyde of op zyn Schouderen. Ik wierd zo zeer in den Hals geslaagen / dat ik dogt dat myn Hoofd van het Tys viel en dit Teeken van die slag heb ik gedragen (zo zwart als een Kaaf) wel 18 Jaar: Maar zeederd dat ik myn Leeden beeterden en myn Zonden be weenden en na myn Krankheid my peinsden om God te Dienen / zo is de plek bergaan en myn Del wierd daar witter dan elders / maar het Lidteeken is daar nog en zal daar zo lang blyben als myn Leeden duuren zal / waar by ik niemand raade daar in te gaan. Als wy in 't midden van deeze Duisternisse waaren / zo zaagen wy verbaarlyke Figuuren zeer diep onder de Kotzen / zomtyds by ons / zomtyds ver van ons / zy Brandende ende glinsterende allemaal gelyk koolen Duur en dat Duur dat daar ontrent hen was dat lichten niet. Wy zaagen de Figuuren al dan uit zo grooten Gebaar / dat wy byna van ons zelven gehoomen waaren: Zo dat wy met groote Dyne van daar kwaamen / als wy weder in de klaarheid kwaamen / zo waaren wy zeer blyde. Nogtans dat wy zeer gekweld en geslaagen hadden geweest van de booze Beesten / die ons in veel manieren groot leed deeden. Ik zou het niet zeggen konnen al wat wy zaagen / want ik was al te onleedig met Bedingen en met Debatien. Daar na wierden wy dihtwyl needer

geslaagen van Wind en Tempeest / maar
alduſ hulp ons God onzen Heere: Aldus
onthwaamen wy deeze Dalege.

Van een Eiland daar Reuzen Woonen van
28 of 30 Voeten lang, dat Kwaade
Lieden zyn.

Het 99. Capittel.

De andere zyde van deeze Dalege
staat een Eiland daar de Lieden zo
groot zyn als Reuzen / van 28 of 30 Doe-
ien lang / ende zy draagen geen Kleederen
maar zy behangen haar Leeden met Bel-
len van Beesten: Zy Eeten geen Brood /
maar zy Eeten raauw Vleesch en zy Drin-
ken Melk / want zy hebben veel Beesten.
In dit Eiland durft niemand koomen nog
genaaken / want wat Lieden dat zy krep-
gen moogen / zy Eeten ze terstond: Als
daar een Schip bersteelt of op het Land
Zeild / dan gaan de Reuzen na het Schip
en neemen het Volk daar uit en Eeten ze:
Ende men zeide ons / dat aan de andere
zyde van dit Eiland een Eiland was / daar
de Lieden 45 of 50 Voeten of wel 50 Cu-
ditus lang waaren / maar die zaagen wy
niet / nog wy hadden geen lust om hun
te genaaken / want niemand en mag on-
der hen koomen of zy zyn terstond berston-
den. Onder deeze Lieden zyn Schaapen
alzo groot als Ossen / zy hebben groote
Wol na dat zy zo groot zyn. Van deeze
Schaapen hebbe ik dikwils gezien: Men
heeft meenigmaal gezien / dat deeze Reu-
zen de Lieden uit de Scheepen naamen /
twee in de eene Hand en twee in de andere
Hand en draegen ze op het Land en gin-
ge ze al raauw zittten Eeten. Daar is een
ander Eiland in het Noorden / daar zeer
kwaade Lieden ende Wreedde Wyben zyn /
die binnen haar Ogen Dierbaar Gesteen-
ten hebben en zyn van zulke Natueren /
als zy een Mensch in gramschap aanzien /
zo Dooden zy die Mensch als de Bastig-
tus doet. Daar is een ander Eiland dat
zeer groot is / daar een gewoonte is als de
Maagden eerst Vrouwen / dan laten zy
ren ander Man by haar liggen om haare

Maagdom te neemen en daar hoort geuen
zy den Man goede Hure en goed Loon /
die haare Maagdom alduſ neemt of ha-
re Wyben ongingt. In een tegelyke Stad
zyn daar toe zeeher Knechten gezet / die hen
van geene dingen meer onderwinden / dan
den eersten Maagdom te neemen en zo wie
dat doet / hem dunkt dat hy Leeden abon-
tuure. Als 't dat een Man zyn Wyf den
andere Nagt / na dat ze van een van deeze
Knechten beslaapen is / Maagd binden dat
ze de Knecht niet ontginnen en heeft / het
zy door Bronlienschap of andere zaaken /
zo zal de Man over hem kilaagen / dat de
Knecht zyn schult niet gekweten heeft en de
Knecht zoude daarom groote correctie lyden.
Maar na den eerste Nagt dat ze ontgon-
nen zyn en haare Maagdom verlooren heb-
ben / zo hoeden zy ze naauw / dat zy tee-
gen niemand durben spzeelien. Wy broe-
gen de reeden waarom dat men daar zul-
ken gewoonten hield ende men antwoorde
ons / Dat by oude Tyden die geleeden wa-
ren / eenige Mannen plegten te Sterben /
als zy haare Wyben plegten te ontginnen
of haare Maagdom te neemen / want zom-
mige Wyben hadden eenige Serpentes in
haare Lighaam / daar den Mannen van
Sterben en daarom houden ze de gewoon-
te / dat zy haare Wyben laten proeben eer
zy hen zelbe abontuuren.

Hoe de Wyven groote rouw maaken als
de Kinderen Gebooren zyn en blyd-
schap als zy Sterven en van an-
dere dingen.

Het 100. Capittel.

Daar na in een ander Eiland maaken
de Wyben groote rouwe als de Kin-
deren Gebooren zyn en zy maaken groote
blydschap als zy Sterben en werpen ze in
een groot Duur al brandende en de Wy-
ben die haare Mannen lief hebben of We-
duwen / die werpt haar zelven in 't Duur
met haar Kinderen. Zy zeggen dat ze dat
Duur reinigt van alle blekken der Zonden
en kuisch en rein zetten in de andere Waer-
eld en haare Mannen zullen haare Kinde-
ren

ren met het leiden. De reeden waarom dat ze Weenen en droebig zyn als haar kinderen Geboren worden en blyde zyn als zy Sterben is deeze: Zy zeggen als een kind Geboren word zo komt het in Ponen en Oeffenisse en swaadheid ter Wereld en als zy Sterben zo gaan zy in de blydschap des Paradys / daar hebben zy Sibieren ban Melk en Honig en zy zeggen dat men daar blydschap heeft en oberloed van Goederen zonder Pyn en Oeffenisse. In dit Land maakt men altoos een Koning met kiezen / zo kiezen de Edelste niet / maar de geenen die van goede Zeden en Beybeerdig heeft geweest en die reedelyk Oud is en die geen kinderen en heeft. In dit Eiland zyn de Tieden gedagtig en doen een legelyk regt zo wel grooten als kleinen elk na zyn verdiensten: De Koning en mag niemand ter Dood verwerpen buiten de Raad van zyne Baronnen. Als de Koning een Moord of deelyk Feit zelfs daed / moet hy daarom zo wel Sterben als een ander: Niet dat men de Hand aan hem steekt om hem te Dooden / maar men Verbied dat niemand zo hoer zy / die hem eenig Gezelschap doed / nog met hem spreken nog dat men hem iets geeft of Verkoopt / of Eten of Drinken geeft / zo dat hy van Noed en Armoed moet Sterben in regte Catpighheid. Zy spaaren niemand die misdaan heeft / nog om Edelheid / zy doen hem regt na zyn Misdaad.

Van een ander Eiland, daar zy haar Dogteren en Nigten tot Wyven neemen en andere dingen.

Het 101. Capittel.

Binnen deeze Eilanden is een ander Eiland / daar zeer veel Volk in is / deeze Tieden Eten geen Haazen / nog Hoenderen / nog Ganzen / nochtans hebben zy die zeer veel / maar zy houden ze om haar genoegte en zy Eten wel andere Beesten en Drinken Melk. In dit Land neemen zy haar Zusters / Dogters en Nigten tot Wyven. Daar Woonen wel 10 of 12 Mannen in een Huis en ieder Wyf is al de andere Mannen van dat Huis gemeen / zo dat een

legelyk gaat Slaapen den eenen Nagt welke hy wil en den andere Nagt niet ander: Als de Wyven een kind draagen dit Land / zo geeben zy het kind aan zy willen / dat geen Man weet of dat is of niet en zy zeggen tot malshander: Doeden wy andere Tieden haar kinderen andere Tieden Doeden weder onze kinderen. In dit Eiland en heel Indien t zyn zeer veel Crocodillen / dat is een zo van lange Serpentes / als ik booz geheb: 's Nagts Woonen zy in 't Water des Daags Woonen zy in Hoolen van Rotzen: De heele Winter booz leggen zy Hoolen zonder Eten: Dit Serpent de Tieden als hy ze krygen han en Eten al Weenende: Als hy Eten zo roerd hy boobenste Kinnebakken / het onderste n Daar is geen Waater in. In dit Land daar omtrent zaait men alle Jaaren Etoen-Zaad: Van dit Zaad Wassen kl Boompjes die Cattoen draagen / dat veel is. In deeze Eilanden is een zoort hard Hout: Die de Hoolen van dit Hout brandende onder de Ws leide / het zoude Jaar of meer brandende blyben: Daar ook Boomen die niet branden en kunnen nog in geen manieren verrotten: Daar Noote-Boomen / die Nooten draagen groot als Mans Hoofden. In deeze Wernisse zyn Beesten die men heet Wro of Giffaas / zy zyn niet hooger dan een Os / maar zy hebben een Hals wel 20 bitus lang / het Hoofd en de Hoornen ben ze gelyk een Hert / zy zonden wel een groot Huis zien: In dit Land zyn veel Camelloenen / dat zyn Beesten die altoos met gaapende Keelen gaan / om ze van de Lugt Leeben: Zy Eten no Drinken niet en zy veranderen dikwyls Verwe / want zomtyds ziet men ze branden en zomtyds van een andere Verwe: kunnen haar veranderen in alle manieren van Verwen / zonder wit en rood. In zyn ook Serpentes van Wyf-en-Cwiv Doeten lang en daar zyn ook nog an Serpentes van meenigerley Verwen / gestreept / rood / groen / geel / bloet-ag

wart en zyn gespykheit en zyn zes of agt
 Dademen lang: En daar zyn ook Serpen-
 ten die op het Hoofd gekoond zyn en zyn
 vier of meer Dademen lang en deeze Woon-
 nen in de Hooien van de Steenrotzen en heb-
 ben altyd de Keel open / daar Feyn uit
 druypt. Daar zyn ook veel Verheng van
 meenig zoort van Berwen en zyn alzo groot
 als hier groote Ossen zyn en zyn vol Plek-
 ken als een Jong Hondje. Daar zyn ook
 witte Leeuwen en daar zyn Beesten alzo
 groot als een Os / die zy heeten Cobera-
 nes en hebben een zwart Hoofd en het Lyf
 is Geel en zy hebben in het Doorzhoofd drie
 liggende Hoornen / als Zwerden en zyn
 felle Beesten / want men Jaagt 'er de
 Olyphanten merde en Doondenze en nog zyn
 daar harde felle kwaade en wrede Beesten /
 die niet veel minder zyn dan een Beer en
 hebben zes Doeten en aan elken Doet twee
 liggende Klaauwen en hebben een Steert
 gelijk een Leeuw. Daar zyn ook Bleeder-
 Wuzen zoo groot als Raabens en daar
 zyn roode Ganzen / dyemaal grooter dan
 onze Ganzen zyn en haer Hoofd en Hals
 en Voeten zyn zwart: En daar zyn veel
 andere Beesten en Vogelen / dat te lang
 is om te Schryben.

Van een Eiland daar veel goede Lieden en
 andere dingen zyn.

Het 102. Capittel.

An de andere zyde van dit Eiland is
 een Eiland goed en groot en overvlo-
 dig van Goeden en daar zyn goede Lieden
 van goed Leeben: En al is 't datze geen
 volmaakte Kerstenen zyn / nog ook niet
 zoo een goed Geloobe hebben als wy doen:
 Nochtans van Natuurlyker Wet zoo zyn zy
 vol van alle Deugden en zy schouwen alle
 Schaktheid en Zonden / want zy en zyn
 niet Hobbaardig / nog Traag / nog Nydig /
 nog Gram / nog Lekker / nog Onhuis
 en zy doen andere Lieden / gelijk dat zy
 worden dat men hen deed en in dien ver-
 bidden zy alle de Geboden / nog zy en be-
 geeren geen Rykdom en in geener wyse plee-
 gen zy te Liegen / maar simpelgh ja en

neen: Nog zy en zweeren niet en al haer
 dingen doen zy zonder Hyben. Zy heeten
 dit Land het Land van Crouwen en zom-
 mige Lieden heeten dit Land het Land
 van Byagnye. Dooz dit Land loopt een
 Rivier die men heet Cebe en het Volk van
 dit Land en daar omrent / zyn gemeen-
 ligh Crouwer en Regtbeerdiger / van ee-
 nig Volk in de heele Waereld. In dit
 Land en zyn geen Moordenaaren nog
 Dieben / nog niemand en word in dit Land
 Gedood en zy zyn van zoo een goed Lee-
 ven als een eenige Lieden van dorzen wer-
 zen kan en zy Dasten alle Daagen en om
 dat ze getrouw en gerechtigh zyn en vol van
 goede conditie / zoo en is daar geen Cen-
 peest / nog van Dorst / nog Donder / nog
 Sterfte / nog Dorloogen / nog Honger /
 nog eenige andere Tribulatie als wy hier
 veel hebben om onze Zonden wille / waar
 by men klaerlyk kan merken dat ze God
 Beminnen ende neemt haer Geloobe en
 goede Werken in dank. Zy Gelooben in
 God die alle dingen gemaakt heeft en zy
 Aanbidden hem en zy pruzen geen Eer der
 Waereld en zyn zeer sober van Eeten en
 Drinken. Daar Sterft meenig Duzend
 zonder Ziekheit / want de Nature Sterft
 zonder ophouden.

Hoe de Koning Alexander deeze Lieden
 voorschreeven d'ed ontzeggen.

Het 103. Capittel.

In boozteden Tijden zond Koning Alex-
 ander in dit Land en deed de Lieden
 ontzeggen / om dat hy dat Land Winnen
 wou ende zy zonden hem weder Woonden
 en Letteren van 's Lands wrege / aldus
 sprekende: Koning Alexander wat mag
 een Mensch baaten of genoeg wezen /
 dien de heele Waereld niet genoeg is? Gy
 zult geen zaken binden / dat gy met recht
 op ons zou konnen Dorloogen / want wy
 en hebben geen Rykdom / nog en begeeren
 die ook niet / want al het goed van onzen
 Lande is onder ons gemeen en wte hem
 soberlyk en rechtvaardig houden kan / die
 is de Rykste: Want dooz de Schat van
 Zil

Zilver en van Goud / zoo maaken wy een Schat van prijs ende eendragtigheid de een tot den anderen: En booz schoone Cierigheeden en Rykelijche Kleeederen / zoo hebben wy een hartbig kleed / om ons Lijf mede te bedekken. Onze Wyben zyn niet geplaneert om gemand meede te behaagen / want de Cieringe van Kleeederen houden wy booz Zotteheid / zeggende dat die het Lighaam anders wil maaken / dan het God van Naturen gemaakt en Geschaapen heeft: Doozts zoo diend ons de Warde van twee dingen / of van drie / want ten eersten draagt zy ons en geeft ons Nooddruft om van te Leeben / met de gratie Gods en zy is ons Graf als wy Sterben. Wy hebben een eeuwigen prijs en goeden Dyeede tot nu toe gehad / den welken gy ons wilt beneemen en daar van berooben: En wy hebben een Koning om de kwaade te klasteden / maar hy bind geen die kwaad doen: Maar alleen om de Edelheid te houden / die ons leeren Onderdaanig te wezen en malkanderen te Beminnen / want het gerigte dat is om de Misdaadige te berdoen en dat heeft geen Stad onder ons / want wy en doen niemand kwaad en wy woude dat men ons zoo deede: Zoo dat gy ons niet meugt neemen / om onze goeden Prijs en Dyeede / die ons altoos tot nog toe ge diend heeft. Doen Alexander deeze Letteren had gezien / peinsde hy dat hy kwaad deed en maake hem onrustig en ontbood hen een goede Dyeede: En dat zy booz hem geen herbaarnisze hebben zouden / ende dat zy houden zoude / het geen zy tot hier toe gedaan hadden.

Van twee Eilanden, geheeten Eccidrate en Genosophe, daar goede Lieden zyn en andere dingen.

Het 104. Capittel.

Daar zyn nog twee andere Eilanden / het eenen heet Eccidrate en het andere Genosophe / daar ook goede Lieden in zyn vol Vrouwen en houden de Constume van deeze boozschreeben Eilanden. In deeze twee boozschreeben Eilanden ging de Kro-

ning Alexander en bezag haar Vrouw en haar Beloof en haar Gerechtigheid. Zeide hy tot haar: Dat hy nimmermeer hen Dozloogen zoude en wat zy op hem geerden hy zoude het hen gaarne geeben zy antwoorden hem / Dat die geen Rykel noeg was / die te Eeten en te Driinken om het Lighaam te behouden en dat de bergangkelyche Rykdom van deeze Wereld niet en docht / maar als hy hen Lieden kende geeben dat zy Onsterfelyk waaren / zy zonden hem bedanken. Alexander antwoorden hen / Dat hy geen magt had om dat te geeben / want dat hy zelf zo wel Sterfelyk was als zy. Doe antwoorden zy weeder en zonden: Na dat gy Sterfelyk zyt ende gy zelf wel weet / waarom zyt gy dan zo onmoedig en zo fier dat gy de heele Waereld onder u brengen wilt / regt of gy een Onsterfelych God was / weet gy eenig Tempel of Nur van u Leeben: Nogtans wilt gy al het Goed van de Waereld begaderen / 't welk gy in korte Tjyd al laten moet / want gy zult met u van hier draagen: Zo Naakt als gy Gedooren bent zo Naakt zult gy weeder keeren in de Waereld daar gy af gemaakt zyt / hierom zo gy peinzen ende merken dat niemand Onsterfelyk is dan alleen God / die alle ding gemaakt ende Geschaapen heeft / begeen geen ding dat u niet byben mag. Om antwoord was Alexander heel gepaait scheiden van haar zonder eenig kwaad doen: Al is 't dat deeze Lieden al de Titulen van het Beloof niet hebben zo wy / nogtans meen ik dat God ze om het Beloofe berind en dat hy haar werken dank neemt / gelijc als hy van Job deed een Heiden was / nogtans hield hem booz een geirouwe Dienaar. Hoewel heel Gelooben en Weten in der Waereld zyn / nogtans meen ik dat God altyd in die hem beminnen en dienen in Waerheit en in Geirouwigheid ende de geene die Adelheid deezer Wereld herfmaaden als Lieden doen. Daarom zeide onzen Heer booz de Mond Drie den Propheet: Ik meenigerley Weten zeten: Op een ar-

zeid ook de Heilige Schryftuur: Die alle de Waereld onder doed met zyn Werten: En onzen Heere zeid ook in dien Euangelio: Ik heb nog andere Schaapkens die van deeze kooopen niet en zyn. Dat is een teken dat hy andere Dienaars heeft / dan de Herstenen en in dit zo accordeert ook dat Dissen / dat St. Pieter zag te Jaffa / doe de Engel Gods van den Hemel kwam en bracht booz hem alderhande Beesten / als Serpenten ende veel andere manieren van Beesten die op der Warden zyn een groot deel en zeide tot St. Pieter / Neemt en Eet: Doe antwoorde Petrus: Ik wil nooit onzuivere Beesten. Doen zeide de Engel tot hem / Zegt de dingen niet onzuiver die God gezuiverd heeft / als of hy zeggen woude: Dat men geen Lieden in gesprek hebben en zal / nog versmaaden om haar Belooft wille / nog ook veroordeelen / maar men zal booz hen Bidden / want wy en weten niet wie dat God demind / of wie hy haat: Want hy haat geen Creatuuren die hy gemaakt heeft: Daarom zeide St. Pieter / als hy de beduidnisse van de Dissen wist: Nu in der waarheid hebbe ik verbonden / dat God geen uitneemer der Verzoonen is / nog hy maakt geen onderscheid tusschen de Jooden / nog tusschen de Heidenen / maar die is bekwaam / die regheerdigheid werlt en hem ontziet. Om dit Exempel / als ik de Profundis zegge booz de Zielen / zo zegge ik meede booz alle Zielen die van 't Warden gescheiden zyn / daar booz te Bidden is. Ik zegge dat God dit Volk lief heeft / om haar Getrouwicheit ende Ootmoedicheit / daarom zyn onder hen veel Propheeten en zo hebben 'er altoos geweest / welke de Geboorde Christi Propheeterden / hoe hy van een Maagt Geboren zoude worden / wel drie Duzend Jaar eer hy Geboren wierd: Zo gelooben volkoomeligh de Geboorde van onzen Heere / maar zyn weten de manieren niet / hoe hy de Dood geleden heeft om onzen wil / nog zyn Euangelien en Werken / als wy.

Van een groote Stad geheeten Pikan, daar kleine Lieden zyn als Dwerger en die niet Eeten.

Het 105. Capittel.

Doe deeze Steeden of Eilanden is een grooten Stad die Pikan heet. De Lieden van deezen Stad die winnen geen Landen / nog zy Eeten niet / nochtans zyn ze van goede Dertwen ende van een segoon maakzel na haar grootheid / want zy zyn zo klein als Dwerger / maar zo klein niet als de Pigmeen: Zo Leeden by den Heuf van Myelen en hadden zy die niet / zo zoud den verstonb Sterben: Deeze Lieden hebben een klein Verstand / maar zy zyn zeer Beestagtig. Daar is ook nog een andere Stad / daar de Lieden ruw van Hair zyn / buiten het Vangezigt: Deeze Lieden gaan zo wel op de Zee / als op het Land en zy Eeten raauw Vleesch en Fisch. In dit Land loopt een Rivier die wel twee en een halve Myl breed is en heet Burmaar.

Van een Wildernis daar de Boomen der Zonne en der Maane staan.

Het 106. Capittel.

Van deeze Riviere zyn 15 Dagbaarden gaans / maar ik en was daar niet / want de Lieden zeiden ons dat in de Wildernis waaren de Boomen der Zonne en der Maane / die teegen de Koning Alexander spraken / en zeiden hem zyn Dood. Het Volk van die Landen zeide ons ook / dat de Priester en de Lieden die deeze Boomen hoeden en van haar Dugten en van de Balszem Eeten / die daar wast / dat zo wel hier of bys Jaar Leeden obermits de kragt van de Dugten en van den Balszem / want men zeid dat daar en te Babylonien veel Balszem wast. Gy zult weten dat wy eerst gaarne tot deeze Boomen hadden gegaan / maar ik meene dat 100000 Mannen niet behoudelyk zouden moogen koomen dooz deeze Wildernisse / alleen om de meenigte der Wilde Beesten / die daar zonder getal zyn en de groote Draaken en Serpenten die daar Dooden en Verslinden

De Wonderlyke Reize van Jan Mande

ber en van Goud / zoo maaken wy een
 jat van peis ende eendragtigheid de een
 den anderen: En booz schoone Cierig-
 den en Inghelypke Kleederen / zoo hebben
 een hartdig kleed / om ons Lys mee-
 re bedekken. Onze Wyben zyn niet ge-
 neert om gemand meede te behaagen /
 int de Cieringe van Kleederen houden
 booz Zoiheid / zeggende dat die het Lig-
 im anders wil maaken / dan het God
 i Natuuren gemaakt en Geschaapen
 ft: Boozs zoo diend ons de Marde van
 e dingen / of van drie / want ten eer-
 i draagt zy ons en geest ons Nooddruft
 van te Leeben / met de gratie Gods en
 is ons Graf als wy Sterben. Wy heb-
 i een eeuwigen peis en goeden Dyeede tot
 toe gehad / den welken gy ons wilt be-
 men en daar van berooben: En wy heb-
 i een Koning om de kwaade te klastp-
 i / maar hy vind geen die kwaad doen:
 aar alleen om de Edelheid te houden /
 ons leeren Onderdaanig te weezen en
 skanderen te Beminnen / want het ge-
 te dat is om de Misdaadige te berdoen
 dat heeft geen Stad onder ons / want
 en doen niemand kwaad en wy woude
 t men ons zoo deede: Zoo dat gy ons
 t meugt neemen / om onze goeden Peis
 Dyeede / die ons altoos tot nog toe ge-
 nd heeft. Doen Alexander deeze Lette-
 i had gezien / peinsde hy dat hy kwaad
 d en maake hem onrustig en ontbood
 i een goede Dyeede: En dat zy booz hem
 n verbaarnisse hebben zouden / ende
 t zy houden zoude / het geen zy tot hier
 gedaan hadden.

in twee Eilanden, geheeten Eccidrate en
 Genosophe, daar goede Lieden zyn en
 andere dingen.

Het 104. Capittel.

Daar zyn nog twee andere Eilanden /
 het eenen heet Eccidrate en het ande-
 Genosophe / daar ook goede Lieden in
 i vol Vrouwen en houden de Constume-
 n deeze boozschreeben Eilanden. In dee-
 twee boozschreeben Eilanden ging de Kro-

ning Alexander en
 haar Geloof en ha
 zeide hy tot haar: E
 hen Dozloogen zond
 geerden hy zoude het
 zy antwoorden hem /
 noeg was / die te Ge
 om het Lighaam te
 berganghelypke Klyd
 niet en dogt / maar a
 geeben dat zy Onster
 den hem bedanken. E
 hen / Dat hy geen m
 den / want dat hy zel
 als zy. Doer antwoo
 den: Na dat gy Ster
 zelf wel weet / waaro
 moedig en zo fier dat
 onder u brengen wilt /
 sterffelyk God was /
 myn of Nur van u Te
 wilt gy al het Goed b
 gaaderen / 't welk gy i
 ten moet / want gy zul
 draagen: Zo Naakt als
 zo Naakt zult gy weede
 de daar gy af gemaak
 gy peinzen ende merken
 sterfelyk is dan alleen G
 gemaakt ende Geschaap
 geen ding dat u niet by
 antwoord was Alexand
 scheiden van haar zond
 doen: Al is 't dat deeze
 ticulen van het Geloof
 wy / nogtans meen ik da
 Beloobe berind en dat h
 dank neemt / gelgh als h
 een Heiden was / nogtan
 booz een getrouwe Dien
 heel Gelooben en Wette
 zyn / nogtans meen ik da
 die hem beminnen en dien
 en in Getrouwicheid end
 Adelheid deezer Wereld be
 Lieden doen. Daarom zo
 dooz de Mond Ozie den P
 meenigerley Wette zellen

De Wonderlyke Reizen van Jo. Maureij.

Wat en hoe het ghemeyn Plein, dat
hier later van de Overghe en de
de Kone.

In der Capital.

De Wonderlyke Reizen van Jo. Maureij.
Wat en hoe het ghemeyn Plein, dat
hier later van de Overghe en de
de Kone.

De Wonderlyke Reizen van Jo. Maureij.
Wat en hoe het ghemeyn Plein, dat
hier later van de Overghe en de
de Kone.

In der Capital.

De Wonderlyke Reizen van Jo. Maureij.
Wat en hoe het ghemeyn Plein, dat
hier later van de Overghe en de
de Kone.

al dat zy krygen moogen. In dit Land zyn veel Oliphanten zonder getal en wonderlyk veel Eenhoozen ende verbaarilyke Beesten / die booz geen Menschen verbaart zyn. In Paap Jans Land en in al duysdaanige Eilanden zyn veel wonderlykheeden / welk te lang is om te verhaalen / ik meen dat gy het wel hebt hooren zeggen. Gy weet waarom dat de Kyzzer geheeten is Paap Jan / maar ik zal het nog eens zeggen / om der geener die het niet en weten. In boozleeden Tyden was 'er een Kyzzer / dat een groot en Droom Prins was en had in zyn Bezelschap veel Kerstene Ridderen / als den Kyzzer nog doet / zo dat hem zeer luste om den dienst Gods te zien ende te dier Tyd zoo gingen de Kerstene booz de Zee van Turkyen / Armenien / Sprien / Jerosolienen / Arabien en Mappede / tot de hooge Landen van Egypten / zo dat dien Kyzzer eens kwam gereeden met weinig Bezelschap tot een der Kerken van Egypten / op een Saterdag na de Pinxteren / daar de Bisschop van Alexandrien Wyden ofte Woorden maakte: De Kyzzer zag en hoorde daar den Dienst Gods ende zag den Bisschop Dienst doen. Doe vraagden hy wat Liederen dat het waeren die booz de Pyslaat zaaten / daar hy zo veel Diensten booz gedaan hadde. Ende een van zynen Ridderen antwoorde hem en zeide / Dat het Paapen waeren. Doen zeide den Kyzzer / dat hy nimmer meer Kyzzer nog Koning woude zyn maar Paap / hy woude ook zo geheeten zyn en den Naam hebben / de geenen daar zy eerst uit kwaamen / dewelke geheeten was Jan: Zo dat hierom de Kyzzer van dien Landen geheeten is / Paap Jan. In dit Land zyn ook veel gorden Kerstene van goede Geloofe en van Trouwe en zy hebben gemeenlyk haar Capellaanen die haar Misse doen en zy maaken het Sacrament van Brood als de Byeten doen / maar zy zeggen niet meer als hen St. Thomas geleerd heeft en als de andere Apostelen plegien te doen / zeggende alleen haar Paternoster en de byf. Woorden want men het Wighaam onzes Heere mee-

de consacreert / maar wy hebben zeer veel Abdieren / dat zyn Coeballen / die veel Pauzen gemaakt hebben / daar zy niets eens van weten.

Van een groot Eiland en Koninkryk geheeten Taprobant.

Het 107. Capittel.

TEn Oosten van Paap Jans Land staat een groot Eiland en Koninkryk geheeten Taprobant / dat een zeer Edele en Druytbaar Land is. De Koning van dit Eiland is zeer Ryk en altoos als de Koning Dood is / zo kiest men weer een ander Paap Jan is Heer over deeze Koninge over al dit Land. In dit Land zyn twee Winters en twee Zomers ende men heeft tweemaal 's Jaars Druyten van 't Koozen en alle Tyden van 't Jaar zyn de Boomgaarden groen en zy bloeyen: Daar Worden goede Liederen en onder hen zyn veel Kerstene die zeer Ryk zyn. In oude Tyden als men dan plegt te Vaaren uit Paap Jans Land in dit Eiland in oude Scheepen / zo plegt men daar over te Vaaren 14 Dagbaarden / maar met de Scheepen die men nu maakt / zo Vaart men het w in 7 Daagen.

Van twee Eilanden, daar de Bergen van Goud en Zilver zyn.

Het 108. Capittel.

VA dit Eiland zyn twee andere Eilanden / het eene heet Gille en het andere Argiere: Al het Land van deeze Eilanden is van Gouden Bergen / daar men overal Goud en Zilver graaft: Dit is de Goode Zee haar scheid van de Westere. In deeze Eilanden ziet men geen Sterren behalven een schoone Ster die men Canopus heet. Men ziet den Maan in al haar schynen niet / buiten het andere kwartier. In deeze Eilanden zyn groote Bergen van Goud / die de Mieren zeer wel hoeden zy Purgeeren ook dat Goud. Deeze Mieren zyn also groot als Honden en zy zyn felle Beesten / zo dat de Liederen deeze Bergen niet genaalien moogen / want de M

De Wonderlyke Reize van Jan Mandevyl.

91

ren zouden ze Gouden / zo dat ze van dit Goud niet krygen moogen / of het zy door groote subtielheid en dat geschied in deezer manieren. Als het heet Meer is van Bergen hen de Mieren in de Warde / van Cerrie-Cyd tot den Roene toe / dan neemen de Lieden Kameelen / Dromedarissen en andere Beesten en gaan ze heimelyk laaden met het Goud dat de Mieren vergaaderd hebben en zy gaan van daar eer de Mieren uit de Warden koomen. Op andere Cyden als het zo heet niet is / dat hen de Mieren niet bergen / dan doen ze een andere manier: Zy neemen Merrien die jonge Seulens hebben en hangen ober deezen Merrien twee Edele Daaten die lang zyn / die hangen tot op der Warde toe en zy zyn booven oopen / also zetten zy de Merrien te Weiden omtrent deeze Bergen / maar zy houden het Seulen by hen. Als de Mieren deeze Edele Daaten zien zo springen zy daar in en deeze Mieren hebben zulke Natuur / als zy holle dingen of kullen / ofte andere Daaten in de Warde zien / zo bulen zy ze terstond met Goud: Als zy deeze Daaten genoeg met Goud gebuld hebben en de Lieden dunken dat de Merrie genoeg gelaaden is / zo laaten ze het Seulen gaan en dan komt de Merrie met het Goud tot haar Seulen loopen / aldus krygen zy genoeg van dat Goud: Deeze Mieren gedoogen wel dat de Beesten by hun koomen Weiden / maar geen Menschen willen zy by hun gedoogen.

Van de donkere Landen en de Steen-Rotsen by het Aardsze Paradys.

Het 109. Capittel.

De andere zyde van deeze Eilanden van deeze Wildernisse / zo vind men niet dan groote Kotzen en donker Land / duurende op de eene zyde tot het Aardsze Paradys toe / daar Adam en Eva eerst in waaren / welke ten Oosten is te gaan van het beginzel tot het einde. Maar het is niet van ons Oosten / dat wy heeten Oriënten / daar de Zon haar opheft tot ons. Want als de Zon staat in het Oosten van

het Aardsze Paradys / dan en is 'er geelt Nagt onder de rondheid van de Waereld. Want onzen Heere maakten de Waereld rond in het midden van het Firmament en de Bergen / die in 't Wardegh zyn / die zyn van de Dilubie gekoomen / die de weeke Warde berdreef en de harde Warde bleef het Gebergte.

Een weinig van het Aardsze Paradys.

Het 110. Capittel.

Van het Aardsze Paradys zoude ik begheplien niet kunnen zeggen. Men zeld dat het Aardsze Paradys het hoogste is van al de Waereld en het staat zo hoog tot byna aan de Cirkiel van den Maan / daar zy haaren loop in doord / want het is zoo hoog dat 'er de Dilubie niet kan koomen / die al de Waereld onder en booven bedekt / zonder alleen dat Paradys en het Paradys is alom beslooten met een Muur / maar niemand kan weten waar die Muur van gemaakt is. Het schynd dat de geheele Muur met Mist bedekt is / zo dat men nog Steen / nog geen andere Materie bekennen kan daar die Muur van gemaakt is en de Muur strekt haar van het Zuiden na het Noord. Het Paradys heeft maar een ingang / dewelke beslooten is met een brandend Duur / zo dat geen Sterfste Mensch daar in mag gaan: In het midden van dit Paradys is een Fontein die de vier Riberen uit werpt / die door meenige Landschappen loopen. De eerste heet Phison of Gange / dat is al eens en hy loopt door Indien / in welken Riber men beele Dierbaare Gesteentens / Cignum Moes en veel Gulde Satans vind: De andere is geheeten Nil of Byon / die door Ethiopien loopt: De derde heet Tigris en die loopt door Assien en door Armenien. Men zeld in dat Land / dat alle de zoete Waateren haar Oorspronk neemen van deeze Fontein en dat uit haar springen alle zoete Waaterren. De eerste Riber is geheeten Phison / dat is te zeggen in onze Spraake / Vergaderinge / want veel andere Riberen werpen en vergaaderen haar in deeze Riber /

ben eene plaats is heet ende den andere is houd / deeze Sibier is op eenige plaatszen klaar: De andere Sibier heet Ayl of Spon / want zy is altoos donkeragtig / Spon is te zeggen in de Egyptische Spreek trubel / dat is donker: De derde Sibier heet Cygris / dat is te zeggen / haastlyk loopende / want zy loopt snelder dan eenige van de andere en daarom heet ook een Beest Cygris dat zo snel loopt: De vierde heet Euphrates / dat is te zeggen welzjagende / want daar wast Fruit / Kroonen en alderhande Kruid op en weet dat geen Sterfelyk Mensch tot dit Paradys koomen mag / want niemand mag daar te Lande gaan / om der groote Wilde Beesten wille / die daar zeer veel in die Wilbernisse zyn ende om de hooge Bergen en Kotzen wille / dat daar niemand over koomen mag en om de donkere Landen wille die daar zyn / ook om de Sibieren wille / want zommige loopen styf neederwaarts / ook dooz het vuzzen / om dat zy uit een hoogen plaats koomen en met zo een groot geschal schieten / dat 'er geen Scheepen tegen duuren moogen en het Waater krypt zo luid en maakt een zo groot geluid om der hooge Kotzen wille / dat daar uit en dooz loopen komt / dat den eene Mensch den ander niet kan hooren / hoe hard dat zy malshanderen roepen. Meenige groote Heeren hebben het dikwils beproeft of zy het geschal van deeze Sibier iets hadden kunnen overwinnen / op dat zy hadden moogen koomen tot het Wardzse Paradys met veel Volk. Maar noolt konden zy de Weg volzengen / want veel van haar zyn in de Scheepen Dood gebleeben van het Pynen / om teegen den Stroom te Keizen / meenig wierden Blind en Doof / dooz het groot gedruis en geluid van het Waater en meenige zyn verlooren gebleeben binnen den Stroom / zo dat geen Sterfelyk Mensch het Paradys genaaken nog toe koomen mag / het zy dooz zonderinge Gratie van God / zo dat ik van deeze dingen niet meer kan nog mag zeggen. Daarom zal ik my maar laten genoegen hier van niet meer te zeggen en ik zal weder

heeren tot die dingen dien ik daer gezien hebbe.

Hoe dat Paap Jans Land Voet teegen Voelid teegen Engeland.

Het III. Capittel.

DAn deeze Eilanden en van Paap Jans Landen / daar ik booz af gesprooken heb / die onder ons zyn en van de anderen Landen die nog verder zyn / die ze woude volgen om de geheele Waereld rond te gaan / die de Gratie van God had dat hy de regten Weg houden mogt / hy mogt de regten Weg weder heeren tot zyn Land daar hy uit gescheiden was / recht voortgaande tot dat hy de Waereld omgegaan had / maar weinig Tieden beproeben deeze Weg om dat men veeltyds Zonden doet / ook om al de Dreeze die in deeze Weegen zyn / ook om meenigerhande berbaerlyk Volk wille / die men in meenige Eilanden bind / ook om de Zee / want die is tot meenigen Stad breezelyk te Keizen en om de verdoelens wille / daarom heerd men weder van deeze Landen dooz andere Eilanden / altoos gaande op de zyde van Paap Jans Land / daar men in 't weder heeren komt in een Stad die men Cassant heet en leid in een Eiland / het welk 10 Dag-vaarden lang is en meer als 50 Dag-vaarden breed en dit is het beste Eiland en koninglyk uitgenoomen Cathay. Als die kooplieden dit Land zo wel hanteerden als zo Cathay doen / het zoude veel beter zyn van Cathay: In dit Land is also veel Volk / als men uit een Stad gaat / dan ziet men boozwaarts terstond een andere Stad / zo waar men ook gaan wil. In dit Eiland is veel Volk en vol van allerlei Specien en Kruiden / daar zyn ook groote Woffchen van Kastannien. De Koning van dit Eiland is zeer magtig / nochtans houd hy zyn Land van den grooten Can en is hem onderdaanig / want het is een van de twaalf Probitien die den grooten Can onder hem heeft / behalven zyn eigen Land.

Van een Koninkryk gheeten Riboth ende andere dingen.

Het 112. Capittel.

DAn deeze Eilanden hout men tot een ander Eiland of Koninkryk / dat men Ribothj heet / dat volk onder den grooten Can is / het is volk een oberbloedig Land van Hooren / van Wyn en andere dingen: Deeze Lieden hebben geen Huizen / maar zy Wonen in Tenten van zwarte Viltten gemaakt / het geheele Land dooz / het is een Koninklyke groote Stad en is ober al met witte en zwarte Steenen Bemurt en alle de Straaten zyn met zulke Steenen gemakt en Geplaveid. In deezen Stad is niemand zo hoer / die Bloed zoude duzben stozen van Menstgen nog van Beesten / om de waardigheid van haar Af-god die zy Wandibben: In deezen Stad Woond den Paus van haar Geloof / die men Libassi heet: Deeze Libassi heeft al de beneficien en proeben die den Af-god toebehooren / al de Lieden van Orzden zyn hem Onderdanig / als de Gerechtike Lieden in onze Landen den Paus zyn. In dit Land van Riboth hebben zy een Costume als iemands Vader Sterft en de Zoon den Vader groote Eere aandoen wil / zo ontbied hy alle zyn Vrienden / Waagen en volk de Lieden van Orzden en veel Ministrieren Speelieden / dan doed hy dat Lighaam op eenen Berg draagen met groote Feesten en Bladschappen ende de grootste Prelaat slaat hem zyn Hoofd af / dan leggen zy het in een groote gulde Platteel en geeven het den Zoon en den Zoon met de Vrienden draagen het al Singende en zeggen veel Beedinge. Daar na de Paapen en de geozdende Lieden houten het Lighaam in stukken / zeggende haar Beedinge en de Doogelen die zulke costume geleert hebben van lange Opden koomen daar op Sliegen en de Paapen werpen haar de stukken Vleesch toe: Zy neemen het en draagen het niet berre en Eeten het terstond. Daar na gelyk als de Paapen in ons Land Zingen ober de Dooden also Zingen deeze Paapen met luide Stemmen

in haar Spyanke / Beziet hoe goede Menschiche dit was / die de Engelen aldus koomen haalen en draagen hem in het Paradys. Dan dunkt den Zoon dat hy zeer ge-eerd is als de Doogelen zyn Vader koomen Eeten en daar de uierste Doogelen koomen / die is het meest ge-eerd: Dan leid die Zoon de Vrienden en Waagen na zyn Wooning en houden groote Feest; Dan vertellen de Vrienden hoe de Doogelen kwaamen / hier 5 daar 10 ginder 20 en glorien en beroemen daar af / als zy bergaaderd zyn / dan doed de Zoon zyn Vaders Hoofd bzeeken en geeft een tegelyk van zyn zonderlinge Vrienden van het Vleesch te Eeten tot een gedagtenis / van de top van het Hoofd maaken zy een Nap om uit te Drinken met groote Geboden en gedenken de Hellige Man die de Doogelen Gegeten hebben. Deeze Nap houd den Zoon zeer waardelyk en Drinkt daar uit zo lang als hy Crest / ter gedagtenisse van zyn Vader.

Van een al te Ryke Man, die nogthans geen Prince is.

Het 113. Capittel.

DAn deeze Landen in het weeder koren dooz de groote Can Land / staat een groot Eiland dat een groot Koninkryk is en daar is een Kynke Koning. In dit Eiland is een Kynke Man / die nog Drinkt nog Graaf is / maar hy heeft onder hem veel Lieden die haar Land van hem houden: Deeze Man heeft aan Jaarlykse Renten 300000 Kameelen gelaaden met Hooren en Byt; Hy leid een Edel Lieden na de Costume des Lands / want 50 Jonkhouwen dienen hem altoos aan zyn Caafelen en duen al wat hy begeerd. Als hy ober Caafet zit / zo bzingen zy hem zyn Spyzetelkens hy byt Geregten al Singende / dan snyden zy hem zyn Spyz en steeken 't hem in de Mond / want hy handeld geen dingen en de Spyz die hy Eeten wil leid booz hem. Hy heeft zulke lange Naagelen dat hy met zyn Handen geen kragt heeft / die is de Mannen haar groote Edelheid dat zy lange Naagelen hebben en dat zy ze laaten

ten Wassen also lang als zy konnen en de Edelheid van de Vrouwen van die Landen is dat zy kleine Doeten hebben / daarom zo haast als zy Gebooren zyn / bind men de Doeten vast / op dat zy niet zo zeer Wassen als zy anders doen zouden. Deeze Jongvrouwen Zingen zoete Liedekens / terwyl dat hy Get: Als hy niet meer Get van die byf Beregten / dan brengen zy hem byf andere Beregten en Zingen als zy eerst deden / aldus doen zy alle Daagen tot dat hy Begeeten heeft. In deeze maniere leid hy zyn Leeben / gelyk als zyn Dooz-Vaders gedaan hebben / altoos Leest hy in genuegen als een Daken dat men West: Deeze Man heeft ook een rhyeljk Paleis daer hy in Woond / de Muuren van dit Paleis hebben twee Mpten ommegaans: Binnen deeze Muuren zyn beele schoonen Boomgaerden en al het Plabeisel van zyn Kamer ende van zyne Zaaln is van syn Goud en Silber: In het midden van deeze Boomgaard staat een klein Kerhje met een Tooren / wel gemaakt van Goud: In dit Kerhje gaat deeze Man dikwils zitten om goede Lugt te hebben en om hem te vermaaken / alleen om deeze zaak is dit Kerhje gemaakt / om dat hy zyn geneugte daar in hebben zouden. Van dit Eiland komt men weder tot de Landen die den grooten Can toebehooren.

Hoe dat van al deeze voorschreeven Landen geen een is, of zy hebben wat van het Kersten Geloof en van andere dingen.

Het 114. Capittel.

GA zult weten dat alle deeze Landen daar ik af gesproken heb en al die

manieren van het Volk / dat geen van hen is ook van meenigerhande Geloof dat zy hebben / of zy hebben eenige van de Articulen van ons Geloof / want zy gelooben wel in God die de Waereld Geschaape heeft / die zy heeten Maritage / dat is God der Natuuren / na dat de Propheet zeide Alle die in de Waereld zyn / zullen God ontzien. Nog zeide de Schrift: Alle de Landen zullen God Dienen. Maar zy konnen niet volkoomelyk van God spreken van also veel als zy verstaan moogen van haar Natuurlyke Zinnen / van den Zoon nog van den H. Geest en weten zy niet spreken: Zy zeggen ook dat de Creatuuren die zy Wanbidden geen God zyn / maar zy Wanbidden ze om de Deugd die in hen is die in hen niet en mogt zyn / ten derde de groote Gratie van God / van de Beelden en van de Af-gooden / zeggende: Dat hy geen Gooden zyn al Eeren zy Af-gooden Dit zeggen zy om der Kersten wille die ontzere Vrouwen Beelden hebben ende om te andere Heiligen wille die wy Wanbidden want also die Letter den Leeken leerd hen en wat zy gelooben zullen / also leeren om de Leeken Liedn om God te peingen te Wanbidden de Heiligen met de Hertien in wiens Naam die Beelden gemaakt zy Doozts zo zeggen nog de Liedn van die Landen / dat de Engelen teegen haar Af-gooden spreken ende dat haar Af-good groote Miraculen doen / want daar is een van de Engelen Gods / nu zonder wederhande goede en kwaade / also de Byken zeggen / Cado en Calo: Cado is goede maar Calo is kwaad / maar in haar Af-gooden zyn kwaade Engelen / om hen haar dwaalingen te houden.

E I N D E.

Hier begint de

T A F E L.

D e Prologe van de Weerdigheid des Lands.		Dan Abraham en zyn Geslagt.	37
Om te Paard of te Voet te Reizen in het Land van Belosten. Cap. I		Dan de Jozdaan.	38
Dan de Eilanden der Gziken ende van de Stad van Konstantinopolen.	2	Dan de Samaritaanen.	39
Dan de Haaben Jaffe.	4	Dan Galileen.	40
Dan de Haaben Chyr.	5	De Weg van Nazareth tot de Berg Thabor.	41
Den Weg van Babilonien / daar de Soudaan Woond.	6	Dan het Kasteel Saffra.	42
Dan den Soudaan.	7	Dan de Zee van Galileen.	43
Dan den eersten Soudaan.	8	Daar die Casel is daar onzen Heere op Alt met zyn Jongeren na zyn Derryzenis.	44
Hog van den Soudaan.	9	Dan de breeinde gewoonten.	45
Dan de Soudaans Wyben.	10	Hoe men wederkeert in deeze zyde van de Landen van Galileen.	46
Dan Babilonien en Egypten.	11	Hog andere Weegen om na Jeruzalem te gaan.	47
Dan de Stad Mech / daar Nameth Begraaven leid.	12	Hog van andere Weegen te Land te Reizen na Jeruzalem.	48
Dan dze Caliphes.	13	Gen andere Weg ober 't Land te trekken in het Land van Belosten / door Cartarien en van het zelbe Land Cartarien.	49
Dan de Landen Egypten.	14	Wat de Sarazunen gelooben.	50
Dan de Stad Capr / daar de Balzem wast.	15	Dan Nameth en zyn Voek Alhoran ende van Nameths geloof.	51
Dan Sint Anthonius.	16	Dan de Geboorde Nameths.	52
Dan Josephs Krooren-Zolders.	17	Dan veel Eilanden en ook van wonderlyk Volk.	53
Hog een andere Weg te Babilonien / daar den Soudaan Woond.	18	Dan de Haaben te Genua te Scheepen in wat Land dat men wil.	54
Gen Weg van Babilonien na den Berg van Sinag.	19	Dan Jobs Land en van 't Koninkryk van Chaldeen.	55
Gen andere Weg na dezelve Berg.	20	Dan het Koninkryk van Amazonien / daar niet dan Vrouwen zyn.	56
Dan den Berg van Sinag.	21	Dan het Land Ehiptien.	57
De wederkeer van Sinag te Jeruzalem.	22	Dan de hooge Indien / van India Major en van Diamanten en kleine Liedeu.	58
Hoe men te Jeruzalem Reist / als men de Wildernisse uit is.	23	Dan de Eilanden van Indien.	59
Dan de Stad Bethlehem.	24	Dan het Koninkryk van Marberen.	60
Dan Jeruzalem.	25	Dan het Land Comorg / daar 't Volk naakt gaat.	61
Hog van de Heilige Stad.	26	Hoe Jeruzalem midden in de Waereld is.	63
Dan de Kerk des Heiligen Grafts en van de Tempel Gods.	27 / 28 / 29	Dan Comorg dat Zuidwaarts leid en van het Koninkryk Simboz.	64
Dan de Koning Herodes.	30	Dan het Land Jana / dat byna 2000 Mylen omgaans heeft.	65
Dan St. Silbaters Kerk.	31		
Dan Acheidemach Veld.	32		
Dan den Berg Jope.	33		
Dan Bethlehem.	34		
Dan Jericho.	35		
Dan de Heilige Steede tusschen Bethanien en de Jozdaan.	36		

Dan!

De T A F E L.

Dan het Koninkrijk van Paaten.	66	Dan de Weg tot Paap Jans Land.	93
Dan het Koninkrijk Calenoch.	67	Hoe Paap Jan Kersten is.	94
Dan het Eiland Hazo / daar men de Zie-		Hoe Paap Jan 13 Kersten booz hem laat	
ken hangt.	68	draagen als hy ten Strepd gaat.	95
Dan het Eiland Mullie.	69	Waar Paap Jan meest Woonsagtig is.	96
Dan het Eiland Macumeran.	70	Dan een schalkhagtig Man in Paap Jans	
Dan het Eiland Syle.	71	Land.	97
Dan een groot Eiland / Deudyn geheeten /		Dan een verbaarsghie Daleye by de Sibier	
daar de Liedden malkhandet Eeten.	72	van Phison.	98
Dan het Koninkrijk Maui.	73	Dan een Eiland daar Keuzen in Woonen /	
Dan het Land Digmeeen / daar kleine Lie-		die 28 of 30 Doeten lang zyn.	99
den Woonen van drie Spannen lang.	74	Hoe de Wyden groote rouw maaken als de	
Dan de Stad van Tanatjan.	75	Kinderen Geboreen zyn en blydschap	
Dan de Stad Caterin.	76	als zy Sterben.	100
Dan het Land van Cathay en zyn groote		Dan een Eiland daar zy haar Dogteren en	
Rykdom.	77	Nigten Trouwen.	101
Dan de Stad Sardon / daar des grooten		Dan een Eiland daar goede Liedden Woon-	
Canz Daleis staat.	78	nen.	102
Maarom de Kynzer van Cathay den groo-		Hoe Alexander Magnus deeze Liedden dee-	
ten Can heet.	79	de ontzeggen.	103
Hoe de groote Can zyn Wyanden ontkwam		Dan twee Eilanden geheeten Eccebzate en	
onder een Boom / door een Voogel.	80	Genesophe.	104
Hoe de groote Can zyn Testament maaken		Dan een groote Stad geheeten Pihan / daar	
en wyden zyn Zoonen een Exempel.	81	kleine Liedden zyn als Dwergeren / die	
Dan de groote Can en zyn Letteren en de		niet Eeten.	105
manieren als hy hem doet schryben.	82	Dan een Wildernis daar de Boomen den	
Het Regiment des grooten Canz Hof.	83	Zonne en Maane staan.	106
Hoe de Kynzers Munt van Teer is.	83	Dan 't Koninkrijk geheeten Cayobant.	107
De ordinantien van den Kynzer als hy ten		Dan 2 Eilanden daar niet van Goud- en	
Oorzlog Ryd.	84	Zilber-Bergen zyn.	108
Hoe het Kynzerrijk van de grooten Can in		Dan de donkere Landen en Steenrotszen	
12 Proovintien gedeeld is.	85	by het Warbze Paradys.	109
Hoe het Volk Wierook en andere Kruiden in		Dan het Warbze Paradys.	110
't Duur werpen tot Eer des Kynzers.	86	Hoe Paap Jans Land Doet teegen Doer-	
Hoe de grooten Can de magtigste Heer op		leid teegen Engeland.	111
Warden is.	87	Dan een Koninkrijk geheeten Siboth.	112
Hog van de gewoonte van deeze Liedden.	88	Dan een Ryk Man die nogtans geen Prins	
Hoe men de boorzeide Kynzer begraaft / als		was.	113
hy Doed is.	89	Hoe dat van al de boorzeide Landen geen	
Hoe zy een andere Kynzer kiezen.	90	een is / of zy hebben wat van 't Ker-	
Wat Liedden en Koninkrijken Cathay naast		sten Beloof.	114
leggen.	91	By Consent van het Hof, gegeven tot	
Dan de Landen daar de Gyssoenen en an-		Brussel, den lesten October, M	
dere Weesten zyn.	92	D ende L.	

